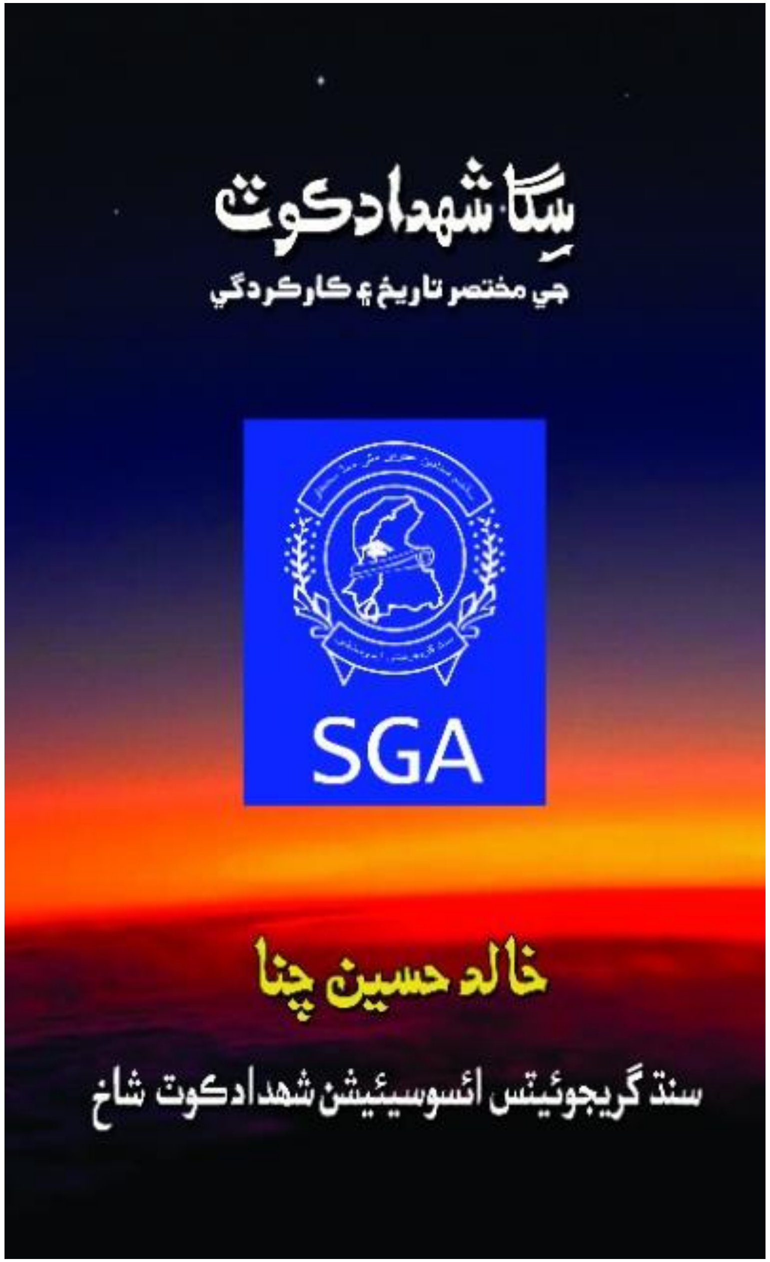

سگا شهدادڪوٽ
جي مختصر تاريخ ۽ ڪارڪردگي

پروفيسر خالد حسين چنا

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن (سِگا) شاخ شهداد ڪوٽ
2020ع

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت پاران:

سنڌ سلامت ڪتاب گهر پاران سماجي اڳواڻ ۽ سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن (سِگا) جي سيڪريٽري جنرل پروفيسر خالد حسين چنا جو لکيل ڪتاب **”سگا شهدادڪوٽ جي مختصر تاريخ ۽ ڪارڪردگي“** اوهان اڳيان حاضر آهي.

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن پنهنجي وطن ۾ سماج جي جاڳرتا، اوسر ۽ ملڪ ۾ هڪ ترقي يافته ۽ پرامن سماج جي اڏاوت لاءِ پنهنجي وت ۽ وس آهر اڌ صديءَ کان جاکوڙ ڪري رهي آهي. هن ڪتاب ۾ سگا جي تاريخ، سگا شهداد ڪوٽ جو مختصر تعارف ۽ ڪارڪردگي، سگا مرڪز ۾ نامزد ٿيل شهداد ڪوٽ جي دوستن جو تعارف، سگا شهداد ڪوٽ جي ڪجهه ساٿين جا مختصر خاڪا، سگا شهداد ڪوٽ جي سهڪاري سٿ جو تعارف، سگا شهداد ڪوٽ بابت سگا مرڪز جي عهديدارن جا تاثرات شامل آهن.

هي ڪتاب 2020ع ۾ سِگا شهدادڪوٽ شاخ پاران مُرڪ پبليڪيشن وٽان ڇپايو ويو. ٿورائتا آهيون خالد حسين چنا جا جنهن ڪتاب سنڌ سلامت ڪتاب گهر ۾ پيش ڪرڻ لاءِ موڪليو.

محمد سليمان وساڻ
مينيجنگ ايڊيٽر (اعزازي)
سنڌ سلامت ڊاٽ ڪام
sulemanwassan@gmail.com
www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

حق ۽ واسطا ليکڪ وٽ محفوظ

ڪتاب: سگا شهداد ڪوٽ جي مختصر تاريخ ۽ ڪارڪردگي

ليکڪ: پروفيسر خالد حسين چنا

ڇاپو پهريون: 2020ع

تعداد: هڪ هزار

ڪمپوزنگ: سعيد مرتضيٰ

لي آئوٽ: زين ڪمپيوٽرس ڪراچي

ڇپائيندڙ: سِگا شهداد ڪوٽ شاخ

ڇپيندڙ: مرڪ پبليڪيشن ڪراچي

03005182494

ملهه: 300 رپيا

ڪتاب ملڻ جا هنڌ:
سِگا مرڪز ڪراچي، سِگا شاخ شهداد ڪوٽ
ڪاٺياواڙ بڪ اسٽور اردو بازار ڪراچي، ڀٽائي ڪتاب گهر حيدرآباد
ڪنول سمبارا ڪتاب گهر حيدرآباد، رابيل ڪتاب گهر لاڙڪاڻو،
سوچ ڪتاب گهر دادو، عزيز ڪتاب گهر سکر، ٽڙ ڪتاب گهر مٺي
تهذيب بڪ اسٽور خيرپور ميرس، مهراڻ ڪتاب گهر سانگهڙ
پريتم قاضي نواب شاه مُرڪ پبليڪيشن ڪراچي

جو عام اجاري، اهو جيئندو رهندو،
جو جيءُ جياري، اهو جيئندو رهندو،
مون کي تاريخ ۽ تقدير ڏني پڪ آهي،
جو سنڌ سنواري، اهو جيئندو جيئندو رهندو.

(استاد بخاري)

سگا جو باني ۽ سرواڻ

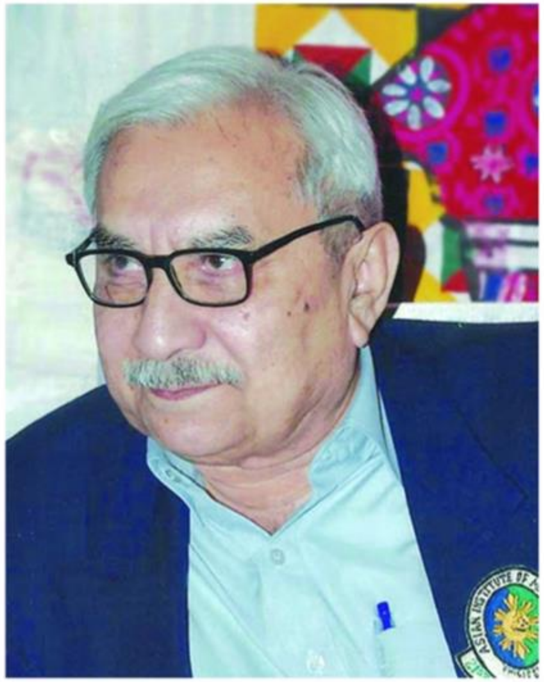

ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ

هڻ هڪلڻ ٻيلي سارڻ، مانجهيان اِيءُ مرڪ،
وجهن تان نہ فرق ،رُڪَ وهندي راند ۾.

(شاه)

چيئرمين سگا

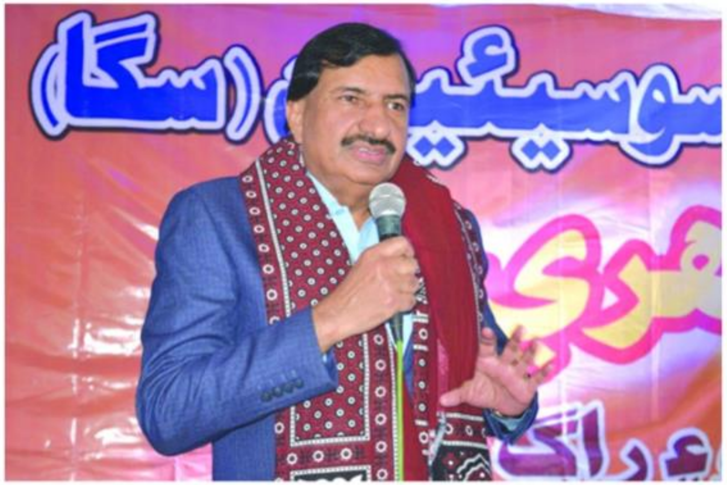

رفيق احمد جعفري

Central Executive Committee (CEC)-2019-21

Rafique Ahmed Jaffri
Chairman

Peeral Khan Khoso
Vice Chairman

Khalid Hussain Channa
Secretary General

Jawed Ahmed Unar
Deputy Secretary General

Dr. Suleman Shaikh
Executive Member-SGA

Fazalullah Qureshi
Executive Member-SGA

Noor Muhammad Siyal
Secretary Finance

Abdul Latif Kartio
Secretary Information

Abdul Hameed Bullo
Secretary Education

Rafique Ahmed Surhio
Secretary Health

Riaz Ali Gul Bhutto
Secretary Culture

Sanam Naz Junejo
Secretary Women Development

Bakhsh Ali Chandio
Executive Member

Hakim Ali Otho
Executive Member

Wali Muhammad Roshan
Executive Member

Ali Hussain Brohi
Executive Member

Manzoor Hussain Ujjan
Executive Member

Karam Ellahi Channa
Executive Member

Suresh Kumar Wadhwani
Executive Member

Abdul Rasool Soomro
Executive Member

Arbab Khalid Mehmood
Executive Member

Taj Muhammad Wassan
Executive Member-SGA

Taj Muhammad Baloch
Executive Member-SGA

Hameeda Khaskheli
Executive Member

Reshma Bhatti
Executive Member-SGA

هَلنـدي هاڙَهو مَٽين، ڪَـرڻ ڪوهَ پيامَ،
آڏا آريچَـن ري، گُونـدَر گُذرِيـامَ
لَڪيُون لَڪ لَطِيف چَئي، اورانگَهڻ آيامَ
پُـرڻ پُنهـون پُٺ ۾، اي سَـعادَت سَـندِيامَ
مَتِـس ڪَـم وِڏامَ، ويهان تان نَـ وَس پَيو.

(شاھ عبداللطيف)

سيڪريٽري جنرل سگا

خالد حسين چنا

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن شهدادڪوٽ

عهديدار باڊي براءِ سال 2015_18ع

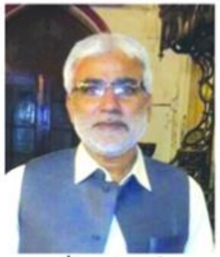
عبدالجبار جوڻيجو
(صدر)

سنيل ڪمار چاڙيا
(نائب صدر)

احسان الله جمالي
(جنرل سيڪريٽري)

حق نواز سومرو
(جوائنٽ سيڪريٽري)

سليم اختر لاشاري
(خزانچي)

انور علي سيال
(پريس سيڪريٽري)

ميمبرس ڪاروباري ڪاميٽي

هادي بخش منگي

خالد حسين چنا

عبدالحنان شيخ

صنم ناز جوڻيجو

نذير احمد سومرو

عبدالوحيد ڀٽي

افتخار حسين سومرو

غلام الله چانڊيو

محمدڪليم الله شاهه

مختلف وقتن تي لڳايل اکين جون ڪئمپون

مختلف وقتن تي چمڙي ۽ شگر جي ڪئمپون

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

سگا شاخ شهدادڪوٽ طرفان نمايان سماجي خدمتن جي مڃتا طور سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين کي ايوارڊ

ضمر ڪرل جي ياد ۾ تعزيتي پروگرام

استادن، صحافين ۽ سماجي ڪارڪن جي لاءِ مختلف تربيتي ۽ سکيا جا پروگرام

2010ع جي مها ٻوڏ، 2020ع ۾ ڪورونا ۽ مختلف وقتن تي متاثرن جي مدد دوران

ارپنا

سگا شهدادڪوٽ

جي بنيادي،

موجوده

۽

ايندڙ وقت جي

سيني رضاڪار ميمبرن

جي نانءِ

پروفيسر خالد حسين چنا

books.sindhsalamat.com

سٽاءُ

تاثر ۽ مهاڳ

- سگا جي تاريخ جوهڪ باب ۽ بهترين دستاويز..رفيق احمد جعفري 06
- سگا شهدادڪوٽ جي تاريخ............ ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ 08
- ليکڪ پاران .... پروفيسر خالد حسين چنا 10
- مهاڳ: محبت پائي من ۾ رندا روڙيا جن
  پروفيسر ”عاطف“ عبدالجبار جوڻيجو 13
- ڳنڍين سارو ڏينهن ، چنڊ مورنہ سکيا........ سڪندر علي ميرجت 18
- خوش اسلوبيءَ سان سگا جو ڪاروهنوار هلائيندڙ اشرف علي کهاوڙ 20

⁕ سگا شهدادڪوٽ شاخ جو مختصر تعارف ۽ ڪارڪردگي

1978 ع کان 2020 ع 23

⁕ سگا شاخ شهدادڪوٽ جا ساٿي سگا مرڪز ۾ 77

⁕ سگا مرڪز طرفان سگا شاخ شهدادڪوٽ

جي ساٿين کي مڃتا / ايوارڊ 78

- 1978 ع کان 2021 ع تائين عهديدارن جو تفصيل 79

سگا شهدادڪوٽ جي ڪجھ ساٿين جي زندگي جا مختصر خاڪا

- سگا جو ڪنوينر محترم اشرف علي کهاوڙ 91
- جاکوڙي ڪردار: سائين نظام الدين سومرو 94
- حقيقي سماج سڌارڪ: استاد محمد حسن پناڻ 102
- هڪ عظيم استاد: سائين الهوريو قريشي صاحب 109
- بهترين تعليمدان: استاد غلام مصطفيٰ وڌو 113
- هم فقيرون سي دوستي ڪرلو: محمد اعظم جروار 119
- هڪ جاکوڙي ڪردار: ڪيپٽن ڊاڪٽر محمد صالح شيخ 124
- سگا شهدادڪوٽ جو سرواڻ: محمد اسلم شيخ 129
- اصول پرست ۽ سنجيده انسان: ايڊووڪيٽ سردار خان چانڊيو 132
- شهدادڪوٽ جو مسيحا: ڊاڪٽر عبدالستار وڌو 135

www.sindhsalamat.com

- کاهوڙي سگائي: هادي بخش منگي 141
- مصروف زندگي گذاريندڙ: ڊاڪٽر شاهنواز شيخ 146
- انمول انسان: پروفيسر "عاطف" عبدالجبار جوڻيجو 150
- استادن جو خدمتگار ۽ سماجي ورڪر: ممتاز علي پٽي 154
- پيارو ساٿي: انور علي سيال 156
- سپاجهڙو سماجي ڪارڪن: محمد صديق ابڙو 158
- سگا شهدادڪوٽ جو خاموش خدمت گار: نذير احمد سومرو 160
- ساهه ۾ ساندڻ جهڙو پيارو: پروفيسر احسان الله جمالي 161
- محبتي ماڻهو: گل حسن ڪوڪر 165
- مسلسل محنت ڪندڙ شخص: ايشور لال ناگديو 167
- بي لوث خدمتون سرانجام ڏيندڙ: محترم فدا حسين جوڻيجو 170
- عورتن جي حقن لاءِ ڪوششون ڪندڙ: ادي صنم ناز جوڻيجو 174
- محبتي ماڻهو: رشيد خانواهي 177
- يار ڪو هم ني جا بجا ديڪا: سڪندر شيخ 179

* **سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئيشن (سگا) شاخ شهدادڪوٽ بيباڪ ميمبرن** 181
* **سگا شاخ شهدادڪوٽ جا سهڪاري ۽ مالي معاون حضرات** 183

تاثر

- سگا جي سونهن .... پيرل خان ڪوسو 186
- ڪنهن ڪنهن ماڻهوءَ منجهه اچي بوءِ بهار جي...عبدالرسول سومرو 188
- سگا جو متحرڪ ڪردار خالد حسين چنا ... بخش علي چانديو 196
- پروفيسر خالد حسين چنا اهو قلمي پورهيو: عبداللطيف ڪرتيو 204
- تاريخ رقم ڪندڙ: سائين خالد حسين چنا ..... رفيق احمد سرهيو 206
- نسل لاءِ هڪ ڄاڻ جو خزانو................ پروفيسر جاويد احمد انڙ 207
- سگا جي تاريخ سهيڙيندڙ خالد حسين چنا ...... عبدالحميد بلو 208
- جو سنڌ سنواري اهو جيئندو رهندو........... نور محمد سيال 212
- سگا شهدادڪوٽ شاخ جي سماجي خدمتن جو سفر. راز گل پٽو 215

books.sindhsalamat.com

تاثر

سگا جي تاريخ جو هڪ باب ۽ بهترين دستاويز

رفيق احمد جعفري

چيئرمين

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئشن پنهنجي وطن ۾ سماج جي جاڳرتا، اوسر ۽ ملڪ ۾ هڪ ترقي يافته ۽ پرامن سماج جي اڏاوت لاءِ پنهنجي وت ۽ وس آهر اڌ صديءَ کان جاکوڙ ڪري رهي آهي. سنڌ ۾ سماجي جاڳرتا ۽ اوسر جي ڪم ۽ جاکوڙ کي لفظن ۾ بيان ڪرڻ، انهن جي اپٽار ڪرڻ ۽ ان پنڌ جي پانڌيئڙن مان پرائڻ ۽ پنهنجي حياتيءَ کي بامقصد بنائڻ جو شوق ۽ جستجو برحق آهي.

ڪتاب سهيڙڻ يقينن ساراهه جوڳو عمل آهي، زير نظر ڪتاب، "سگا شهدادڪوٽ شاخ جي مختصر تاريخ ۽ ڪارڪردگي"، شهداد ڪوٽ جي محترم هستين جي سچائي، ڪم ۽ سگا جي جاکوڙي ڪردارن جي تاريخ جو هڪ باب ۽ سنڌ جي سماجي رضاڪارن جي تاريخ جوهڪ دستاويز پڻ آهي. هن ڪتاب ذريعي اسان جي نئين نسل، نئين

www.sindhsalamat.com

تهيءَ جي اديبن، شاعرن، محققن، شاگردن ۽ سماجي رضاڪار دوستن کي پڻ رهنمائي ملي سگهندي ۽ ان طرح هي ڪتاب يقينن ڪارگر دستاويز ثابت ٿي سگهي ٿو.

ڪتاب "سگا شهدادڪوٽ شاخ جي مختصرتاريخ"، سگا ست شهدادڪوٽ جي هڪ غير معمولي ۽ قيمتي تاريخ آهي. هن ڪتاب ۾ سماج سڌارڪن ۽ سماجي جاڳرتا لاءِ جاکوڙيندڙ شخصيتن ۽ انهن جي ڪيل ڪم کي هڪ سهڻي ترتيب ۾ مرتب ڪيو ويو آهي. ان ڏس ۾ اسان جا پرخلوص جذبا ۽ نيڪ تمنائون، ڪتاب سهڙيندڙ پروفيسر خالد حسين چنا، سيڪريٽري جنرل سِگا مرڪز ۽ ڪتاب شايع ڪندڙ اداري سگا شهدادڪوٽ شاخ جي جاکوڙي ست سان شامل حال آهن.

books.sindhsalamat.com

تاثر

سگا شهدادڪوٽ جي تاريخ

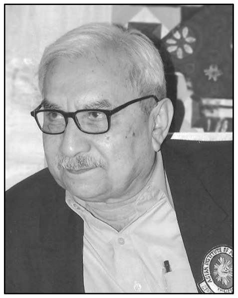

ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ

باني

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسئيشن

محترم خالد حسين چنا (سيڪريٽري جنرل سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن) جن جو تعلق شهدادڪوٽ سان آهي، ان لاڳاپي کي نڀائڻ لاءِ پاڻ هي ڪتاب مرتب ڪيو اٿن. شهدادڪوٽ هن وقت ضلعي قمبر شهدادڪوٽ ۾ آهي.

1972ع ۾ جڏهن اسان سگا جو ڪم شروع ڪيو ته اهو شهر لاڙڪاڻي ضلعي ۾ هو ۽ لاڙڪاڻي کان شهدادڪوٽ پهچڻ لاءِ 45 منٽن جو رستو گهٽ ۾ گهٽ 3 ڪلاڪ وٺندو هو. ان وقت جي ساٿين ۾ نظام الدين سومرو ۽ محمد حسن پناڻ بيحد عزت ڀريا نالا آهن.

نظاميه نائيٽ اسڪول جيڪو هڪ دڪان جي ڪوٺي تي قائم هو. اهو پورهيتن لاءِ رات جو تعليم جا ڏيئا روشن ڪندو هو. سگا جي روشني پڻ اُن مرڪز مان ڦهلي، جتي محمد حسن پناڻ هڪ پورهيت پڙهي گريجوئيٽ ٿيو ۽ سگا شهدادڪوٽ جو جنرل سيڪريٽري بڻيو. اهو اسان

www.sindhsalamat.com

لاءِ وڏو اعزاز هو تہ محمد حسن پنهنجو لوهارڪو هنر جاري رکيو. جيڪو پنهنجي مقصد سان سچائي جو هڪ اعليٰ مثال آهي.

سائين نظام الدين سومرو ان وقت نيشنل بئنڪ آف پاڪستان ۾ ملازمت ڪندو هو ۽ هر موڪل تي ڪشالا ڪري سڳا جي متن ڪي اڳتي وڌائڻ لاءِ ڳوٺ پهچندو هو. نظام الدين سومرو اڳتي هلي سڳا جو وائيس چيئرمين ٿيو. ان دوران بہ هو گڏجاڻين ۾ باقائدگيءَ سان شريڪ ٿيندو هو. وسيلن جي کوٽ هئي ان ڪري عهديدارن ڪي ڪا بہ سهولت ميسر نہ هئي، پنهنجي خرچ سان هو ڪراچي پهچندو هو ۽ رات آفيس جي ٽيبلن تي سمهي گذاريندو هو. اهڙا پُرخُلوص ساٿي ئي هن جماعت جو ورثو آهن. انهن ساٿين جي قربانين ڪري اڄ بہ سڳا روان دوان آهي، ۽ اُن ڪي ڪوبہ نقصان پهچائي نہ ٿو سگهي. پُرخُلوص ساٿي هن ساٿ جي حفاظت ڪندا.

نظام الدين صاحب جون ڪيئي يادگيريون هينئر دل تي تري آيون آهن. پر اُهي جُدا مضمون ۾ لکبيون جي حياتي وفا ڪئي.

منهنجو شهدادڪوٽ سان ازل جو رشتو آهي. 1959ع ۾ جڏهن آئون گورنمينٽ ڪاليج ڪاري موري حيدرآباد ۾ داخل ٿيس تہ هاسٽل ۾ منهنجا 3 ساٿي هيا، جن ۾ هڪ شهدادڪوٽ جو محمد صالح شيخ هيو. جيڪو شهدادڪوٽ جو مشهور ڊاڪٽر آهي. ۽ وڏي رتبي وارو آهي. ڊاڪٽر صاحب جي والد صاحب سان ان دوران ملاقات ٿي ۽ پوءِ منهنجو شهدادڪوٽ اچڻ وڃڻ جو رستو ٿيو. ان ريت سڳا جي سنگت سان نينهن جو ناتو جڙيو.

خالد چنا صاحب جن ڪي مبارڪ باد جو هي ڪتاب مرتب ڪري هن سڳا جي تاريخ جو سلسلو جوڙيو آهي. ٻين ساٿين ڪي بہ ان ريت قلم کڻڻ کپي.

سنڌ سلامت ساٿ سلامت

ليکڪ پاران

پروفيسر خالد حسين چنا

مون لاءِ اها انتهائي خوشي ۽ اعزاز جي ڳالهہ آهي تہ منهنجو تعلق سونهاري سنڌ جي مرد خير متي سان آهي. سنڌ جيڪا عالمي امن ۽ اخوت جي ڌرتي آهي، سا خدمت جي جذبي سان پڻ سرشار آهي. سنڌ گريجوئٽس اسوسيئيشن (سِگا) جو تعلق بہ سنڌ سان ئي آهي. هي ايشيا جي تنظيم ۽ هڪ وڏي سماجي تنظيم آهي، ڪيس اهو عزاز حاصل آهي تہ اشيا کنڊ ۾ جيڪي سماجي تنظيمون آهن، انهن جي ڀيٽ ۾ سندس رضاڪارن جو تعداد وڌيڪ آهي ۽ سندس رضاڪار لطيف سائين جي ان سبق تي يقين رکن ٿا تہ:_

تتي ٿڌي ڪاهہ ڪانهي ويل ويهڻ جي.

سڳا جا ساٿي رضاڪار هر ڏکي سکيءَ ويل ۾ بنا رنگ نسل ۽ مذهبي فرق جي خدمت جي عمل سان سرشار آهن. سڳا جو هڪ تصور سنڌ ۾ پرامن ترقي يافتہ سماج اڏڻ آهي. جنهن لاءِ سندس هر ورڪر ڏينهن رات پنهجي وت ۽ وس آهر ڪوشان آهي ۽ انشاءَالله هڪ ڏينهن اهو خواب ساپيان ماڻيندو. آءٌ جڏهن سڳا جو ميمبر ٿيس تہ پوءِ احساس ٿيو تہ رضاڪار جو ڪم ڪيترو اوکو آهي. بحرحال مون بہ پنهنجي ساٿين سان گڏجي ڪم شروع ڪيو. هڪ عام ميمبر ڪان سفر جي شروعات ڪئي ۽ پوءِ سڳا شاخ شهدادڪوٽ جو صدر، جنرل سيڪريٽري، ان بعد سڳا مرڪز ۾ تعليم جو سيڪريٽري ۽ ميمبر سي اي سي لاءِ چونڊيو ويس ۽ هن وقت ان عظيم اداري (سِگا) جو مرڪزي چونڊيل سيڪريٽري جنرل آهيان. مون اخلاقي فرض سمجهيو تہ آئون جيڪو ڪجهہ آهيان پنهنجي شهر شهدادڪوٽ جي شاخ جي دوستن جي ڪري آهيان. مون ڪي بہ ڪجهہ نہ ڪجهہ يادگار ۽ خاص پنهنجي شاخ لاءِ ڪرڻ گهرجي. پوءِ هن ڪتاب جي صورت ۾ ساٿين سان محبت جو اظهار ۽ شڪرگذاري ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي آهي. اميد تہ هي ننڍڙي ڪوشش قبول پوندي.

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

جڏهن سگا شاخ شهدادڪوٽ جو جنرل سيڪريٽري هيس ۽ پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو ان وقت صدر هو. ان وقت سگا شاخ شهدادڪوٽ جي حوالي سان ڪم ڪار جي منصوبہ بندي ڪندي سائين عبدالجبار جوڻيجي هڪ راءِ ڏني تہ جيڪر سگا شاخ شهدادڪوٽ جي تاريخ مرتب ڪجي. پر ان وقت اهو ڪم اسان لاءِ انتهائي اڻانگو هو. اهو هڪ خواب مثل هو. چاڪاڻ تہ 1978ع کان لڳ ڀڳ 42 سالن جي سگا شهدادڪوٽ شاخ جي تاريخ سهيڙڻ لاءِ ڪو رڪارڊ هڪ هنڌ ڪو نہ هو. وقت گذرندو ويو پر اهو ڪم ذهن ۾ هئو. الله رب العزت جا لک احسان جو اهو ڪم هينئر تڪميل تي پهچي پيو. مون ٽڪرا ٽڪرا گڏ ڪري هتان هُتان مواد ڪٺي ڪري هن ڪتاب جي صورت ۾ آندو آهي. هي ڪم تڏهن ئي ممڪن تي سگهيو آهي. جڏهن منهنجي محسن سگا جي سينيئر ساٿين ۽ شهدادڪوٽ سگا برانچ جي ساٿين ساٿ نڀايو.

آءٌ سگا جي بانيڪار سائين ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ صاحب، موجوده چيئرمين سگا مرڪز محترم رفيق احمد جعفري صاحب، سگا مرڪز وائيس چيئرمين پيرل خان کوسي صاحب، سگا جي اڳوڻي وائيس چيئرمين عبدالرسول سومري صاحب، ڊپٽي سيڪريٽري جنرل جاويد احمد انڙ صاحب، سيڪريٽري ماليات نور محمد سيال صاحب، سيڪريٽري اطلاعات عبداللطيف ڪرتيي صاحب، سيڪريٽري صحت رفيق احمد سرهيي صاحب، سيڪريٽري تعليم عبدالحميد ٻلو صاحب، سيڪريٽري ثقافت "راز" علي گُل پتي صاحب، پروفيسر بخش علي چانديي صاحب (ڪنوينر ڊاڪٽر سليمان شيخ ريسرچ اينڊ ڊولپمينٽ سينٽر) ادي صنم ناز جوڻيجو صاحبہ ۽ ٻين مرڪز جي ساٿين، اڳواڻن جو انتهائي شڪرگذار آهيان، جن جي قيمتي راين منهنجي رهنمائي ڪئي. ان سان گڏوگڏ سگا شاخ شهدادڪوٽ جي اڳوڻي صدر پروفيسر عبدالجبار جوڻيجي ۽ پروفيسر فدا حسين جوڻيجي جو تهہ دل سان شڪرگذار آهيان. جن منهنجي هن قلمي پورهيي ۾ ڪلهو ڪلهي ۾ ملائي ساٿ نڀايو. ڪتاب

جي پوري مواد جي چنڊڇاڻ، ان تي نظرثانيءَ ۾ مون سان ٻانهن ٻيلي رهيا. مون کي ان چوڻ ۾ ڪا بہ هٻڪ محسوس ڪونہ ٿي ٿئي تہ جيڪڏهن سندن ساٿ نہ هجي ها تہ آءٌ هي ڪتاب مڪمل ڪري نہ سگهان ها. هن ڪم ۾ جن ٻين ساٿين سهڪار ڪيو آءٌ انهن کي پڻ وساري نٿو سگهان. انهن ۾ سگا شاخ شهدادڪوٽ جا ساٿي پروفيسر رشيد خانواهي، انورعلي سيال (صدر)، پروفيسر فداحسين جوڻيجو (جنرل سيڪريٽري)، حق نواز سومرو (نائب صدر)، پروفيسر طارق حسين خشڪ (جوئنٽ سيڪريٽري)، سليم اختر لاشاري (فنانس سيڪريٽري)، ميان فيروزالدين ميڪڻ (پريس سيڪريٽري)، ڊاڪٽر محمد صالح شيخ، ڊاڪٽر عبدالستار وڏو، نذير احمد سومرو، سڪندر علي ميرجت، اظهر علي سيال، هادي بخش منگي، پروفيسر افتخار حسين سومرو، پروفيسر احسان الله جمالي، سنيل ڪمار چاڇڙيا، عبدالوحيد پتي، سيٺ قمرالدين شيخ، مير غيبي خان مغيري، رئيس عبدالڪريم چانديو، عبدالحنان شيخ ۽ ٻيا شامل آهن. انهن سڀني سگائي ساٿين ۽ دوستن جو احسانمند آهيان جن مختلف طريقن سان پال پلايا.

پياري دوست پروفيسر ممتاز علي کوکر صاحب جو بہ نهايت شڪر گذار آهيان جو هن مون تي لکيو. محترم امام علي ڏيٿو جنرل مئنيجر سِگا ۽ پياري مرتضيٰ لغاريءَ جا قرب ۽ احسان جو هن ڪتاب شايع ڪرڻ ۾ هر ممڪن مدد ڪئي. آخر ۾ ڪارئين لاءِ هڪ گذارش تہ ڪتاب ۾ شامل مواد جي ڪافي حد تائين چنڊ ڇاڻ ڪئي وئي آهي، پر ان هوندي هي هڪ شروعاتي ۽ تحقيقي ڪم آهي، جنهن ۾ هر وقت تبديلي ۽ نئين تحقيق جي ضرورت آهي. جيڪڏهن ڪٿي ڪا اڻاٺ ۽ ڪمي ڪوتاهي نظر اچي تہ ان جي نشاندهي ڪري لکت ۾ مون ڏانهن عنايت ڪندا تہ جيئن ٻئي ڇاپي ۾ اوهان جي نالي ۽ ٺورن سان ان کي سنواري ۽ سڌاري پيش ڪري سگهجي.

اوهان جي اصلاحي راءِ جو منتظر

03337501969_ 03030241969
khalidchanna69@gmail.com

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

مهاڳ:

محبت پائي من ۾ رنڊا روڙيا جن

پروفيسر ”عاطف“ عبدالجبار جوڻيجو

سڀ تعريفون ان مالڪ کي جڳائن جيڪو خالقِ ڪل ڪائنات آهي. ڪروڙين درود ۽ سلام ان عظيم هستي ۽ سندس آلِ اطهر تي جنهن جي صدقي هي ڪائنات جوڙي وئي.

انساني ڪيفيتون بہ عجيب تين تيون جو ڪڏهن درياهہ بادشاه جيئان من موجن ۾ تہ ڪڏهن وري ماٺار ۾. سو آءُ بہ انسان آهيان ۽ ان ناتي مان بہ انهن ئي ڪيفيتن مان گذريو آهيان. مون لاءِ هيءُ پرمسرت موقعو آهي، جو اڄ هڪ حقيقت کي قلم جي نوڪ هيٺ آڻيان ٿو اها 2009ع جي ڳالهہ آهي جڏهن آءُ پهريون ڀيرو سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئيشن (سڳا) شاخ شهدادڪوٽ جو صدر ۽ پروفيسر خالد حسين چنا (هن ڪتاب جو ليکڪ) جنرل سيڪريٽري سڳا شاخ شهدادڪوٽ چونڊيا وياسين. سڀ کان پهريائين پاڻ گڏ ويهي، سڳا جي ڪم ڪارين بابت منصوبابندي تي غور ويچار ڪيوسين.ڪيس راءِ ڏيندي چيم: ”يار سڳا شاخ شهدادڪوٽ جو ڳاٽينو انهن شاخن ۾ ٿئي ٿو، جيڪي شروعاتي دور ۾ قائم ٿيون ۽ اسان جي سينيئر ساٿين پنهنجو پگهر وهائي ۽ رَت سَت ڏئي هي ذميواري توهان ۽ اسان تائين پهچائي آهي. جيڪر ان جي تاريخي سفر کي قلمبند ڪجي، تہ جيئن شهدادڪوٽ جي تاريخ جو هي پاسو بہ تاريخ جو حصو بڻجي وڃي.“ خالد صاحب وراڻيو تہ ”ڳالهہ تہ وزنائتي ۽ ڀلي پر ان جو گهربل مواد ڪٿان هٿ ڪجي؟“ چيومانس تہ ڪوشش ڪري ٿا ڏسون. پوءِ اها ڪوشش جاري رکي سين (جيتوڻيڪ آءُ لڳاتار ٽي ٽينيوئر يعني نَوَ سال صدر رهيس ۽ پهرئين ٽن سالن ڪانپوءِ خالد چنہ وڃي سڳا مرڪز ۾ سيڪريٽري تعليم ۽ بعد ۾ ميمبر سِي اِي

سِي جون ذميواريون سنڀاليون) پر اهو ڪم پايہ تڪميل تائين ڪونہ پهچائي سگهياسين. چاڪاڻ تہ هن ڊگهي زنجير جون ڪڙيون هنڌان هنڌان ٽٽل ۽ غائب ٿيل هيون. سينيئر ساٿين کان انهن ڪڙين کي هٿ ڪرڻ جون ڪيتريون ئي ڪوششون ڪيون ويون پر پوءِ بہ هي ٽٽل زنجير جڙي نہ سگهيو. تان تہ اچي خير سان سڳا مرڪز جي سال 2019ع جي اليڪشن کان پوءِ خوشقسمتي سان اسان جي شاخ شهدادڪوٽ جو ڪاهوڙي جوان خالد چنا سڳا مرڪز جو سيڪريٽري جنرل جي عهدي تي چونڊجي آيو. تڏهن دل ۾ وري لطيف سائين جي هن سبق جي ياد گونجڻ لڳي:-

”ڪرڪٽا لاهي سڪ نہ ستا ڪڏهين،
اوسيئڙو آهي،ڪاهوڙين کي پنڌ جو.“

سو هڪ ڀيري ڪنهن پروگرام (شايد سڳا شاخ شهدادڪوٽ طرفان مهراڻ ٽي وي جي ضلعي قمبر شهدادڪوٽ جي رپوٽر مرحوم ضمير ڪرل جي ياد ۾ تعزيتي ڪيڙاڪوهو) ۾ گڏ ويٺا هئاسون، تہ ڪيس ماضي جي خواب جي ساڀيان لاءِ يادگيري ڪرايم، تہ جهٽ پٽ ۾ وراڻيائين تہ سائين سڳا مرڪز جي سموري رڪارڊ جي ڇنڊ ڇاڻ ڪرايان پيو ڪجهہ مواد سڳا شاخ شهدادڪوٽ جو بہ هٿ ٿيو آهي. هاڻي شاخ جي ساٿين کي تحرڪ ۾ آڻ تہ ان ڪم کي پايہ تڪميل تي تا پهچايون. بس ان کان پوءِ شاخ جي صدر انور علي سيال ۽ خصوصاً جنرل سيڪريٽري برادرم پروفيسر فدا حسين جوڻيجي کي گوش گذار ڪيم، جن وري شاخ جي ساٿين سان تڪڙا تڪڙا رابطا ڪري سڳا شاخ شهدادڪوٽ جي ماضي بابت ڪجهہ گهربل مواد هٿ ڪري هنگامي بنيادن تي خالد چنا تائين پهچائڻ ۾ لڳي ويا. ان جي موٽ ۾ خالد چنا مليل مواد جي ڇنڊ ڇاڻ ڪري مون سان حال اوريندو ۽ ٿيل ڪم جي رفتار بابت آگاهي ڏيندو رهيو.

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

ڪروڙين ڪرم ڪريم جا جنهن خالد چنا جهڙي مصروف ترين ماڻهو جي هٿان هن تاريخي ڪم ڪي پايہ تڪميل تائين پهچرايو. چوتہ آءٌ سمجهان ٿو تہ چوڻ تمام سولو ڪم آهي پر ان جي تڪميل تمام اوکي آهي. جيڪو ڪم اسان کان ڏهن سالن تائين نہ ٿي سگهيو اهو ڪم هن جفا ڪش ۽ اورچ انسان 4_5 مهينن ۾ پورو ڪري سچ تہ اسان سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين تي احسان ڪري ۽ شهدادڪوٽ جي تاريخ ۾ هن باب کي محفوظ ڪري اجاگر ڪري ڇڏيو آهي.

مان سمجهان ٿو تہ خالد چنا جي هي ڪاوش پير حسام الدين راشدي ۽ ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ جي ان خواهش جي هڪ باب جو سدباب آهي، جنهن ۾ هنن، سنڌ جي نوجوانن کي اپيل ڪئي هئي تہ پنهنجي پنهنجي علائقن جي تاريخ لکو تہ جيئن سنڌ جي جامع تاريخ جڙي سگهي.

ڪنهن علائقي جي مڪمل تاريخ لکڻ تمام وڏو ۽ ڏکيو ڪم آهي، ڪوبہ فرد ڪيتري بہ ڪوشش وٺي پر پوءِ بہ ڪوتاهي جو انديشو رهي ٿو. پر سياڻن سچ چيو آهي تہ جهجهن ڪنئين چپر ڪڇي جي مصدق، ڀلا ڀاڳ آهن شهدادڪوٽ واسين جا، جو هن اوکي ڪم کي سرانجام ڏيڻ لاءِ ڪافي ساٿين جتن ڪيا، جن ساٿين پهريان قدم کنيان انهن ۾ پروفيسر سيد گل محمد شاه بخاري (جو ڪتاب "شهدادڪوٽ جو علمي جائزو" ڇاپو جنوري 1992ع ۽ سندس ٻيو ڪتاب "شهدادڪوٽ جا قلمڪار ۽ شاعر" ڇاپو 2000ع) سرفهرست آهن. شاهہ صاحب پنهنجي ڪتابن ۾ فقط شهدادڪوٽ جي علمي ۽ ادبي پهلوءَ کي اجاگر ڪيو آهي. ان کان پوءِ محمد اسلم شيخ قدم اڳتي وڌائيندي جون 1992ع ۾ "شاداب شهدادڪوٽ" جي عنوان سان ڪتاب شايع ڪرايو. جنهن ۾ شيخ صاحب شهدادڪوٽ جي جاگرافيائي تاريخ سان گڏوگڏ علمي، ادبي،

books.sindhsalamat.com

سياسي، سماجي، ثقافتي ۽ ڪنهن حد تائين اقتصادي تاريخ کي قلمبند ڪيو پر تمام مختصر انداز ۾. ان بعد ڪامريڊ ولي محمد منگٽهار سيپٽمبر 2007ع ۾ "ضلعي قمبر شهدادڪوٽ جي مختصر سياسي جائزو" جي نالي سان ڪتاب لکي شايع ڪرايو. جنهن ۾ گهڻو تڻو بحث شهدادڪوٽ جي سياست تي ٿيل آهي. هينئر سگا شاخ شهدادڪوٽ جي مختصر پر جامع انداز ۾ سماجي تاريخ لکڻ جو شرف خالد چنا کي حاصل ٿيو آهي. مٿي ذڪر ڪيل سڀئي ڪتاب ملي ڪري هن علائقي (شهدادڪوٽ) جي ڪلي تاريخ کي اجاگر ڪن ٿا.

اها ڳالهہ واضح ۽ صاف هئڻ گهرجي تہ تحقيق هڪ اڻ کٽ علم ۽ وسيع ميدان آهي، جنهن ۾ هڪ محقق ۽ جاکوڙي ماڻهو نت نيون شيون ظاهر ڪري پيش ڪري ٿو. اهو سلسلو اڳئين علم ۽ تحقيق کي ائين جلا بخشي ٿو جيئن هڪ ڏيئي مان ٻيو ڏيئو روشن ٿئي ٿو. پر ٻيو ڏيئو پهرئين ڏيئي جي روشني قطعاً گهٽائي نٿو سگهي ۽ هو پهرئين ڏيئي کان مدد حاصل ڪري پنهنجي روشني جو سفر جاري رکي ٿو. ائين ئي علمي سفر جو بنياد بہ پهرئين ئي معلومات تي هوندو آهي ۽ پهرئين يعني بنيادي معلومات ڪڏهن بہ ناڪاره ڪونہ هوندي آهي. تحقيق ۾ بہ ان کي ئي بنياد بڻائي نئين تحقيق کي اڳتي وڌائي نت نئين معلومات قارئين ڪرام تائين پهچائي سگهجي ٿي. ائين ئي مون کي پڻ اميد آهي تہ خالد چنا جي هن مختصر مگر جامع سگا شاخ شهدادڪوٽ جي تاريخ کي ڪو ٻيو دانشور ساٿي نئين تحقيق سان اڳتي وڌائيندو. ڇاڪاڻ تہ تحقيق ۾ ڪا بہ ڳالهہ حرف آخر ڪونہ هوندي آهي.

هي ڪتاب سگا شاخ شهدادڪوٽ جي 42 سالن (يعني 1978ع کان 2020ع تائين) جي سفر جي مختصر تاريخ بہ آهي تہ وري ان جي ڪارڪنن، سهڪاري ساٿين ۽ گهڻ گهرن جي سماجي خدمتن جو

www.sindhsalamat.com

دستاويز پڻ. هي ڪتاب جهڙو بہ آهي جيئن بہ آهي، پنهنجي خوبين ۽ خامين سميت اوهان جي خدمت ۾ حاضر آهي. هي ڪتاب مستقبل ۾ ڪيتري اهمت ۽ افاديت جو حامل بڻجي سگهي ٿو يا ڪيترو ڪارائتو ۽ لاڀائتو ثابت ٿئي، ان جو فيصلو اوهان پڙهندڙن ۽ وقت جي تاريخدانن کي ئي ڪرڻو آهي، پر آءٌ ايتري چوڻ جو ضرور حق رکان ٿو تہ ”هن ڪتاب جي شايع ٿي منظر عام تي اچڻ کان پوءِ اها قوي اميد ڪري سگهجي ٿي تہ ايندڙ وقت ۾ نوجوان نسل کي فلاحي ۽ سماجي خدمت سرانجام ڏيڻ ۾ هي ڪتاب ضرور رهنمائي فراهم ڪندو ۽ پڻ اتساهہ جو سبب بڻبو.“

18 جولاءِ 2020ع
مهراڻ لائبريري
ڳوٺ اميد علي خان جوٽيجو
شهدادڪوٽ

ڳنڍين سارو ڏينهن، چنڻ مورنہ سکيا

سڪندر علي ميرجت

جديد دور ۾ جڏهن کان انٽرنيٽ وجود ۾ آئي آهي. تڏهن کان سوشل ميڊيا ۽ عام ڪچهرين ۾ هي بحث عام ٿي پيو آهي تہ اليڪٽرانڪ ميڊيا جي اچڻ کان پوءِ ڪتاب جي ڪهڙي ضرورت؟ سندن دليل آهي تہ دنيا جو هر ادب اليڪٽرانڪ ميڊيا ذريعي منٽن جي اندر اسان جي اڳيان اچيو وڃي. اها بلڪل حقيقت آهي تہ منٽن ۾ اليڪٽرانڪ جي وسيلي سان دنيا جي ادب تائين رسائي تہ ڪري سگهجي ٿي پر ڪتاب جي اهميت ۽ ضرورت کي گهٽائي نٿو سگهجي. منهنجي سمجهہ مطابق جڏهن کان انهن (اليڪٽرڪ جي اوزارن) جو وجود آيو آهي تڏهن کان ڪتابن جي ڇپائي ۽ مارڪيٽنگ ۾ پڻ اضافيو ٿيو آهي ۽ ڪتاب جي پڙهائي ۾ بہ. چاڪاڻ تہ ڪتاب هڪ دستاويز جي حيثيت رکي ٿو. انڪري چئي سگهجي ٿو تہ ڪتاب جي اهميت هڪ مسلم حقيقت آهي. شايد ان خيال کي نظر ۾ رکندي اسان جي پرين پياري پروفيسر خالد حسين چنا پڻ هي ڪتاب لکيو آهي.

خالد صاحب جو ننڍ پڻ کان ئي لکڻ پڙهڻ سان چاهہ رهيو آهي. شايد ان ڪري ئي مالڪ مهربان سندس لاءِ استادي پيشي جي چونڊ ڪئي ۽ ان پيشي سان هو چڱيءَ ريت نڀائيندو پيو اچي. استاد جيئن تہ سماج سڌارڪ هوندو آهي. انڪري هن يار ان ڪرت کي بہ وساريو ڪونہ آهي ۽ سندس اهو سفر جاري و ساري آهي. هن وقت هن خطي جي عظيم اداري سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئيشن (سگا) جو مرڪزي سيڪريٽري جنرل آهي پر بنيادي ميمبر اسان جي شاخ شهدادڪوٽ جو آهي. ان جي انس جي سبب زندگيءَ جو پهريون ڪتاب بہ ان شاخ جي تاريخ تي لکيو اٿائين.

خالد صاحب هن ڪتاب ۾ سگا شاخ شهدادڪوٽ جي شروعات 1978ع کان 2020ع تائين جي سيني عهديدارن جي رڪارڊ کي

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

محفوظ ڪيو آهي. انهن عهديدارن ۽ سڄڻن ڪي ساري ڪيترائي سگائي ۽ ٻيا ساٿي پنهنجي ماضي جي يادن کي تازو ڪري روحاني سڪون حاصل ڪندا. ان کان علاوه ڪوشش ڪري شروعاتي دور کان وٺي موجوده باڊي جي صدر، جنرل سيڪريٽرين ۽ ڪجهه سگا جي ڪاهوڙي ساٿين جا خاڪا سندن خدمتن سان گڏ بيان ڪيا آهن. يقينن اهي سڀ ساٿي اسان جي سماجي سفر جا سونهان آهن.

هن ڪتاب ۾ سگا شاخ شهدادڪوٽ جي قيام کان وٺي 2020 ع تائين ڪارڪردگي جو مختصر تاريخي جائزو ڏنو ويو آهي ۽ ڪنهن حد تائين سگا مرڪزجي بنيادي تاريخ کي بہ قلم جي نوڪ هيٺ آندو آهي. سگا سماجي ڪيتر ۾ هڪ تبديلي جو نالو آهي. جنهن قومي جاڳرتا ۽ سماجي اوسر ۾ اهم ڪردار ادا ڪيو آهي. اهڙي تنظيم جي رڪارڊ کي محفوظ ڪرڻ منهنجي سمجهه ۾ قومي فرض ادا ڪرڻ کان گهٽ ڪونهي. ان تنظيم جي هڪ شاخ شهدادڪوٽ بہ آهي. جنهن جي ساٿي پروفيسر خالد حسين چنا ڪوشش ڪري ان جي رڪارڊ کي لکت ۾ يڪجاءِ ڪري توهان ۽ اسان تائين پهچائي جڻ پنهنجي حصي کان وڌيڪ ڪم سرانجام ڏنو آهي، جيڪو سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين تي احسان آهي ۽ هي ڪم اسان سڀني لاءِ فخر جو باعث بڻبو. ان سان گڏوگڏ سگا شاخ شهدادڪوٽ جي هيءَ مختصر تاريخ ۽ ڪارڪردگي اميد آهي تہ اسان جي معاشري ۾ سماجي ڪم ڪرڻ لاءِ اتساهہ پيدا ڪندي.

آخر ۾ خالد صاحب لاءِ دعا تہ سندس هي قلمي پورهيو اعليٰ مقام حاصل ڪري ۽ سندس قلم ۾ رب پاڪ جنبش پيدا ڪري جنهن سان عوام الناس کي فائدو رسي. آمين

08 آگسٽ 2020 ع

ڊپٽي سيڪريٽري

بورڊ آف انٽرميڊيٽ اينڊ سيڪنڊري ايجوڪيشن لاڙڪاڻو

خوش اسلوبيءَ سان سگا جو ڪاروهنوار هلائيندڙ

اشرف علي ڪهاوڙ

1978 ع جي ڳالهہ آهي مان سنڌ يونيورسٽي ڄامشورو مان ايم اي اڪنامڪس (آنرز) جو امتحان پاس ڪيو ۽ آخري الوداع جا ڏينهن هئا ڪجهه سامان هاسٽل مان ۽ ڪپڙا ڌوٻي کان ڪٺي ڪجهه ڏينهن اندر يونيورسٽي مان ڳوٺ وڃڻ وارو هيس تہ پروفيسر اعجاز قريشي صاحب جيڪو سنڌ يونيورسٽيءَ ۾ اسان جو اُستاد هيو ان مون کي دعوت ڏني تہ حيدرآباد ۾ سنڌ گريجوئيٽ ايسوسيئشن جو ڪنوينشن ٿي رهيو آهي توهان بہ ان ۾ شريڪ ٿيو بلڪ توهان هاڻي ڳوٺ وڃي سنڌ گريجوئيٽ ايسوسيئشن جي شاخ کوليو ۽ مون کي هڪ درخواست لکي ڏيو تہ مان توهان کي اُتي جي نئين شاخ جو ڪنوينر مقرر ڪرايان. سائين اعجاز قريشي صاحب پاڻ ان وقت سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن حيدرآباد شاخ جا صدر هيا مان انهن جي هڪ پروگرام ۾ جيڪو سنڌ يونيورسٽي جي آڊيٽوريم ۾ ٿيو، شريڪ ٿي چڪو هيس، پروفيسر اعجاز قريشي صاحب نہ صرف شاگردن جي دلين تي حڪومت ڪندو هو پر هو ڪيترين ئي خوبين جو مالڪ بہ هو، تنهن ڪري ڪيس انڪار ڪرڻ جو سوال ئي پيدا نہ پيو ٿئي سو مون کي خصوصي دعوت ملڻ کان پوءِ جيڪو مرڪزي ڪنوينشن علي بابا هوٽل ۾ گاڏي کاتي ۾ ٿي رهيو هو جنهن ۾ سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن جي مختلف شاخن مان آيل ساٿي بہ اتي اچي پهتا ۽ مون بہ شريڪ ٿيڻ جو شرف حاصل ڪيو، ان وقت سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن جو مرڪزي صدر ڊاڪٽر شريف ميمڻ ۽ سيڪريٽري جنرل ڊاڪٽر سليمان شيخ هئا. ڪارروائي ڪامورڪي اسٽائيل ۾ پروقار طريقي سان هلي رهي هئي جنهن مان سڀئي شريڪ محفل لطف اندوز ٿي رهيا هيا ۽ مون کي بہ ڏاڍو مزو آيو. جڏهن هڪ اسم نيون شاخن کولڻ لاءِ ڪنوينر مقرر ڪرڻ جو ائٽم آيو تہ ان ۾ منهنجو نالو بہ کنيو ويو تہ اشرف

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

علي کھاوڙ کي شھدادڪوٽ شاخ کولڻ لاءِ ڪنوينر نامزد ڪجي ٿو ۽ اھڙو ليٽر منھنجي حوالي ڪيو ويو تہ مون کي انتھائي گھڻي خوشي ٿي شاگردي جو دور ڇڙواڳيءَ جو دور ھو ھي ٻيو سنجيدگيءَ وارو دور شروع ٿي ويو. ڪنووينشن ختم ٿي وڃڻ کان پوءِ رات جو مان وجي ھاسٽل ۾ آرام ڪري صبح جو سامان کڻي سنڌ يونيورسٽي اسٽيشن تان لاڙڪاڻي جي ٽڪيٽ وٺي ڳوٺ لاءِ روانو ٿيس، انھيءَ وقت بسن جي سواري بہ گھٽ ھوندي ھئي ۽ سيل فون بہ ڪونہ ھئا. اڪثر ڪري ٽرين ذريعي سفر ٿيندو ھو ريل ڪار ۽ بولان ميل لاڙڪاڻي وڃڻ لاءِ مشھور ٽرينون ھونديون ھيون.

ڳالھ آھي سگا جي شاخ کولڻ جي جيڪو مون لاءِ آسان نہ ھيو پر چاڪاڻ تہ منھنجي والد صاحب خان صاحب امداد حسين خان جيڪي بنيادي خاندان سان تعلق رکندا ھئا ۽ سياست ۾ سنڌن نالو ھيو تنھن ڪري مون کي تڪليف محسوس ڪونہ ٿي، وڏي ڳالھ اھا ٿئي ٿي جنھن منھنجو حوصلو ۽ ھمٿ ڏني اُھا اِھا ھئي تہ محترم دولت رام ولد چوھڙ مل، محمد پناھ کھاوڙ، سردار خان چانڊيو، پير بخش پٽي، الطاف حسين قادري، اعظم جروار، نادر شيخ، لياقت علي شيخ، سائين محمد اسلم شيخ صاحب جيڪو ان وقت وڪيل ھو اھي سڀ منھنجا گھرا دوست ھئا. تنھن ڪري مون کي ڪابہ تڪليف ڪونہ ٿي. سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن جي برانچ کولڻ جو حقيقن سِھرو محترم دولت رام جي سر آھي جيتوڻيڪ نالي ۾ ڪنوينر مان ھيس پر حقيقت ۾ دولت رام ھو جيڪو پوءِ وڃي انڪم ٽيڪس ۾ ملازم ٿيو ھو مون سان ڏينھن رات گڏ ھو، اسان سڀ کان پھرين سائين الھواريو قريشي سان ملاقات ڪئي، ڪيس سگا جا مول متا ٻڌايا، پاڻ خوشيءَ سان ميمبر ٿيڻ قبول ڪيو نہ صرف پاڻ پر سندس جا ڪيترائي دوست الھورائي قريشي مرحوم سان گڏ جھڙوڪ نظام الدين سومرو مرحوم اتي نيشنل بئنڪ ۾ مئنيجر ھئا، پاڻ ميمبر ٿيڻ وقت انتھائي خوشيءَ جو اظھار ڪيائون اھڙي طرح محمد اسلم شيخ جيڪو

books.sindhsalamat.com

منھنجو بہ دوست آھي تنھن ڪري آئون ڪين پنھنجي والد صاحب جھڙو درجو ڏيندو آھيان پر اھا سندن وڏ ماڻھپو ۽ ڪرم نوازي آھي جو پاڻ مون کي حد کان وڌيڪ عزت ڏيندا آھن ۽ مون کي اڳ ۾ ملڻ جو چوندا آھن پر آئون احترامن پنيان ھلڻ جي ڪوشش ڪندو آھيان اھڙي طرح ٻيا ساٿي نادر علي شيخ، لياقت علي شيخ، عبدالستار قاضي جيڪو ايمبرائيڊري جو ماسٽر ھيو اھڙي طرح اسڪور پنجويھين کان ٽپي ويو پر جيئن تہ شروعاتي ميمبر 25 ٿي ڪري مرڪز ڏانھن اماڻٽا ھيا اھي پورا ڪري پوءِ اسان نظاميہ نائيٽ اسڪول جيڪو مرحوم نظام الدين سومري صاحب جو ھو ان ۾ مون ان وقت جي ايس ڊي ايم شھدادڪوٽ خواجا محمد جعفري کي مدعو ڪيو جنھن خوشيءَ سان قبول ڪيو ۽ ھڪ گڏجاڻي رکي عھديدار چونڊيا ويا. گڏيل راءِ سان سائين الھواريو قريشي صدر ۽ عبدالستار قاضي ۽ جملي ٻيا عھديدار چونڊي پندرنھن ماڻھن جي BMC يا شاخ جي ڪاروباري ڪاميٽي جي چونڊ ڪري ايس ڊي ايم صاحب خواجا محمد جعفري کان حلف کڻايو ويو ۽ اھڙي طرح سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن شھدادڪوٽ شاخ قائم ٿي وئي. خوشيءَ جي ڳالھ اھا آھي تہ اھا شاخ اڄ بہ قائم دائم آھي ۽ ھلندي پئي اچي، اھا فخر جي ڳالھ آھي تہ ان شاخ مان اڄ اھم ذميواري جي پوسٽ سيڪريٽري جنرل محترم خالد حسين چنا جيڪو چونڊيل آھي ۽ خوش اصلوبي ۽ بردباريءَ سان ڪاروھنوار ھلائي رھيو آھي. ان کان علاوه محمد اسلم شيخ صاحب پاڻ جج ۽ قانون جا سيڪريٽري سنڌ حڪومت جا ميمبر آھن ۽ ڪراچي شاخ سگا جا لائيف ميمبر آھن ۽ مرڪزي سگا جا چيف اليڪشن ڪمشنر آھن پاڻ ٽن سالن کان خوش اصلوبي سان چونڊ ڪرائي نالو ڪڍيو اٿائون . مون کي انتھائي گھڻي خوشي ٿي آھي جو محترم خالد حسين چنا صاحب شھدادڪوٽ شاخ جي تاريخ لکڻ وقت مون کي بہ ياد ڪيو آھي. آئون سندس لاءِ تہ دل جو شڪر گذار آھيان.

www.sindhsalamat.com

سگا شهدادڪوٽ شاخ جو مختصر تعارف ۽ ڪارڪردگي

1978ع کان 2000ع تائين

عام چوڻي آهي ته ضرورت ايجاد جي ماءُ آهي، ستر جي ڏهاڪي ۾ سنڌ جي سياسي ۽ سماجي تحرڪ عروج تي هو ۽ سنڌ جي جهر جهنگ ۽ وستي واهڻ ۾ پنهنجي ماڻهن ۽ علائقن جي بهتريءَ لاءِ مجموعي طور تي ڪوششون جاري هيون. مختلف سياسي، سماجي پليٽ فارم ڪم ڪندڙ هئا. ڪي ننڍي ڳوٺ ۽ شهر تائين محدود هئا. ته ڪي وري سڄي سنڌ ۾ سنڌي ماڻهن جي خدمت ۾ ڀرپور ڪردار ادا ڪري رهيا هئا.

شهدادڪوٽ سنڌ بلوچستان جي بارڊر تي هڪ اهم شهر آهي. جنهن ڪي آس پاس جي تمام گهڻي ڀهراڙي آهي، اُن ڪري ڪافي مصروف شهر رهيو آهي. شهدادڪوٽ جي باشعور پڙهيل لکيل نوڪرين ڪندڙ ساٿين ۾ سنڌ جي ٻين علائقن وانگر هتي به پنهنجي هڙان وڙان غريبن ۽ ٻي پهچ ماڻهن جي خدمت جو جذبو شروع کان وٺي هلندو ٿو اچي .

شاگرد سياست جو سرگرم ڪارڪن ۽ ڪاهوڙي وطن پرست شخصيت جناب اشرف ڪهاوڙ ڪوشش وٺي شهدادڪوٽ جي چند ساٿين سان گڏجاڻيون ڪيون ۽ سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئيشن (سگا) جو تعارف ڪرايو. اشرف ڪهاوڙ صاحب شهدادڪوٽ جي ساٿين کي ٻڌايو ته سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئشن نالي هڪڙي سماجي پلاٽي واري تنظيم آهي جيڪا بنا ڪنهن مذهبي ۽ سياسي فرق جي خدمت ڪري ٿي. هن ساٿين کي ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ ۽ ٻين سگا جي مرڪزي اڳواڻن بابت آگاهه ڪيو ۽ ٻڌايو ته سگا جو مقصد ماڻهن کي شعور ڏيڻ آهي ته جيئن اهي تعليم ۽ صحت جا مسئلا بهتر طريقي سان حل ڪري سگهن. سگا جو مقصد ٻيو ڪجهه به نه آهي، سگا ترقي يافته، پر امن سنڌ ڏسڻ

چاهي ٿي. ان ڪري سنڌ جا ڪجهه سڄاڻ دوست گڏريل ڪيئي سالن کان وٺي گڏجاڻيون ڪندا رهيا. 1971ع ڌاري ڪيفي نيوپارڪ صدر ڪراچيءَ ۾ ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ، شمشير الحيدري ۽ ٻين ساٿين جي گڏيل صلاحن سان سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن وجود ۾ آئي. ۽ 4 جون 1972ع ڌاري ڪراچي ۾ مختيار مغل جي جڳهه تي سگا جون پهريون چونڊون ٿيون. جنهن ۾ :

صدر:	محمد بلال سيال
نائب صدر:	شمشيرالحيدري
جنرل سيڪريٽري:	ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ
جوائنٽ سيڪريٽري:	سائين بخش عباسي
خزانچي:	بخش علي لاڪو
اطلاعات سيڪريٽري:	محمد صالح شيخ

29 سيپٽمبر 1972ع تي سگا 1860ع جي ايڪٽ تحت رجسترار جوائنٽ اسٽاڪ ڪمپنين وٽ رجسٽر ڪرايو ويو. جنهن تحت سِگا رجسٽريشن نمبر 3631 مليو.

شروع ۾ سگا ڪراچيءَ تائين محدود هوندي هئي. ۽ اتان جي سماجي مسئلن جي حل لاءِ ڀرپور ڪوششون ڪندي رهي. پوءِ اڳتي هلي ساٿين محسوس ڪيو ته سڄي سنڌ جي گريجوئيٽس کي به پنهنجي پنهنجي علائقي جي ماڻهن جي ساڳي طريقي خدمت جو چئجي ۽ انهن جي رهنمائي ڪجي. 4 جولاءِ 1974ع تي سگا جون سنڌ اندر شاخون قائم ڪرڻ جي سلسلي ۾ آئين ۾ ترميم ڪئي وئي. اهڙي طرح سنڌ جي ٻين شهرن ۾ سگا شاخون قائم ڪيون ويون. اڳتي هلي سِگا شهدادڪوٽ جو وجود به عمل ۾ آيو. 28 اپريل 1978ع تي محترم اشرف علي ڪهاوڙ جي زير نگراني سگا شاخ شهدادڪوٽ جون چونڊون ڪرايون ويون ۽ عهديدارن کي حلف ان وقت جي شهدادڪوٽ جي سب ڊويزنل مئجسٽريٽ

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

(SDM) جناب خواجہ محمد جعفري ڪٽايو. جنهن ۾ هيٺيان عهديدار چونڊيا ويا.

1) صدر: جناب الهورايو قريشي
2) نائب صدر: محمد اسلم شيخ
3) جنرل سيڪريٽري: عبدالستار قاضي
4) جوائنٽ سيڪريٽري: محمد يونس ڏيٿو
5) خزانچي: مختيار احمد شيخ
6) اطلاعات سيڪريٽري: نهال الدين خاصخيلي

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

1) اشرف ڪهاوڙ
2) دلشاد احمد پيتو
3) علي اڪبر شيخ
4) پير بخش پيٽي
5) الهہ بخش منگي
6) هري رام
7) عبدالستار چانڊيو

13 نومبر 1978 ع تي جناب عبدالستار قاضي صاحب جي ذاتي مصروفيت سبب استعيفيٰ منظور ڪئي وئي ۽ محمد اسلم شيخ کي عارضي جنرل سيڪريٽري مقرر ڪيو ويو جيڪو اڳتي هلي شاخ جي گڏجاڻي ۾ باقائدي جنرل سيڪريٽري مقرر ٿيو.

24 نومبر 1978 ع ۾ دادوءَ ۾ سنڌ گريجوئيٽ ايسوسيئيشن جو ٽيون ڪنوينشن ٿيو جنهن ۾ محمد اسلم شيخ عارضي جنرل سيڪريٽري شاخ جي رپورٽ پيش ڪئي. سگا شهدادڪوٽ شاخ مان محترم الهورايو قريشي (صدر) محترم محمد اسلم شيخ (جنرل

books.sindhsalamat.com

سيڪريٽري) محترم نظام الدين سومرو، محترم سردار علي چانڊيو، محترم محمد حسن پناڻ ۽ پروفيسر ڪنعيہ لعل شرڪت ڪئي.

1977 ع ۾ سنڌ جون حالتون ذوالفقار علي ڀٽي جي حڪومت جي خاتمي ڪانپوءِ وڌيڪ خراب ٿيون. سنڌي ماڻهو خوف ۾ هئا. ذوالفقار علي ڀُٽي جي ڦاسيءَ ڪان پوءِ سنڌي هڪ لاٽي وانگر ڏونگر ٻڌجي جياپي جي جنگ وڙهي رهيا هئا. ڪيترائي سنڌي ماڻهو جيلن ۾ هئا. سياسي سزائون، حربا عام هئا. اهڙي ماحول ۾ سگا جي ساٿين 1978 ع کي لطيف سال ڪري ملهايو. سڄي سنڌ مان زبردست موٽ ملي. ڪيترائي علمي ادبي ۽ سماجي ميڙ ٿيا. جنهن ۾ لطيف سائين جي شاعري ۽ فڪر کي اجاگر ڪيو ويو.

ڪراچيءَ ۾ قومي لطيف ڪانگريس منعقد ڪئي وئي. جنهن جو افتتاح وفاقي وزير تعليم جناب محمد علي هوتي جن ڪيو. ڪتابن جي نمائش جو افتتاح ڊاڪٽر ايم اي قاضي ۽ سيڪريٽري جا فرائض حميد سنڌي ادا ڪيا. مذاڪري جي ٽن نشستن جي صدارت محترمہ ڊاڪٽر حميده کهڙو صاحبہ، جناب پريشان خٽڪ، مولانا نور احمد آفريدي صاحب ۽ جناب غضنفر مهدي صاحب جن هئا. سيڪريٽرين جا فرائض جناب اعجاز احمد قريشي، جناب ڊاڪٽر تنوير عباسي ۽ جناب ظفر حسين جن بجا آندا. راڳ جي محفل ۾ صدارت سيد غلام مصطفيٰ شاه صاحب ڪئي ۽ پروگرام جناب عبدالحميد آخوند ترتيب ڏنو.

سڪرنڊ، ٽنڊو الهيار، بدين، هالا ۽ ٻين ننڍن وڏن شهرن ۾ لطيف ڪانفرنس ۽ ميڙاڪا ڪرايا ويا. دانشورن، اديبن، شاعرن ۽ فنڪارن تي مشتمل هڪ وفد سگا جي سرواڻيءَ ۾ سڄي ملڪ جو دؤرو ڪري لطيف جي فڪر ذريعي مايوس ماڻهن کي دڳ ڏنو. اسلام آباد، لاهور، پشاور ۽ زبردست ميڙاڪا ڪيا ويا.

www.sindhsalamat.com

1978 ع وارو سال تمام متحرڪ سال رهيو. سگا جي تنظيم ڪاري عروج تي هئي ۽ پڙهيا لکيا نوڪرين وارا ماڻهو سگا جي ساٿ ۾ فخر سان شامل ٿيندا ويا. سگا شاخ شهدادڪوٽ جي ساٿين به شهر ۾ ڪيترين ئي گڏجاڻيون ڪيون. 05 آگسٽ 1978ع تي سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين نظاميه نائيٽ اسڪول ۾ هڪ گڏجاڻي ڪوٺائي جنهن ۾ شهدادڪوٽ جي اسسٽنٽ ڪمشنر محترم خواجہ حاجي محمد جعفري خصوصي شرڪت ڪئي. سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين مهمانن جي خدمت ۾ سپاسنامہ پيش ڪيو ۽ شهر جي سماجي ڪمن ۾ بحري ونڻ لاءِ خدمتون پيش ڪيون. هڪ يادگار ۽ ڀرپور گڏجاڻي ڪئي وئي، جنهن ۾ شهر جي سياسي، سماجي ۽ صحافي برادري شرڪت ڪئي.

سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين 1978ع کان شهر جي هر بهتر عمل ۾ حصو ورتو، صحت ۽ تعليم کي بهتر ڪرڻ لاءِ رضاڪارانہ ڀرپور پروگرام ڪيا.

29 آگسٽ 1979ع تي نظاميه نائيٽ اسڪول شهدادڪوٽ ۾ هڪ جنرل باڊي جي گڏجاڻي ڪوٺائي وئي، جنهن جي صدارت جناب الهورائي قريشي ڪئي. هن گڏجاڻي ۾ اليڪشن ڪرائي هيٺيان عهديدار چونڊيا ويا.

صدر:	محترم الهواريو قريشي
نائب صدر:	محمداسلم شيخ
جنرل سيڪريٽري:	محمدحسن پناڻ
جوائنٽ سيڪريٽري:	سردار خان چانڊيو
خزانچي:	محمد حسن
انفارميشن سيڪريٽري:	اڪبر علي شيخ

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

1) اشرف کهاوڙ
2) عبدالستار سومرو
3) شوڪت علي سومرو
4) نظام الدين سومرو
5) پير بخش پتي
6) اختر حسين شيخ
7) عبدالستار چانڊيو

14 سيپٽمبر 1979ع تي مهراڻ اسڪول ۾ مفت طبي ڪئمپ لڳرائي وئي، جنهن ۾ 335 مريضن کي مفت طبي مشورا ۽ علاج ڪيو ويو.

1980ع ۾ سگا شهدادڪوٽ ادبي سنگت جون ڪيترين ئي محفلون منعقد ڪيون ويون. چاڪاڻ تہ اُن جو انچارج محترم احمد علي صابر چانڊيو هو. جيڪو پاڻ هڪ شاعر ۽ ادبي ذوق رکندڙ ماڻهو هو. اپريل 1980ع ۾ هڪ مشاعرو رکيو ويو جنهن ۾ مقامي شاعرن ۽ اديبن شرڪت ڪئي ۽ پنهنجيون لکڻيون پيش ڪيون.

سگا شهدادڪوٽ ادبي سنگت جي ہي ڪچهري يادگار رهي، جنهن جي صدارت بهترين شاعر جناب گل حسن برڙي پرنسيپال گورنمينٽ ڪاليج شهدادڪوٽ ڪئي. ان پروگرام ۾ آس پاس جي ڪيترن ئي شاعرن شرڪت ڪئي.

سگا شهدادڪوٽ 3 جولاءِ 1980ع ستي نظاميه نائيٽ اسڪول شهدادڪوٽ ۾ مرزا قليچ بيگ جي ورسي ملهائي. جنهن ۾ مرزا قليچ بيگ جي خدمتن کي ساراهيو ويو ۽ کيس خراج عقيدت پيش ڪيو ويو.

سگا شهدادڪوٽ طرفان 18 آگسٽ 1980ع تي شاه عبداللطيف ڀٽائي جي باري ۾ شاندار تقريب منعقد ڪئي وئي. شهر جي پڙهيل لکيل ۽ باشعور ماڻهن نظاميه نائيٽ اسڪول ۾ ڀرپور شرڪت ڪئي. ۽ شاهہ لطيف جي شاعري ۽ فڪر تي گفتگو ڪئي وئي.

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

1980 ع کي سگا مرڪز طرفان صحت جو سال ڪري ملهايو ويو. سگا شهدادڪوٽ طرفان ڪيترين ئي صحت جون ڪئمپون لڳايون ويون ۽ ڊرگ بئنڪ قائم ڪئي وئي. ڪيترن ئي ضرورت مندن ۽ بيمارن کي مفت مشورا ۽ دوائون ڏنيون ويون.

سگا شهدادڪوٽ ادبي سنگت ڪيترين ئي محفلون ۽ ميڙاڪا ڪرايا. ڪامريڊ الاهي بخش قريشي سان شام ملهائي وئي. جناب مهرالله خان شيخ بزرگ سماجي ورڪر سان شام ملهائي وئي. سينيئر نواب زاده مير يوسف علي خان سان شام ملهائي وئي. ڊاڪٽر محمد صالح شيخ جي حج واپسي تي گڏجاڻي رکي وئي. محترم خان محمد پنهور سان شام ملهائي وئي. شاهه عبداللطيف ڀٽائي تي ميڙاڪو ڪيو ويو. علامه دائود پوٽي جي ورسي ڪئي وئي. تقريري مقابلا، غير طرحي مشاعرا ڪرايا ويا ۽ مرحوم نظام الدين جي ياد ۾ تعزيتي اجلاس سڏايو ويو.

تعليم جي ميدان ۾ سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين جي ڪوشش سان خاص طور تي سائين نظام الدين سومري جي ڪاوش سان نظاميه نائيٽ اسڪول ڪيترن ئي سالن تائين سرگرم عمل رهيو. جنهن ۾ بالغن کي تعليم ڏني وئي، ان اسڪول مان سوين اڻ پڙهيل تعليم حاصل ڪري روزگار وارا ٿيا.

24 جنوري 1980 ع تي ستيزن ڪلب ۾ مفت اکين جي ڪئمپ لڳرائي وئي، جنهن ۾ اکين جي ماهر ڊاڪٽر صاحبن 417 مريضن کي مفت طبي مشورا ڏنا ۽ دوائون به ڏنيون.

03 آگسٽ 1981 ع تي ڳوٺ چاڪياڻي استاد غلام مصطفيٰ وڏي جي جاءِ تي مفت طبي ڪئمپ قائم ڪري 150 مريضن کي مفت طبي مشورا ڏنا ۽ علاج ڏنو ويو.

02 جون 1981 ع تي ڳوٺ رئيس اعتبار خان چانڊيو ۾ مفت طبي ڪئمپ قائم ڪري 213 غريب مريضن ۾ مفت دوائون ڏنيون ويون.

سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين هر ننڍي وڏي پروگرام ۾ حصو ورتو. خاص طور تي سائين نظام الدين جي سگا جي سرگرمين ۾ سنجيدگي سان حصو ورتو ۽ هر ننڍي وڏي پروگرام ۾ شامل ٿيڻ ڪري سگا مرڪز ۾ 5 جولاءِ 1980 ع جي اجلاس ۾ نائب صدر(مرڪز) مقرر ڪيو ويو. (جيڪو سگا شهدادڪوٽ شاخ لاءِ وڏو اعزاز هو

(حوالو: سگا سهائي، صفحو نمبر 19)

سگا شهدادڪوٽ شاخ طرفان ساٿين جي گڏيل ڪوشش سان صحت جي ميدان ۾ به ڪافي سرگرميون ٿينديون هيون . اهو ئي سبب آهي جو سگا جي اٺين سالگرهه ۽ ادبي ايوارڊ جي تقريب 1980 ع جي صدارتي خطاب ۾ ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ صاحب مهمانِ خاص عزت مآب جسٽس غوث علي شاهه صاحب سان مخاطب ٿيندي ٻڌايو ته صحت جي ميدان ۾ سگا پاران مفت طبي مشوري جا مرڪز گذريل ٻن سالن کان حيدرآباد، مورو، لاڙڪاڻو، بدين، راڻيپور، ڀٽ شاهه، شهدادڪوٽ، شهدادپور، شڪارپور ۽ گهوٽڪي ۾ ڪم ڪري رهيا آهن (حوالو: سگا سڪ سمونڊ، صفحو نمبر 32) ۽ سگا شهداد ڪوٽ طرفان انهن ڏينهن ۾ ڊرگ بئنڪ قائم ڪئي وئي هئي، جتي غريب مسڪين ماڻهن کي نه صرف چڪاسيو ويندو هو پر دوا به مفت فراهم ڪئي ويندي هئي.

(حوالو: سگا سڪ سمونڊ، صفحو نمبر 33)

26 مارچ 1981 ع تي راڻيپور ۾ سگا جي پنجين ساليانی ڪنوينشن جي موقعي تي مرڪز جون ترميم ٿيل آئين تحت چونڊون ٿيون جن ۾ هيٺيان عهديدار چونڊيا ويا:

ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ (چيئرمين)، محترم محمد نظر ميمڻ (وائيس چيئرمين)، محترم نظام الدين سومرو (وائيس چيئرمين)، محترم ولي محمد روشن (سيڪريٽري جنرل)

(حوالو: سگا سهائي، صفحو نمبر 22)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اهڙي طرح ٻيا بہ عهديدار چونڊيا ويا ۽ ساٿين ۾ اداري جا ڪم ورهايا ويا. جناب نظام الدين سومرو کي شهدادڪوٽ، نئون ديرو، لاڙڪاڻو، مورو، قمبر، ڪنڌڪوٽ ۽ نصيرآباد جي ساٿين سان لهہ وچڙ ۾ اچڻ لاءِ ذميواري رکي وئي. سگا جي ٻين ساٿين تي بہ اهڙي طرح ذميواريون رکيون ويون. سيڪريٽري جنرل سگا محترم ولي محمد روشن ڇهين ساليانی ڪارڪردگي رپورٽ 16 اپريل 1982ع تي سکر ۾ ٻڌائيندي چيو تہ 16 عهديدارن کي انتظامي ڪم ورهائي ڏنو ويو هو. انهن سونپيل ڪمن مان جن عهديدارن پنهنجي ڪم کي نڀايو. انهن ۾ صرف نظام الدين سومرو، فضل الله قريشي ۽ خليل ميمڻ قابل ذڪر آهن. (حوالو: سگا سهائي، صفحو نمبر 22)

سگا جو ستون ساليانو ڪنوينشن 15 اپريل 1983ع ۾ مهراڻ هاسٽل مورو ۾ ٿيو. جتي سيڪريٽري جنرل محترم ولي محمد روشن صاحب سگا جي سال 1982ع جي ڪارڪردگي رپورٽ بيان ڪندي ايوان کي ٻڌايو تہ ڪراچي ۾ سي.ايس.ايس ڪلاس ۽ شهدادڪوٽ ۾ بالغن جي تعليم جو سينٽر (نظاميہ نائيٽ اسڪول) نمايان حيثيت رکن ٿا. (حوالو: سگا سهائي، صفحو نمبر 25) نظام الدين سومرو صاحب ۽ ساٿين جي محنتن جي ڪري سڄي اجلاس ۾ ڪم جي واکاڻ ڪئي وئي. نظام الدين سومرو عوامي جدوجهد وارو ماڻهو هو ۽ شهر جي سماجي ڀلائي وارن ڪمن ۾ نهايت مصروف رهندو هو. ويتر وري سگا مرڪز طرفان سڄي سنڌ جا سور سيني ۾ سانديو وتندو هو. پنهنجي ناچاڪي ۽ بيماري جو ڪنهن تي بہ عيان ٿيڻ نہ ڏيندو هو. سنڌ ۽ سنڌي ماڻهن سان پيار جي ڪري سردي ۽ گرمي هن تي اثر نہ ڪندي هئي. هي اهو زمانو هو جڏهن جولاءِ 1983ع ۾ جنرل ضياءَ سگا جهڙي رضاڪار اداري تي اها بندش هنئي تہ ڪو بہ سرڪاري نوڪري ڪندڙ ماڻهو، سگا جو ميمبر نہ ٿو ٿي

سگهي. سگا جي وڌندڙ مقبوليت ۽ ان طرفان عام ڀلائي جي ڪمن جي تيز رفتاريءَ کان ڊڄي سنڌ سان ازلي بغض رکندڙ مخصوص ٽولي جي ڪجهہ اڳواڻن هن تنظيم تي تعصب، صوبہ پرست ۽ ملڪ دشمن هجڻ جا بي بنياد الزام مڙهڻ شروع ڪيا (حوالو: جنهن دل پيتا عشق دا جام، پروفيسر مظهر الدين ميمڻ، صفحو نمبر 24). پر سگا جا باشعور ساٿي ڪٿي ٿا مُڙن. ڪنهن نہ ڪنهن طريقي سان سماجي ڪم ڪندا رهيا. جولاءِ 1983 کان 1988 تائين سگا تي بندش هجڻ ڪري تمام گهٽ رڪارڊ محفوظ ڪيو ويو. پر ڪيترائي پروگرام ۽ خير جا ڪم جاري ۽ ساري رهندا پئي آيا.

28 آگسٽ 1987ع تي مهراڻ اسڪول ۾ مفت طبي ڪئمپ قائم ڪئي وئي، جنهن ۾ چيئرمين ميونسپل شهدادڪوٽ جناب عبدالجبار شيخ خصوصي شرڪت ڪئي. جڏهن تہ ٻين معززن محترم معراج گوپي ڪرشن (هندو پنچائت شهدادڪوٽ) محترم غلام حيدرخان جروار (چيئرمين تعلقہ ڪائونسل) محترم حاجي واحد بخش شيخ (صدر آل مرچنٽ ايسوسيئيشن شهدادڪوٽ) ۽ ٻين سياسي، سماجي، ۽ صحافي برادري شرڪت ڪئي.

03 جنوري 1989ع تي سگا شهدادڪوٽ جي ڪاروباري ڪاميٽي جي گڏجاڻي منعقد ڪرائي وئي، جنهن ۾ سگا شهدادڪوٽ پاران هن سال کي سچل سرمست قرار ڏيڻ تي مرڪز سان تعاون ڪرڻ جو اظهار ڪيو ويو ۽ سچل جي ڪلام کي عام ڪرڻ لاءِ مختلف پروگرامن تي عمل ڪرڻ لاءِ فيصلا ڪيا ويا. جنهن مطابق چتاپيٽي جي ترتيب ڏنل پروگرامن ۾ شرڪت ڪئي ويندي ۽ سچل ڪانفرنس گهرائڻ جو پروگرام ٺاهيو ويو.

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

13 فيبروري 1989 ع سگا شهدادڪوٽ آفيس ۾ سنڌ جي نامور هوميوپيٿڪ ڊاڪٽر جناب ايس واشا صاحب سان شام ملهائي وئي، جنهن جي صدارت ڊاڪٽر ڪئپٽن محمد صالح شيخ ڪئي ۽ مهمان خاص ايس واشا صاحب هئا. مقررين ۾ جناب محمد اسلم شيخ وڪيل، مسٽر ولي محمد وڪيل، احمد علي صابر چانڊيو، رشيد خانواهي چانڊيو، شوڪت علي ۽ جناب محمد حسن پناڻ ،ڊاڪٽر واشا صاحب کي سندس مفت علاج ۽ لاعلاج مريضن جي خدمت ڪرڻ تي زبردست خراج تحسين پيش ڪيو ويو. جناب واشا صاحب سگا شهدادڪوٽ برانچ جي عرض تي پنهنجو تائيم طبي ڪئمپ ۾ ڏيڻ جو اعلان ڪيو. بلديا شهدادڪوٽ جي ڪائونسلر حاجي حضور بخش شيخ طبي ڪئمپ ۾ مفت دوائن ڏيڻ جو اعلان ڪيو. ان موقعي تي ڊاڪٽر صاحب کي سگا پاران اجرڪ جو تحفو ڏنو ويو. پهرين مارچ 1989 ع تي سگا آفيس شهدادڪوٽ ۾ هڪ محفل موسيقي جو اهتمام ڪيو ويو جنهن ۾ سنڌ جي مشهور فنڪارن، ٽي وي ۽ ريڊيو جي آرٽسٽن حصو ورتو. محفل موسيقي ۾ سچل سرمت ۽ شاهه لطيف جي واين ۽ بيتن سان محفل کي سجايو ويو.

سگا شهدادڪوٽ شاخ سال1990 کان 1995 ع تائين ڪيل ڪارڪردگيءَ تي نظر وجهبي ته خبر پوندي ته سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين طرفان ڏينهن رات هڪ ڪري ٻوڏ ۽ برسات جي ستيل مسڪين ماروئڙن ۾ 80 اسي هزار روپين جو امدادي سامان پهچايو جنهن ۾ تيار ٿيل ڪاڌي پيتي جي شين کان علاوه ٻيو ڪافي روز مره جي استعمال جو سامان فراهم ڪيا ويا. شهدادڪوٽ ۾ 8 اٺ روزه مفت اکين جي ڪئمپ لڳائي وئي جنهن ۾ اکين کان معذور 436 مريضن جي اکين جي مڪمل آپريشن ڪرڻ بعد کين فارغ ڪيو ويو ۽ اکين جي چيڪ اپ ۽ آپريشن لاءِ ٻاهرين شهرن کان اکين جي اسپيشلسٽ ڊاڪٽرن کي گهرايو ويو ۽ ان کان علاوه

books.sindhsalamat.com

ٻاهر کان آيل ايترن ماڻهن لاءِ رهائش جو باقائده بندوبست ٿيل هو، جنهن سان ڪنهن به مريض کي تڪليف کي منهن ڏيڻو نه پيو.

شهري مسئلن جي حل لاءِ ڪانفرنس ڪوٺائي وئي جنهن ۾ مهمان خاص سنڌ جي وزيراعليٰ سيد عبدالله شاهه جو خاص صلاحڪار عبدالعزيز ٻرڙو جن هئا. جنهن نهايت اطمينان سان شهرين جا مسئلا ٻڌا ۽ انهن جي فوري حل لاءِ يقين ڏياريو.

شهدادڪوٽ ۾ پهريون دفعو سگا جي تعاون سان شفقت حسين وڏو جي خوبصورت ۽ وٽنڊز پينٽ ڪيل تصويرن جي نمائش ڪرائي وئي ۽ ان تصويري نمائش واري تقريب ۾ ڊپٽي ڪمشنر لاڙڪاڻو مهمان خصوصي طور شرڪت ڪئي ۽ جنهن پنهنجي خطاب دؤران ان نمائش جي تعريف ڪئي ۽ چيو ته اگر اها نمائش ڪنهن وڏي شهر ۾ منعقد ٿئي ها ته ان جو ڪو وڏو قدر ڪيو وڃي ها. هن چيو ته اها اسان جي خوش نصيبي آهي جو سگا جي تعاون سان اهي دلچسپ ۽ اهم نمائش ننڍي شهر ۾ ڪرائي وئي.

14 آگسٽ پاڪستان جي آزاديءَ واري ڏينهن تي نوجوان شاگردن ۾ ذهني چٽاپيٽي جو مقابلو ڪرايو ويو ۽ تنهن کان ڪجهه ئي ڏينهن گذرڻ بعد تعليمي ڪانفرنس ڪوٺائي وئي ۽ پاڪستان جي پوليو مهم ۾ پڻ حصو ورتو ويو ۽ سگا پاران هزارين ٻارن کي پوليو جي بيماري کان بچاءُ جا ڦڙا پياريا ويا. شهر ۾ مختلف راندين جون ٽورنامينٽس ڪرايون ويون ۽ انعام به سگا پنهنجي طرفان تقسيم ڪرايا .

سگا شهدادڪوٽ جي ساليانه تنظيمي ڪارڪردگي کي مد نظر رکندي پوري سنڌ ۾ سگا شهدادڪوٽ جي بهترين ڪارڪردگيءَ ۽ رڪارڊ ڪارنامن تي سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن طرفان شهدادڪوٽ شاخ جي صدر هادي بخش منگي کي وزيراعليٰ سنڌ سيد عبدالله شاهه هٿان سلور ميڊل انعام ڏنو ويو جيڪا نهايت خوشي جي ڳالهه هئي جو

www.sindhsalamat.com

پوري سنڌ ۾ سگا شهدادڪوٽ جي ڪارڪردگيءَ بهتر ۽ ٽاپ ڪلاس رهي.

سگا شهدادڪوٽ طرفان 1995 ۾ اکين جي ڪئمپ جو اهتمام ڪيو ويو. جنهن لاءِ سوسائٽي طرفان موڪليل ٽيڪنيشن شهدادڪوٽ ۾ 8 آگسٽ 1995ع تي پهتا. هلندڙ ڪئمپ ۾ هر قسم جي شين جو خيال رکيو ويو. مجموعي طور تي اسان جي ڪئمپ ڪامياب وئي. جنهن ۾ 436 آپريشن ٿيا. 4000 ڪان مٿي او پي ڊي ٿي. جنهن ۾ ڊاڪٽرن جي محنت سِگا جي ساٿين سان گڏ هئي. شهر جا سوشل ورڪر هاءِ اسڪولن جا اسڪائوٽ پڻ ڏينهن رات هڪ ڪري پنهنجو فرض احسن طريقي سان سرانجام ڏنو. آخر ۾ ڪئمپ ۾ ڪم ڪندڙ ڪارڪنن کي سگا طرفان سرٽيفڪيٽ ڏيڻ جي تقريب ٿي، جنهن ۾ ڊپٽي ڪمشنر لاڙڪاڻو جناب شمس جعفراڻي سرٽيفڪيٽ پنهنجي هٿن سان ڏنا. ڪئمپ ۾ جن معززين مالي مدد ڪئي انهن ۾ نوابزاده نادر علي خان مگسي، وزير بلديات سنڌ، ڊپٽي ڪمشنر لاڙڪاڻو قمرالدين شيخ صدر رائيس ملز تاجر يونين ۽ ٻيا معزز شهري شامل هئا.

ماني جي سلسلي ۾ پ پ ستي شهدادڪوٽ هڪ ڏينهن، هندو ڌرم شيوا منڊل هڪ ڏينهن، ڊي ايس پي شهدادڪوٽ هڪ ٽائيم، شيخ برابري هڪ ٽائيم، غلام مصطفيٰ وڏي هڪ ٽائيم جي ماني ڏني.

1996 ۾ سگا طرفان شهدادڪوٽ ۾ ”هنر سکو، روزگار حاصل ڪريو“ سيمينار ٿيو. جنهن ۾ ڪيترن ئي مسئلن تي روشني وڌي وئي ۽ ان جي حل لاءِ ڪوشش ڪرڻ تي زور ڀريو. هن موقعي تي ديوان موتو مل، ڪامريڊ ولي محمد مڱڻهار، ڪامريڊ غلام سرور سيلرو، هادي بخش منگي ۽ ٻين خطاب ڪيو.

سنڌ گريجوئيشن ايسوسيئشن شهدادڪوٽ جي ميمبرن جي گڏجاڻي 15 سيپٽمبر 1996ع تي سٽيزن ڪلب ۾ ٿي، جنهن ۾

مرڪزي عهديدارن سميت سگا شاخ جي ٻين عهديدارن پڻ شرڪت ڪئي، صدارت مرڪزي وائيس چيئرمين علي گوهر پناڻ ڪئي، جڏهن ته ڪارروائي مرڪزي سيڪريٽري جنرل مظهر ميمڻ اجلاس ۾ سگا جو صدر هادي بخش، غلام مصطفيٰ وڏو، واجد سيال، ڪامريڊ ولي محمد مڱڻهار، سائين ڪنعيہ لال گربخشاڻي، امداد علي چانڊيو، محمد بخش خان کهاوڙ، اسسٽنٽ ڪمشنر ڊاڪٽر محمد اجمل ڪمبوهه، وهاب پندرائي، غلام سرور سيلرو ۽ ٻين ڪيترن ئي شرڪت ڪئي، اجلاس ۾ ٻڌايو ويو ته سگا طرفان شهدادڪوٽ ۾ روشن تارا اسڪول کوليو پيو وڃي، بلڊ بئنڪ قائم ڪئي پئي وڃي. جنهن جي موٽ شهرين پڻ ڏني، مرڪزي عهديدارن ان سلسلي ۾ بهترين ڪم ڪرڻ جو يقين ڏياريو.

1997ع ۾ شهر جي بنيادي مسئلن مٺي پاڻي، سوئي گئس، اسٽيڊيم، باغ، گرلس ڪاليج کي ڊگري ڪاليج جو درجو ڏيارڻ لاءِ ڪوششون ڪيون ويون، ڪجهه ڪاميابيون به مليون، مثال طور: شهدادڪوٽ جي هاءِ اسڪول کي ايجوڪيشن ورڪس طرفان سگا جي مدد سان 5 واشروم، پاڻيءَ جي وڏي ٽانڪي، واٽر سپلاءِ جو نئون ڪنيڪشن پڻ مليو. ٻي پهچ ماڻهن سان گڏجي مختلف آفيسن ۾ ڪم ڪار لاءِ مدد ڪرائي وئي، شهر ۾ وڌندڙ منشيات کي روڪڻ لاءِ ڀرپور جدوجهد ڪئي وئي. پمفليٽن ذريعي ماڻهن کي منشيات جي نقصان بابت آگاهي ڏني وئي. ڪيترن مريضن جو علاج ڪرايو ويو. مختلف آفيسرن کي خط لکي شهر جي مسئلن کان آگاهي ڏني وئي. سگا جي ورڪرن 10 محرم تي شربت جي سبيل ۽ فرسٽ ايڊ مهيا ڪئي. ۽ ماڻهن جو فوري طور علاج ڪيو ويو.

1997ع ۾ سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن شهدادڪوٽ جي ميمبرن جي هڪ ٻي گڏجاڻي ٿي، جنهن ۾ مرڪزي عهديدارن سميت سگا شاخن جي ٻين عهديدارن پڻ شرڪت ڪئي، هن گڏجاڻي جي صدارت مرڪزي وائيس چيئرمين علي گوهر پناڻ ڪئي، گڏجاڻي ۾ هادي بخش

books.sindhsalamat.com www.sindhsalamat.com

منگي، غلام مصطفيٰ وڌو، واجد سيال، ڪامريڊ ولي محمد مگهڻهار، سائين ڪنعيہ لال ڪريخشاٽي، امداد علي چانڊيو، محمد اعظم جروار، سيف الله سومرو، سردار محمد بخش خان ڪهاوڙ، اسسٽنٽ ڪمشنر ڊاڪٽر محمد اجمل ڪمبوهه، وهاب پندراڻي، غلام سرور سيلرو ۽ ٻين شرڪت ڪئي. ڳڏجاڻي ۾ فيصلو ڪيو ويو تہ سگا طرفان شهدادڪوٽ ۾ جلد روشن تارا اسڪول کوليو وڃي.

اکين جي ڪئمپ 1997ع

سنڌ گريجوئيشن ايسوسيئشن شهدادڪوٽ شاخ طرفان هن سال تئين لڳاتار مفت اکين جي ڪامياب ڪئمپ لڳائي وئي. هن سال بہ اڳ جيان اسان سان شهر واسين خصوصاً محمد اعظم جروار، رائيس ملز ٽريڊرس جي سيٺ قمرالدين شيخ، مير نادر علي خان مگسي، ڪريانہ مرچنٽ ايسوسيئيشن، آئرن، گولڊ سمٿ، شوز مرچنٽ، ڪلاٿ مرچنٽ، واپڊا يونين ۽ ويلڊرس يونين، ۽ ٻين ايسوسيئشن سٺي مدد ڪئي. ان کان علاوه سماجي تنظيمن جهڙوڪ: يونائيٽيڊ، انسان همدرد سنگت، ڪمبوه برادري، منگي برادري، سومرا برادري، پرائمري ٽيچرس ايسوسيئشن سان گڏ نوجوان فورم بہ ڀرپور تعاون ڪيو. ان کان سواءِ گدا حسين شاهہ (S.D.M) شهدادڪوٽ جن پڻ ڪئمپ جو ڏورو ڪري اسان جي همٿ افزائي ڪئي ۽ پڻ مالي مدد ڪئي.

ڪئمپ ۾ ٽوٽل 2150 مريضن کي چڪاسيو ويو، جن مان 375 ڪامياب آپريشن ڪيا ويا. آپريشن وارن مريضن کي 40 ڏينهن جو دوائون ۽ چشما پڻ ڏنا ويا ۽ باقي مريضن کي دوائون ڏئي فارغ ڪيو ويو.

ڪئمپ ۾ ڊاڪٽر عبدالستار وڏي وڏي محنت ۽ جفاڪشي جو مظاهرو ڪيو ۽ ڇهہ ڏينهن لڳاتار ڪئمپ ۾ ڪم ڪيو. ان کان علاوه

books.sindhsalamat.com

ڊاڪٽر پون ڪمار، عبدالقادر، عبدالوحيد ۽ نعيم احمد پڻ سٺي مدد ڪئي. اکين جي ڪئمپ ۾ مالي مدد ڪندڙن معززين ۾ محمد اعظم جروار، رتن ڪمار، مير نادر علي خان مگسي، ڪلاٿ، گولڊ سمٿ، شوز مرچنٽ، جنرل مرچنٽ، رائيس ملز ۽ ٽريڊرس، گدا حسين شاهہ SDM شهدادڪوٽ، سيٺ پرسرام، واپڊا يونين، واجد علي سيلرو، حاجي محمد اڪبر بروهي، عبدالحميد SDO واپڊا، اختيار حسين، حضور بخش شيخ، مير چاڪر خان، منگي ايسوسيئشن، پوڄو مل، سردار علي جروار، چانڊڪا رائيس مل، سيف الله خان چانڊيو، محمد امين خاصخيلي، سائين الله ورايو قريشي، شفقت حسين وڌو، سڪندر علي شيخ، ممتاز علي وڌو (پ ٿ الف اڳواڻ) سيٺ پوڄراج، سيٺ مرلي، سيٺ موهنداس، سيٺ درمپال، موٽيو مل، محمد نصير، ويلڊرس ايسوسيئشن، امير جان گولو، رئيس عبدالڪريم چانڊيو، پروفيسر نارائڻ داس، ڪجلو پيٽي، حبيب الله، دمساز، عبدالقادر گولو، محمد يوسف سومرو، عبدالغفور بروهي شامل آهن.

سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن شاخ شهدادڪوٽ جي آڪٽوبر 2000 ۾ چونڊجي آيل ساٿين ڪافي ڪوششون ڪيون. 28 آڪٽوبر 2000 تي سگا شهدادڪوٽ طرفان گورنمينٽ گرلس سنگل سيڪشن هاءِ اسڪول ۾ مفت بلڊ گروپنگ جي هڪ روزه ڪئمپ لڳائي وئي، جنهن ۾ سوين شاگردياڻين جا بلڊ گروپ چيڪ ڪندي ڪين ڪارڊ جاري ڪيا ويا. ان موقعي تي هڪ تقريب پڻ ٿي، جنهن ۾ شاگردياڻين، ٽيچرس، سماجي ورڪرس جي وڏي انگ شرڪت ڪئي. جنهن کي سگا شهدادڪوٽ جي صدر ڊاڪٽر شاهنواز شيخ ۽ اسڪول جي هيڊ مسٽريس خطاب ڪندي رت جي عطيي تي روشني وڌي ۽ سگا طرفان هر ڇهن مهينن بعد بلڊ گروپنگ ڪئمپ لڳائڻ جو اعلان ڪيو ويو. ان موقعي تي بلڊ گروپ چيڪ ڪرايل شاگردياڻين پنهنجي گروپ سگا وٽ نوٽ ڪرائيندي ڪنهن بہ ضرورت مندن کي خون جو عطيو ڏيڻ جو اعلان ڪيو.

www.sindhsalamat.com

18 نومبر 2000ع تي سگا شاخ شهدادڪوٽ طرفان پوليو جي اهميت ڪان عام ماڻهن کي واقف ڪرڻ لاءِ پوليو واڪ ڪيو ويو. جنهن جي اڳواڻي سگا اڳواڻن ڊاڪٽر شاهنواز شيخ، ممتاز ٻرڙو، مختيارڪار شهدادڪوٽ ابوبڪر بلوچ ۽ اکين جي ماهر سرجن ڊاڪٽر عبدالستار وڌو ڪئي. جڏهن ته واڪ ۾ ڊاڪٽرن، شهرين، شاگردن ۽ اُستادن ڀرپور شرڪت ڪئي. واڪ ميٽرنٽي هوم کان شروع ٿيو ۽ ڪوٽو موتو چوڪ تي ختم ٿيو. شرڪاءَ جي هٿن ۾ پلي ڪارڊ ۽ بينر هئا، جن تي والدين کي پوليو جهڙي موذي مرض کان پنهنجي ٻارن کي بچائڻ ۽ ان خلاف جهاد ڪرڻ جون اپيلون لکيل هيون. واڪ جي اختتام تي وڏي ميڙ کي سگا شهدادڪوٽ جي صدر ڊاڪٽر شاهنواز شيخ، مختيارڪار شهدادڪوٽ ابوبڪر بلوچ، سرجن ڊاڪٽر عبدالستار وڌو خطاب ڪندي پوليو جهڙي خطرناڪ مرض کان پنهنجي ٻارڙن کي بچاءُ جي تدبيرن ۽ ان خلاف جدوجهد ڪرڻ تي زور ڏنو.

16 ڊسمبر 2000 کان 18 ڊسمبر 2000 تائين سگا طرفان شهدادڪوٽ جي تاريخ ۾ پهريون ڀيرو انتظاميا جي تعاون سان "عيد بچت بازار" مين پرائمري اسڪول ۾ لڳائي وئي، جيڪا شهدادڪوٽ جهڙي پٺ تي پيل علائقي جي عورتن لاءِ مخصوص هئي. باوجود چند انتهاپسندن جي ڌمڪين جي بازار مان هر عام ۽ خاص ڀرپور لاڀ حاصل ڪيو. بازار جي ڪاميابي ۾ جناب ڊپٽي ڪمشنر لاڙڪاڻه، مختيارڪار شهدادڪوٽ ابوبڪر بلوچ، ڊي ايس پي ۽ ايس ايڇ او شهدادڪوٽ جو ڀرپور تعاون رهيو. بازار ۾ ضرورت جي شين جا اسٽال لڳايا ويا هئا، بازار جي ڪاميابي لاءِ مختلف ڪاميٽيون پڻ جوڙيون ويون هيون، جن جي نگراني سگا جو صدر ۽ جنرل سيڪريٽري ڪري رهيا هئا. هڪ اندازي مطابق بازار ۾ 10 کان 12 هزار عورتن جي شرڪت رڪارڊ ڪئي وئي، هڪڙي لحاظ کان عورتن جي ڀرپور شرڪت ڪنهن ريفرنڊم کان گهٽ نه هئي.

books.sindhsalamat.com

سگا اکين جي ڪئمپ: سگا طرفان هر سال جيان هن سال به 23 جنوري 2001ع کان 27 جنوري 2001ع تائين مفت اکين جي ڪئمپ جو بندوبست ڪيو ويو، جنهن ۾ سگا جي باني ۽ سينيئر ميمبرن ۽ ورڪرن جي تعاون سان پنج روزه ڪئمپ ڪاميابي سان جاري رهي، ڪئمپ جي ڪاميابي ۾ سگا شهدادڪوٽ جي ورڪنگ ڪاميٽي جي ميمبر ۽ اکين جي ماهر سرجن ڊاڪٽر عبدالستار وڌي وڏو ڪردار رهيو. ان کان علاوه ماهر ڊاڪٽرن، ڊاڪٽر محمد خان شيخ، ڊاڪٽر ذوالفقار شاهه، ڊاڪٽر نعيم ڪٽپر، ڊاڪٽر پرشوتم، ڊاڪٽر ادريس شيخ ۽ ٽيڪنيشن جي ٽيم جنهن جي اڳواڻي محمد اظهر ڪري رهيو هو، تن جون ڀرپور ڪاوشون رهيون، ڪئمپ ۾ هن دفعي مخير حضرات ڀرپور مدد ڪئي، ڪئمپ ۾ هن سال مختلف ڳالهه اها هئي ته هن دفعي پهريون دفعو وڏ کان وڌ لينس وڌا ويا، جڏهن ته سگا مرڪز 20 لينس ۽ شاخ شهدادڪوٽ 5 لينس بي پهچ ماڻهن کي مفت ڊونيٽ ڪيا، ڪئمپ ۾ 87 مريضن کي لينس وڌا ويا، 300 کان مٿي آپريشن ڪيا ويا ۽ ڪيترن ئي مريضن کي چڪاس ڪري دوائون ڏنيون ويون.

2002ع کان 2004ع تائين ڊاڪٽر شاهنواز شيخ جي صدارت هيٺ هر سال اکين جون ڪئمپون لڳايون ويون، شهر جي هر سماجي ڪم ۾ سگا ڀرپور تعاون ڪيو ۽ مرڪز طرفان اينڊڙ پروگرامن ۾ شرڪت ڪئي.

2004ع کان 2006ع تائين ۽ 2006ع کان 2009ع تائين سگا شهدادڪوٽ شاخ جو جنرل سيڪريٽري محترم اشور لال ناگديوَ رهيو، هُن پنهنجي دور ۾ سگا ساٿين سان گڏجي ڪيترائي سماجي ڀلائي وارا ڪم ڪيا، اکين جون مفت ڪئمپون لڳرايون، ٻوڏ متاثرن جي مدد ڪئي، سگا جي پليٽ فارم تان دل ۾ سوراخ وارن معصوم ٻارڙن جو انڊيا

www.sindhsalamat.com

مان مفت ڪامياب علاج ڪرائڻ ۾ موثر ڪردار ادا ڪيو. ان دور ۾ محترم محمد صديق ابڙو، محترم گل حسن ڪوڪر ۽ ٻيا سگا جا ساٿي هر عمل ۾ ساٿس گڏ رهيا.

عيدملن پارٽي ۽ مجتا ايوارڊ تقريب

سگا شهدادڪوٽ شاخ طرفان تعلقي شهدادڪوٽ جي ڪاليجن، هاءِ، مڊل ۽ پرائمري اسڪولن جي 2008ع جي ساليانے امتحانن ۾ پهريون نمبر حاصل ڪندڙ شاگردن/شاگردياڻين کي مجتا ايوارڊ ڏيڻ جي تقريب تاريخ 24 سيپٽمبر 2009ع بروز خميس تي گورنمينٽ گرلس ڪاليج شهدادڪوٽ ۾ ٿي گذري. جنهن ۾ شهر جي معزز ۽ مشهور شخصيتن، استادن، والدين، شاگردن، شاگردياڻين، صحافين وڏي انگ ۾ شرڪت ڪئي.

تقريب جو مُک مهمان جناب رميش لال (ايم اين اي) هو.

تقريب جي شروعات سگا شهدادڪوٽ جي جنرل سيڪريٽري خالد حسين چنا صبح جو 11:00 وڳي تلاوت ڪلام پاڪ سان ڪرائي. تلاوت جي سعادت جناب ظهور حسين جوڻيجي حاصل ڪئي. اُن کان پوءِ آيل مهمانن کي آجياڻي پيش ڪرڻ لاءِ سِگا شهدادڪوٽ شاخ جي صدر پروفيسر عبدالجبار جوڻيجي کي گهرايو ويو. اُن موقعي تي عبدالجبار جوڻيجي صاحب پنهنجي تقرير ڪندي تقريب ۾ آيل مهمانن جي آمد جا ٿورا شاهه صاحب جي هن بيت سان مڃيا:

ٿورا مَ ٿورا، مون تي ماروئڙن جا،
تر ۾ واري ٽورڙي، تنهن کان بہ گهيرا،
ٻلائي ۽ ٻيرا، ڳٽي ڳٽيا ڪيترا.

صدر صاحب وڏيڪ موقعي جي مناسبت سان مک مهمان (ايم اين اي) رميش لال ۽ وس وارن جي اڳيان عوامي ڀلائي ۽ بهبود جي ضرورتن طرف ڌيان ڇڪرايو.

1) سِگا شاخ شهدادڪوٽ جي آفيس جي قيام جي سلسلي ۾ سهڪار ڪيو وڃي، جتي اسين ٻين ڀلائي جي پروگرامن سان گڏ غريب ٻارن لاءِ روشن تارا ٽيوشن سينٽر، ڪمپيوٽر سينٽر ۽ مسڪين ماڻهن لاءِ مفت ڊسپينسري جو اهتمام ڪري سگهجي.

2) شهدادڪوٽ تعلقي جي اسپتالن ۾ اسپيشلسٽ ڊاڪٽرن جي کوٽ پوري ڪئي وڃي.

3) لاڙڪاڻو، جيڪب آباد، شهدادڪوٽ ريلوي لائين هڪ اهڙو رستو آهي، جيڪو سنڌ بلوچستان کي ڳنڍي ٿو. اُتي ئي پُراڻي طريقي سان ريل گاڏيءَ جي آمد رفت بحال ڪئي وڃي ۽ اُن سان گڏوگڏ هڪ تيز رفتار ريل گاڏي ڪوئٽه کان ڪراچيءَ تائين هلائي وڃي.

4) سِگا شاخ شهدادڪوٽ کي هڪ ايمبولنس فراهم ڪئي وڃي تہ جيئن غريب ۽ مسڪين ماڻهن جي لاءِ مفت ايمبولنس سروس شروع ڪري سگهجي.

5) گورنميٽ ڊگري ڪاليج ۽ گورنمينٽ ڊگري ڪاليج جي شاگردن ۽ شاگردياڻين لاءِ الڳ الڳ بس سروس شروع ڪئي وڃي.

6) شهدادڪوٽ جي عوام کي صاف پاڻي ميسر ڪرڻ لاءِ فلٽر پلانٽ جو احتمام ڪيو وڃي.

آخر ۾ صدر صاحب پنهنجي تقرير ۾ سگا شاخ شهدادڪوٽ جي مختلف منصوبن کي تڪميل تي پهچائڻ لاءِ شهرين کي پڻ سهڪار جي اپيل ڪئي.

سِگا شاخ شهدادڪوٽ طرفان عيد ملن پارٽي ۽ شهدادڪوٽ تعلقي جي شاگردن ۽ شاگردياڻين کي مجتا ايوارڊ جي وضاحت ڪندي

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

جنرل سيڪريٽري خالد حسين چني چيو تہ اسان هن پروگرام لاءِ سِگا جي ميمبرن تي آڌاريل پنج رُڪني ڪاميٽي جوڙي جنهن ۾ پروفيسر فدا حسين جوٽيجو، پروفيسر عبدالرشيد چانديو، پروفيسر طارق حسين خشڪ، سينيئر هاءِ اسڪول استاد حق نواز سومرو ۽ پ ٽ الف اڳواڻ صدر ممتاز علي پيٽي جن هئا. اُنهن تعلقي جي سرڪاري ۽ غير سرڪاري پرائمري کان ڪاليج سطح جي سربراهن سان ملي ڪري انهن کان سندن اداري ۾ پهرون نمبر ايندڙ ٻارن جا نالا رزلٽ شيٽ مطابق پروفارمہ پرائي جنرل سيڪريٽري وٽ جمع ڪرايا جن جي ضروري جاچ پڙتال ڪرڻ بعد (31) تعليمي ادارن جي 34 شاگردن ۽ شاگردياڻين کي ايوارڊ لاءِ منتخب ڪيو ويو. جن کي اڄ جي تقريب ۾ سندن والدين، استادن ۽ معزز شهرين جي موجودگي ۾ مجتا ايوارڊ ۽ سرٽيفڪيٽ ڏئي رهيا آهيون. هن پروگرام جو مقصد ٻارن ۾ تعليمي اتساهہ ۽ منجهن مقابلي جو رجحان پيدا ڪرڻ آهي.

اُن بعد ٻين مهمانن مان پهريائين محترم محمد اسحاق مغيري، صدر آباد گار بورڊ شهدادڪوٽ کي پنهنجي خيالن جي اظهار لاءِ چيو ويو. جنهن پنهنجي تقرير ۾ سِگا شاخ شهدادڪوٽ جي دوستن کي اهڙي پروقار، يادگار ۽ تعليمي ميڙاڪي ڪرڻ تي واڌايون پيش ڪيون، ۽ پنهنيج طرفان هر تعاون جو يقين ڏياريو. اُن بعد ڪاهوڙي صحافي ڪامريڊ ولي محمد مگڻهار (رپورٽر سنڌ ٽي وي) پنهنجي خيالن جو اظهار ڪندي چيو تہ 15 ورهين کان پوءِ مون کي اڄ سِگا شهدادڪوٽ شاخ پنهنجي اصل جوبن ۾ نظر آئي آهي. اميد ٿو ڪيان تہ اهو قافلو روان دوان رهندو تنظيم پنهنجي اصل جوبن ۾ اُن ڪري نظر آئي آهي جو موجوده قيادت ۾ اُهي جوهر موجود نظر اچن ٿا. جنهن بعد شهر جي مشهور شخصيت مير غيبي خان مغيري رائيس ملر ائسوسيئيشن شهدادڪوٽ جي نمائندي

books.sindhsalamat.com

تقرير ڪندي چيو تہ پروگرام جي شاندار اهتمام تي سگا شهدادڪوٽ شاخ جي دوستن کي مبارڪون ڏيان ٿو، ۽ پنهنجي هر ممڪن سهڪار جو يقين ڏياريان ٿو. ۽ هن وڌيڪ چيو تہ سگا کي عوامي ڀلائي جي ڪمن لاءِ اڃان بہ وڌيڪ ڪوششون وٺڻ گهرجن. آخر ۾ مهمان خاص محترم رميش لال (ايم اين اي) پنهنجي خطاب ۾ چيو تہ حڪومت تعليم جي واڌاري لاءِ خاص اُپاءُ وٺي رهي آهي ۽ سِگا شهدادڪوٽ جي دوستن کي اهڙي تعليمي پروگرام ڪرڻ تي دلي مبارڪون ٿو ڏيان. سگا شهدادڪوٽ جي صدر پروفيسر عبدالجبار جوٽيجي جيڪي تجويزون ۽ عوامي ڀلائي جي ضرورتن ڏانهن ڌيان ڇڪرايو آهي، حقيقت ۾ هي تمام اهم آهن. شهدادڪوٽ محترمہ شهيد بينظير ڀٽو جو حلقو آهي ۽ ان جي ترجماني اڄ جي پروگرام ۾ سگا جو صدر ڪري چڪو آهي. آءٌ يقين ٿو ڏياريان تہ سندس مطالبن کي ضرور پورو ڪندس. اُن لاءِ صدر ۽ وزير اعظم پاڪستان کان خاص فنڊ منظور ڪرائيندس.

اُن موقعي تي محترم رميش لال ايوارڊ هاصل ڪندڙ هر ٻار کي پنهنيج طرفان روڪ رقم انعام طور ڏني، مُک مهمان جي خطاب کان پوءِ سگا شاخ شهدادڪوٽ جي ڪاروباري ڪاميٽي جي ٻن ميمبرن محترم سڪندر علي شيخ ۽ محترم اشور لال ناگديوَ کي سگا شاخ شهدادڪوٽ جي صدر پروفيسر عبدالجبار جوٽيجي حلف کڻايو. اُن بعد مجتا ايوارڊ ۽ سرٽيفڪيٽ ورهائڻ جي تقريب شروع ڪئي وئي. جنهن لاءِ شهر جي مختلف معززين کي اسٽيج تي گهرايو ويو. جن محترم رميش لال سان گڏجي ٻارن ۾ انعام ورهايا ۽ آخر ۾ ريفريشمينٽ جو احتمام ڪيو ويو.

هن پروگرام ۾ مرڪز سگا جي طرفان جناب مشتاق احمد سرهيو ۽ سِگا باڊهہ جو جنرل سيڪريٽري ڊاڪٽر اسد الله ڪلهوڙو بہ شامل ٿيا.

www.sindhsalamat.com

سگا شهدادڪوٽ شاخ طرفان
مفت اکين جي ڪئمپ 2001ع

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن (سگا) شهدادڪوٽ شاخ طرفان پندرهين ”غلام مصطفيٰ وڏو“ ٽن ڏينهن واري مفت اکين جي ڪئمپ پي سي بي سيل ڪراچي جي سهڪار سان تعلقي اسپتال شهدادڪوٽ ۾ 9 کان 11 نومبر 2009ع تي لڳائي وئي. ڪئمپ جي انتظام لاءِ 30 آڪٽوبر 2001ع تي سِگا شهدادڪوٽ جي جنرل باڊي گهرائي وئي جنهن ۾ ڪئمپ کي ڪامياب بڻائڻ لاءِ مختلف ڪاميٽيون جهڙوڪ: مالي سهائتا ڪاميٽي، پبلسٽي ڪاميٽي، ڊسيپلين ڪاميٽي، (اسڪائوٽ) او پي ڊي ڪاميٽي ۽ ارگنائيزرس ڪاميٽي جوڙي انتظامن کي حتمي شڪل ڏني وئي.

جيئن ته شهدادڪوٽ شهر سنڌ بلوچستان جي سرحدي علائقي تي موجود آهي ان ڪري تقريبن 50 کان مٿي مکيه ڳوٺن ۾ لائوڊ اسپيڪر، اشتهار ۽ بينرن ذريعي پڙهو گهمائي اکين جي ڪئمپ بابت آگاهي ڏني وئي. شهر شهدادڪوٽ جي مک مرڪزن تي بينر لڳايا ويا. ان سان گڏو گڏ سگا جي عهديدارن ۽ ميمبرن موبائيل ذريعي وڏي انداز ۾ ماڻهن ڏانهن ايس ايم ايس ڪري اکين جي ڪئمپ بابت آگاهي ڏني. شهر جي معززين ۽ مخير حضرات کي سِگا شاخ شهدادڪوٽ طرفان ڪئمپ جي دوري ۽ سهڪار لاءِ هڪ تعارفي ليٽر پڻ موڪليو ويو.

هن 15هين سگا مفت اکين جي ڪئمپ ۾ ٽوٽل 1100 مريضن جي او پي ڊي ٿي، جنهن مان 237 مريضن جو آپريشن ڪري ڪين لينس وڌا ويا.

هن اکين جي ڪئمپ ۾ ڊاڪٽر عبدالستار، ڊاڪٽر نعيم احمد کٽپر، ڊاڪٽر احمد علي چانڊيو، ڊاڪٽر محمد امين شيخ، ڊاڪٽر درشن

لال ۽ ڊاڪٽر قربان علي مگسي شامل هئا. پي سي بي سيل ڪراچي طرفان نياز ميمڻ جي قيادت ۾ آيل 11 ٽيڪنيشن ساٿن مددگار رهيا.

هن اکين جي ڪئمپ ۾ سگا شهدادڪوٽ شاخ جي ميمبرن، 10 استادن، 17 اسڪائوٽن ۽ 4 رضاڪار ساٿين ڏينهن رات ڪم ڪري ڪئمپ کي ڪاميابيءَ سان پايهءِ تڪميل تائين پهچايو.

هن ٽي روزه اکين جي ڪئمپ جي شهدادڪوٽ شهر جي جن اهم شخصيتن دورو ڪيو، انهن ۾ عبدالحنان شيخ، محمد جان عابد، سماجي اڳواڻ محمد اسحاق مغيري، ڪئپٽن ڊاڪٽر محمد صالح شيخ، حاجي محمد حيات جوڻيجو، مسلم ائڊ شهداد ڪوٽ جو ڪوآرڊينيٽر محمد بخش خاصخيلي ۽ شهر جا ٻيا ڪيترائي معززين شامل هئا. اُن کان علاوه سِگا جي مرڪزي اڳواڻ محترم عبدالرسول سومرو (وائيس چيئرمين)، محمد عثمان پنهور (مرڪزي سيڪريٽري ثقافت) مشتاق احمد سرهيو (ميمبر سي اي سي) نور محمد سيال (ميمبر سگا سيوهڻ) محمد ايوب لاشاري (ميمبر سگادادو)، پروفيسر عبدالفتاح واهوچو (ڊائريڪٽر انسپيڪشن ڪاليجز سنڌ) پڻ شامل هئا.

ٽن ڏينهن واري اکين جي ڪئمپ جي افتتاحي تقريب سادي ۽ پُر وقار نموني سان ٿي گذري. جنهن ۾ ڪئمپ ۾ خدمتون سرانجام ڏيندڙ، ڊاڪٽرن، استادن، اسڪائوٽن، رضاڪارن ٽوٽل 44 ماڻهن کي سگا شاخ شهدادڪوٽ طرفان ڪين خدمتن جي اعتراف طور سرٽيفڪيٽ ڏنا ويا.

آخر ۾ سگا شاخ شهدادڪوٽ جي جنرل سيڪريٽري پروفيسر خالد حسين چنا هن پُر وقار تقريب جو اختتام شاهه سائين جي هن عالمي دعا سان ڪيو.

سائينم سدائين، ڪرين مٿي سنڌ سُڪار،
دوست مٺا دلدار، عالم سڀ آباد ڪرين.

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

سگا شهدادڪوٽ طرفان روشن تارا ميلو 2009ع

سگا شهدادڪوٽ طرفان هڪ ڏينهن روشن تارا ٻالڪ ميلو عيدالاعضيٰ جي ٽئين ڏينهن يعنيٰ 30 نومبر 2009ع بروز سومر تي گورنمينٽ گرلس هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ ۾ منعقد ڪيو ويو.

هن ميلي جو مقصد ٻارن ڪي معياري تعليمي ۽ تفريحي موقعو فراهم ڪرڻ سنڌي ثقافت ڪي اجاگر ڪرڻ، ٻارن ۾ چٽاڀيٽي جو رجحان پيدا ڪرڻ ۽ سگا شهدادڪوٽ ڪي متحرڪ ۽ روشناس ڪرڻ هو. ان ڪري هِن ميلي ۾ تَر جي پرائمري، مڊل اسڪولن ۽ ڪاليجن جي سربراهن کي سگا طرفان پروگرام جي شيڊيول ۽ قاعدن قانونن جو تفصيل موڪليو ويو. اُن جي موٽ ۾ 30 ادارن جي 166 ٻارن هيٺين مقابلن ۾ حصو ورتو.

1.فينسي ڊريس مقابلو 27 شاگرد
2.ڊزائننگ جو مقابلو 32 شاگرد
3.سنڌي شاعري جو مقابلو 16 شاگرد
4. ڪوپن ايڪٽنگ جو مقابلو37 شاگرد
5. سنڌي ڳائڻ جو مقابلو 38 شاگرد
6. سنڌي جهمر جو مقابلو 04 شاگرد
7. بنا تياري تقريري مقابلو 12شاگرد

ٽوٽل شاگرد 166

انهن مقابلن کان علاوه ميلي ۾ مختلف اسٽال پڻ لڳايا ويا. جن ۾ سِگا تعارفي اسٽال (سِگا مرڪز طرفان شايع ٿيل ڪتاب، رسالا، سماچار رکيل هئا) جتي سِگا جا اصول، مول متا ۽ خدمات جو وچور خوبصورت، پينا فليڪس بينرن تي چسپان ٿيل هئا. عبدالله گرامر اسڪول طرفان ثقافتي اسٽال، قبضانو هاءِ اسڪول ۽ گورنمينٽ ڊگري ڪاليج جو سائنسي اسٽال، سائينٽيفڪ پبلڪ اسڪول جو تعارفي ۽ ڪارڪردگي

books.sindhsalamat.com

اسٽال، اين جي اوز ڊولپمينٽ سوسائٽي طرفان جاڳرتا جي ڦهلاءُ لاءِ ملٽي ميڊيا ذريعي فلمون هلايون ويون. پرپات وومين ڊولپمينٽ ايسوسيئشن طرفان ٻارن جي هٿ جون ٺهيل شين جو نمائشي اسٽال. ڪتابن جي اسٽال ۾ سنڌي ٻولي جو بااختيار حيدرآباد، سنڌي ادبي بورڊ ڄامشورو، روشني پبليڪيشن ڪنڊيارو، مهراڻ اڪيڊمي شڪارپور ۽ جاويد بوڪ اسٽور شهدادڪوٽ شامل هئا. ان کان علاوه کاڌي پيتي جا اسٽال، رانديڪن جا دڪان ۽ گفٽ شاپ پڻ هئا. ميلي جو سڀ کان اهم اسٽال شهدادڪوٽ بابت تاريخي اسٽال هو جنهن کي هڪ وڏي هال ۾ سجايو ويو هو. جتي شهدادڪوٽ جي علمي، ادبي ۽ ثقافتي تاريخ کي اجاگر ڪيو ويو هو. هن اسٽال ۾ پروفيسر سيد گل محمد شاهه صاحب جي سيرت لائبرري جي تعاون سان شهدادڪوٽ جي ڪاهوڙي نوجوان آرڪيالاجسٽ شيخ جاويد علي سنڌي طرفان شهدادڪوٽ جي تاريخ ۽ ثقافت سان لاڳاپيل مواد رکيل هو. انجنيئر شفقت حسين وڏو جي خوبصورت ۽ دلفريب تصويرن جي نمائش لڳل هئي. پروفيسر بشير احمد سومرو جي ڪاوش سان تاريخي شين، ٺِڪلين، سڪن ۽ نوادرات کي رکيو ويو هو. سندس ئي پر ۾ شهدادڪوٽ جي سرموڙ شاعر ۽ ليکڪ احمد علي صابر چانڊيو صاحب جا ايوارڊ، ڪتاب، مجتا جا سرٽيفڪيٽ ۽ ٻيو مواد رکيل هو.

شهدادڪوٽ بابت تاريخي اسٽال هر شريڪ ٿيندڙ ٻڍي ۽ ٻار جي توجهه ۽ دلچسپي جا مرڪز رهيا. ٻهريون دفعو شهدادڪوٽ جي علمي، ادبي، ثقافتي تاريخ کي ڏسي شرڪت ڪندڙ ماڻهن خوشي وچان سِگا شهدادڪوٽ جي عهديدارن ۽ ميمبرن کي مبارڪون ڏيندا رهيا ۽ سندن داد رسائي ڪندا رهيا. هن ميلي ۾ شهر جا ٻارڙا پنهنجي والدين سان مقرر وقت کان ٻهريائين خوشيءَ ۾ ٻهڪندا ميلي واري هنڌ تي پهتا. پوپٽ جهڙا ٻارڙا سندر ڊريسن ۾ فرشتا لڳي رهيا هئا. جو هن ۾ سنڌي ثقافت کي نمايان طور اُجاگر ڪيو ويو هو. ميلي جو افتتاح صوبائي وزير خوراڪ

www.sindhsalamat.com

نوابزاده مير نادر علي خان مگسي صاحب ڪيو ۽ ميلي ۾ لڳل اسٽالن جو دورو ڪري شهدادڪوٽ بابت تاريخ ۽ ثقافتي ورثي ۾ گهري ۽ خصوصي دلچسپي جو اظهار ڪيو. هن پروگرام جي باضابطه شروعات تلاوت ڪلام پاڪ سان ڪئي وئي جنهن جي سعادت ظفر علي حاصل ڪئي. ان کان بعد شاهه سائين جا بيت پڙهڻ لاءِ نديڙي عبدالقيوم جوٽيجي کي گهرايو ويو. اسٽيج کي سِڳا شاخ شهدادڪوٽ جي جنرل سيڪريٽري پروفيسر خالد حسين چنا ۽ ميمبر پروفيسر رشيد احمد چانديو سنڀاليو. جڏهن ته سندن مدد پروفيسر فدا حسين جوٽيجي ۽ پروفيسر احسان الله جمالي (مالي سيڪريٽري سِڳا شاخ شهدادڪوٽ) ڪئي. هن رنگ برنگي ميلي جي شروعات صبح سوير سان ٿي ۽ سڄو ڏينهن شهرين، والدين، ٻارن جو انبوهه رهيو. جيڪو هزارن جي تعداد ۾ مختلف اسٽالن کي جوش ۽ ولولي ۽ خوشيءَ وچان ڏسندو رهيو ۽ پنڊال ۾ ٻارن جي مقابلن ۾ حصو وٺندڙ ٻارن کي مختلف معززين جي هٿان انعام ورهائڻ جو سلسلو پڻ سڄو ڏينهن جاري رهيو. ان موقعي تي پنهنجن جي راءِ جو اظهار ڪندي يونين ڪائونسل (2) جي ناظم عبدالحنان شيخ صاحب چيو ته شهدادڪوٽ جي تاريخ ۾ پنهنجي نوعيت جو هي پهريون ٻالڪ ميلو آهي، جتي هڪ ئي وقت سڄو ڏينهن ٻارن جا مختلف تعليمي مقابلا جاري رهيا ۽ سِڳا شهدادڪوٽ جي دوستن اهڙي طرح شهدادڪوٽ جي تاريخ ۽ ثقافت کي اجاگر ڪيو. ايئن شهدادڪوٽ جي تاريخ ۾ هي ڏينهن نمايان طور تي ياد رکيو ويندو.

ان موقعي تي سِڳا شهدادڪوٽ جي صدر پروفيسر عبدالجبار جوٽيجي پنهنجن خيالن جو اظهار ڪندي چيو ته سِڳا سنڌ جي اندر صحت، تعليم، سماجي ترقي ۽ غربت جي خاتمي لاءِ پنهنجي مدد پاڻ تحت جاکوڙي رهي آهي. ان سان گڏوگڏ سنڌ ۾ سنڌي ٻولي، ادب، ثقافت ۽ ثقافتي قدرن جي امين رهي آهي. تنهن ڪري اسين ان تسلسل هيٺ

جاکوڙي رهيا آهيون. چاڪاڻ ته پرامن ۽ ترقي يافته سنڌ اسان جو خواب آهي. هن وڌيڪ چيو ته سگا شاخ شهدادڪوٽ جي موجوده باڊي مختصر عرصي ۾ پنهنجي مدد پاڻ تحت جيڪي ڪم ڪيا آهن انهن جو نتيجو سامهون اچي رهيو آهي. اسين شهدادڪوٽ ۾ رنج تعليمي ماحول پيدا ڪرڻ جا خواهشمند آهيون. جتي طرف گُهٽ ٻوسٽ جو ماحول هجي تي اهڙيون سرگرميون ضرور اثر ڏيکارينديون. هي روشن تارا ٻالڪ ميلو ضرور ٻارن ۽ شهرين ۾ اُتساهه جو سبب بڻبو. ان موقعي تي سِڳا شاخ شهدادڪوٽ جي صدر پروگرام جي مُک مهمان صوبائي وزير خوراڪ نوابزاده مير نادر علي خان مگسي کان گهر ڪئي ته شهدادڪوٽ ۾ انجنيئرنگ ۽ جنرل يونيورسٽين جا ڪئمپس قائم ڪيا وڃن. ان کان علاوه شهر لاءِ ڪلچر ڊپارٽمينٽ کان جديد دؤر جي تقاضائن مطابق هڪ لائبريري جوڙائي ڏني وڃي.

ان موقعي تي مهمان خاص صوبائي وزير خوراڪ نوابزاده مير نادر علي خان مگسي صاحب چيو ته آئون سِڳا جي سموري سٽ کي مبارڪون ٿو ڏيان جنهن ايڏو وڏو شاندار ميلو (Mega event) منعقد ڪيو آهي ۽ اُميد ٿو ڪريان ته سِڳا شهدادڪوٽ هن تسلسل کي قائم رکندي. مون کي ذاتي طور تي خوشيءَ ٿي آهي، هي پروگرام ٻارن جي ذهني اوسر تي مثبت اثر ڇڏيندو. هن وڌيڪ چيو ته آئون ٻاهرين مُلڪن ۾ ويندو رهندو آهيان اُتي جيڪو ٻارن جي حوصلا افزائي ۽ ذهني اوسر لاءِ ڪم ٿيندو آهي اُهو ڪم اڄ شهدادڪوٽ ۾ سنڌ گريجوئيشن ايسوسيئشن بخوبي ڪري ڏيکاريو آهي. سِڳا جي صدر جن شين جي گهُر ڪئي آهي ان لاءِ حڪومتي سطح تي ضرور ڪوشش ڪندس. آخر ۾ نوابزاده مير نادر علي مگسي صاحب جي هٿان پوزيشن ماڻيندڙ ٻارن کي انعامات ڏياريا ويا. اهڙي طرح جي شهدادڪوٽ جي تاريخ جو يادگار ۽ شاندار ٻالڪ ميلو رات جو پنهنجي پڄاڻي تي پهتو.

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

سلام ٽيچرس ڊي 2012ع

تاريخ 5 آڪٽوبر 2012ع جمع ڏينهن تي سائينٽيفڪ ڪاليج شهدادڪوٽ ۾ سلام ٽيچرس ڊي ملهايو ويو. هن پروگرام ۾ پرائمري اسڪولن، هاءِ اسڪولن ۽ ڪاليجن سان تعلق رکندڙ ٽيچرس وڏي تعداد ۾ شرڪت ڪئي، هن پروگرام جو مهمان خاص متحرم ڊاڪٽر پروفيسر لياقت علي صاحب (پي ايچ ڊي آمريڪا) ڪئي. اعزازي مهمان آسٽريليا مان پي ايچ ڊي ڪندڙ محترم عبدالرزاق صاحب جن هئا. هن پروگرام جي ڪري شهدادڪوٽ ۽ آس پاس جي ماڻهن ۾ استاد ۽ تعليم جي اهميت ۽ ضرورت جي بابت شعور اجاگر ٿيو، سگا جي تعليمي خدمتن کي عوامي سطح تي ساراهيو ويو ۽ سگا لاءِ ماڻهن جي دلين ۾ همدردي وڌي.

تقريب حلف وفاداري سال 15-2012ع

تاريخ 4 نومبر 2012ع بروز آچر ليبر هال شهدادڪوٽ ۾ تقريب حلف وفاداري منعقد ڪئي وئي، جنهن ۾ شهر جي معززين کي دعوت ڏيئي گهرايو ويو. حاضري تقريبا 150 رهي، نون چونڊجي آيل عهديدارن ۽ برانچ جي مئنيجمينٽ ڪاميٽي جي ميمبرن کي برانچ جي اليڪشن چيئرمين محترم ڊاڪٽر عبدالستار وڏو صاحب جن حلف کڻايو. هن تقريب جي ڪري پهريون ڀيرو شهدادڪوٽ ۽ ان جي آس پاس هر عام ۽ خاص فرد کي سگا شاخ شهدادڪوٽ جي متحرڪ هئڻ جو احساس ٿيو ۽ مختلف شخصيتن سگا سان ساٿ نڀائڻ جو وچن ڪيو.

مفت اکين جي ڪئمپ 2012ع

تاريخ 17 کان 19 نومبر 2012ع بروز ڇنڇر، آچر ۽ سومر تي ارڙهين تي روزه مرحوم سائين غلام مصطفيٰ وڏو (يادگار) مفت اکين جي

books.sindhsalamat.com

ڪئمپ، پي سي بي سيل ڪراچي جي سهڪار سان تعلقہ اسپتال شهدادڪوٽ ۾ لڳائي وئي، جنهن ۾ او پي ڊي 1230 رهي ۽ 257 مريضن جو آپريشن ڪري لينس لڳايا ويا. ان کان علاوه هر مريض کي ضرورت مطابق مفت دوائون، اک جي مريضن جي ڪاري ڪامڻ جي مفت چڪاس ۽ ڪاري ڪامڻ کان بچاءُ جون وئڪسين لڳايون ويون. هن ڪئمپ ۾ محترم ڊاڪٽر عبدالستار وڏو صاحب جي سربراهي ۾ ڊاڪٽرن جي ٽيم ۽ پي سي بي سيل ڪراچي جي نمائندن پنهنجون خدمتون سر انجام ڏنيون. هن ڪئمپ کي ڪاميابي لاءِ سگا جي ڪارڪنن، اُستادن ۽ رضاڪارن جون خدمتون حاصل ڪيون ويون. ڪئمپ دوران محترم ڊاڪٽر نبي بخش عباسي دورو ڪيو. آخري ڏينهن تي اختتامي تقريب منعقد ڪئي وئي، جنهن جا خاص مهمان محترم نثار احمد مگسي صاحب (تي ايم او شهدادڪوٽ) ۽ اعزازي مهمان محترم ڊاڪٽر غلام حسين وڏو صاحب (ايم ايس شهدادڪوٽ) جن هئا. هن تقريب ۾ مختلف خدمتون سرانجام ڏيندڙ ڊاڪٽرن پي سي بي سيل جي نمائندن، سگا جي ميمبرن، استادن ۽ رضاڪارن کي مڃتا سرٽيفڪيٽ ڏنا ويا. ڪئمپ جو ٽوٽل خرچ محترم ڊاڪٽر محمد صالح شيخ صاحب، محترم عبدالوهاب بروهي صاحب، شيلر ايسوسيئشن شهدادڪوٽ ۽ پي ٽي الف شهدادڪوٽ جي تعاون سان ادا ڪيو ويو. هن ڪئمپ جي لڳائڻ ڪري اکين جي مريضن کي فائدو ٿيو ۽ انهن ۾ اکين جي حفاظت جو شعور اجاگر ٿيو

ٽيچرس ٽريننگ پروگرام 2012ع

تاريخ 21 کان 23 ڊسمبر 2012ع بروز جمع، ڇنڇر ۽ آچر تي ٽيچرس ٽريننگ پروگرام جو اهتمام سچل سارو سچ درسگاهه، شهدادڪوٽ ۾ ڪيو ويو، جنهن ۾ ريسورس محترم پروفيسر الطاف

www.sindhsalamat.com

حسين قادري صاحب، محترم پروفيسر خالد حسين چنا صاحب، محترم پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو صاحب، محترم پروفيسر سعيد احمد وڌو صاحب، ميڊم امتياز منگي صاحبه جن هئا. هن پروگرام ۾ پرائيويٽ پبلڪ اسڪولن ۽ ڪاليجن سان تعلق رکندڙ 50 استادن کي ٽريننگ ڏني وئي، هن پروگرام تي ٽوٽل سگا شهدادڪوٽ طرفان ڪيو ويو. هن تربيتي پروگرام ۾ شرڪت ڪندڙ استادن کي آخري ڏينهن تي محترم پروفيسر عنايت حسين پيٽو صاحب (ڊائريڪٽر پرائيويٽ اسڪول لاڙڪاڻ ريجن) جي هٿان سرٽيفڪيٽ ڏنا ويا. هن ٽريننگ سبب پرائيويٽ سيڪٽر جي استادن ۾ تعليم جي طريقہ ڪار بابت ڄاڻ وڌي، جنهن ڪري پروگرام متعلق ادارن جي تعليمي معيار ۾ اضافي جو سبب بڻيو.

لطيف جو ڏهاڙو 2013ع

تاريخ 26 مارچ 2013ع بروز اڱارو لطيف جي ڏهاڙي سان هڪ پروگرام سائنٽيفڪ ڪاليج شهدادڪوٽ ۾ منعقد ڪيو ويو. هن پروگرام ۾ محترم پروفيسر ڪي ايس ناگپال صاحب، محترم پروفيسر خالد حسين چنا صاحب (سيڪريٽري ايجوڪيشن سگا مرڪز) ۽ محترم پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو صاحب لطيف جي فڪر جي عنوان سان ليڪچر ڏنو. هن پروگرام ۾ استادن، شاگردن، سياسي ۽ سماجي شخصيتن وڏي انگ ۾ شرڪت ڪئي. هن پروگرام جو خرچ شاهه عبداللطيف يونيورسٽي خيرپور جي ايجوڪيشن اسٽڊي سينٽر برانچ شهدادڪوٽ برداشت ڪيو. هن پروگرام جي ڪري شهدادڪوٽ ۽ ان جي آس پاس جي ماڻهن ۾ لطيفي فڪر جو شعور اجاگر ٿيو ۽ لطيفي فڪر تي عمل ڪرڻ جو احساس پيدا ٿيو.

ذهني صحت جي حوالي سان جاڳرتا مهم

(2 کان 11 آگسٽ 2014ع)

(الف) سيمينار

2 آگسٽ 2014ع تائين ذهني صحت جي حوالي سان جاڳرتا مهم جي سلسلي ۾ سگا شاخ شهدادڪوٽ جي پاران هڪ سيمينار تاريخ 9 آگسٽ 2014ع بروز ڇنڇر گورنمينٽ پراونشلائيزڊ هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ ۾ منعقد ڪيو ويو، جنهن ۾ تمام وڏي انگ ۾ سگا جي ميمبرن، هاءِ اسڪول جي استادن، شاگردن، شهر جي سماجي ڪارڪنن شرڪت ڪئي. سيمينار کي پروفيسر ارشد علي سومرو، پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو (صدر سگا شاخ شهدادڪوٽ) ۽ ڊاڪٽر محمد صديق کهاوڙ خطاب ڪندي چيو تہ ذهني بيماري مختلف سبب جي ڪري پيدا ٿئي ٿي، ان جو علاج ممڪن آهي، ذهني مرض ۾ مبتلا شخص کي نفرت جي نہ پر مناسب علاج ۽ توجهه جي ضرورت هوندي آهي. ذهني بيماري ڪو عيب نہ آهي، هي هڪ قابل علاج مرض آهي، تنهن ڪري ان جي علاج ۽ خاص توجهه ڏيڻ جي ضرورت آهي.

ذهني بيماري مردن، عورتن، ٻارن سميت مختلف عمر جي ماڻهن کي متاثر ڪري سگهي ٿي، ذهني بيماري عام آهي هرچئن مان هڪ فرد ڪنهن نہ ڪنهن وقت ۾ ذهني مونجهاري جو شڪار ٿيندو آهي. ذهني بيماري ۾ ورتل شخص خاندانن لاءِ اڪثر پريشاني، سماجي مسئلن ۽ اقتصادي مسئلن جو سبب بڻجندا آهن، ان لاءِ وقت تي نشاندهي ۽ علاج ڪرڻ نهايت ضروري آهي.

(ب) ليڪچر ۽ واڪ

2 کان 11 آگسٽ 2014ع تائين ذهني صحت جي حوالي سان جاڳرتا جي سلسلي ۾ 11 آگسٽ 2014ع بروز سومر هڪ ليڪچر

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

پروگرام گورنمينٽ مين اسڪول شهدادڪوٽ ۾ منعقد ڪيو ويو. هن پروگرام ۾ وڏي تعداد ۾ سگا جي ميمبرن استادن، شهرين، سماجي ڪارڪنن ۽ سوين شاگردن شرڪت ڪئي. پروفيسر احسان الله جمالي، پروفيسر ارشد علي سومرو ۽ حق نواز سومرو پنهنجي ليڪچر ۾ ذهني بيماري جي نشانين، علاج ۽ احتياط جي حوالي سان چيو ته هن بيماري ۾ اُداسي، دل جي تيز ڌڙڪڻ، مايوسي، توانائي جو گهٽجڻ، خودڪشي جي ڪوشش ڪرڻ، غير حقيقي خيالن جو اچڻ، جارحيت، خوف، ڊپ، جلد بازي، دوستن ۽ خاندانن کان لاتعلقي جهڙا عمل ذهني بيماري جون نشانيون آهن. ان کان بچاءَ لاءِ بهتر آهي ته ذهني مريض سان امتيازي سلوڪ کان پاسو ڪيو وڃي. ان جي مثبت طريقي سان رهنمائي ڪئي وڃي، ذهني مرض ۾ مبتلا شخص کي نفرت جي نه پر مناسب علاج ۽ احتياط جي ضرورت آهي.

ليڪچر پروگرام کان بعد ۾ پريس ڪلب شهدادڪوٽ کان ڪوٽو موٽو چوڪ تائين هڪ واڪ ڪيو ويو، جنهن ۾ شامل ماڻهن جي هٿن ۾ ذهني صحت جي حوالي سان جاڳرتا بابت بينر ۽ پلي ڪارڊ هئا، جن تي ذهني بيماري جي علامتن ان کان بچاءُ ۽ علاج بابت معلوماتي سلوگن لکيل هئا.

اکين جي ڪئمپ 2014ع

تاريخ 22، 23 ۽ 24 نومبر 2014ع بروز ڇنڇر، آچر ۽ سومر تي ٽي روزه مرحوم سائين علامه مصطفيٰ وڏو يادگار مفت اکين جي ڪئمپ پي سي بي سيل ڪراچي جي سهڪار سان تعلقي اسپتال شهدادڪوٽ ۾ لڳائي وئي، جنهن ۾ او پي ڊي يارنهن سئو چاليهه (1140) رهي ۽ ٻه سئو پنجاهه (250) مريضن جو آپريشن ڪري لينس لڳايا ويا، ان کان

علاوه هر مريض کي مفت دوائون، اک جي مريض جي ڪاري ڪامڻ جي مفت چڪاس ۽ ڪاري ڪامڻ کان بچاءُ جون وئڪسين لڳايون ويون. هن ڪئمپ ۾ محترم عبدالستار وڏو صاحب جي سربراهي ۾ ڊاڪٽر نعيم احمد ڪٽپر، ڊاڪٽر درشن لال، ڊاڪٽر پرشوتم، ڊاڪٽر احمد علي چانڊيو ۽ پي سي بي سيل ڪراچي جي 14 نمائندن پنهنجون خدمتون سرانجام ڏنيون. هن ڪئمپ جو سيٺ قمرالدين شيخ، مير غيبي خان مغيري، شاهد حسين لانگاهه، سيٺ محمد اسماعيل شيخ دورو ڪري سگا جي منتظمين ۽ ڪارڪنن جي ڪم کي ساراهيو.

ڪئمپ جي آخري ڏينهن تي اختتامي تقريب منعقد ڪئي وئي جنهن جا خاص مهمان محترم اياز علي چانڊيو (تعلقه ايجوڪيشن آفيسر شهدادڪوٽ) هئا. تقريب ۾ مختلف خدمتون سرانجام ڏيندڙ ڊاڪٽرن، پي سي بي سيل جي نمائندن، سگا جي ميمبرن، استادن ۽ رضاڪارن کي مڃتا سرٽيفڪيٽ ڏنا ويا. ڪئمپ جو خرچ سگا مرڪز، ڊاڪٽر محمد صالح شيخ، ڊاڪٽر عبدالستار وڏو، نذير احمد سومرو، رئيس عبدالڪريم چانڊيو ۽ شيلر ايسوسيئشن شهدادڪوٽ ڪيو. هن ڪئمپ جي لڳائڻ جي ڪري اک جي مريضن کي گهڻي کان گهڻو فائدو رسيو ۽ انهن ۾ اکين جي حفاظت جو شعور اجاگر ٿيو.

چمڙي ۽ بلڊ شگر جي ڪئمپ
(10 مئي 2015ع)

سگا شاخ شهدادڪوٽ طرفان 10 مئي 2015ع بروز آچر مفت چمڙي ۽ بلڊ شگر جي ڪئمپ ويلفيئر ايسوسيئشن فار ڊرماٽالاجيڪل پيشنٽس آف اسڪن ڊزيز سنڌ Welfare Association For Dermatological Patients, Institute Of Skin Diseases

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

Sindh جي تعاون سان مين پرائمري اسڪول شهدادڪوٽ ۾ ٿي گذري، جنهن ۾ ڊاڪٽر منظور حسين ميمڻ جي سربراهي ۾ ڊاڪٽر سيد جواد علي، ڊاڪٽر حبيب الله ميمڻ، ڊاڪٽر رشيد احمد لاکير، ڊاڪٽر اياز احمد شيخ، ڊاڪٽر سنتوش ڪمار ۽ ڊاڪٽر ڪيلاش ڪمار تارباڻي کان علاوه رضاڪار انجنيئر گلزار احمد، فدا حسين پٽيل، باسط امڪاني، شوڪت مغل، جنيد جعفري، ڪمال حسين ۽ مس شاهين پنهنجون خدمتون سرانجام ڏنيون. ڪئمپ جو افتتاح اکين جي ماهر ڊاڪٽر عبدالستار وڏو صاحب جن ڪيو.

هن ڪئمپ جي مشهوري لاءِ اخبارن ۾ ليک ڏنو ويو، پمفليٽ، بينر ۽ وال پوسٽر هنيا ويا، ڪيبل تي پٽي هلائي وئي ۽ لائوڊ اسپيڪر تي پڙهو ڏياريو ويو. مسجدن ۾ اعلان ڪرايا ويا، جنهن جي نتيجي ۾ هن ڪئمپ ۾ جيڪب آباد، جهل مگسي، شهدادڪوٽ، لاڙڪاڻو، خضدار ۽ جعفر آباد ضلعن جي مريضن کي فائدو ٿيو. انهن سڀني مريضن جي چڪاس مفت ڪئي وئي، کين مختلف ملمون، ڪريمون، لوشن، ٽڪيون، ڪيپسول، شربت، ميڊيڪيٽيڊ سوپ ۽ پائوڊر ڏنا ويا. ضرورتمندن کي بجلي جو سيڪو به ڏنو ويو.

هن ڪئمپ ۾ ٽوٽل هڪ هزار اٺيتاليهه (1048) مريضن جي چڪاس ڪري دوائون ڏنيون ويون. هن ڪئمپ جو اياز علي چانڊيو، لياقت علي پيٽي، عبدالحنان شيخ، عبدالوحيد پيٽي (وڪيل)، اڪبر خان کهاوڙ ۽ علائقي جي معززين دورو ڪيو. ڪئمپ جي اختتام تي ڊاڪٽرن جي ٽيم کي سنڌ جي سوکڙي اجرڪ جو تحفو پيش ڪيو ويو.

هن ڪئمپ جي ڪري شهدادڪوٽ ۽ پسگردائي ۽ سنڌ بلوچستان جي ماڻهن ۾ چمڙي جي بيمارين بابت شعور اجاگر ٿيو ۽ ڪيترن ئي مريضن جي خطرناڪ مرضن جي شناخت ڪري انهن کي بچاءُ جو ابتدائي

books.sindhsalamat.com

علاج ڏئي آئنده علاج بابت معلومات فراهم ڪئي وئي ۽ کين احتياطي تدبيرن کان به واقف ڪرايو ويو.

هن ڪئمپ پروفيسر عبدالجبار جوٽيجو (سگا صدر شاخ شهدادڪوٽ)، ڊاڪٽر محمد صالح شيخ، مير غيبي خان مغيري ۽ نذير احمد سومرو ادا ڪيو.

افطار پارٽي (16 جولاءِ 2015ع)

سگا شاخ شهدادڪوٽ طرفان هڪ افطار پارٽي تاريخ 16 جولاءِ 2015ع بروز خميس تي سائينٽيفڪ پبلڪ اسڪول شهدادڪوٽ ۾ ٿي گذري، جنهن ۾ سگا جي ميمبرن ۽ معزز شهرين شرڪت ڪئي. هن افطار پارٽي جي ڪري معزز شهرين ۽ سگا شاخ شهدادڪوٽ جي باهمي تعلق کي هٿي ملي، هن افطار پارٽي تي ٽوٽل خرچ سگا شاخ شهدادڪوٽ جي صدر پروفيسر عبدالجبار جوٽيجي پنهنجي طرفان ادا ڪيو.

مجتا ايوارڊ تقريب ۽ عيد ملن پارٽي
(21 جولاءِ 2015ع)

سگا شاخ شهدادڪوٽ طرفان مجتا ايوارڊ تقريب ۽ عيد ملن پارٽي تاريخ 21 جولاءِ 2015ع بروز اڱارو، بلوچ هوٽل شهدادڪوٽ ۾ رکي وئي. هن تقريب ۾ سگا شاخ شهدادڪوٽ جي هيٺين 14 ميمبرن کي سگا شاخ شهدادڪوٽ لاءِ بهترين خدمتون سرانجام ڏيڻ تي کين مجتا ايوارڊ ڏنا ويا.

1. ڊاڪٽر محمد صالح شيخ
2. ڊاڪٽر عبدالستار شيخ
3. پروفيسر خالد حسين چنا

www.sindhsalamat.com

4. ڪامريڊ ولي محمد مگڻهار
5. نذير احمد سومرو
6. هادي بخش منگي
7. ممتاز علي پتي
8. غلام الله چانديو
9. انور علي سيال
10. اظهر علي سيال
11. سليم اختر لاشاري
12. پروفيسر فدا حسين جوڻيجو
13. علي حسن سومرو
14. محڪم الدين خشڪ

هن پارٽي ۾ محترم رفيق احمد جعفري (چيئرمين سِگا مرڪز)، عبدالرسول سومرو، پيرل خان ڪوسو، نور محمد سيال، شمس الدين ساريو، سگا شاخ ٺري ميرواهه، قمبر، نئون ديرو، رتوديرو جي عهديدارن ۽ شهدادڪوٽ جي معززين، سماجي ڪارڪنن، صحافين، استادن جي تمام وڏي انگ شرڪت ڪئي. شرڪت ڪندڙن هن پروگرام کي تمام گهڻو ساراهيو. شهدادڪوٽ شهر جي تاريخ ۾ هي پنهنجي قسم جو پهريون ۽ منفرد پروگرام هو. ايوارڊ وٺندڙن خوشي جو اظهار ڪيو.

هن تقريب جو خرچ پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو (صدر شاخ شهدادڪوٽ) ۽ سگا جي ميمبرن ممتاز علي پتي، ڪامريڊ ولي محمد مگڻهار، عبدالوحيد پتي، عبدالرشيد چانديو، سنيل ڪمار چاپڙيا ادا ڪيو.

تقريب حلف وفاداري

(2015ع کان 2018ع)

سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن (سگا) شاخ شهدادڪوٽ جي سال 2015ع کان 2018ع تائين لاءِ نون چوندجي آيل عهديدارن ۽ بي ايم سي جي ميمبرن کي ڊاڪٽر عبدالستار وڌو (چيئرمين اليڪشن ڪميٽي سگا شاخ شهدادڪوٽ) تاريخ 30 آگسٽ 2015ع بروز آچر ليبر هال شهدادڪوٽ ۾ پنهنجي پنهنجي عهدي جو حلف کڻايو.

هيٺين عهديدارن پنهنجي پنهنجي عهدي جو حلف کنيو

صدر:	پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو
نائب صدر:	سنيل ڪمار چاپڙيا
جنرل سيڪريٽري:	پروفيسر احسان الله جمالي
جوائنٽ سيڪريٽري:	حق نواز سومرو
خزانچي:	سليم اختر لاشاري
اطلاعات سيڪريٽري:	انور علي سيال

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

عبدالحنان شيخ، محمد ڪليم الله شاهه، عبدالوحيد پتي، غلام الله چانديو، هادي بخش منگي، ممتاز علي پتي.

حلف برادري جي تقريب پروفيسر عبدالحڪيم پتي جي ناگهاني طور وفات، پروفيسر ارشد علي سومرو (ميمبر سگا شاخ شهدادڪوٽ) ۽ پروفيسر نصير احمد سومرو جي سئوٽ جي وفات ۽ ميان فيروز الدين (ميمبر سگا شاخ) جي ويجهي عزيز جي وفات جي سبب انتهائي سادگي سان ادا ڪئي وئي. حلف وفاداري کڻڻ کان اڳ مرحومين جي ايثال خاطر سوره اخلاص پڙهي سندن روح کي بخشيو ويو. دعاءِ خير سيد محمد ڪليم الله شاهه گهري. تقريب ۾ سگا جي 40 کن دوستن شرڪت ڪئي.

خرچ پروفيسر عبدالجبار جوڻيجي ۽ ڊاڪٽر عبدالستار وڌي ادا ڪيو.

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

اسان جو شاهه پروگرام

سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن (سگا) شاخ شهدادڪوٽ پاران شهدادڪوٽ شهر ۾ ثقافتي ڏهاڙي جي حوالي سان اسان جو شاهه جي نالي ثقافتي تعليمي ڪانفرنس گورنمينٽ گرلس ڪاليج شهدادڪوٽ ۾ ڪوٺائي وئي.هن تقريب ۾ ڊي سي قمبر شهدادڪوٽ (ر) ڪئپٽن انوار الحق، اسسٽنٽ ڪمشنر شهدادڪوٽ امداد علي ابڙو، سگا جي مرڪزي اڳواڻ ولي محمد روشن، پروفيسر خالد حسين چنا، پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو عبدالرسول سومرو، ٽي اي او آپا بادشاهزادي، پيرل خان ڪوسو، جاويد احمد اُنڙ، ڊگري ڪاليج جي پرنسيپال پروفيسر احسان الله جمالي، سنيل ڪمار چاهڙيا، ممتاز علي پيٽي، انور علي سيال، حق نواز سومرو، ميان فيروز الدين، سليم اختر لاشاري، محترمه ناهيد ڪهاوڙ، آپا غلام صغريٰ، پروفيسر سيد گل محمد شاهه سميت تعلقي جي مختلف پرائمري کان ڪاليج سطح تائين 96 اسڪول ۽ ڪاليجن جي شاگردن ۽ شاگردياڻين جي شرڪت سان گڏ استادن، وڪيلن، سياسي ۽ سماجي اڳواڻن شرڪت ڪري لطيف ۽ لطيف جي سنڌي ٻولي ۽ سنڌي ثقافت سان محبت جو اظهار جو ثبوت ڏنو.

اسان جو شاهه ڪانفرنس کي خطاب ڪندي اڳواڻن چيو ته لطيف سنڌي ٻوليءَ جو رکوالو آهي، جنهن جي شاعري جي ڪري اڄ سنڌي ٻولي ۽ ثقافت ساهه کڻي رهي آهي. هنن چيو ته لطيف جي شخصيت گهڻ رخي ۽ گهڻ پاسائين ڪان متي آهي، هو انسانيت جو علمبردار ۽ ساجاهه وندن جو رهبر ۽ رهنما آهي. سندن چوڻ هو ته لطيف جي شاعري هڪ پيغام ۽ سندن زندگيءَ اسان لاءِ مشعل راهه آهي. مقررن چيو ته اڄ جي شاگرد لاءِ ضروري آهي ته هو نصابي تعليم سان گڏ لطيف جي الهامي شاعريءَ جو

پڻ مطالعو ڪن. چاڪاڻ ته سندس شاعري مان اڪابري، امن، محبت، ڀڏي، انسانيت ۽ حب الوطني جو درس ملي ٿو.

ڪانفرنس ۾ تعلقي جي مختلف 96 اسڪولن جي شاگرياڻين ۽ شاگردن تقريري مقابلي سميت ٻين چٽاپيٽي جي مقابلن ۾ پڻ حصو ورتو. جڏهن ته ٻارڙن ثقافتي لباس ۾ سنڌي گيتن تي جهمريون هنيون. شاگردن ۽ شاگردياڻين عمر ماروي سميت ٻين مشهور سنڌي لوڪ داستانن تي ٺاهيل ثقافتي ٽيبلوز پيش ڪري ڀرپور داد ماڻيو مختلف مقابلن ۾ 150 پوزيشن حاصل ڪندڙ شاگردن ۽ شاگردياڻين کي انعام طور اجرڪ، ٽوپي، ميڊل، شيلڊن سميت ٻيا انعام ڏنا ويا.

ان موقعي تي ڊي سي قمبر شهدادڪوٽ انوار الحق سگا جي روشن تارا اسڪول لاءِ سرڪاري طور پلاٽ ڏيڻ جو اعلان ڪيو. ڊي سي چيو ته تعليم هر شخص جو حق آهي جيڪو ڪيس ملڻ گهرجي. ڊي سي جو چوڻ هو ته حڪومت خاص طور تي سنڌ جي پٺ تي پيل علائقن جي تعليم لاءِ بهتر قدم کنيا آهن. جنهن ڪري سنڌ اندر سوين بند پيل اسڪول کليا آهن. سندس چوڻ هو ته تعليم جي واڌاري لاءِ استاد، شاگرد ۽ والدين کي گڏجي جاکوڙڻو پوندو.

سنڌي ٻولي سيمينار 2016ع

تاريخ 20 فيبروري 2016ع بروز ڇنڇر تي سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن (سگا) شاخ شهدادڪوٽ طرفان سنڌي ٻولي سيمينار گورنمينٽ گرلس هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ ۾ منعقد ڪيو ويو. جنهن ۾ سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن (سگا) شاخ شهدادڪوٽ جي ميمبرن کان علاوه شهدادڪوٽ ۽ آس پاس جي سياسي سماجي، قومي اڳواڻن، اُستادن، پروفيسرن، سجاڻ ڏرين ۽ صحافين وڏي تعداد ۾ شرڪت ڪئي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هن سيمينار کي پروفيسر الطاف حسين قادري، پروفيسر منظور حسين چچڙو، ڊاڪٽر محبت اڪيڊمي جي سربراهه پروفيسر رياضت حسين ٻرڙو، پروفيسر رضوان گل پناڻ صاحب سنڌ گريجوئيشن ايسوسيئشن (سگا) جي مرڪزي اڳواڻ پروفيسر خالد حسين سگا شاخ شهدادڪوٽ جي صدر پروفيسر عبدالجبار جوڻيجي، سياسي ۽ سماجي اڳواڻ سيٺ قمر الدين شيخ، سگا شاخ شهدادڪوٽ جي جنرل سيڪريٽري پروفيسر احسان الله جمالي ۽ پريس سيڪريٽري انورعلي سيال خطاب ڪيو.

ان موقعي تي مقررين خطاب ڪندي چيو ته سنڌي نصاب کي جديد دور جي تقاضائن مطابق ناهڻ جي ضرورت آهي، اسان کي ڪنهن به ٻئي زبان کي سمجهڻ لاءِ پهريائين مادري ٻولي کي سُٺي نموني سمجهڻ جي ضرورت آهي، سنڌي ٻوليءَ کي هڪ سازش تحت پٺتي ڌڪيو ويو آهي، حقيقت ۾ اسان جي دفتري ٻولي سنڌي هجڻ کپي، ان لاءِ ضروري آهي ته نصاب ۾ سنڌي ٻوليءَ کي لازمي قرار ڏنو وڃي.

مقررين وڌيڪ پنهنجي خطاب ۾ چيو ته سنڌي ٻولي زبان سان تمام وڏيون زيادتيون ٿيون آهن ۽ ٿي رهيون آهن، سنڌ ۽ سنڌي ٻوليءَ تي مختلف قومون حملا آور ٿيون، انهن قومن سنڌ وارن تي پنهنجي ٻولي مسلط ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي پر اهي قومون پاڻ تباهه ٿي ويون، جڏهن ته سنڌ سلامت آهي ۽ سنڌي ٻولي به سلامت آهي. هن وقت به اهڙي قسم جا حملا ۽ ڪوششون جاري آهن پر سنڌي ٻولي وٽ شاهه عبداللطيف رحه جهڙو روحاني ۽ آفاقي شاعر موجود آهي جيڪو پنهنجي شاعري ۾ نه صرف سنڌ جي ڳالهه ڪري ٿو پر سموري دنيا جي ڳالهه ڪري ٿو ان جي صدقي سنڌي ٻولي سلامت رهندي.

عورتن جو عالمي ڏينهن 2016ع

سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن (سگا) شاخ شهدادڪوٽ پاران 8 مارچ عورتن جي عالمي ڏينهن جي مناسبت سان هڪ پروگرام سائينٽيفڪ پبلڪ اسڪول ۾ زير صدارت پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو صدر سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن (سگا) شاخ شهدادڪوٽ جي تي گذريو، جنهن ۾ مهمان خاص ميڊم ناهيد کهاوڙ، پروفيسر فضل محمد عمراڻي، صنم نازجوڻيجو سي اي سي (CEC) سگا مرڪز، حق نواز سومرو، سليم اختر لاشاري، پروفيسر فدا حسين جوڻيجو ۽ وڏي تعداد ۾ عورتن شرڪت ڪئي، ان موقعي تي پروفيسر عبدالرشيد خانواهي عورت جي عظمت بابت شاعري ٻڌائي.

هن پروگرام ۾ آءِ بي اي (IBA) طرفان هيڊ مسٽريس جي ٽيسٽ پاس ڪندڙ فرح ناز پيٽي، بي بي عذرا، نورالعين ڪوسو، فائز مستوئي، حنا لانگاهه ۽ صبا مهراڻ وڏو کي مجتا ايوارڊ ۽ سرٽيفڪيٽ ڏنا ويا. تعليم جي ميدان ۾ بهترين نتيجا حاصل ڪندڙ الماس شيخ، ماروي مگسي، صنم مگسي، ثنيه جوڻيجو، عصمه وڏو، رقيه مگسي ۽ صنم چانڊيو کي مجتا ايوارڊ ۽ سرٽيفڪيٽ ڏنا ويا. سوشل سيڪٽر ۾ سماجي خدمت عيوض ميڊم ناهيد کهاوڙ کي مجتا سرٽيفڪيٽ ڏنو ويو. ان موقعي تي ڳالهائيندي مهمانن چيو ته عورت اسان جي معاشري جو اهم حصو آهي ليڪن اٽبرابري ۽ قبائلي سماج ۾ انهن کي پنهنجا حق صحيح نموني نه ٿا ڏنا وڃن، جيڪا ساڻن ناانصافي آهي، جيستائين عورتن کي صحيح تعليم حاصل نه ٿيندي تيستائين انهي جي ترقي ۽ بهتري اچڻ جي اُميد نه آهي.

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

سماجي اڳواڻ جو تربيتي ورڪشاپ

سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن (سگا) شاخ شهدادڪوٽ جي سهڪار سان بين الاقوامي اسلامي يونيورسٽي اسلام آباد طرفان هڪ روزه سماجي اڳواڻن جي تربيتي ورڪشاپ گورنمينٽ ڊگري ڪاليج شهدادڪوٽ ۾ ٿي. هن ورڪشاپ ۾ سياسي، سماجي اڳواڻن، استادن ۽ مختلف ادارن جي سربراهن وڏي تعداد ۾ شرڪت ڪئي، ورڪشاپ کي اسلامي يونيورسٽيءَ اسلام آباد جي پروفيسر ڊاڪٽر طالب حسين سيال، پروفيسر ڊاڪٽر محمود غزنوي، پروفيسر ڊاڪٽر عزيز الرحمنٰ، پروفيسر ڊاڪٽر شهزاد چنا، علي طارق، محمد اسماعيل ۽ شهدادڪوٽ جي پروفيسر سيد گل محمد شاهه ۽ پروفيسر عبدالجبار جوڻيجي صدر (سگا) شاخ شهدادڪوٽ خطاب ڪيو.

ان موقعي تي ڳالهائيندي مقررين عالمي پائيچاري، مساوات ۽ عالم اسلام ۾ اتحاد ۽ يڪجهتيءَ تي زور ڏيندي چيو ته اختلاف ۽ بگاڙ کي دور ڪرڻ جي وقت جي اهم ضرورت آهي. هن چيو ته مذهب جي نالي تي دهشتگردي ۽ قتل و غارتگري کي اسلام رد ڪري ٿو ۽ ڪنهن به اسلامي فرقي کي ڪافر چوڻ يا ڪنهن کي قتل ڪرڻ غير اسلامي آهي ۽ اهڙو عمل قابل نفرت آهي. ورڪشاپ کي خطاب ڪندي مقررين وڌيڪ چيو ته جيڪڏهن سرندي وارا اڳتي وڌي ڪم ڪن ته هن معاشري ۾ براين جي پاڙ پٽي سگهجي ٿي ۽ اسان کي بين علمن سان گڏ سائنسي ۽ سماجي علمن ۾ ڪمن ڏانهن ديان ڏيڻ گهرجي چاڪاڻ ته ان سان غربت ۽ جهالت کي ختم ڪري سگهجي ٿو. ورڪشاپ جي پڇاڙي تي شرڪاءَ کي سرٽيفڪيٽ ۽ ڪتابن جا تحفا ڏنا ويا. هن پروگرام جي ڪري مختلف سماجي ۽ علمي ادارن جي اڳواڻن ۽ ڪارڪنن ۾ معاشري

۾ پنهنجي حيثيت، اهميت ۽ ذميوارين جو احساس پيدا ٿيو. هن پروگرام جو خرچ سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن (سگا) شاخ شهدادڪوٽ جي پروفيسر عبدالجبار جوڻيجي پنهنجي طرفان ادا ڪيو. ڪتاب، سرٽيفڪيٽ دعويٰ اڪيڊمي ۽ بين الاقوامي اسلامي يونيورسٽي اسلام آباد طرفان ڏنا ويا.

ٽيچرس ٽريننگ پروگرام

سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن (سگا) شاخ شهدادڪوٽ جي سهڪار سان اداره تعليم و آگاهي پاران شهدادڪوٽ تعلقي جي سرڪاري ۽ غيرسرڪاري اسڪولن ۾ خدمتون سرانجام ڏيندڙ عورت ماسترياڻين جي چئن ڏينهن (21 کان 24 مارچ 2016ع تائين) جو تربيتي پروگرام گورنمينٽ سنگل سيڪشن هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ ۾ ٿيو. هن تربيتي پروگرام ۾ اداره تعليم و آگاهي پاران ميڊم نصرت بيگم چانڊيو، انتظار حسين ڪوسو، فهد احمد ڪوسو جڏهن ته سگا شهدادڪوٽ طرفان پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو، ميڊم نور العين ڪوسو ماسٽر ٽرينر جا فرض سر انجام ڏنا. هن تربيتي پروگرام ۾ مختلف اسڪولن جي چاليهه (40) ماسترياڻين تعليم، نفسيات، نصاب، نگراني ۽ انتظامي موضوعن تي تربيت حاصل ڪئي. آخري ڏينهن (24 مارچ 2016ع) تي اختتامي تقريب منعقد ڪئي وئي، جنهن ۾ مهمان خاص آپا بادشاهزادي تعلقه ايجوڪيشن آفيسر (فيميل) تعلقه شهدادڪوٽ ۽ صنم ناز جوڻيجو ميمبر سي اي سي سگا (مرڪز) هيون. تقريب کي ميڊم نصرت بيگم چانڊيو، ميڊم نورالعين ڪوسو، انتظار حسين ڪوسو، پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو صدر شاخ شهدادڪوٽ ۽ جنيد احمد سومرو پڻ خطاب ڪيو. آخر ۾ ٽريننگ حاصل ڪندڙ شرڪاءَ کي سگا

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

شهدادڪوٽ ۾ اداره تعليم و آگاهي طرفان سرٽيفڪيٽ ۽ انعام ڏنا ويا. پروگرام جو خرچ پروفيسر عبدالجبار جوڻيجي ۽ جنرل سيڪريٽري پروفيسر احسان الله جمالي ادا ڪيو.

غريب مستحقين ۾ نون ڪپڙن جي ورهاست 2016ع

سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئيشن (سگا) شاخ شهدادڪوٽ پاران تاريخ 25 جون 2016ع تي ڳوٺ اميد علي خان جوڻيجو، ڳوٺ بخشل کوسو ۽ ڳوٺ حاجي خان بروهي ۾ عيدالفطر جي پر مسرت موقعي تي 215 غريب ۽ مستحق ماڻهن ۾ نوان ڪپڙا ورهايا ويا. هن پروگرام جي ڪري 215 غريب خاندانن جي خوشين ۾ اضافو ٿيو ۽ هو پنهنجي عيد وڌيڪ سهڻي نموني ادا ڪرڻ جي لائق ٿيا. هن پروگرام جو سگا شاخ شهدادڪوٽ جي صدر پروفيسر عبدالجبار جوڻيجي پنهنجي طرفان ادا ڪيو.

چمڙي جي بيمارين ۽ شگر ٽيسٽ ڪئمپ 2017ع

تاريخ 14 مئي 2017ع بروز آچر سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئيشن شاخ شهدادڪوٽ طرفان ٻي هڪ روزه ڊاڪٽر محمد صالح شيخ مفت چمڙي جي بيمارين ۽ شگر ٽيسٽ جي ڪئمپ، گورنمينٽ مين پرائمري اسڪول شهدادڪوٽ ۾ واڊپ (WADep) ڪراچي جي سهڪار سان لڳائي وئي. ڪئمپ ۾ ڊاڪٽر منظور حسين ميمڻ جي اڳواڻي ۾ ڪراچي جي هيٺين ماهر ڊاڪٽرن پنهنجون خدمتون سرانجام ڏنيون.

books.sindhsalamat.com

1. ڊاڪٽر جاويد اقبال حسين
2. ڊاڪٽر اياز حسين شيخ
3. ڊاڪٽر پرمانند
4. ڊاڪٽر اقبال احمد
5. ڊاڪٽر سنتوش ڪمار بوداڻي
6. ليڊي ڊاڪٽر شاهين

انهي کان علاوه ٽيڪنيشن ۾ انجنيئر گلزار احمد، جنيد جعفري، عامر احمد شيخ، عنايت الله سومرو ۽ ملڪ فياض پڻ پنهنجون خدمتون سرانجام ڏنيون. جڏهن ته سگا جي ميمبرن ۽ معاونن مان محترم صنم ناز جوڻيجو ميمبر سي اي سي سگا مرڪز، پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو، سنيل ڪمار چاڇڙيا، پروفيسر احسان الله جمالي، ميان فيروز الدين، پروفيسر عبدالرشيد چانڊيو، حق نواز سومرو، سليم رضا لاشاري، انور علي سيال، غلام الله چانڊيو، پروفيسر منور علي جوڻيجو، عبدالوحيد پيٽي (وڪيل)، ممتاز علي پيٽي، محمد اسحاق ڪمبوهه، غلام سرور سومرو، پروفيسر فدا حيسن جوڻيجو، پروفيسر طارق حسين خشڪ، عطا الله جوڻيجو، معراج الدين جوڻيجو کان علاوه سگا شاخ اسلام آباد جي ميمبر شاهجهان جمالي پنهنجون خدمتون سرانجام ڏنيون.

هن ڪئمپ ۾ يارهن سئو ڇاونجاهه (1156) اسڪن جي مريضن ۽ ٽي سئو اٺونجاهه (358) شگر جي مريضن يعنيُ ٽوٽل پندرنهن سئو چوڏنهن (1514) مريضن جو مفت چڪاس ۽ ٽيسٽون ڪري ڪين دوائون ڏنيون ويون. هن ڪئمپ ۾ سورنهن (16) شگر جي نون مريضن جي تشخيص ٿي.

ڪئمپ جي اختتامي تقريب کي خطاب ڪندي ڊاڪٽر منظور حسين ميمڻ چيو ته مون کي اندازو ڪو نه هو ته هن گرمي جي موسم

www.sindhsalamat.com

۾ ايتري تعداد ۾ مريضن جي شرڪت ٿيندي. هن اعلان ڪندي چيو ته آئنده سگا شهدادڪوٽ کي فيبروري مهيني ۾ ڪئمپ ڪنداسين.

پروفيسر عبدالجبار جوٽيجي پنهنجي خطاب ۾ ڊاڪٽرن جو شڪريو ادا ڪندي چيو ته سيني ڊاڪٽرن آخري مريضن جي ڏسڻ تائين ڪنهن به قسم جي ٿڪڙ جو اظهار نه ڪيو ۽ سيني مريضن کي پنهنجي علاج کان دل و جان سان مطمئن ڪيائون. هن وڌيڪ چيو ته احتياط نه ڪرڻ سبب بيماريون وڌي رهيون آهن. اسپتالن ۾ سهولتن جي اڻهوند آهي. ٻي پهچ ماڻهن جي واهر نه ٿي ٿئي تنهن ڪري سگا وقت به وقت مختلف ڪئمپون لڳائڻ جو اهتمام ڪري رهي آهي ته جيئن وڌ کان وڌ ماڻهو بيمارين کان بچي سگهن.

پروفيسر احسان الله جمالي خطاب ڪندي چيو ته سگا جي هميشه ڪوشش رهي آهي ته عوام کي مختلف بيمارين کان نه صرف آگاهي ڏئي پر ان جو علاج به مهيا ڪري. ضرورت آهي ته اهڙن ڪئمپن جو اهتمام هر هنڌ ڪيو وڃي. هزارن جي تعداد ۾ مريضن جو پهچڻ ظاهر ڪري رهيو آهي ته هنن ڪئمپن جي ڪيتري ضرورت آهي. آخر ۾ محترمه صنم ناز جوڻيجو ميمبر سي اي سي سِگا مرڪز پنهنجي خطاب ۾ چيو ته سگا هميشه غريبن ۽ ٻي پهچ ماڻهن جي مدد لاءِ سماج ۾ پنهنجو ڪردار ادا ڪري رهي آهي. ضرورت آهي ته ادارن کي مستحڪم ڪيو وڃي. اسپتالن ۾ سهولتون معيا ڪيون وڃن ته جيئن وقت سر علاج مهيا ڪري سگهجي.

هن ڪئمپ کي شهرين وڏي تعداد ۾ وزٽ ڪيو. صحافي حضرات به وڏي تعداد ۾ هن ڪئمپ کي پنهنجي دلچسپي جو اظهار ۽ رپورٽنگ ڪندي ڊاڪٽرن ۽ سگا جي عهديدارن ۽ مريضن کان انٽرويو ڪيائون. هن ڪئمپ جي ڪري سنڌ ۽ بلوچستان جي هزارين ماڻهن کي چمڙي ۽ شگر

books.sindhsalamat.com

جي مرض بابت آگاهي، جاڳرتا ۽ علاج مليو. هن ڪئمپ خرچ ڊاڪٽر محمد صالح، مير غيبي خان مغيري، انيل ڪمار گرناڻي، چندر لعل ناگديو ۽ پروفيسر عبدالجبار جوٽيجي (صدر سگا شاخ شهدادڪوٽ) ادا ڪيو.

اکين جي علاج لاءِ مفت ڪئمپ 2019ع

سگا شهدادڪوٽ شاخ طرفان چوويهين ”سائين غلام مصطفيٰ وڏو“ جي ياد ۾ مفت اکين جي ٽن ڏينهن واري ڪئمپ پي سي بي (PCB) سيل ڪراچي جي سهڪار سان 14 کان 16 جنوري 2019ع تائين تعلقي اسپتال شهدادڪوٽ ۾ لڳائي وئي. ڪئمپ ۾ مشهور ۽ تجربي ڪار ڊاڪٽرن جي ٽيم ڊاڪٽر عبدالستار وڏي جي اڳواڻيءَ ۾ ڪم ڪيو. ڊاڪٽر الله ڏنو ٽنيو، ڊاڪٽر ڪنعيه لال، ڊاڪٽر نعيم احمد ڪٽپر ۽ ڊاڪٽر درشن ڪمار شامل هئا. ڊاڪٽرن اکين جي مريضن جي چڪاس ڪري آپريشن ڪيا ۽ دوائون ڏنيون. ڪئمپ تي جملي 2512 مريضن جي او پي ڊي ٿي. 330 مريضن جا ڪامياب آپريشن ڪري لينس لڳايا ويا. ڪئمپ ۾ آيل اڪثر مريض جو تعلق سنڌ ۽ بلوچستان جي ڏوراهن علائقن ڪاڇي جي پٽي ۽ بلوچستان جي علائقن وڏ، خضدار، ڊيرا مراد جمالي، ٽيپل، جهل مگسي، اوستا محمد ۽ ٻين شهرن سان هيو. ڪئمپ جو افتتاح سگا جي چيئرمين رفيق احمد جعفري ڪيو. ان موقعي تي پيرل خان ڪوسو وائيس چيئرمين، خالد حسين چنا سيڪريٽري جنرل، رفيق احمد سرهيو سيڪريٽري صحت، ڪرم الاهي چنا ميمبر سي اي سي، پروفيسر بخش علي چانڊيو ميمبر سي اي سي، محترم حاڪم علي اوٺو، ميمبر سي اي سي، تاج محمد وساڻ ميمبر سي اي سي، ۽ سنڌ جي مختلف سگا شاخن جي عهديدارن صحافين ۽ شهر جي معززين پڻ شرڪت ڪئي.

www.sindhsalamat.com

هن ڪئمپ ۾ پي سي بي سيل ڪراچيءَ طرفان نياز حسين ميمڻ ۽ زاهد حسين بيچوهو جي سربراهيءَ ۾ 12 ٽيڪنيشنس تي مشتمل ٽيم خدمتون سرانجام ڏنيون. ان ڪان علاوه 5 پرائمري استادن محڪم الدين خشڪ، نصرالله ڪوسو، برڪت علي پيتي، علي شير مرڪند، سراج احمد ڪوسو 6 رضاڪارن ياسر عباس جي اڳواڻيءَ ۾ ۽ سگا جي ساٿين مان انور علي سيال، حق نواز سومرو، فدا حسين جوٽيجو، طارق حسين خشڪ، سليم اختر لاشاري، ميان فيروز الدين ميڪڻ، عبدالجبار جوٽيجو، غلام الله چانڊيو، هادي بخش منگي، افتخار حسين سومرو، ممتاز علي پيتي، احسان الله جمالي، اظهر حسين سيال، منور علي جوٽيجو، سنيل ڪمار چاڀڙيا، عبدالرشيد چانڊيو، انيل ڪمار گرناڻي، عبدالوحيد پيتي پڻ رضاڪاراڻيون خدمتون سرانجام ڏنيون.

مادري ٻولين جي عالمي ڏينهن تي تقريب 2019ع

سگا شهدادڪوٽ شاخ طرفان 24 فيبروري 2019ع تي اسٽينڊرڊ پبلڪ اسڪول شهدادڪوٽ ۾ مادري ٻولين جو عالمي ڏينهن ملهايو ويو. ان موقعي تي "شاهه عبداللطيف ڀٽائي جي شاعري ۾ زندگيءَ متعلق پيغام" جي عنوان هيٺ ليڪچر رکيو ويو. ڊاڪٽر غلام علي ٻرڙو ليڪچر ڪار هو. ڊاڪٽر غلام علي ٻرڙي پنهنجي ليڪچر ۾ زندگيءَ کي شاهه سائين جي شاعري جي عڪس ۾ سمجهائي ڏني جنهن سان سيني ٻڌندڙن تمام گهڻو لاڀ حاصل ٿيو. پروگرام ۾ موجود سگا جي عهديدارن مادري ٻوليءَ جي حوالي سان تقريرون ڪيون. پروگرام جي پڇاڙيءَ تي آيل مهمانن کي سنڌ جي سوکڙي اجرڪ جا تحفا پيش ڪيا ويا.

وٽڪاري مهم 2019ع پهريون مرحلو

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئين شهدادڪوٽ شاخ طرفان 21 مارچ 2019ع تي بهار جي آمد تي وٽڪاري مهم جي شروعات ڪئي وئي، پهرين ڏينهن تي گورنمينٽ ڊگري ڪاليج شهدادڪوٽ ۾ ٻوٽا لڳايا ويا، هن مهم جي اڳواڻي سگا شهدادڪوٽ جي صدر محترم انور علي سيال، ڪاروباري ڪاميٽيءَ جي ميمبرن پروفيسر عبدالجبار جوٽيجي ۽ جنرل سيڪريٽري فدا حسين جوٽيجي ڪئي. اڳواڻن گورنمينٽ ڊگري ڪاليج شهدادڪوٽ ۾ ٻوٽا لڳائي مهم جي شروعات ڪئي. ان موقعي تي اڳواڻن وٽڪاري مهم جي اهميت تي روشني وڌي. ان موقعي تي سگا جي اڪثر ميمرن شرڪت ڪئي، آخر ۾ سنڌ جي سالميت، امن امان ۽ خوشحالي لاءِ دعا گهري وئي.

وٽڪاري مهم 2019ع ٻيون مرحلو

سگا شهدادڪوٽ شاخ طرفان 24 جولاءِ 2019ع تي وٽڪاري مهم جي سلسلي ۾ سگا اڳواڻن گورنمينٽ هاءِ اسڪول اميد علي خان جوٽيجو شهدادڪوٽ ۾ ٻوٽا پوکيا. جنهن ۾ سگا شهدادڪوٽ شاخ جي جنرل سيڪريٽري فدا حسين جوٽيجي سميت اسڪول جي استاد، شاگردن ۽ شاگردياڻين پڻ ٻوٽا پوکيا.

شاهه جي شاعري ۾ عورت جو مقام
جي عنوان هيٺ ليڪچر

سگا شهدادڪوٽ شاخ طرفان اسٽينڊرڊ پبلڪ هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ ۾ شاهه عبداللطيف ڀٽائي جي عرس جي نسبت سان "شاهه جي شاعريءَ ۾ عورت جو مقام" ۽ شاهه جي شاعريءَ ۾ همت ۽ جستجو" جي عنوان هيٺ 14 آڪٽوبر 2019ع تي ليڪچر ڪيو ويو. پروفيسر

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

عبدالجبار جوڻيجو ۽ پروفيسر عبدالرشيد خانواهي ليڪچر ڏنو. پروگرام جي صدارت سگا شهدادڪوٽ شاخ جي نائب صدر حق نواز سومري ڪئي ۽ خاص مهمان صنم ناز جوڻيجو (سيڪريٽري عورتن جي ڀلائي سگا مرڪز) هئي. ان موقعي تي ليڪچر ڪندي پروفيسر عبدالجبار جوڻيجي ۽ پروفيسر عبدالرشيد خانواهي چيو ته شاهه نه فقط سنڌ پر هر خطي ۽ هر دور جو شاعر آهي، چاڪاڻ ته هو ڪائناتي سچ جو شاعر آهي. سنڌس شاعري ۾ هر موضوع موجود آهي. هر ماڻهو ڪيس پنهنجي پنهنجي فڪر سان ضرور ڏسي ٿو پر شاهه ڪنهن به هڪ مڪتب فڪر جو شاعر نه پر شاهه سائين اجتماعي فڪر جو شاعر آهي، سنڌس سموري شاعري همت، جستجو ۽ محنت جي فلسفي سان سرشار آهي، وٽس عورت جو مقام ايڏو ته مٿانهون آهي. جنهن جو اندازو يا ڪاٿو ڪرڻ مشڪل آهي. ان موقعي تي صنم ناز جوڻيجو پنهنجي خيالن جو اظهار ڪندي چيو ته لطيف سائين اسان جي زندگي جي هر شعبي ۾ رهنمائي ڪري ٿو ۽ اسان کي زندگي جو فلسفو سمجهائي ٿو. تقريب ۾ اسڪول جي استادن، شاگردن، شاگرديائڻين وڏي انگ ۾ شرڪت ڪئي.

عورتن جي عالمي ڏينهن جي حوالي سان سيمينار
13 عورتن کي ايوارڊ ڏنا ويا

عورتن جي عالمي ڏينهن جي موقعي تي سگا شهدادڪوٽ، لاڙڪاڻي شاخ ۽ ٻين مختلف تنظيمن طرفان لاڙڪاڻي جي هڪ هوٽل ۾ سيمينار ٿي گذريا. مرڪزي سيمينار سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن طرفان ٿي گذريو. جنهن ۾ ”اڄ جي عورت ۽ اسان جو سماج“ جي عنوان هيٺ سيمينار ٿيو. سيمينار ۾ سگا جي چيئرمين رفيق احمد جعفري پنهنجي خطاب ۾ چيو ته سنڌ جي عورت سجاڳ آهي ۽ پنهنجي حقن جي جنگ وڙهي رهي آهي. سگا عورتن جي حقن جي حمايت ڪري ٿي ۽

books.sindhsalamat.com

جدوجهد ۾ انهن سان گڏ آهي. حڪومت عورتن جي حقن ۽ تحفظ لاءِ تمام گهڻا قانون پاس ڪيا آهن، سگا جي سيڪريٽري جنرل خالد حسين چنا پنهنجي خطاب ۾ چيو ته سنڌ ۾ عورتن سان ٿيندڙ ناانصافين، تشدد، غير قانوني جرڳن ۽ ننڍي عمر جي شادين جهڙا واقعا روز جو معمول بڻيل آهن. عورتن جي حقن جي حاصلات لاءِ جدوجهد ۾ سگا به شامل آهي، سگا لاڙڪاڻي ڪان پوءِ سنڌ جي مختلف ڊويزنل سطح تي اهڙا سيمينار ڪرائڻ جو پروگرام ٺاهيو آهي. سنڌ هاءِ ڪورٽ جي اسسٽنٽ ايڊووڪيٽ جنرل ايڊووڪيٽ ڪلپنا ديوي چيو ته سماج جا معيار تبديل ٿي ويا آهن. اسان اڳ ۾ هندو مسلمان گڏجي ڪائيندا پيئندا هئاسين اسان جون ريتون رسمون به گڏ هيون پر هاڻي هندستان ۾ مودي راڄ پيدا ٿي پيو آهي، جنهن ڪري هندو مسلمانن ۾ ويڇا وڌايا پيا وڃن پر اسان اڄ به ڀائرن جيان رهون ٿا. ۽ انهن تعلقاتن کي رجيح ڏينداسين. هندستان کي پاڪستان سان جنگ بند ڪري ٻنهي ملڪن جي عوام کي هڪ ٻئي سان پيار ۽ محبت سان رهڻ ڏنو وڃي. وومين ڊولپمينٽ شعبي سگا جي سيڪريٽري صنم ناز چيو ته سگا عورتن جي حقن لاءِ جدوجهد ۾ عورتن سان هر وک تي گڏ آهي، عورتون اسان جي سماج جو سرگرم حصو آهن. عورتن کان سواءِ ترقي اڌوري آهي، ان موقعي تي آپا نور جهان عباسي، آپا حڪيم کهڙو، علينا نثار يوٿ پارليامينٽ اڳواڻ ۽ ائين جماعت جي شاگردياڻي مثال سومرو، سگا جي سيڪريٽري انفارميشن عبداللطيف ڪرٽيو، سيد جاويد شاهه، نياز حسين جاگيراڻي ۽ وومين ڊولپمينٽ کاتي جي ڊپٽي ڊائريڪٽر شمع پروين پڻ تقريب کي خطاب ڪيو. ان موقعي تي زندگي جي مختلف شعبن سان تعلق رکندڙ 13 عورتن کي تعليمي، صحت ۽ سماجي ميدان ۾ خدمتون سرانجام ڏيڻ تي مڃتا ايوارڊ ڏنا ويا. جن ۾ لاڙڪاڻي جي مس عابده پناڻ، شهدادڪوٽ جي مس سمن بوداڻي، (پهرين قليتي سول جج) ۽ شانل ڪوسو، ڪشمور جي شازيه عارف، وارهه

www.sindhsalamat.com

جي شهزادي آريجو، لاڙڪاڻي جي ڪلپنا ديوي ايڊووڪيٽ ۽ آپا نورجهان عباسي اڳوڻي ڊي اي او سيڪنڊري، شڪارپور جي آپا صفيه خان عباسي، باڊهه جي سيما سنجراڻي، نئين ديري جي آپا حڪيمه کهڙو، ميروخان جي نعمت چانڊيو، قمبر جي بيبي باگڙياڻي، ۽ ٺُل جي بشيران بانو شامل هيون. هنن جي صحت، تعليمي ۽ سماجي شعبن ۾ شاندار ڪارڪردگي هئي. ان ڪان اڳ مهمانن کي اجرڪ اوڍايا ويا. سيمينار ۾ سڳا لاڙڪاڻو، شڪارپور، ڪشمور، ڪنڌڪوٽ، ڪمبر شهدادڪوٽ، ميروخان، باڊهه، وارهه، ٺُل، نئون ديرو ۽ رتوديرو ۽ ٻين شاخن جي عورتن وڏي انگ ۾ شرڪت ڪئي.

صحافي ۽ شاعر ضمير ڪرل لاءِ تعزيتي ميڙاڪو 2019ع

سڳا شهدادڪوٽ شاخ طرفان صحافي ۽ شاعر ضمير ڪرل جي ياد ۾ تعزيتي ميڙاڪو 27 آڪٽوبر 2019ع تي ڪوٺايو ويو، جنهن ۾ شهر جي مختلف سياسي، سماجي، علمي، ادبي تنظيمن جي اڳواڻن ڪان علاوه شهر جي معزز ماڻهن وڏي انگ ۾ شرڪت ڪئي.

سڳا جو مرڪزي سيڪريٽري جنرل پروفيسر خالد حسين چنا تقريب جو خاص مهمان هو. اُن موقعي تي هن پنهنجي خطاب ۾ چيو ته ضمير جي صحافت ۽ شاعري ۾ سڪ ۽ سچائي هوندي هئي، جو هو پري هوندي به گڏ گڏ هوندو هو. اڄ به يقين نه ٿو اچي ته هو اسان ڪان وڇڙي ويو آهي. هن چيو ته ضمير ڪرل جو فڪر ۽ جدوجهد هميشه پڙهندڙن کي رهنمائي ۽ روشني مهيا ڪندي رهندي، تقريب ۾ پروفيسر طارق حسين خشڪ سيڪريٽري سنڌي ادبي سنگت شهدادڪوٽ، سپلا اڳواڻ پروفيسر عبدالجبار جوڻيجي، پروفيسر عبدالرشيد چانڊيي، پروفيسر فدا حسين جوڻيجي، ڪامريڊ عبدالوهاب پندراڻي، عبدالوحيد پيٽي، پروفيسر فضل محمد عمراڻي، ساجد ڪرل، شاهد حسين اعواڻ، الله داد خُشڪ، انور علي سيال، محمد صديق ابڙي، طالب حسين سومري، پروفيسر منور علي

books.sindhsalamat.com

جوڻيجي. پروفيسر احسان الله جمالي، ميان فيروزالدين ميڪڻ، ۽ حق نواز سومري ضمير ڪرل جي شخصيت جي مختلف رُخن ۽ خدمتن تي روشني وڌي ۽ ڀيٽا پيش ڪئي.

مادري ٻولين جي حوالي سان سيمينار 2020ع

سڳا شهدادڪوٽ طرفان مادري ٻولين جي عالمي ڏينهن جي مناسبت سان سنڌي ٻولي سيمينار 10 مارچ 2020ع تي مين پرائمري اسڪول شهدادڪوٽ ۾ ٿي گذريو. ان موقعي تي پروفيسر ڪي ايس ناگپال مادري ٻولين جي اهميت تي ليڪچر ڏنو ۽ پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو اڳوڻو صدر سڳا شهدادڪوٽ شاخ پڻ ٻوليءَ تي پنهنجا ويچار ونديا. سيمينار جي ڪاروائي سڳا شهدادڪوٽ شاخ جي جنرل سيڪريٽري فدا حسين جوڻيجو هلائي. سيمينار ۾ استادن، صحافين، شاگردن ۽ شهر جي ٻين ماڻهن وڏي انگ ۾ شرڪت ڪئي. ان موقعي تي هيٺيان ٺهراءَ پاس ڪيا ويا.

1:ـ پاڪستان ۾ ڳالهائيون ويندڙ مادري ٻولين کي قومي ٻولين جو درجو ڏنو وڃي.

2:ـ ٽئين درجي ڪان آسان سنڌي پڙهائي وڃي.

3:ـ سڀني يونيورسٽين ۾ سنڌي شعبو قائم ڪيو وڃي.

4:ـ شاه لطيف جي فن ۽ فڪر کي مضمون طور پڙهايو وڃي.

5:ـ سنڌ ۾ هلندڙ سڀني پرائيويٽ اسڪولن ۾ سنڌي مضمون پڙهايو وڃي، سنڌي نه پڙهائيندڙ اسڪولن جي رجسٽريشن ختم ڪئي وڃي.

6:ـ پاڪستان جي سڀني صوبن ۾ جتي سنڌي ماڻهن جو مناسب تعداد هجي اتي سنڌ حڪومت کي سنڌي ڪلاسن جو مناسب بندوست ڪرڻ گهرجي.

www.sindhsalamat.com

سگا شاخ شهدادڪوٽ جا ساٿي سگا مرڪز ۾

01:_ نظام الدين سومرو — مرڪزي نائب صدر
(1981 ع کان 1982 ع تائين)

02:_ محمد صديق ابڙو — مرڪزي سيڪريٽري انفارميشن
(2009 ع کان 2012 ع)

03:_ خالد حسين چنا — مرڪزي سيڪريٽري تعليم
(2012 ع کان 2015 ع)

04:_ خالد حسين چنا — ميمبر سي اي سي
(2015 ع کان 2018 ع)

05:_ صنم ناز جوڻيجو — ميمبر سي اي سي
(2015 ع کان 2018 ع)

06:_ خالد حسين چنا — مرڪزي سيڪريٽري جنرل
(2018 ع کان 2021 ع)

07:_ صنم ناز جوڻيجو مرڪزي سيڪريٽري عورتن جي ڀلائي جو شعبو
(2018 ع کان 2021 ع)

books.sindhsalamat.com

سگا مرڪز طرفان سگا شاخ شهدادڪوٽ جي ساٿين کي مجتنا / ايوارڊ

01:_ محترم الهورايو قريشي (سند ايوارڊ)

02:_ محترم نظام الدين سومرو (شيلڊ)

03:_ محترم هادي بخش منگي (سلور ميڊل)

04:_ خالد حسين چنا (شيلڊ)

05:_ پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو (شيلڊ)

06:_ محترمہ صنم ناز جوڻيجو (شيلڊ)

07:_ خالد حسين چنا (گولڊميڊل)

08:_ ڊاڪٽر عبدالستار وڌو (شيلڊ)

09:_ پروفيسر احسان الله جمالي (شيلڊ)

10:_ ڊاڪٽر عبدالستار وڌو (گولڊميڊل)

www.sindhsalamat.com

1978ع کان 2021ع تائين عهديدارن جو تفصيل

1978ع

صدر: الله ورايو قريشي
نائب صدر: محمد اسلم شيخ
جنرل سيڪريٽري: عبدالستار قاضي
جوائنٽ سيڪريٽري: محمد يونس ڏيٿو
خزانچي: مختيار احمد شيخ
اطلاعات سيڪريٽري: نهال الدين خاصخيلي

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

اشرف ڪهاوڙ، دلشاد پٽو، علي اڪبر شيخ، پير بخش پٽي، الله بخش منگي، هري رام ، عبدالستار چانديو.

**

1979ع

صدر: الله ورايو قريشي
نائب صدر: محمد اسلم شيخ
جنرل سيڪريٽري: محمد حسن پناڻ
جوائنٽ سيڪريٽري: سردار خان چانديو
خزانچي: محمد حسن
اطلاعات سيڪريٽري: اڪبر علي شيخ

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

اشرف ڪهاوڙ، عبدالستار سومرو، شوڪت علي سومرو، نظام الدين سومرو، پير بخش پٽي، اختر حسين شيخ، عبدالستار چانديو.

books.sindhsalamat.com

1980ع

صدر: الهواريو قريشي
نائب صدر: محمد اسلم شيخ
جنرل سيڪريٽري: محمد حسن پناڻ
جوائنٽ سيڪريٽري: سردار علي چانديو
خزانچي: شوڪت علي سومرو
اطلاعات سيڪريٽري: احمد علي چانديو

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

1.نظام الدين سومرو، 2.اشرف علي ڪهاوڙ، 3. گيان چند 4. بچو مل، 5.عبدالستار سومرو، 6.پير بخش پٽي، 7.اختر حسين شيخ

**

1981،82ع

صدر: الهواريو قريشي
نائب صدر: محمد اسلم شيخ
جنرل سيڪريٽري: محمد حسن پناڻ
جوائنٽ سيڪريٽري: الله بخش منگي
خزانچي: شوڪت علي سومرو
اطلاعات سيڪريٽري: عبدالستار چانديو

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

1.نظام الدين سومرو، 2.محمد صالح شيخ، 3. گيان چند،4. بچو مل 5.احمد علي چانديو، 6.غلام مصطفيٰ شيخ، 7.اختر علي،8عبدالغفار شيخ

www.sindhsalamat.com

1983_84ع

صدر : الله ورايو قريشي
نائب صدر : محمد اسلم شيخ
جنرل سيڪريٽري : محمد حسن پناڻ
جوائنٽ سيڪريٽري : رياض سومرو
خزانچي : شوڪت علي سومرو
سيڪريٽري اطلاعات : احمد علي چانڊيو

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

نظام الدين سومرو، ڊاڪٽر محمد صالح، گيانچند، بچو مل، عبدالغفار شيخ، اختر علي شيخ، غلام مصطفيٰ وڏو، الله بخش منگي، غلام مصطفيٰ شيخ.

❋❋

1985_86ع

صدر: الله ورايو قريشي
نائب صدر: محمد اسلم شيخ
جنرل سيڪريٽري: محمد حسن پناڻ
خزانچي: شوڪت علي سومرو

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

نظام الدين سومرو، ڊاڪٽر محمد صالح، گيانچند، بچو مل، غلام مصطفيٰ وڏو، نظام الدين شيخ، امداد علي چانڊيو، شرف الدين سومرو، ڪنيه لعل وڪيل.

1987_88ع

صدر: محمد اسلم شيخ
نائب صدر: بچا رام
جنرل سيڪريٽري: محمد حسن پناڻ
جوائنٽ سيڪريٽري : غلام مصطفيٰ وڏو
خزانچي: شوڪت سومرو

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

الهورايو قريشي، ڊاڪٽر محمد صالح شيخ، گيانچند، قادر بخش شيخ.

❋❋

1989_90ع

صدر: محمد اسلم شيخ
نائب صدر: بچا رام
جنرل سيڪريٽري: محمد حسن پناڻ
جوائنٽ سيڪريٽري : غلام مصطفيٰ وڏو
خزانچي: شوڪت سومرو

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

الهورايو قريشي، ڊاڪٽر محمد صالح شيخ، گيانچند، قادر بخش شيخ.

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

1991_93ع

صدر: محمد اسلم شيخ

نائب صدر: محمد صالح شيخ

جنرل سيڪريٽري: محمد حسن پناڻ

جوائنٽ سيڪريٽري: محمد ظفر قريشي

خزانچي: دين محمد پرڳڙي

اطلاعات سيڪريٽري: اختر علي شيخ

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

محمد مراد ڪتياڻ، غلام مصطفيٰ وڏو، ديوان گيانچند، محمد پناهه ڪهاوڙ، رياض احمد سومرو، شوڪت علي سومرو، الهوريو قريشي، عبدالفتاح پٽي، غلام عباس چنو

1995_94ع

صدر: هادي بخش منگي

نائب صدر: مولانا محمد يوسف شيخ

جنرل سيڪريٽري: محمد حسن پناڻ

جوائنٽ سيڪريٽري: ظفر علي قريشي

خزانچي: واجد حسين سيال

اطلاعات سيڪريٽري: ڪامريڊ ولي محمد مڱڻهار

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

الهوريو قريشي، ڊاڪٽر محمد صالح شيخ، محمد مراد ڪتياڻ، امداد علي خان چانڊيو، غلام مصطفيٰ وڏو، قادر بخش شر، غلام عباس چنو، سريش ڪمار، بشير احمد سومرو.

1996_97ع

صدر: هادي بخش منگي

نائب صدر: راجا گرڏتو

جنرل سيڪريٽري: نذير احمد سومرو

جوائنٽ سيڪريٽري: سيف الله سومرو

خزانچي: يوسف علي پٽي

اطلاعات سيڪريٽري: سليم الله قاضي

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

ڊاڪٽر محمد صالح شيخ، شفقت حسين وڏو، ڪامريڊ ولي محمد، محمد اعظم جروار، نذير احمد شيخ، ڊاڪٽر غلام حسين تنيو، بشير احمد منگي، قربان علي وڏو، شير محمد عباسي

1998_99ع

صدر: گل حسن ڪوڪر

نائب صدر: غلام الله شيخ

جنرل سيڪريٽري: نذير احمد سومرو

جوائنٽ سيڪريٽري: محمد حسن ٻبر

خزانچي: غلام عباس چنا

اطلاعات سيڪريٽري: ولي محمد منگي

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

ممتاز علي وڏو، غلام سرور قريشي، شاهنواز شيخ، ممتاز علي پٽي، منور علي ڪوري، طارق حسين شيخ، هادي بخش منگي، عبدالستار وڏو، قربان علي وڏو.

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

2000_02ع

صدر: ڊاڪٽر شاهنواز شيخ
نائب صدر: ڊاڪٽر امير بخش شيخ
جنرل سيڪريٽري: ممتاز علي وڌو
جوائنٽ سيڪريٽري: گل حسن ڪوڪر
پريس سيڪريٽري: نثار احمد ڪوسو
خزانچي: محمد حسن ٻبر

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

غلام مصطفيٰ ، محمد اعظم جروار، سُذير احمد سومرو، محمد اسحاق مغيري، ممتاز علي پٽي، ڊاڪٽر عبدالستار وڌو، نادر علي شيخ، ڊاڪٽر محمد مراد چوڊيو، حبيب الله شيخ.

2002_04ع

صدر: ڊاڪٽر شاهنواز شيخ
نائب صدر: سڪندر علي شيخ
جنرل سيڪريٽري: گل حسن ڪوڪر
جوائنٽ سيڪريٽري: محمد صديق ابڙو
خزانچي: هادي بخش منگي
اطلاعات سيڪريٽري: نذير احمد ڪوسو

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

خالد حسين چنا، زاهد حسين شيخ، غلام سرور قريشي، غلام الله چانديو، نذير احمد سومرو، غلام مصطفيٰ وڌو، ممتاز علي پٽي.

books.sindhsalamat.com

2004_06ع

صدر: پروفيسر خالد حسين چنا
نائب صدر : پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو
جنرل سيڪريٽري: ايشور لال
جوائنٽ سيڪريٽري: ستياپال
خزانچي: سليم اختر لاشاري
اطلاعات سيڪريٽري: عبدالوحيد قاضي

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

شاهنواز شيخ، راجا گرڏنو، محمد صديق ابڙو، گل حسن ڪوڪر ، علي حسن سومرو، متاز علي پٽي، محمد مراد چوڊيو.

2006_09ع

صدر: گل حسن ڪوڪر
نائب صدر: نظير احمد سومرو
جنرل سيڪريٽري: ايشور لال ناگديو
جوائنٽ سيڪريٽري: هادي بخش منگي
خزانچي: احسان الله جمالي
اطلاعات سيڪريٽري: راجا گرڏنو ناگديو

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

ڊاڪٽر محمد صالح شيخ، منور علي ڪوري، عبدالله شيخ، ممتاز علي پٽي، خالد حسين چنو، پاون داس، محمد اعظم جروار، سليم اختر لاشاري، سڪندر علي شيخ، محمد صديق ابڙو

www.sindhsalamat.com

2009_12ع

صدر : عبدالجبار جوڻيجو

نائب صدر: هادي بخش منگي

جنرل سيڪريٽري: خالد حسين چنا.

جوائنٽ سيڪريٽري: نذير احمد سومرو

خزانچي: احسان الله جمالي

اطلاعات سيڪريٽري: سليم اختر لاشاري

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

محمد صالح شيخ، محمد مراد چانڊيو، محمد صديق ابڙو، ايشور لال ناگديو، غلام الله چانڊيو، منور علي ڪوري، ممتاز علي پٽي، سڪندر شيخ.

**

2012_15ع

صدر : عبدالجبار جوڻيجو

نائب صدر : انور علي سيال

جنرل سيڪريٽري: احسان الله جمالي

جوائنٽ سيڪريٽري: حق نواز سومرو

خزاچي: سليم اختر

اطلاعات سيڪريٽري: چندر لال

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

محمد صالح، هادي بخش منگي، خالد حسين چنا، محمد صديق ابڙو، ايشور لال، ممتاز علي پٽي، ڪليم الله شاهه، وزير علي ابڙو، غلام الله چانڊيو

2015_18ع

صدر : عبدالجبار جوڻيجو

نائب صدر: سُنيل ڪمار

جنرل سيڪريٽري: احسان الله جمالي

جوائنٽ سيڪريٽري: حق نواز سومرو

خزانچي: سليم اختر لاشاري

اطلاعات سيڪريٽري: انور علي سيال

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

هادي بخش منگي، نذير احمد سومرو، عبدالحنان شيخ، محمد ڪليم الله شاهه، خالد حسين چنا، عبدالوحيد پٽي، ممتاز علي پٽي، غلام الله چانڊيو، ثناءُ الله، صنم ناز جوڻيجو.

2018_21ع

صدر : انور علي سيال

نائب صدر: حق نواز سومرو نائب

جنرل سيڪريٽري: پروفيسر فدا حسين جوڻيجو

جوائنٽ سيڪريٽري : پروفيسر طارق حسين خشڪ

خزانچي: سليم اختر لاشاري

اطلاعات سيڪريٽري: ميان فيروزدين ميڪڻ

ڪاروباري ڪاميٽي جا ميمبر

پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو، هادي بخش منگي، پروفيسر خالد حسين چنا، اظهر علي سيال، سُنيل ڪمار چاپڙيا، غلام الله چانڊيو، چندر لال، پروفيسر افتخار حسين سومرو، صنم ناز جوڻيجو.

books.sindhsalamat.com www.sindhsalamat.com

www.sindhsalamat.com

سگا شهدادڪوٽ جي

ڪجھ ساٿين جي زندگي

جا مختصر خاڪا

books.sindhsalamat.com

محترم اشرف علي کهاوڙ

سڳا جو سرگرم، ڪاهوڙي ڪردار اشرف علي کهاوڙ 5 مئي 1953ع ۾ امداد محلو شهدادڪوٽ (ان وقت ضلعو لاڙڪاڻو موجوده قمبر شهدادڪوٽ) ۾ جنم ورتو. سندس والد جو نالو خان صاحب امداد حسين خان کهاوڙ آهي.

اشرف کهاوڙ جن شروعاتي تعليم پنهنجي اباڻي ڳوٺ ۾ حاصل ڪرڻ کان پوءِ پاڻ 1970ع ۾ مئٽرڪ جي تعليم لطيف آباد حيدرآباد جي مسلم هاءِ اسڪول مان حاصل ڪيائين. تنهن کان پوءِ 1972ع ڌاري مسلم ڪاليج حيدرآباد مان انٽرميڊيٽ جو امتحان پاس ڪيائين. جڏهن ته اعليٰ تعليم حاصل ڪرڻ لاءِ سنڌ يونيورسٽي ڄامشورو ۾ داخلا ورتائين جتان 1975ع کان 1977 جي عرصي دوران بي.اي. آنرز اڪنامڪس، ايم.اي.آنرز اڪنامڪس ۽ ايل.ايل.بي جي ڊگري شاندار نمبرن سان حاصل ڪري پوري يونيورسٽي ۾ شاندار ڪارڪردگي حاصل ڪئي.

اهڙيءَ طرح سندس اعليٰ ڪارڪردگيءَ جي بنياد تي سال 70_1969 جي ڏهاڪي ۾ مسلم هاءِ اسڪول لطيف آباد شاگرد سنگت جو بنا مقابلي صدر چونڊجي آيا. تنهن بعد 75_1974ع ۾ جيئي سنڌ اسٽوڊنٽس فيڊريشن سنڌ يونيورسٽي ڄامشورو يونٽ ۾ بطور جنرل سيڪريٽري جي حيثيت سان خدمتون سرانجام ڏنيون. اهڙيءَ ريت سندس ڪاميابين جي سفر ۾ 76_1975ع ۾ شاگرد يونين سنڌ يونيورسٽي ڄامشورو جا جنرل سيڪريٽري منتخب ٿيا انهيءَ سان گڏوگڏ انهيءَ ئي عرصي دوران جيئي سنڌ اسٽوڊنٽس فيڊريشن پارلياماني بورڊ

واسطي اليڪشن شاگرد سنگت، لياقت ميڊيڪل يونيورسٽي، مهراڻ انجنيئرنگ يونيورسٽي، زرعي يونيورسٽي ٽنڊوڄام ۽ چانڊڪا يونيورسٽي لاڙڪاڻو جا چيئرمين پڻ رهيا. تنهن کان پوءِ 77_1975ع ۾ سيڪريٽري جيئي سنڌ اسٽوڊنٽس ڪائونسل آف ڪاليج يونين جا ريپريزنٽيٽوز رهيا ۽ گڏوگڏ 77_1975ع ۾ چيف آرگنائيزر جيئي سنڌ اسٽوڊنٽس فيڊريشن بڻيا. 77_1976ع ۾ جيئي سنڌ اسٽوڊنٽس فيڊريشن جا چيف اليڪشن ڪمشنر پڻ رهيا.

هو 1978ع ۾ شاهه عبداللطيف ڀٽائي سنڌي ادبي سنگت شهدادڪوٽ جو صدررهيو. هن پيربخش ڀٽي جنرل سيڪريٽري گڏ جي آيسر عبدالواحد --آغا قمر ۽ ٻين کي گهرائي سياسي ۽ ثقافتي پروگرام ڪرايو هيو. سندس ڪوشش سان يادگار پروگار ٿيو، جنهن ۾ نامياريون فنڪارائون زرينا بلوچ ۽ عابده پروين پهريون ڀيرو شهدادڪوٽ آيون هيون.

اشرف علي کهاوڙ جن جو سياست ۾ پڻ مُک ڪردار رهيو آهي. پاڻ پنهنجي زندگي جي سفر ۾ سياست سان دلچسپي رکندي سياسي ورڪر طور 1978ع ۾ PNAپاڪستان قومي اتحاد_9 ستاري شهداد ڪوٽ جا ڪنوينئر رهيا. اهڙيءَ ريت ڪاميابين جو سفر جاري رکندي سماج سڌارڪ جو شوق پيدا ٿيس ۽ 1978ع ۾ سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئيشن جي پليٽ فارم تان سماجي ورڪر جي حيثيت سان خدمتن جو سفر جاري رکيو آهي. پاڻ 1978ع ۾ سڳا شهدادڪوٽ شاخ جا ڪنوينئر ۽ 1982ع ۾ سڳا جيڪب آباد شاخ جا ڪنوينر پڻ بڻيا. 93_1992ع ۾ سڳا ڪراچي شاخ (مدر برانچ) جا جنرل سيڪريٽري رهيا. تنهن کان پوءِ 9 سال جي ڊگهي عرصي دوران ٽي ڀيرا سڳا ڪراچي شاخ جا صدر پڻ رهيا آهن.

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

اشرف کهاوڙ صاحب 1994_96 ع گريجوئيٽس ايسوسيئيشن آف پاڪستان رجسٽرڊ اين.جي.او جا سيڪريٽري جنرل رهيا. ان کان علاوه 2018_19 ع ۾ انٽيليڪچوئل جنرلسٽ ڪائونسل آف پاڪستان صوبي سنڌ جا چيئرمين بڻيا. 2019_20 ع ۾ IJCOP (انٽيليڪچوئل جنرلسٽ ڪائونسل آف پاڪستان) جا سيڪريٽري جنرل طور خدمتون سنڀالي رهيا آهن.

اهو ئي سبب آهي جو پاڻ نهايت ملنسار، خوش اخلاق، ايماندار ۽ خدمت جي جذبي سان سرشار طبيعت رکندڙ واحد شخصيت آهن جنهن کي سماج سڌارڪ جو مهندار ڪوٺجي ته غلط ثابت نه ٿيندو. سندس جي اعليٰ سماجي خدمتن جي عيوض ڪيترائي ايوارڊ ملي چڪا آهن. جيڪي هن جي اعليٰ صلاحيتن جو واضح ثبوت آهن.

books.sindhsalamat.com

جاڪوڙي ڪردار

سائين نظام الدين سومرو

سنڌ ۾ شهدادڪوٽ جو علائقو سياسي، سماجي، علمي ادبي ۽ ثقافتي حوالي سان تمام گهڻو اهم رهيو آهي. ان کان علاوه سنڌ ۽ بلوچستان سرحد وٽ گهٽ آبادي هجڻ باوجود وڏو واپاري مرڪز رهيو آهي. شهدادڪوٽ جي اولهه ۾ ڪيرٿر جبل جون اونچيون قطارون آهن. اتر ۾ ڳڙهي خيرو ۽ جيڪب آباد ضلعي جا علائقا آهن. اولهه ڏکڻ ۾ چانڊين واري جاگير غيبي ديرو اتس ۽ ڏکڻ اوڀر ۾ قمبر ۽ لاڙڪاڻو جهڙا مشهور تاريخي شهر ۽ سنڌو درياهه واقع اتس. هيءُ شهر اتر سنڌ ۾ خاص طور تي چانورن جي واپار جو مرڪز رهيو آهي. هتان جا چانور بنگال ۽ انڊيا سميت دنيا جي مختلف شهرن ۾ ڏيهن تائين ويندا هئا .

موجوده ضلعي قمبر شهدادڪوٽ جي تعلقي شهدادڪوٽ ۾ ڪيترين ئي سياسي، سماجي ۽ علمي ادبي شخصيتون ٿي گذريون آهن جن مان ڪي مشهور آهن ته ڪي وري گمنام آهن. اهڙين وساريل شخصيتن مان نظام الدين سومرو جي شصخيت پڻ هڪ آهي. شهدادڪوٽ جي هيءَ اها شخصيت آهي جنهن تي تمام گهٽ لکيو ويو آهي ۽ هن جي باري ۾ شهر جي تمام ٿوررن ماڻهن کي خبر هوندي. نظام الدين سومرو جي والد جو نالو حاجي در محمد سومرو آهي. هن جو گهراڻو مذهبي ۽ پيري مريدي وارو هو. نظام الدين جو چاچو ۽ سُهرو ملان گل محمد شهدادڪوٽ پرسان ڳوٺ ڪارڙا ۾ صُوفي خواجه احمد (وفات 1903 ع) جو مجاور هوندو هو. خواجه احمد سومرو، نوشهرو فيروز جي صُوفي بزرگ ۽ شاعر شاهه نصيرؒ جو طالب هو. اهو ئي سبب آهي جو تر جا ڪيترائي ماڻهو ملان گل محمد سومري کان دعا گهرائيندا هئا. نظام

www.sindhsalamat.com

الدين جي امڙ امان شاهل سومرو گهر ۾ قرآن شريف پڙهائيندي هئي. ان ڪري هن جي خاندان کي علائقي جا ماڻهو عزت جي نگاهه سان ڏسندا هئا .

سائين نظام الدين سومرو 2 فيبروري 1940ع ۾ پيدا ٿيا. شهدادڪوٽ ۾ 1942 واري ٻوڏ کان وٺي 1944ع ۽ 1948ع واري دور تائين لاڳيتو ٻوڏون پيئي آيون. ماڻهن جو واسطو گهڻو ڪري زراعت تي هو. ان ڪري غربت ۽ پريشانيون تمام گهڻيون هيون. 1965ع واري پاڪ ڀارت جنگ به ماڻهن جي ذهنن تي اڻ مٽ چٽ ڇڏيا. اهڙي طرح سياسي سماجي ۽ مذهبي حالتون به عروج تي هيون . نظام الدين سومرو کي ڄمڻ کان وٺي اهڙيون حالتون ڏسڻيون پيون جنهن ۾ ڏک ئي ڏک هجن. نظام الدين سومري 1958ع ۾ مئٽرڪ جو امتحان پاس ڪيو. ان ڪانپوءِ ڪاليج مان انٽر سائنس ۾ ڪيائين. غريب هجڻ ڪري وڌيڪ تعليم جاري نه رکي سگهيو. نظام الدين پوليس ۾ ڀرتي ٿيو پر ڪجهه ئي عرصي ۾ پوليس جي نوڪري ڇڏي سن 1966ع ۾ شهدادڪوٽ ۾ نيشنل بئنڪ آف پاڪستان ۾ گوڏائون ڪيپر ٿيو. نيشنل بئنڪ جو ان وقت مينيجر گل محمد چنا هو. جيڪو علم ادب ۽ ادبي محفلن جو شوقين هوندو هو. ان زماني ۾ شهدادڪوٽ شهر ۾ ادبي محفل ٿيندي هئي جنهن ۾ تر جا مختلف شاعر گڏ ٿيندا هئا. نظام الدين کي لکڻ پڙهڻ جو اڳ ۾ ئي شوق هيو. علم ادب وارن جي محفلن ۾ ويهي ماڻهن سان خوش اخلاقي سبب جلد گل محمد چنا ۽ ٻين جي صحبت ۾ سندن ويجهو ٿيڻ لڳو. انهن ڏينهن ۾ شاهه عبداللطيف سوسائٽي قائم ڪئي وئي هئي. جنهن جو صدر خانبهادر پير بخش خان کهاوڙ کي ڪيو ويو. گل محمد چنا ۽ ٻين ساٿين جي ڪوشش سان شهدادڪوٽ ۾ ڪاليج قائم ٿيو. جنهن جو بنياد غلام مصطفيٰ شاهه کان رکرايو ويو.

نظام الدين سومري کي سماجي ڪمن ڪرڻ جي اهڙي ته جوت چڙهي جو گل محمد چنا کان به هڪ قدم اڳتي وڌي ويو. هن علائقي ۽ شهر ۾ ڪيئي سماجي ڪم ڪيا. ڏينهن رات غريب ماڻهن جي مدد ڪيائين. علمي ادبي ۽ ثقافتي ميڙاڪا ڪوٺرايائين.

شبينا تعليم بالغان سينٽر قائم ڪيائون جيڪو اڳتي هلي نظاميه نائيٽ اسڪول بڻيو.

شاهي بازار شهدادڪوٽ ۾ دڪانن مٿان جڙيل تعليم بالغان مرڪز نظاميه نائيٽ اسڪول پنهنجي مدد پاڻ تحت هلندو هو. شام جو ڪيترائي اڻ پڙهيل ماڻهو اچي لکڻ ۽ پڙهڻ سکي روزي روٽي لائق بڻيا ۽ چڱي زندگي گذارڻ لڳا. ڪيترن ئي خاندان جي زندگي بهتر ٿئي. محمد اسلم شيخ موجب نظاميه نائيٽ اسڪول کي ويتنامي اسڪول به چوندا هئا. چاڪاڻ جو ڪچي ڇت ڪڙڪا ڪندي هئي پر پوءِ به اتي پڙهڻ پڙهائڻ جو ڪم ۽ ڪيترائي علمي ادبي پروگرام ٿيندا هئا.(ڪتاب يادن جي خوشبو، محمد اسلم شيخ، صفحو نمبر 51)

شروعات ۾ نظاميه نائيٽ اسڪول ۾ مسترالهه ورايو قريشي، مستر سجاول خان وڏو، سائين سيتل داس لاڙڪاڻي وارو، علي عباس لانگاهه، محمد حسن پناڻ ۽ شوڪت علي سومرو شام جو سج لٿي کان رات جو دير تائين غريب، پورهيت ۽ مزدورن کي پڙهائيندا هئا. ان دوران سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئيشن (SGA) شاخ شهدادڪوٽ جي آفيس به نظاميه نائيٽ اسڪول ۾ قائم ڪئي وئي جو ته محمد حسن پناڻ 1979ع کان 1992ع تائين اڪثر طور تي سگا شاخ شهدادڪوٽ جو جنرل سيڪريٽري ۽ شوڪت علي سومرو به اڪثر طور تي شاخ جو عهديدار رهندو آيو هو. سگا شهدادڪوٽ شاخ جون تنظيمي گڏجاڻيون ۽ پروگرام به اڪثر نظاميه نائيٽ اسڪول ۾ ٿيندا هئا. تنهن ڪري نظام

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

الدين، محمد حسن پناڻ، محمد اسلم شيخ، الهورايو قريشي، شوڪت علي سومرو ۽ اشرف کهاوڙ اهڙن ساٿين جو جٿو هو جيڪي شهدادڪوٽ ۾ علمي ادبي ۽ سماجي ترقي لاءِ عملي ڪم ڪندڙ هئا.

05 آگسٽ 1978ع تي سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين نظاميه نائيٽ اسڪول ۾ هڪ گڏجاڻي ڪوٺائي جنهن ۾ شهدادڪوٽ جي اسسٽنٽ ڪمشنر محترم خواجه حاجي محمد جعفري خصوصي شرڪت ڪئي. سگا جي ساٿين گڏجي مهمان خاص جي آڏو سپاس نامو پيش ڪيو ۽ شهر جي سماجي ڪمن ۾ بهري ونڻ لاءِ خدمتون پيش ڪيون. 3 جولاءِ 1980ع تي نظاميه نائيٽ اسڪول ۾ سنڌ جي هاڪاري عالم مرزا قليچ بيگ جي ورسي ملهائي وئي. 18 آگسٽ 1980ع تي شاهه عبداللطيف ڀٽائي رح جو ڏهاڙو ملهايو ويو. اهڙي طرح سگا شهدادڪوٽ جون سرگرميون سائين نظام الدين سومري جي قائم ڪيل نظاميه نائيٽ اسڪول ۾ سائين نظام الدين ۽ ساٿين جي دلچسپي جي ڪري ڪيترائي سال روان دوان رهيون. سگا جو ٽيون ڪنوينشن 24 نومبر 1978ع ۾ دادو ۾ ٿيو جنهن ۾ نظام الدين سومري سان گڏ شاخ جي صدر سائين الهورايي قريشي ۽ محترم محمد اسلم شيخ (وقتي جنرل سيڪريٽري) ۽ ٻين ساٿين شرڪت ڪئي. نظام الدين سومري جي سگا جي سرگرمين ۾ سنجيدگي سان حصو وٺڻ ۽ هر ننڍي وڏي پروگرام ۾ شامل ٿيڻ سبب سگا مرڪز ۾ 5 جولاءِ 1980ع جي اجلاس ۾ نائب صدر(مرڪز) مقرر ڪيو ويو. جيڪو سگا شهدادڪوٽ شاخ لاءِ وڏو اعزاز هو (ڪتاب سگا سهائي صفحو نمبر 19)

سگا شهدادڪوٽ طرفان ساٿين جي گڏيل ڪوشش سان صحت جي ميدان ۾ به ڪافي سرگرميون ٿينديون هيون. اهو ئي سبب آهي جو سگا جي 8 سالگرهه ۽ ادبي ايوارڊ جي تقريب 1980ع جي صدارتي

books.sindhsalamat.com

خطاب ۾ ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ صاحب مهمان خاص عزت ماب جسٽس غوث علي شاهه صاحب سان مخاطب ٿيندي ٻڌايو ته صحت جي ميدان ۾ سگا پاران مفت طبي مشوري جا مرڪز گڏريل ٻن سالن کان حيدرآباد، موري، لاڙڪاڻي، شهدادڪوٽ، شڪارپور، گهوٽڪي راڻيپور، پٽ شاهه، شهدادپور ۽ بدين ۾ ڪم ڪري رهيا آهن (حوالو: ڪتاب سگا سڪ سمونڊ" صفحو نمبر 32) ۽ سگا شهداد ڪوٽ طرفان انهن ڏينهن ۾ ڊرگ بئنڪ (Drug Bank) قائم ڪئي وئي هئي، جتي غريب مسڪين ماڻهن کي نه صرف چڪاسيو ويندو هو پر دوا به مفت فراهم ڪئي ويندي هئي. (سگا سڪ سمونڊ صفحو نمبر 33)

ڪتاب سگا سهائي جي صفحي نمبر 22 تي لکيل آهي ته 26 مارچ 1981ع تي راڻيپور ۾ سگا جي پنجين ساليانی ڪنوينشن جي موقعي تي مرڪز جون ترميم ٿيل آئين تحت چونڊون ٿيون جن ۾ هيٺيان عهديدار چونڊيا ويا.

ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ چيئرمين
محمد نظر ميمڻ وائيس چيئرمين
نظام الدين سومرو وائيس چيئرمين
ولي محمد روشن سيڪريٽري جنرل

اهڙي طرح ٻيا به عهديدار چونڊيا ويا ۽ ساٿين ۾ ائسوسيئيشن جا ڪم ورهايا ويا. جناب نظام الدين سومري کي شهدادڪوٽ، نئين ديري، لاڙڪاڻي، موري، قمبر، ڪنڌڪوٽ ۽ نصيرآباد جي ساٿين سان رابطي جي ذميواري رکي وئي. سگا جي ٻين ساٿين تي به اهڙي طرح ذميواريون رکيون ويون. سيڪريٽري جنرل سگا محترم ولي محمد روشن ڇهين ساليانی ڪارڪردگي 16 اپريل 1982ع تي سکر ۾ ٻڌائيندي چيو ته 16 عهديدارن کي انتظامي ڪم ورهائي ڏنو ويو هو. انهن سونپيل ڪمن

www.sindhsalamat.com

مان جن عهديدارن پنهنجي ڪم کي نڀايو. انهن ۾ صرف نظام الدين سومرو، فضل الله قريشي ۽ خليل ميمڻ قابل ذڪر آهن. (ڪتاب سگا سهائي صفحو نمبر 22)

سگا جو ستون ساليانو ڪنوينشن 15 اپريل 1983ع مهراڻ هاسٽل موري ۾ ٿيو. جتي سيڪريٽري جنرل محترم ولي محمد روشن صاحب سگا جي سال 1982ع جي ڪارڪردگي بيان ڪندي ايوان کي ٻڌايو ته ڪراچي ۾ سي ايس ڪلاس ۽ شهدادڪوٽ ۾ بالغن جي تعليم جو سينٽر (نظاميه نائيٽ اسڪول) نمايان حيثيت رکن ٿا. (ڪتاب، سگا سهائي صفحو نمبر 25)

نظام الدين سومري صاحب ۽ ساٿين جي محنتن جي ڪري سڄي اجلاس ۾ ڪم جي واکاڻ ڪئي وئي. نظام الدين سومرو عوامي جدوجهد وارو ماڻهو هو ۽ شهر جي سماجي ڀلائي وارن ڪمن ۾ نهايت مصروف رهندو هو. ويتر وري سگا مرڪز طرفان سڄي سنڌ جا سور سيني ۾ سانديو وتندو هو. پنهنجي ناچاڪي ۽ بيماري جو روڳ ڪنهن تي به عيان ٿيڻ نه ڏيندو هو. سنڌ ۽ سنڌي ماڻهن سان پيار جي ڪري سردي ۽ گرمي هن تي اثر نه ڪندي هئي. هي اهو زمانو هو جڏهن 1983ع جولاءِ ۾ جنرل ضياءَ الحق سگا جهڙي مقصد ۽ رضاڪار اداري تي اها پابندي هنئي ته ڪوبه حڪومت ۾ نوڪري وارو ماڻهو سگا جو ميمبر نه ٿو ٿي سگهي. سگا جي وڌندڙ مقبوليت ۽ ان طرفان عام ڀلائي جي ڪمن جي تيز رفتاريءَ کان ڊڄي سنڌ سان ازلي بغض رکندڙ مخصوص ٽولي جي ڪجهه اڳواڻن هن تنظيم تي تعصب، صوبي پرست ۽ ملڪ دشمني جا بي بنياد الزام مڙهڻ شروع ڪيا.(ڪتاب، جنهن دل پيتا عشق دا جام، پروفيسر مظهر الدين ميمڻ، صفعو نمبر 24)

پر سگا جا باشعور ساٿي ڪٿي ٿا مُڙن! ڪنهن نه ڪنهن طريقي سان سماجي ڪم پيا ڪندا رهندا هئا. سائين نظام الدين سومرو صاحب

books.sindhsalamat.com

انهن سختي وارن ڏينهن ۾ به سگا جو ڪم ڪار سڄي سنڌ ۾ ڪندو هو ۽ مرڪزي اڳواڻن سان رابطي ۾ رهندو هو. هن کي سگا سان جذباتي لڳاءُ هيو. هو ڳوٺ سڌار سنگت ۾ به سرگرم رهيو. ڳوٺن ۾ وڃي ماڻهن کي انهن جي مسئلن ۽ حل بابت ٻڌائيندو هو. سائين خان محمد پنهور سان به ڏاڍي لڳندي هيس جيڪو ڳوٺ سڌار سنگت جو روح روان هو. نظام الدين سومرو پاڻ سان لڳل ڪينسر جهڙي خطرناڪ بيماري جي پرواهه نه ڪندي معاشري کي لڳل ڪينسر سان بهادريءَ سان وڙهندي وڙهندي گلن واري مٽي ۾ خوشبوءِ وانگر سمائجي ويو. هو 19 آگسٽ 1978ع ۾ هي فاني جهان ڇڏي ويو.

سگا جا اڳواڻ ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ ۽ ٻيا ته جا سڀ ساٿي آخري رسمن ۾ شريڪ ٿيا. 15 آگسٽ 1987ع تي شهدادڪوٽ شاخ جي ساٿين گڏجاڻي ڪري 21 آگسٽ 1987ع تي تعزيتي ميڙاڪو سڏايو. جنهن ۾ سائين نظام الدين سومري جي زندگي، ڪم ۽ ڪردار بابت ڪيس زبردست خراج تحسين پيش ڪيو ويو. ان ويهڪ ۾ سائين خان محمد پنهور خصوصي طور تي شرڪت ڪئي.

سگا جي مرڪزي اڳواڻ محترم غلام حسين بلوچ چواڻي ته نظام الدين سومري سان اڪثر گڏجاڻين ۾ ملاقات ٿيندي هئي. هن جي ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ، مظهرالدين ميمڻ ۽ خان محمد پنهور سان گهاٽي ويجهڙائپ هوندي هئي. انهن ٻڌايو ته ڳوٺان اچڻ ڪانپوءِ، سوير پهچڻ ڪري هو اڪثر ڪري اچي رمپا پلازه جي مسجد يا آفيس ٻاهران سمهي پوندو هو. هڪ دفعي ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ صاحب هن کان پڇيو ته هو گهڻو چپ چپ چو هو. هن ڪنهن کي به نه ٻڌايو ته شهدادڪوٽ کان ڪراچي سگا آفيس ايندي هن جو ڪيسو ڪٽجي ويو هو ۽ هن وٽ ڳوٺ واپس وڃڻ لاءِ پئسا ڪونه هئا پر ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ صاحب هن

www.sindhsalamat.com

جي ويجهو هو. تنهن کي سندس زور ڪرڻ تي حقيقت جي خبر پئي. اهڙي طرح نظام الدين کي واپسي جا پئسا ڏنا ويا. هو خوددار ۽ سچو سماج سڌارڪ هو ۽ سگا جو ڪم عين عبادت سمجهي ڪندو هو.آخري دم تائين سگا تي پابندي ۽ سنڌين سان سُورن وارو سُور سيني ۾ ڪنيو ويو. نظام الدين پنهنجي حياتي ظلم ۽ جهالت واري نظام کي بدلائڻ لاءِ هڪ مثالي نظام الدين بڻجي سوين مشعلون ٻاري پنهنجو وارو وڄائي ويو. نظام الدين سومرو، ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ ۽ سگا جي ساٿين سان پرامن ترقي يافته سنڌ جو اميد پريي پوکيل ٻوٽي جي آخري دم تائين آبياري ڪندو رهيو.

مددي ڪتاب

1. يادن جي خوشبوءِ، محمد اسلم شيخ شهدادڪوٽي
2. سگا سهائي، سهيرينڊڙ اشارت حسين ميمڻ
3. سگا سڪ سمونڊ ، سهيڙيندڙ ماستر حيدر بخش
4. جنهن دل پيتا عشق دا جام، مرتب علي محمد ميمڻ
5. شاداب شهدادڪوٽ، محمد اسلم شيخ

**

books.sindhsalamat.com

حقيقي سماج سڌارڪ

استاد محمد حسن پناڻ

شهدادڪوٽ شهر جي بنيادي رهاڪو ماڻهن مان ڪنهن به بزرگ کان اوهان پڇندا ته اوهان کي مست گو شو اگهاڙو فقير، علو ڪدڙو، چيتوءَ جا سموسا، سانوڻ جا پڪوڙا، ديوان گلاب جا پڳڙا، ڪاڪي موج جا دال جا پن، رسُولي ۽ نانگي جي مِنائي، تِتُون جي ڏهي، ڏيڏر فقير جا چرچا وغيره جا ذڪر تعريف سان ڪندا. اهڙي ئي نموني ڪيترائي هنرمند ماڻهو به هن ترجا مشهور هئا، جن لاءِ ماڻهو پري پري کان اچي انهن کان شيون وٺندا يا ٺهرائيندا هئا. انهن محنتي جفاڪش هڏڏوڪي هنرمند ماڻهن منجهان شهدادڪوٽ شهر جي پراڻي اناج منڊي تي لوهارڪا دوڪان محمد پناه، علي حسن، گل حسن پناڻ ۽ محمد حسن پناڻ جن جا مشهور هوندا هئا. جن جا ڏاٽا ۽ ڪهاڙيون تمام گهڻيون مشهور هيون. جڏهن به لاباري جي موسم ايندي هئي ته پري پري کان ماڻهو استاد محمد حسن پناڻ جي دڪان تان ڏاٽا ۽ ڪهاڙيون وٺڻ ايندا هئا .

استاد محمد حسن پناڻ جي پيدائش شجاٽپ ڪارڊ موجب 01 مارچ 1941ع ۾ ٿي. استاد محمد حسن پناڻ کي ٽي ڀائر هئا. محمد پناهه، علي حسن ۽ گل حسن جيڪي لوهارڪو ڪم ڪندا هئا. استاد محمد حسن پناڻ جا هٿ ننڍا هئڻ ڪري معذوري سبب ڀائر هن کان لوهارڪو ڪم نه ڪرائيندا هئا پوءِ اڳتي هلي وقت ۽ حالات جي مناسبت سان هن کي به لوهارڪو ڪم ڪرڻو پيو. استاد محمد حسن کي هڪ ڌيءَ ۽ هڪ پٽ نالي حاجي عبدالقادر پناڻ آهي جيڪي اڄڪلهه حيدرآباد ۾ رهن ٿا. استاد محمد حسن پناڻ ڪجهه وقت ناڪي منشي بڻيو پوءِ ميونسپالٽي چيئرمين جي ڦڏن ڪري نوڪري ڇڏي ڏنائين. لوهارڪي

www.sindhsalamat.com

دڪان مان ئي گهر جو سفر بسر ڪرڻ لڳو. هن پرائيويٽ طور تي B.A ڪئي ۽ LLB ۾ شوڪت سومري ۽ اياز حسين سومري (MPA) سان گڏ داخلا ورتائين. استاد محمد حسن پوءِ LLB وچ ۾ ڇڏي ڏني .

سائين نظام الدين سومرو ۽ استاد محمد حسن پناڻ اسڪول ۾ گڏ پڙهندا هئا ۽ گهاٽا دوست هئا. ڪم ڪار ۽ گهمڻ ڦرڻ به گڏ هوندو هئن. پنهنجن ماڻهن لاءِ ڀلائي ۽ خير وارا ڪم پيا ڪندا هئا. هڪ دفعي ڪراچي ڪنهن ڪم سانگي ويا اُتي ڏٺائون ته هڪ جڳهه تي نائيٽ اسڪول جو بورڊ لڳل هو. پوءِ اچي شهدادڪوٽ ۾ لال شهباز قلندر نائيٽ اسڪول کوليائون جيڪو اڳتي هلي مرحوم استاد محمد يوسف سومري جي چوڻ تي 1975ع ۾ نظاميه نائيٽ اسڪول تي رجسٽرڊ ٿيو.

سائين نظام الدين پنهنجي دوستن جي ڪوشش سان شاهي بازار جي دڪانن مٿان مزدورن ۽ غريبن، هوٽلن تي ڪم ڪندڙن، ٻيڙي ڪاريگرن لاءِ تعليم ڏيڻ جو سلسلو شروع ڪيو. ان جو نالو نظاميه نائيٽ اسڪول رکيو ويو. جيڪو وڏي عمر جي نوجوانن کي بنيادي تعليم ڏئي لکڻ پڙهڻ سيڪاري پرائيوٽ امتحان ڏياري روزي روٽي جي قابل ڪرڻ لائق بڻائيندو هو. محمد حسن پناڻ ۽ شوڪت حسين سومرو 1975ع کان وٺي 1995ع تائين مسلسل نظاميه نائيٽ اسڪول ۾ پڙهائيندا رهيا. اهي پاڻ مختلف غريبن مزدورن وٽ وڃي انهن کي رات جو ڪم کان فارغ تي پڙهڻ لاءِ چوندا هئا. انهن کي پڙهي اڳتي ترقي ڪرڻ لاءِ اتساهه پريندا هئا. سوين شاگرد اڄ به نظاميه نائيٽ اسڪول کي ياد ڪندا آهن. جتي انهن جي زندگيءَ ۾ انقلابي تبديلي آئي. نظاميه نائيٽ اسڪول کي ويتنامي اسڪول به چوندا هئا ڇاڪاڻ ته ڪچي چٽ ڪڙڪا ڪندي هئي پر پوءِ به ڪيترائي ميڙاڪا ۽ مقابلا لڳا پيا هوندا هئا .

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن شهدادڪوٽ سان تعلق رکندڙ استاد محمد حسن پناڻ بابت اڪثر ماڻهو بيخبر هوندا ته استاد محمد

حسن پناڻ سگا شهدادڪوٽ جو سڀ کان وڏيڪ رهندڙ جنرل سيڪريٽري هو. 1979 کان وٺي 1995ع تائين سگا شهدادڪوٽ شاخ طرفان هر سرگرمي جو روح روان هو. سگا مرڪز طرفان هدايتن تي ڪاميابي سان عمل ڪرائي ساٿين سميت پروگرامن ۽ ڪنوينشن ۾ ڀرپور شرڪت ڪندو هو. ساٿين سان ڏک سک، شادي غمي ۾ گڏ رهيو. سگا مرڪز جي پروگرامن ۽ حڪمن کي ڪاميابي سان عملي جامو پهرائڻ ۾ وسان ڪونه گهٽائيندو هو.

24 نومبر 1978ع ۾ دادوءَ ۾ سگا جو ٽيون ڪنوينشن ٿيو جنهن ۾ ساٿين محمد اسلم شيخ، الهورايو قريشي، نظام الدين سومرو، محترم سردار علي چانڊيو، پروفيسر ڪنعيه لعل سان گڏ شامل ٿيو. اهڙي طرح هر ڪنوينشن ۽ پروگرام ۾ استاد محمد حسن پناڻ مختلف ساٿين سميت شامل ٿيندو رهيو. 05 آگسٽ 1978ع تي سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين نظاميه نائيٽ اسڪول ۾ هڪ گڏجاڻي ڪوٺائي جنهن ۾ شهدادڪوٽ جي اسسٽنٽ ڪمشنر محترم خواجه حاجي محمد جعفري خصوصي شرڪت ڪئي. سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين مهمانن جي خدمت ۾ سپاسنامه پيش ڪيو ۽ شهر جي سماجي ڪمن ۾ بحري وٺڻ لاءِ خدمتون پيش ڪيون. هڪ يادگار ۽ ڀرپور گڏجاڻي ڪئي وئي، جنهن ۾ شهر جي سياسي، سماجي ۽ صحافي برادري شرڪت ڪئي. 14 سيپٽمبر 1979ع تي مهراڻ اسڪول ۾ مفت طبي ڪئمپ لڳرائي وئي، جنهن ۾ 335 مريضن کي مفت طبي مشورا ۽ علاج ڪيو ويو. سگا شهدادڪوٽ ادبي سنگت جي ٻي ڪچهري يادگار رهي، جنهن جي صدارت بهترين شاعر جناب گل حسن ٻرڙي پرنسپال گورنمينٽ ڪاليج شهدادڪوٽ ڪئي. ان پروگرام ۾ آس پاس جي ڪيترن ئي شاعرن شرڪت ڪئي. سگا شهدادڪوٽ 03 جولاءِ 1980ع ستي نظاميه نائيٽ اسڪول شهدادڪوٽ ۾ مرزا قليچ بيگ جي ورسي ملهائي. جنهن ۾ مرزا قليچ

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

بيگ جي خدمتن کي ساراهيو ويو ۽ کيس خراج عقيدت پيش ڪيو ويو.
سڳا شهدادڪوٽ طرفان 18 آگسٽ 1980ع تي شاهه عبداللطيف ڀٽائي جي باري ۾ شاندار تقريب منعقد ڪئي وئي. شهر جي پڙهيل لکيل ۽ باشعور ماڻهن نظاميه نائيٽ اسڪول ۾ ڀرپور شرڪت ڪئي. ۽ شاهه لطيف جي شاعري ۽ فڪر تي گفتگو ڪئي وئي.

1980ع کي سڳا مرڪز طرفان صحت جو سال ڪري ملهايو ويو. سڳا شهدادڪوٽ طرفان ڪيترين ئي صحت جون ڪيمپون لڳايون ويون ۽ ڊرگ بئنڪ قائم ڪئي وئي. ڪيترن ئي ضرورت مندن ۽ بيمارن کي مفت مشورا ۽ دوائون ڏنيون ويون. 24 جنوري 1980ع تي سٽيزن ڪلب ۾ مفت اکين ۾ ڪئمپ لڳرائي وئي، جنهن ۾ اکين جي ماهر ڊاڪٽر صاحبن 417 مريضن کي مفت طبي مشورا ڏنا ۽ دوائون به ڏنيون. 03 آگسٽ 1981ع ڳوٺ چاڪياڻي بمقام استاد غلام مصطفيٰ وڏو جي جاءِ تي مفت طبي ڪئمپ قائم ڪري 150 مريضن کي مفت طبي مشورا ڏنا ۽ علاج ڏنو ويو. 02 جون 1981ع تي ڳوٺ رئيس اعتبار خان چانڊيو ۾ مفت طبي ڪئمپ قائم ڪري 213 غريب مريضن ۾ مفت دوائون ڏنيون ويون.

سڳا شهدادڪوٽ ادبي سنگت ڪيترين ئي محفلون ۽ ميڙاڪا ڪرايا. ڪامريڊ الاهي بخش قريشي سان شام ملهائي وئي. جناب مهرالله خان شيخ بزرگ سماجي ورڪر سان شام ملهائي وئي. سينيٽر نواب زاده مير يوسف علي خان سان شام ملهائي وئي. ڊاڪٽر محمد صالح شيخ جي حج واپسي تي گڏجاڻي رکي وئي. محترم خان محمد پنهور سان شام ملهائي وئي. شاهه عبداللطيف ڀٽائي جو هر سال ميڙاڪو ڪيو ويو. علامه دائود پوٽي جي ورسي ڪئي وئي. تقريري مقابلا، غير طرحي مشاعرا ڪرايا ويا ۽ مرحوم نظام الدين جي ياد ۾ تعزيتي اجلاس سڏايو ويو.

books.sindhsalamat.com

28 آگسٽ 1987ع تي مهراڻ اسڪول ۾ مفت طبي ڪئمپ قائم ڪئي وئي، جنهن ۾ چيئرمين ميونسپل شهدادڪوٽ جناب عبدالجبار شيخ خصوصي شرڪت ڪئي. جڏهن ته ٻين معززن محترم مهراج گوپي ڪرشن (هندو پنچائت شهدادڪوٽ) محترم غلام حيدرخان جروار (چيئرمين تعلقه ڪائونسل) محترم حاجي واحد بخش شيخ (صدر آل مرچنٽ ايسوسيئيشن) ۽ ٻين سياسي، سماجي، ۽ صحافي برادري شرڪت ڪئي. 03 جنوري 1989 تي ڪاروباري ۽ مالياتي ڪاميٽين جون ڪارروايون منعقد ڪرايون ويون. جنهن ۾ سڳا شهدادڪوٽ پاران هن سال کي سچل سرمست قرار ڏيڻ تي مرڪز سان تعاون ڪرڻ جو اظهار ڪيو ويو ۽ سچل جي ڪلام کي عام ڪرڻ لاءِ مختلف پروگرامن تي عمل ڪرڻ لاءِ فيصلا ڪيا ويا. جنهن مطابق چٽاڀيٽي جي ترتيب ڏنل پروگرامن ۾ شرڪت ڪئي ويندي ۽ سچل ڪانفرنس گهرائڻ جو پروگرام ٺاهيو ويو.

13 فيبروري 1989ع سڳا شهدادڪوٽ آفيس ۾ سنڌ جي نامور هوميو ڊاڪٽر جناب ايس واشا صاحب سان شام ملهائي وئي، جنهن جي صدارت ڊاڪٽر ڪئپٽن محمد صالح شيخ ڪئي ۽ مهمان خاص ايس واشا صاحب هئا. مقررين ۾ جناب محمد اسلم شيخ وڪيل، مسٽر ولي محمد مگڻهار وڪيل، احمد علي صابر، رشيد خانواهي چانڊيو، شوڪت علي ۽ جناب محمد حسن پناڻ. ڊاڪٽر واشا صاحب کي سنڌس مفت علاج ۽ لاعلاج مريضن جي خدمت ڪرڻ تي زبردست خراج تحسين پيش ڪيو ويو. جناب واشا صاحب سڳا شهدادڪوٽ برانچ جي عرض تي پنهنجو تائيم طبي ڪئمپ ۾ ڏيڻ جو اعلان ڪيو. بلديا شهدادڪوٽ جي ڪائونسلر حاجي حضور بخش طبي ڪئمپ ۾ مفت دوائن ڏيڻ جو اعلان ڪيو.

www.sindhsalamat.com

سگا شهدادڪوٽ سان شروع ڪان وٺي سلهاڙيل محترم محمد اسلم شيخ چواڻي ته استاد محمد حسن پناڻ حقيقت ۾ سگا ۽ نظاميه نائيٽ اسڪول کي وڏو سهارو ڏنو. مڪمل وقت ڏيندو هو ۽ لوهارڪو ڪم به ڪندو هو. شام جو نظاميه اسڪول ۾ سڀ کان اڳ ۾ اچي ويهندو هو. ٻارن کي سليٽ وغيره تي ڪم ڏئي ڇڏيندو هو. جيستائين نظام الدين سومرو، مسٽر الهورايو قريشي، شوڪت سومرو ۽ مان (محمد اسلم شيخ) اچون. جيئن ته هي پاڻ مزدور هو، ان ڪري مزدورن جو وڏو احساس هوندو هو، ماڻهن کي وٺي اچي گڏ ڪري انهن کي سيکاريندو هو. ايترو همت وارو هوندو هو جو سگا جي ميٽنگ رکندا هئاسين ۽ جيڪڏهن ماڻهو ڪونه ايندا هئا ته وڃي انهن مان ڇئن پنجن کي پڪڙي پاڻ وٽي ايندو هو.

محمد حسن پناڻ بيزرر ۽ عوامي ماڻهو هو. ڪٿي به چوندا هئس ته پنڌ، سائيڪل يا عام بس ۾ هليو ويندو هو. مطلب ته هڪ مجاهد ماڻهو هو. ٻئي ڪنهن به ماڻهو جو ايترو حصو ناهي جيترو سگا شهدادڪوٽ جي سرگرمين ۾ استاد محمد حسن پناڻ جو آهي. سگا شهدادڪوٽ جو اهم ٿنڀو هو جنهن جي ڪري ڪيترا سال سگا شهدادڪوٽ سرگرم پئي رهي.

سگا طرفان 1989 ۾ بين الاقوامي سچل ڪانگريس جي موهن جي دڙي جي آمد تي سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين محترم محمد اسلم شيخ ۽ استاد محمد حسن پناڻ پاڻ سان گڏ دهلن ۽ ڇيڙين تي جهمر وارا مهمانن جي آڌر ڀاءُ لاءِ آندا هئا جيڪي تمام گهڻو يادگار هئا. جنهن جو ذڪر محترمه وينا شرنگي پنهنجي ڪتاب ڪچان ته ڪافر ۾ به ڪيو آهي.

1995ع کان پوءِ استاد محمد حسن پناڻ جي طبيعت خراب ٿي پئي. ڊاڪٽرن هن کي ڊاڪٽ تي مٽي چڙهڻ کان روڪيو ۽ نظاميه نائيٽ اسڪول دوڪانن جي ڇت تي هوندو هو. جنهن ڪري استاد محمد حسن

books.sindhsalamat.com

پناڻ پنهنجي بدران اسڪول جو ئي شاگرد علي حسن ڪوڪر ۽ ٻيا استاد ڪري رکيا جيڪي ساڳي محنت سان پڙهائيندا رهيا .

استاد محمد حسن پناڻ کي شاهه عبداللطيف جا ڪيترائي شعر ياد هوندا هئا ۽ هن جي ٻڌائڻ جو انداز به نرالو هوندو هو .سگا مرڪزي پروگرامن ۾ اڪثر ڪري ساٿي استاد محمد حسن پناڻ کان فرمائش ڪري شاهه جا بيت ٻڌندا هئا. استاد محمد حسن پناڻ شاهه جا بيت صوفياڻي انداز ۾ ٻڌائيندو هو. هو زندهه دل ماڻهو هوندو هو. سيني ميمبرن کي گڏ ڪٽي هلڻ، سيني کي وٺي اچڻ، در در وڃي ميمبرن کان فيس وٺڻ، ميٽنگ جو نوٽيس پهچائڻ ۾ نهايت ذميوار ۽ عوامي هو. سگا ڪئمپن ۾ به هڪ پير تي ڪم ڪندو هو. ٻين کي به ڪم لاءِ قائل ڪندو هو. استاد محمد حسن جو آواز ڪڙڪيدار ۽ وڏو هوندو هو ۽ پروگرامن ۾ پيو گونجندو هو.

سگا جي مرڪزي اڳواڻ محترم غلام حسين بلوچ ٻڌايو ته استاد محمد حسن نهايت ئي پيارو ماڻهو هوندو هو. هڪ دفعي محمد حسن هن کي هڪ خوبصورت ڪهاڙي ڏني. استاد محمد حسن پناڻ وٽ استقامت، محنت، سگا جي اعليٰ قيادت جي لاءِ اطاعت هوندي هئي. سگا جي اصولن جي پابندي ڪندو هو. مرڪزي پروگرامن ۾ پابندي سان شامل ٿيڻ ۽ ذميواري سان وقت اندر لکپڙهه ڪرڻ ۾ پڙ هوندو هو.

دنيا جو دستور آهي. جيڪو انسان ڄايو آهي ته اهو مرندو به. پر ڪي انسان اهڙا به هوندا آهن جيڪي موت کي مات ڏئي پنهنجن سٺن عملن ذريعي هميشه ياد رهندا آهن. اهڙي طرح استاد محمد حسن پناڻ جسماني طور تي هي فاني جهان 6 ڊسمبر 2004ع تي ڇڏي ويو پر ان جي محنت ۽ سچائي ڪري ساڳيو جذبو سگا جي ساٿين ۾ اڄ به روان دوان آهي ۽ هلندو رهندو. جيڪو به خير جو ڪم ٿئي پيو ان ۾ استاد محمد حسن پناڻ ۽ ٻين بزرگ ساٿين جو حصو آهي. دعا آهي ته رب پاڪ اهڙين هستين کي جنت ۾ جاءِ ڏي. آمين

www.sindhsalamat.com

سائين الھورايو قريشي صاحب

خيال ۾ يادون بہ جھرڪيءَ وانگي ٽپ ڏئي ڪڏھن ڪنھن تاريءَ تي تا ويھن تہ ڪڏھن آزاد اُڏار ۾ دنيا جا لڪاءُ پسن. اوچتو ماضي بعيد جو هڪ منظر مرزا قليچ بيگ جي ڪتاب تي نظر پوڻ سان ذھن تي تري آيو. جيڪو مون کي شاگردي واري دور ۾ محترم سائين الھورايي قريشيءَ پنھنجي صحيح سان شاھ عبداللطيف جا شعر پڙھڻ ڪانپوءِ بطور انعام ڏنو هو. جڻ ڪالھوڪي ڳالھ آھي. زندگيءَ جا پل ۾ پھر، ڏينھن ۾ هفتا، مھينا ۾ سال ائين گذري ويا خبر ئي ڪانہ پئي. خير ايتري پراڻي ڳالھ بہ ڪونھي جڏھن سنڌ ۾ ماڻھو واچون ۾ گھڙيال نہ هئڻ ڪري سج جا پاچا ڏسي وقت جو اندازو لڳائيندا هئا. پر يقينن شھدادڪوٽ ٽيڪسٽائيل مل ۾ ترين کي روزانو هلندي ڏٺو هو. اسان پنھنجو هاءِ اسڪول جي شاگردي وارو دور ياد ڪندي پنھنجن عظيم استادن کي اڄ بہ خراج تحسين پيش ڪيون ٿا.

انھن عظيم استادن منجھان سائين الھواريو قريشي بہ هڪ آھي. هو 21 اپريل 1937ع ۾ شھدادڪوٽ شھر جي جڙيل شاھ محلي ۾ پيدا ٿيو ۽ بنيادي تعليم شھدادڪوٽ مان حاصل ڪيائين. 1962ع ۾ ايم اي اڪنامڪس ۾ پاس ڪري، پوءِ وري ايم اي سنڌي بہ ڪيائين. گورنمينٽ پرونشلائيزڊ هاءِ اسڪول ۾ استاد طور ڪيئي سال پڙھايائين. ڪيترائي شاگرد اڄ بہ مختلف اعليٰ عھدن تي ملڪ ۽ قوم جو خدمتون سرانجام ڏئي رهيا آھن. سائين الھواريو قريشي سنڌي ٻولي ۽ رياضي ۾ مھارت رکندو هو. هو ڪرڪيٽ ۾ دلچسپي رکندو هو ۽ اُن بابت تمام گھڻي ڄاڻ هوندي هيس. سائين الھورايو قريشي انھن استادن مان هڪ

هو، جن جو نہ صرف لکڻ پڙھڻ سان شوق هوندو هو پر اھي ٻين کي مختلف ڪتاب پڙھڻ لاءِ همٿائيندا بہ هئا.

سائين الھورايو قريشي شايد دنيا جي ڏاھي ماڻھو البرٽ آئن اسٽائن جي فلسفي کي سمجھي ورتو هو تنھنڪري هن جي عملي زندگي ۾ ٻين ڪاڻ جيئڻ جو جذبو نمايان نظر اچي ٿو. البرٽ آئن اسٽائن پنھنجي جڳ مشھور مضمون ”دنيا منھنجي نظر ۾“ لکي ٿو تہ اسان پلي ڪيترا بہ ڪتاب پڙھون، ڪيترو بہ اونھو مطالعو ڪيون پر پوءِ بہ ان نتيجي تي پھچنداسون تہ اسان جي زندگي جو مقصد صرف ۽ صرف ٻين ڪاڻ جيئڻ آھي.

سائين الھورايو قريشي پنھنجي طبيعت ۾ عوامي ۽ ملنسار ماڻھو هوندو هو. ماڻھن جي ڳالھ غور سان ٻڌندو هو. شاگردن جي والدين سان محبت سان پيش ايندو هو. پلي ڪٽي سائين الھورائي قريشي صاحب فلسفي جا اونھا ڪتاب نہ بہ پڙھيا هجن، پوءِ بہ جڻ زندگي کي صحيح سمجھي ورتو هئائين. اھو ئي سبب هو تہ هن جي زندگي نھايت سادي هوندي هئي. هو شھر جي رهاڪن مان ڪيترن ئي نسلن کي پڙھائيندڙ باڪردار ۽ مثالي استاد هو. هن ڪڏھن بہ استاد هجڻ واري اعزاز ۽ رطبي جي برعڪس ڪم ڪيو هجي. سائين الھورايو قريشي جو آنڌي هجي يا مانجھي، سردي هجي يا گرمي، پيرين پنڌ گھر کان هاءِ اسڪول شھدادڪوٽ وقت کان اڳ پھچڻ ۽ دير تائين ويھڻ زندگيءَ جو معمول هوندو هو. سائين الھورايو قريشي بخيل طبيعت جو بلڪل نہ هو ۽ اڪثر طور تي دوست ۽ والدين سان ڪچھري ڪندي، چانھ پيئندي، اخبار پڙھندي زندگي جو مزو وٺندو هو. اسان کي ياد آھي انھن ڏينھن ۾ اسڪول ۾ راندين جو هفتو ڀرپور طريقي سان ملھايو ويندو هو. ملھ کان وٺي هر راند جا ڪيترائي مقابلا ٿيندا هئا ۽ آخر ۾ هڪ اسٽيج ڊرامو ڀرپور طريقي سان ٿيندو هو.

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

سائين الهورايو قريشي سگا شهدادڪوٽ شاخ جي باني ميمبرن مان هو. جڏهن محترم سائين اشرف کهاوڙ صاحب سگا شهدادڪوٽ شاخ کي کولڻ لاءِ 1978ع ۾ ڪنوينر بڻجي آيو ته سائين الهورايو قريشي، سائين نظام الدين سومرو، استاد محمد حسن پناڻ، سائين محمد اسلم شيخ ۽ ٻين ساٿين گڏجي ڪري سگا برانچ قائم ڪئي. سائين الهورايو قريشي 1978ع يعني شروع کان وٺي سگا شهدادڪوٽ شاخ جو صدر رهيو. هو 1978ع کان 1986ع تائين مسلسل صدر رهيو ۽ پنهنجي صدارت واري دور ۾ ڪيترائي سماجي ڪم سرانجام ڏنائين. هن ڪيترين ئي صحت جو ڪئمپون ۽ علمي ادبي پروگرام ڪرايا. سگا مرڪزجي ڪنويشن ۽ سالگرهه جي پروگرامن ۾ شرڪت ڪندو رهندو هو. هن شهدادڪوٽ شهر لاءِ بوائز ۽ گرلس ڪاليج جي قيام ۾ بهترين ڪردار ادا ڪيو. رات جو شاهي بازار ۾ نظاميه نائيٽ اسڪول پنهنجي سگا ساٿين سان گڏجي ڪيترائي سال هلايائين. جتان ڪيترائي شاگرد بنيادي تعليم حاصل ڪري ڪامياب زندگيءَ گذارڻ لڳا.

سگا شهدادڪوٽ شاخ سان شروع کان سلهاڙيل محترم محمد اسلم شيخ پنهنجي ڪتاب يادن جي خوشبو ۾ سائين الهورايي بابت لکي ٿو ته: هو شهدادڪوٽ جي قابل احترام استادن مان هڪ هيو. ڪيس ادب، تاريخ، فلسفي، سياست ۽ ڪرڪيٽ تي عبور حاصل هيو. تاريخي مثال ڏئي لاجواب ڪري ڇڏيندو هيو. مسٽر الهورايو مطالعي جو شوقين هيو. بحث مباحثن ڪري ڳالهين کي مڃائيندو هيو.

10مئي 1985ع تي سگا جو نائون ساليانو ڪنوينشن هاليبدي ان ڪراچي ۾ ٿيو جنهن ۾ سائين الهورايي قريشي کي بهترين ڪارڪردگي عيوض سگا جو نشان ۽ سند ڏني وئي. ياد رهي ته هي اهو زمانو هو جڏهن ضياالحق سگا تي سرڪاري نوڪري واري ماڻهو جي

ميمبر ٿيڻ تي پابندي مڙهي هئي پر سائين الهورايو قريشي مسلسل سگا شاخ جو صدر رهيو ۽ سماجي ڪم ڪندو رهيو. اهو هن جو نه صرف قوم سان محبت ۽ سچائيءَ جو اعليٰ مثال آهي پر هڪ وڏي بهادري پڻ آهي چو ته سگا مرڪز کان وٺي مختلف شاخن جا ڪافي نالي وارا ۽ سرگرم ساٿي سگا کان ضياءَ الحق جي ٻين ڪانپوءِ پاسيرا ٿي ويا هئا پر هي مرد مجاهد پنهنجي ترجي ماڻهن لاءِ سماجي ۽ علمي ڪم ڪندو رهيو.

سائين الهواريو قريشي هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ جو بهترين هيڊ ماستر رهيو. ان جي دور ۾ ڪيترائي پروگرام ٿيا ۽ تعليم جو معيار بهتر ٿيو. هو هاءِ اسڪول اعتبار خان چانڊيو ۽ پوءِ هاءِ اسڪول چاڪياٽي ۾ پڻ هيڊ ماستر تي رهيو. هن جي خدمت علائقي ۾ اڄ به ياد ڪئي وڃي ٿي.

سائين الهواريو قريشي 13 جون 1998ع تي هن جهان مان لاڏاڻو ڪري ويو. هن کي چار پٽ ۽ چار نياڻين جي اولاد آهي، وڏو پٽ غلام نبي (قمر)، عبدالرحمنٰ (بدر)، پروفيسر محمد ظفر ۽ صدر الدين قريشي بحيثيت استاد جي علم جي روشني ڦهلائي رهيا آهن.

مددي ڪتاب ۽ ماڻهو

1. سگا سهائي...سهيڙيندڙ اشارت حسين ميمڻ
2. يادن جي خوشبو. محمد اسلم شيخ شهدادڪوٽي
3. صدرالدين قريشي صاحب

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

استاد غلام مصطفيٰ وڌو

سوچيان ٿو ته ٻين شهرن جيان شهدادڪوٽ ۾ به هزارين لکين ماڻهو پيدا ٿيا هوندا ۽ فوت ٿيا هوندا، پر انهن مان ڪي ٿورائي هوندا جن کي ياد ڪري ان جا ڳڻ ڳائي سگهجن ٿا. حقيقت ۾ ڪنهن به ماڻهو جي باري ۾ سوچڻ ان ماڻهو جو جياپو آهي. يوناني مفڪر پارمي نائيديس الياطي چيو آهي ته جنهن تي فڪر نه ٿو ڪري سگهجي، سمجهو اهو موجود ناهي. ايوب کوسو جي ڪتاب ”مري جي ڏٺو سين“ ۾ لکيل آهي ته: آئون آهيان ۽ نه آهيان جي وچ ۾ آهيان. هڪڙا ماڻهو دنيا ۾ آهن، پر انهن جو هجڻ به ائين آهي جڻ اهي آهن ئي ڪونه . اهي پيٽ پالڻ لاءِ ڪمائين ٿا، کائين ٿا ۽ مري وڃن ٿا. بس انهن جي ايتري ئي ڪهاڻي آهي. ٻيا اُهي انسان آهن جيڪي ٻين لاءِ، قومن لاءِ، عظيم نظرين لاءِ جيئن ٿا. ايجادون ڪن ٿا. شعور ڏين ٿا. پنهنجي ذات لاءِ ذرو به مٿو نه ٿا کپائين. اهي ماڻهو ڪڏهن به مرڻا ناهن. انهن جو ڪردار زنده رهندڙ حقيقت آهي. سنڌ سونهاري ۾ اهڙا ڪردار اسان جي مجموئي سونهن ۽ حقيقي اتهاس آهن .“

شهدادڪوٽ جي مٽي اهڙن ڪيترن ئي ڪردارن سان زرخيز آهي جتي انسانن جي ڪردار جا ايترا گهاٽا ۽ ڦلدار وڻ پوکيل آهن جو اسان جو نئون نسل انهن جي عملن ۽ ڪردارن مان اتساه وٺي پنهنجي شاندار مستقبل جي ساٻيان ڪري سگهي ٿو. اهڙن ئي ڪردارن مان مرحوم استاد غلام مصطفيٰ به هڪ هو. استاد غلام مصطفيٰ وڌو ولد حاجي استاد محمد دائود وڌو 18 جنوري 1939 تي چاڪياٽي ڳوٺ ۾ پيدا ٿيو. ان دور ۾ گهٽيون سهولتون ڪونه هونديون هيون. نه بجلي، نه گئس، نه وري

books.sindhsalamat.com

ٽرانسپورٽ اڄ جيان هوندي هئي. پوءِ به ماڻهو ڏکن بکن تي پڙهندا هئا. سائين غلام مصطفيٰ پرائمري تعليم چاڪياٽي ڳوٺ مان ۽ سيڪنڊري تعليم لاڙڪاڻي مان حاصل ڪئي. چاڪياٽي شهر شهدادڪوٽ کان لڳ ڀڳ 8 ڪلوميٽرن جي فاصلي تي رتوديرو روڊ تي واقع هڪ نمايان ڳوٺ آهي، جتان جا اڪثر ماڻهو پڙهيا لکيا، ڊاڪٽر، انجنيئر، استاد، وڪيل نوڪرين وارا آهن. سائين غلام مصطفيٰ 07 فيبروري 1957ع تي پرائمري استاد طور مين پرائمري اسڪول شهدادڪوٽ ۾ پڙهائڻ جي شروعات ڪيائين. 1971ع ۾ مڊل اسڪول چاڪياٽي ۾ مقرر ٿيو. مڊل اسڪول چاڪياٽي جي جڏهن شروعات ڪئي جنهن جي ڇت به نه پئي هئي ته اسڪول جي شروعات ڪيائين جنهن ۾ ڪلاس ڇهين ۾ 20 شاگرد ڪلاس ستين ۾ 3 شاگرد ڪلاس اٺين ۾ 6 شاگرد ڳوٺ جا اهي ڇوڪرا داخل ڪيائين جيڪي رڍون ٻڪريون ۽ مال جا ڌنار هيا جيڪي اڳتي هلي وڏا آفيسر بڻيا ان دور ۾ ڳوٺ چاڪياٽي ۾ تعليم بالغان رات جو شروعات ڪرايائين. سائين جي شاگردن ۾ ڊاڪٽر عبدالوهاب وڌو صاحب جيڪو ايم ايس لمس رهيو آهي انجنيئر شفقت وڌو جيڪو هن وقت چيف انجنيئر ايريگيشن آهي ۽ الطاف حسين وڌو جيڪو هن وقت ڊايريڪٽر نيوڪليئر ايٽامڪ انرجي ڪراچي ۾ آهي.

جيئن ته هو پاڻ به ڏکن ۾ ۽ محنت ڪري پڙهيو هو ان ڪري هو معياري تعليم جي حصول لاءِ هميشه ڪوشان رهيو ۽ سڄي عمر غريب ۽ مسڪين شاگردن جي مالي مدد ڪندو رهيو ۽ شام جي وقت ڳوٺ ۾ شاگردن کي مفت تعليم ڏيندو هيو ۽ وڌيڪ تعليم پرائڻ لاءِ ٻارن کي اتساهيندو رهندو هيو. 1974ع ۾ مڊل اسڪول چاڪياٽي مان بدلي ٿي ڳوٺ رئيس اعتبار خان چانڊيي جي مڊل اسڪول ۾ استاد مقرر ٿيو ۽ اتي به سائين غلام مصطفيٰ وڏي تمام گهڻي محنت ڪئي ۽ شام جي وقت

www.sindhsalamat.com

شاگردن کي مفت تعليم ڏيندو رهيو ۽ سندس لائق شاگردن ۾ ڊاڪٽر غلام حسين وڏو، ڊاڪٽر عبدالستار وڏو، پروفيسر الطاف حسين قادري ۽ پروفيسر رشيد خانواهي قابل ذڪر آهن.

هن جي خاص خوبي بطور استاد اها هوندي هئي ته جيڪو شاگرد نه ايندو هو ته هو ان جي گهر پهچي ويندو هو. شاگرد تي يا انهن جي والدين تي پڙهڻ جي معاملي ۾ سختي ڪندو هو. شاگردن تي خاص نظر رکندو هو. ايتري تائين جو ڪوبه شاگرد فضول گهٽي ۾ نه گهمندو هو. هو شاگردن کي پڙهائي وڌيڪ تعليم ڏيارڻ لاءِ ڪوششون وٺندو هو. هو تعليم جي حصول جي معاملي ۾ ڪنهن به وڏيري جي نه ٻڌندو هو. جيڪڏهن وڏيري جي پٽ به ڪا غلطي ڪئي ته هو ان کي سخت سزا ڏيندو هو ۽ هن ائين ڪيو.

هن جو نه صرف تعليمي پر سماجي ڪمن سان به عشق هوندو هو. ڪنهن غريب گهر جي فوتي وٽ پاڻ وڃي ڪفن پهچائيندو هو ۽ مالي معاونت ڪندو هو. بيمار ماڻهو يا غريب ماڻهو جي مسئلي جي حل ڪرڻ لاءِ پاڻ پتوڙيندو هو ۽ جيستائين مسئلو حل طرف نه وڃي تيستائين سڪون سان نه ويهندو هو.

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن پنهنجن ميمبرن کي ڳوٺ سڌار جو خيال 1979ع ڏنو ۽ سنڌ جا اڪثر پڙهيا لکيا ماڻهو ان ڪم سان لڳي ويا تن سمجهيو ڳوٺ سڌريو ته سنڌ سنوارجي ويندي. سگا جا مرڪزي اڳواڻ خاص طور تي ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ، محترم ولي محمد روشن ۽ محترم خان محمد پنهور صاحب جن ماڻهن کي ٻڌايو ته پنهنجن ماڻهن کي پنهنجن حقن وٺڻ جي جاڳرتا ڏيو ته جيئن اهي ٻڌي ڪري، محنت ڪري پنهنجي حالت کي بهتر ڪرڻ لاءِ ڪوششون ڪن. اهڙي طرح ڳوٺ سڌار سنگتون ٺاهيون ويون. انهن سنگتن جي تنظيم

books.sindhsalamat.com

دوران ماڻهو هڪ ٻئي جي ويجهو ايندا ۽ ڪين پنهنجا مسئلا پروڙڻ ۽ انهن کي حل ڪرڻ جو ڏانءُ ايندو. پاڻ ۾ گڏ ويهڻ جو شعور پيدا ٿيندو ۽ قومي ٻڌي جو تصور اڀرندو.

ڳوٺ سڌار سنگت جا ساٿي پنهنجي ڳوٺ جي مسئلن جو جائزو وٺي، انهن مسئلن کي حل ڪرڻ لاءِ تدبيرون سوچين. ڪجهه مسئلا اهڙا آهن جيڪي گڏجي حل ڪري سگهجن ٿا. جيئن ڳوٺ ۾ صحت ۽ صفائيءَ جو انتظام ڪرڻ، اسڪولن ۽ اسپتالن جي مالڪي ۽ سارسنڀال لهڻ، نياڻين جي تعليم کي هٿي وٺرائڻ، تعليم بالغان شروع ڪرڻ وغيره شامل هئا. ان ڪان علاوه حڪومت جي نمائندن ۽ وس وارن ڪان روڊ رستا، اسڪول اسپتالون ٺهرائڻ لاءِ ڪوششون وٺيون هيون. سگا جا ساٿي سائين محمد اسلم شيخ، سائين محمد حسن پناڻ، سائين الهورايو قريشي ۽ ٻين ساٿين سائين غلام مصطفي سان گڏجي چاڪياڻي سميت آسپاس جي ڪيترن ئي ڳوٺن ۾ خير جا ڪم ڪيا. صحت جو ڪئمپون ۽ علمي ادبي پروگرام ڪرائيندا رهيا ۽ ساڳيو سلسلو اڄ به قائم دائم آهي.

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن شهدادڪوٽ سان شروع ڪان لاڳاپيل محترم سائين محمد اسلم شيخ صاحب چواڻي ته سائين غلام مصطفي وڏو صاحب مئٽ ۽ جيوگرافي جو ماهر استاد هيو. هڪ سٺي استاد ۾ جيڪي به خوبيون هئڻ گهرجن سي سڀ وڏي صاحب ۾ اڳ ۾ ئي موجود هيون. گوسڙو ۽ سست شاگردن جي تعمير ڪندڙ هيو، ان ڪري سندس شاگرد ٻين ڪان منفرد ۽ ذهين هئا. رٽائرمينٽ ڪان بعد رفاعي ۽ سماجي ڪمن ۾ بهرو ورتائون ڪين استاد جي ناتي مخير حضرات سندس ئي چوڻ مطابق چندا ۽ عطيا اعتماد ڪري ڏيندا هئا جنهن ڪري سگا شهدادڪوٽ ڪيترا ئي خير جا ڪم ڪيا. اهڙي ريت هن پنهنجي پوُن کي پليرو ٻڌائڻ ۾ لاتعداد ڪوششون ڪيون. 1982ع ۾ رٽائر ٿيڻ ڪان

www.sindhsalamat.com

پوءِ هن پنهنجي ڳوٺ چاڪياٽي ۾ ڳوٺ سڌار تنظيم جو بنياد رکيو. غلام مصطفيٰ وڏو هن جو مسلسل 10 سالن تائين صدر رهيو. 1998 ع ۾ ڳوٺ جي لاءِ ان وقت جي ايم پي اي محترم خدا ڏني خان چانڊيي کان واٽر سپلا اسڪيم، هاءِ اسڪول، روڊ ۽ اسپتال منظور ڪرائي.

هن رٽائرمينٽ جي پئسن ۽ ڪجهه قرض وٺي داٿود وڏو سنڌي ميڊيم اسڪول ۽ قضبانو وڏو پرائيويٽ هاءِ اسڪول 1998ع ۾ ڪولياڻين جيڪو سائين جو خواب هو هن وقت تائين اهو اسڪول ان جا وارث سنڀاليندا اچن، جتان هر سال سوين شاگرد تعليم پرائي اعليٰ تعليم لاءِ ڪاليجن ۽ يونيورسٽين جو رُخ ڪن ٿا.

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن جي ان وقت جي مرڪزي سيڪريٽري صحت محترم غلام حسين بلوچ ٻڌايو ته هڪ دفعي شهدادڪوٽ ۾ اکين جي مفت لاءِ اچڻو پيو. هو منهنجو حسراٽي پيٽرول پمپ تي انتظار ڪندو رهيو پوءِ ڳڏجي تي ويا سين. ان وقت سڳا شهدادڪوٽ جي سڄي سنڌ ۾ وڏي ۾ وڏي ڪئمپ هئي. پورا اٺ ڏينهن ڪئمپ هلي. ماڻهن جي رهڻ ۽ کائڻ جو الڳ بندو بست ٿيل هو. سنڌ ۽ بلوچستان جا پري پري کان ماڻهو آيل هئا. هو هر سال اکين جي ڪئمپ ۾ ڀرپور حصو وٺندو هو. ٻين ساٿين کي همٿائيندو هو. ڪجهه پاڻ ته وري ڪجهه ماڻهن کان مالي مدد وٺي خير جو ڪم جاري رکندو هو. هن کي سڳا ۾ عهدي وغيره جي ڪڏهن به لالچ نه رهي. بنا نالي ڳڻائڻ ۽ فوٽو ڪڍرائڻ جي هن ڪيترائي عظيم ڪم ڪيا. جن جي هڪ هن کي، ٻيو الله کي خبر هوندي. سڳا شهدادڪوٽ جا ساٿي هن جي سماجي ڪمن ۽ محنتن کي اڄ به ياد ڪري اتساهه حاصل ڪندا آهن. هر سال سڳا شهدادڪوٽ جا ساٿي هن جي نالي سان يادگار اکين جي مفت ڪئمپ

books.sindhsalamat.com

جو سلسلو ا ڄ به جاري رکندا پيا اچن . چوويهه مفت اکين جو ڪئمپون لڳائي چڪا آهن ۽ اهو سلسلو جاري آهي.

سائين غلام مصطفيٰ وڏو صاحب 2003_08_01 ع تي هن فاني جهان کي الوداع چئي، وڃي حقيقي مالڪ سان مليو. هن جو جسم خاڪي ڳوٺ صوبدار مستوئي جي وڏا قبرستان ۾ مدفون آهي. سندس ڪيل خدمتون هميشه لاءِ ياد رکيون وينديون. شال خدا پاڪ کيس جنت الفردوس ۾ اعليٰ جاءِ عطا فرمائي. آمين

مرحوم سائين غلام مصطفيٰ وڏي کي ڇهه نياڻيون ۽ به پٽ محمد ايوب اسٽاڪ اسسٽنٽ وٽنري اسپتال شهدادڪوٽ، خليل احمد وڏو مڪينيڪل انجيئر سعودي عرب آهن.

www.sindhsalamat.com

هم فقيرون سي دوستي ڪرلو

محمد اعظم جروار

شيون هڪ جهڙيون ٿئي سگهن ٿيون يا انهن جو نعم البدل ٿي سگهي ٿو. پر انسان جهڙو هوبهو ٻيو انسان نه ٿو ٿئي سگهي. شڪل، صورت يا سيرت ۾ هڪ انسان ٻئي انسان کان مختلف هوندو آهي، چاڪاڻ ته هڪ انسان جي شخصيت جا ڪيترائي رخ ۽ پاسا ٿين ٿا. هڪڙا ظاهري پاسا ته ٻيا لڪيل جيڪي مشڪل سان ڪنهن کي خبر هجي. اهوئي سبب آهي جو ڪنهن ماڻهوجي باري ۾ لکڻ ڪي حتمي يا مڪمل چئي نه ٿو سگهجي. هڪڙن ماڻهن جي شخصيت ايتري ته سحرانگيز يا وشال ۽ وصعت واري هوندي آهي جو صرف ان ماڻهوجي هڪ رخ تي به حقيقت ۾ انصاف سان لکي نه سگهبو آهي. هر ماڻهو پنهنجي ذات ۾ گلشن آهي . شهدادڪوٽ ۾ محمد اعظم جروار انهن ڪيترن ئي اهڙن ماڻهن منجهان هڪ آهي جيڪي ماضي جي يادن ۾ پراڻن ناياب ڪتابن تي دز جيان اسان ڪي صاف ڪرڻ لاءِ واجهائي رهيا آهن ته جيئن ايندڙ نسل انهن مان ڪو لاڀ حاصل ڪري سگهي. اسان جي ترجي هن موڪي تي وڌيڪ ان دور جا متارا ئي روشني وجهي سگهن ٿا. يا وري اهي ماڻهو جن تي ڪنهن حڪمران، مير ، پير ۽ وڏيري جو حڪم نه هلندو هو پر فقير محمد اعظم جروار جي پرشوق دلاسن تي پري پري کان اچي هن وٽ حاضر ٿيندا هئا. هن سان گڏ سياسي سفر ڪندڙ دوست تي ٻڌائي سگهندا ته هن جو سنڌ يا سيد سان ڪيترو عشق هو ۽ هن جي زندگي جو رومانوي داستان ته هن جا هم راز ئي ٻڌائي سگهندا ته هن ڳاڙهي ڳل تي باک ڦٽڻ ۽ ڪاري چڳ تي رات ڪٽڻ وارو پند ڪيو يا نه.هن جا يار ئي ٻڌائي سگهن ٿا ته ياري نڀائڻ ۾ اعظم جروار ڪيئن هو. هاسو سوڌي

جيئن هو جيڪو پنهنجي شادي جا ڦيرا وچ ۾ ڇڏي پنهنجي يار دودي سان گڏجي علاوٴالدين خِلجي سان مقابلي لاءِ شامل ٿيو. هن مضمون ۾ اعظم جروار صاحب جي زندگي جو مختصر خاڪو ۽ سماجي طور تي ڪجھ ڪارگذاريون بيان ڪجن ٿيون .

فقير محمد اعظم جروار 25_08_1945 تي ڳوٺ گل محمد جروار ۾ پيدا ٿيو. هن جو والد محمد اسماعيل جروار قائداعظم محمد علي جناح جون تقريرون ريڊيو تي ٻڌڻ جو ڏاڍو شوقين هوندو هو. جن کان متاثر ٿي پنهنجي هڪ پٽ جو نالو محمد اعظم ۽ ٻئي جو محمد علي رکيائين .

محمد اسماعيل يا هن جا وڏا معاشي طور تي پنهنجي زمينن ۽ دال روٽي وارا خوشحال هئا. ڳوٺ گل محمد جروار شهدادڪوٽ کان 14 ڪلو ميٽراتر طرف ڳڙهي خيرو روڊ تي واقع آهي. هن ڳوٺ جا اڪثر ماڻهو پڙهيا لکيا آهن. ڊاڪٽر، انجنيئر، وڪيل ۽ سياستدان آهن. ناليوارو وڪيل غلام حيدر جروار ، هاري ڪاميٽي جو مرڪزي رڪن مولوي عزيزالله جروار ، جماعت اسلامي جو وڏو نالو ۽ هتان صوبائي اليڪشن وڙهندڙ ڊاڪٽر صوبدار جروار، وڏو شاعر، حڪيم ۽ ميزان ڪتاب جو ليکڪ نذير احمد جروار ، ڊاڪٽر محمد اسلم جروار، سرجن معيزالدين جروار، ڊاڪٽر رضيه جروار، اڳوڻو جوائنٽ سيڪريٽري واپڊا يونين شهدادڪوٽ محمد ايوب جراور، ايڊووڪيٽ دريا خان جروار وغيره هتان جون ڪجھ شخصيتون آهن .

محمد اعظم پنهنجي ابتدائي تعليم چار درجا پنهنجي ڳوٺ جي ديني مدرسي ۾ حاصل ڪيائين ۽ ميٽرڪ جو امتحان هاٿوڪي اردو اسڪول ۾ شام جو هاءِ اسڪول هلندو هو اتان حاصل ڪيائين.اهڙي طرح اڳتي وقت حالات جي ضرورت مطابق وڌيڪ ڪورسز ڪيائين.

01_07_1966ع تي محمد اعظم جروار کي واپڊا حيسڪو ۾ بطور اسسٽنٽ لائين مين نوڪري ملي. ان وقت واپڊا ۾ نوڪري جي وڏي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

حيثيت هوندي هئي. محمد اعظم جروار پنهنجي خوش اخلاقي ڪري تر جي هر ماڻهو غريب امير، وڏيري ۽ آفيسر وٽ عزت جي نگاهه سان ڏٺو ويندو هو. هو دل جو ڪليل هو ۽ ماڻهو جي نفسيات جو ماهر هو. ٿوري ئي عرصي ۾ هن ماڻهن سان پنهنجا واسطا مضبوط ڪيا . هن جي شهرت جو هڪ سبب اهو به هو ته محمد اعظم جروار نه صرف واپڊا پر هو پرائمري ٽيچرس ائسوسيئيشن شهدادڪوٽ جي اليڪشن ۾ هر دفعي پنهنجا دوست ڪٽائيندو هو. بلدياتي اليڪشن ۾ پنهنجي حمايتي اميدوار حاجي سردار علي جروار کي بنا مقابلي شهدادڪوٽ جو ناظم چونڊرايائين.

هن جو جانور پالڻ جو شوق هوندو هو. واپڊا هائوس شهدادڪوٽ ۾ پنهنجي ڪوارٽر جي پنيان هن هڪ واڙو ٺهرايو جتي هرڻ، مور، ڦاڙها، گڏَ رکيل هوندا هئا جن سان دل وندرائيندو هو. هو اڪثر ڪري صبح جو اٿي شاهه جو رسالو پڙهندو هو. جيڪي هن جي سيراندي کان پيو هوندو هو. هو ماڻهن سان ڪچهري ڪرڻ ۽ احوال ونڻ جو شوقين هوندو هو ۽ چاهيندو هو ته ماڻهن ۾ رهان. هن کي اڪيلو ويهڻ پسند نه هوندو هو . سنگت يارن سان پيو وقت گذاريندو هو. مهمانوازي جو به شوقين هوندو هو. هن وٽ هر قسم جا ماڻهو ايندا هئا، ان ڪري علمي، سماجي ۽ سياسي بحث پيا هلندا هئا، جن ۾ هو پاڻ به دل کولي حصو وٺندو هو. هن جي محفل ۾ ڀٽائي جي بيتن کان وٺي مزاحمتي تحريڪن تائين سڀ موضوع هلندا هئا. ڪل مزاق ۽ چرچا به پيا هلندا هئا. مطلب ته واپڊا هائوس تي ماڻهن جا ميلالڳا پيا هوندا هئا.

جڏهن شام جو پاڇو ورندو هيو ته واپڊا شهدادڪوٽ جي ميدان اندر چؤطرف ڪچهري لاءِ ڪرسيون لڳي وينديون هيون ۽ هرڻن جي چالن، مورن جي جهمر ۽ گڏن ۽ ڦاڙهن جي سلامين سان ڪچهري شروع ٿيندي هئي. مهمان نوازي ۾ هو ڪابه ڪسر نه ڇڏيندو هيو. ڪافي دير تائين

ڪچهري هلندي هئي. واپڊا جي يونين جي صدر ٿيڻ کان زونل چيئرمين تائين پهتو ۽ عبداللطيف نظاماڻي ليبر هال ٺهرائڻ لاءِ ڪردار ادا ڪيائين ۽ هرعام واپڊا جي ملازمن جي حقن لاءِ آواز اٿاريندو رهيو.

سماجي ڪمن جي حوالي سان محمد اعظم جروار جون سگا شهدادڪوٽ طرفان اکين جي ڪئمپ ۾ تمام گهڻي مدد هوندي هئي.. 1994،95،96 ۽ 1997 واريون ڇهه ڏينهن لڳندڙ ڪئمپ ۾ ڊاڪٽرن ۽ مريضن جي رهائش ۽ ماني وغيره جو گهڻو خرچ ٿيندو هو ۽ سگا شهدادڪوٽ جي رڪارڊ موجب ڪو به ماڻهو فقير محمد اعظم جروار جيتري مدد ڪو نه ڪندو هو. سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين جي پروگرامن ۾ به مدد ڪندو هو. روشن تارا اسڪول گهوٽڪي جي منتظمين سان ڪچهري مان معلوم ٿيو ته اسڪول جي مد ۾ اعظم جروار صاحب گهوٽڪي جي ساٿين جي تمام سٺي مدد ڪئي هئي. هو شهدادڪوٽ شاخ جي اليڪشن جو چيئرمين به رهيو. سڀ ساٿي محمد اعظم جي دل سان عزت ڪندا هئا.

هن 15 سالن جي ڄمار ۾ پهرين شادي ڪئي ، جنهن مان هڪ ڌيءَ نالي فاطمه ۽ هڪ پٽ نالي محمد ايوب ڄائو. ڪجهه سالن کان بعد ٻئي هن فاني دنيا مان لاڏاڻو ڪري ويا. بعد ۾ سندن ڪابه اولاد ڪانه ٿي. هن کي اولاد نه ٿيڻ جي ڪابه مايوسي ڪانه هئي. هو پنهنجي ڀائٽن ۽ ڀاڻيجن کي پنهنجي اولاد وانگر پائيندو هو ۽ انهن جي پرورش اولاد وانگر ڪندو هو.

محمد اعظم جروار کي سنڌ جي تاريخ سان تمام گهڻي دلچسپي هوندي هئي. هن پنهنجي ڀائٽن جا نالا دريا خان، سوڍو خان ۽ سوٽ جي پٽ جو نالو هوش محمد رکيو جيڪي سڀ سنڌ جي تاريخ ۾ هيرو آهن.

محمد اعظم جروار سائين جي ايم سيد کي نظرياتي ليڊر طور تسليم ڪندو هيو. شايد تنهن جي ڪري هن کي سنڌي مارويڙن سان ڏاڍو

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

پيار هوندو هو. هڪ پيري ڪنهن ماڻهو سائين جي ايم سيد جي شان ۾ ڪجھ طنزيا جملا ڳالهايا جنهن تي محمد اعظم جروار چيو ته پهريان وضو ڪري اچ بعد ۾ ان شخصيت جي باري ۾ ڳالهاءِ.

فقير محمد اعظم جروار ڪينسر جهڙي موذي مرض سان ٻه سال جنگ وڙهندي نيٺ 2010_04_09 تي دم ڏٽي حوالي ڪيو. سندس جنازي نماز ۾ سنڌ جي ڪنڊ ڪڙڇ کان آيل ماڻهن شرڪت ڪئي. سندس آخري آرام گاهه ڏاڏوئي قبرستان آهي.

books.sindhsalamat.com

هڪ جفاڪشي انسان

ڪيپٽن ڊاڪٽر محمد صالح شيخ

جڏهن مشرقي ۽ مغربي پاڪستان هوندو هو, تنهن دور ۾ شهدادڪوٽ اڄوڪي دور جي بلڪل برعڪس هوندو هو. اهو بلڪل ننڍڙو ۽ مختصر هوندو هو. صحت يا تعليم جون خاص سهولتون ڪونه هونديون هيون، پر جيڪڏهن شهدادڪوٽ شهر جي اوائلي ۽ شروعاتي ڊاڪٽرن جا نالا ڳڻبا ته انهن جي لسٽ ۾ ڊاڪٽر محمد صالح شيخ جو نالو ضرور ايندو. چوندا آهن ته ڊاڪٽر ۽ طبيب دوا درمل ڏيندو آهي باقي ڦڪيون تڏهن فرق ڪن جڏهن امر ٿئي الله جو. ڊاڪٽر محمد صالح شيخ جي هٿ ۾ الله تعالي اهڙي شفا رکي هئي جو هو سڄي تر لاءِ هڪڙي وڏي غنيمت ٻڻجي ويو. سڄو ڏينهن هن جي اسپتال مريضن سان پري پئي هوندي هئي. غريب، مسڪين ڪيترن سالن کان بيمارين ۾ ورتل مرد ۽ عورتون ڊاڪٽر محمد صالح جي احوالن چرچن تي ۽ هلڪي ڦلڪي دوا تي خوش ٿئي ويندا هئا. رب پاڪ هن کي غير معمولي حافظو ڏنو هو ۽ هوبنيادي طور هتي جي شروعاتي رهاڪو هجڻ ڪري تر ۽ آس پاس جي هر ماڻهو، انهن جي وڏن ۽ ننڍن کي چڱي طرح نه صرف سڃاڻيندو هو، پر انهن جا پاڻ ۾ ڪهڙا مسئلا آهن ، ڪير ڪنهن سان ساڙ ڪري ٿو يا نه ٿو ٿهي وغيره جي به خبر هوندي هئي چو ته مريض هن کي دل جو بار هلڪو ڪرڻ لاءِ پنهنجن عزيزن ۽ مائٽن جا سور به سليندا هئا. هوگهرن ۾ سس نهن ، ساهيڙي يا مائٽياڻين جا جهيڙا مريض عورتن جي سائيڊ وٺي انهن جي دل جي ڳالهه ڪري ائين خوش ڪري ڇڏيندو هو جو مريض جي رت ئي وڌي ويندي هئي. هو نفسيات جو وڏو ڄاڻو هو. ماڻهن جا معاشي ۽ معاشرتي مسئلن تي ڳالهائي انهن کي کلائي پنهنجي وات جي مٺاس

www.sindhsalamat.com

سان پريشان ماڻهن کي خوش ڪري موڪليندو هو. هن جي زبان مان نڪتل لفظ گهٽ لاءِ دوا ۽ علاج جو ڪم ڪندا هئا. ڪيترن ماڻهن لاءِ وڏي وٿ ۽ سهارو هو. مريض فري گري موٽي هن وٽ اچي خوش ٿئي ويندا هئا. هن وٽ جادو هو الائي ڇا هو, پر مريض کي پوري پڪ هوندي هئي ته جي هو ٺيڪ ٿيندو ته ڊاڪٽر صالح وٽ ٿيندو ۽ ڊاڪٽر محمد صالح به معمولي فيز وٺي علاج ڪري الله تعالي جي حڪم سان ٺيڪ ڪري ڇڏيندو هو. هو اڄ جي ڊاڪٽرن کان مختلف هو جيڪي ٽيسٽون رپورٽون ڪرائي مريض جي خرچن سان چيلهه ئي ڀڃي ڪري ڇڏين ٿا پر هو مريض جي نبض ڏسي حوال پڇي دوا لکي ڏيندو هو.وڏيڪ شفا الله تعالي ڏيندو هو.

اڄ به جيڪڏهن اوهان ڪنهن جهوني حجم وٽ ويندا ۽ ٿورو احوال پڇندا ته هو اوهان کي وارن ناهڻ دوران نه صرف سڄي شهر جو بلڪ ملڪ جو احوال منٽن ۾ ٻڌائيندا ۽ وار به ٺهي ويندا. اهڙي طرح سڄي شهر جي ڊاڪٽرن تي اهڙو ته ڪمال جو تبصرو ڪندا جو ڇڻ ته انهن وٽ وڏا تجربا هجن. هر هڪ ڊاڪٽر تي واري واري سان تبصرو ڪندا. هر ڪنهن جي ڪانه ڪا خوبي يا اوڻائي بيان ڪندا. ڊاڪٽر محمد صالح لاءِ چوندا ته هن کي وڏو حافظو آهي. يادگيري جو پڪو آهي ۽ جيڪڏهن ڪنهن ماڻهو کان پنهنجن ابن ڏاڏن جا نالا وسري وڃن ته اچي ڊاڪٽر صالح کان پڇن. هو انهن کي چار پنج پيڙهين تائين جا نالا سولائي سان ٻڌائي سگهندو. واقعي به رب پاڪ هن کي تمام گهڻو حافظو ڏنو آهي.جيڪو به شخص هڪ دفعو هن سان مليو پوءِ سڄي زندگي هن کان نه وسرندو آهي. ڊاڪٽر محمد صالح چئي ٿو ته اهو هن تي رب پاڪ جو خاص ڪرم ۽ امڙ جون دعائون آهن. هن جا والدين بنيادي سنڌي تعليم پڙهيل هئا ۽ هن جو والد غلام رسول شيخ شهر ۾ درزڪو ڪم ڪندو هو ۽ گهر جو خرچ پڪو

ڪيندو هو. 02مارچ 1940ع تي غلام رسول شيخ کي پهريتو پٽ ڄائو جنهن جو نالو محمد صالح رکيو ويو. رب جي حڪم سان ۽ والدين جي دعائن سان هو واقعي به وڏو صالح نڪتو. غلام رسول شيخ کي ٻيا به پنج پٽ ۽ چار نياڻيون رب پاڪ عطا ڪيون پر محمد صالح پنهنجي مٽ پاڻ آهي.

محمد صالح شيخ پرائمري کان ميٽرڪ جي تعليم شهدادڪوٽ ۾ ئي حاصل ڪيائون ۽ 1959ع ۾ گورنمينٽ هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ مان سنڌ يونيورسٽي بورڊ مان ميٽرڪ جو امتحان فرسٽ ڊويزن ۾ پاس ڪيائون ۽ جڏهن کان وٺي هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ قائم ٿيو آهي ته هو پهريون شاگرد هو جيڪو ميٽرڪ جي امتحان ۾ فرسٽ ڊويزن ۾ آيو هو. ان کان پوءِ هن حيدرآباد گورنمينٽ ڪاليج ۾ داخلا ورتي جتي پهرين ڏينهن تي ئي ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ هالا وارو (باني سگا) مسعود نوراني نوابشاهه وارو (اسٽوڊنٽ ليڊر, سنڌ جو لا ايڊوائزر هيو ۽ هاڻي ڪراچي جو مشهور ليبر ڪورٽ جو وڪيل) ۽ فضل صديق شيخ مٽياري وارو (سابق سيڪريٽري ليول جو ماڻهو ۽ سنڌ منرل ڊپارٽمينٽ جو آفيسر) جن سان ملاقات ۽ دوستي ٿي . اهي گورنمينٽ ڪاليج جو سڄو وقت هاسٽل ۾ روم ميٽ پڻ رهيا ۽ اڄ تائين سندن چواڻي اها دوستي قائم ۽ دائم آهي .

محمد صالح شيخ جي مسلسل محنت ۽ شوق ڪري خوشقسمتي سان MBBS لاءِ لياقت ميڊيڪل ڪاليج ڄامشورو ۾ داخلا ٿئي وئي. هن جو ۽ هن جي والدين جو خواب ساڀيان ٿيو. هن ڊاڪٽري پڙهڻ دوران به محنت ڪري ڪيترائي انعام ۽ ميڊل پڻ حاصل ڪيا. ان کان پوءِ Medicine۽ Children وارن واردن ۾ هائوس جاب ڪيائون. بعدم R.B.U.T ۾ اسپتال شڪارپور ۽ سول اسپتال دادو ۾ ميڊيڪل آفيسر طور مقرر ٿيا.

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

هڪ ڏينهن ڊاڪٽر محمد صالح ۽ ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ ۽ استاد بخاري (سنڌ جو مشهور شاعر ۽ ان وقت جو دادو ڪاليج جو ليڪچرر) ويٺي ويٺي دادو ۾ "سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن" جو پايو رکيو ۽ ان جي ميمبرشپ ڪرڻ ۾ لڳي ويا. ڊاڪٽر محمد سليمان ان ڏس ۾ پنهنجي تن، من ۽ ڌن سان محنت ڪرڻ لڳي ويو .سگا اڄ سنڌ جي تعليم ۽ سماجي ڪيتر ۾ تمام بهترين ۽ وڏي تنظيم آهي جنهن مان ڪافي فردن فائدو حاصل ڪيو آهي.

1971 ع ۾ پاڪ هند جي جنگ جي ڪري فوج جا ڊاڪٽر، آفيسر هندستان ۾ قاتل ٿيا انهن جي خال کي پرڻ لاءِ ڊاڪٽر محمد صالح شيخ صاحب جن پاڻ کي والنٽيئر طور پيش ڪيو ۽ سندن کي ڪيپٽن جي Rank۾ لاهور چانوٽي ۾ مقرر ڪيو ويو ۽ جلد ئي اڳين مورچن ۾ 09 بلوچ رجمينٽ جو R.M.O ڪري روانو ڪيو ويو جتي پڻ 09 بلوچ رجمينٽ جي قصور سيڪٽر جي باردر تي ڊاڪٽر جي حيثيت سان هن حصو ورتو جنهن جي نتيجي ۾ ڊاڪٽر محمد صالح شيخ جن کي پاڪ آرمي جي طرفان تمغه جنگ ڏنو ويو. ان کان پوءِ جڏهن فوج جا پنهنجا قاتل ڊاڪٽر موٽي آيا ته سول ڊاڪٽرس کي رليز ڪري واپس موڪليو ويو.

1974 ع شهدادڪوٽ ۾ پنهنجي ڪلينڪ کولي پرائيويٽ ڊاڪٽري شروع ڪيائون. ان دوران پاڪستان ميڊيڪل ايسوسيئيشن جي شاخ پڻ کولرائڻ ۾ مدد ڪئي جنهن ۾ پاڻ صدر جي حيثيت سان رهيا. اڳتي هلي سگا جي شاخ شهدادڪوٽ ۾ پڻ قائم ڪرڻ لاءِ مدد ڪيائون جنهن سان اڄ تائين سلهاڙيل ۽ معاون طور شامل آهن ۽ ڊاڪٽر محمد صالح شيخ سگا شهدادڪوٽ جا بنيادي ميمبر آهن ۽ 1978 کان وٺي اڄ ڏينهن تائين شامل حال رهندا پيا اچن. سگا شهدادڪوٽ جي اڪين جي

books.sindhsalamat.com

ڪئمپ ڪان وٺي هر ننڍي وڏي پروگرام ۾ ڪنهن نه ڪنهن طريقي سان شامل رهيا آهن.

ڊاڪٽر محمد صالح شيخ اهڙي طرح 1974 کان 2017 ع تائين پنهنجي زندگي جا 43 سال شهدادڪوٽ ۾ مناسب فيز مختصر علاج ۽ کل پوڳ جي چاشني سان شهر ۽ پسگردائي جي ماڻهن جي خدمت ڪندا رهيا.هن وقت پنهنجن پٽن ، پوٽن ۽ گهر وارن سان اڪثر ڪراچي ۾ رهن ٿا ۽ اڪثر وقت عبادت ۾ گذارين ٿا. رب پاڪ هن کي شاد ۽ آباد ڪري ! صحت ۽ سلامتي عطا ڪري! ۽ هو پنهنجي اهل عيال سان خوش هجي! آمين

www.sindhsalamat.com

محمد اسلم شيخ

سگا شهدادڪوٽ جي ساٺ ۾ شروع کان ساٿ نڀائيندڙ ۽ رضاڪارن کي همٿ ڏيندڙ محسن ۽ اڳواڻ سائين محمد اسلم شيخ صاحب خاص حيثيت رکي ٿو. هن جي شخصيت جا ڪيترائي رخ آهن پر هو هر لحاظ کان بهترين شخصيت آهي. الله سائين هن کي علم ۽ فهم سان نوازيو آهي. هو پنهنجي ادبي ۽ فقيراڻي طبيعت جي ڪري هر دل عزيز ۽ نهايت قدآور شخصيت آهي.

ڪنهن ڪنهن ماڻهو منجهه اچي بو بهار جي نما شخص محمد اسلم ولد حاجي رضا محمد شيخ شهدادڪوٽ ۾ تاريخ 1951_05_01 پيدا ٿيو. هن جي تعليمي قابليت ايم اي (لٽريچر)، بي ايس سي، ايل ايل بي آهي. هن جي سگا سان وابستگي سال 1978ع کان اڄ ڏينهن تائين هلندي اچي. هو سگا ۾ بحيثيت لائيف ميمبر، نائب صدر، جنرل سيڪريٽري ۽ صدر (سال 88 کان 1993ع) رهيا.

هن ادبي پروگرام، ميڊيڪل ڪئمپس، مذاڪرا، مختلف سماجي ۽ رفاعي خدمتون سر انجام ڏنيون آهن ۽ ڏيندو ٿو رهي. هن کي سگا شهدادڪوٽ برانچ پاران شهدادڪوٽ ۽ ان جي پرپاسي ٻهراڙين ۾ مفت طبي ڪئمپن جو بنياد وڌو، جنهن سبب شهدادڪوٽ ۾ سگا جي پذيرائي ٿي.

هن شهدادڪوٽ جي ماحول ۽ مزاج ۾ ادب، مشاعرن، نوجوانن ۾ تقرير ۽ تحرير ڪرڻ جو جذبو پيدا ڪيو. محمد اسلم شيخ صاحب مرحوم نظام الدين سومرو جي قائم ڪيل نظاميه تعليم بالغان سينٽر ۾ اڻ

books.sindhsalamat.com

پڙهيل، مزدورن، هارين، ڪاريگرن، هوٽل جي بيرن وغيره کي ترغيب ڏئي ساڻن تعليمي ذوق پيدا ڪرايو. هو 1971ع کان 1973ع تائين بحيثيت ميونسپل هاءِ اسڪول/ گورنمينٽ هاءِ اسڪول ۾ سائنس ٽيچر طور خدمتون سرانجام ڏنيون. هن 1974ع کان 1995ع تائين بحيثيت وڪيل طور خدمتون انجام ڏنيون. ان بعد محمد اسلم شيخ 1995ع کان 2011ع تائين بحيثيت جج جي خدمتون انجام ڏنيون. هن 2011ع کان 2018ع تائين لا ڊپارٽمينٽ جي بحيثيت ايڊيشنل سيڪريٽري ۽ سيڪريٽري قانون ۽ هيومن رائيٽس ڊپارٽمينٽ ۾ خدمتون سرانجام ڏنيون. هن جي 2018ع کان اڄ تائين بحيثيت ميمبر سنڌ جوڊيشل هيومن رائيٽس ڪميشن گورنمينٽ آف سنڌ جي مقرري ٿي. پاڪستان ليول تي سماجي ورڪرس ۽ سندن خدمات جي سلسلي ۾ ضلعي لاڙڪاڻي مان محمد اسلم شيخ کي پاڪستان سوشل ايسوسيشن PSA پاران اسلام آباد ۾ وفاقي وزير سوشل ويلفر پاران گولڊ ميڊيل "ستاره سماج "جو سوشل ايوارڊ ڏنو ويو. ان کان علاوه هن اسلامي شريعه ڪورس، IAPR قانون جي 49 گروپ جي قاهره، مصر ۾ پاڪستان جي وفد جي نمائندگي ڪئي .هن ڪيترن ئي هيومن رائيٽس ۽ لا، جسٽس تي ملڪي ۽ بين القوامي سيمينارن ۽ مذاڪرن ۾ حصو ورتو آهي. هن کي قانون جي ڊرافٽنگ ۽ ان جي فني مهارت حاصل آهي.

سگا پاران بين الاقوامي سّچل ڪانگريس 1989ع ۾ ٿي جنهن جي قافلي کي سنڌ گهمڻ دوران هن موهن جي دڙي تي سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين سان گڏجي ميزباني ڪئي. هن سگا جي 2018ع جي اليڪشن ۾ اعزازي چيف اليڪشن ڪمشنر طور خدمتون سرانجام ڏنيون.

محمد اسلم شيخ جو نه صرف سماجي ڪمن طرف لاڙو نظر اچي ٿو پر هو علمي ادبي لحاظ کان به سرگرم رهيو آهي. سائين محمد اسلم

www.sindhsalamat.com

شيخ جا ڇپيل ڪتاب شاداب شهدادڪوٽ (سنڌي) روح روان (سنڌي ۽ اردو) دل جو دفتر (شاعري)، (سنڌي، اردو ۽ انگريزي) يادن جي خوشبو (سنڌي) Visionانگريزي ۽ مختلف ريسرچ پيپر، مضمون ۽ مقالا وغيره شامل آهن. محمد اسلم شيخ جوهيومن رائيٽس تي هڪ مستند ڪتاب انگريزي زبان ۾ Inalienable Human Rightsسنڌ يڪا اڪيڊمي ڪراچي مان شايع ٿي چڪو آهي جنهنجي مهورت جلد ٿي رهي آهي. اسلم صاحب ادب ۽ شوشل۽ هيومن رائٽيس جي وسيع ڪيترم پنهنجي پهچان پنهنجي جنم يومي شهدادڪوٽ سان اريي ڇڏي آهي. هوASIF ايسوسءشن آف سوشل ۽ انٽل ايڪچوئل فورم جا باني چيئرمن به آهن.

سگا شهدادڪوٽ شاخ جا ساٿي هميشه محمد اسلم کي پنهنجي سينئر ساٿي ۽ اڳواڻ سمجهندا آهن. هو جتي به هجي پر هن جي پنهنجن ساٿين سان گڏجي پوکيل پوٽو وڌي وڻ ٿيو آهي ۽ آس پاس جي علائقن جي ماڻهن کي ميوو ۽ ڇانورو ڏئي رهيو آهي. سگا جا ساٿي اهو تسلسل قائم رکندا پيا اچن. رب پاڪ کان دعا آهي ته سائين اسلم صاحب جتي به هجي پنهنجي اهل عيال سميت صحت ۽ سلامتي سان زندگيءَ گذاري. آمين

اصول پرست ۽ سنجيده انسان

ايڊووڪيٽ سردار خان چانڊيو

وقت بهترين استاد آهي. اهو گهڻو ڪجهه سيکاري ٿو. دنيا جا وڏا سچ وقت گذرڻ سان ڪوڙ ثابت ٿيا آهن ۽ وري ڪيترائي ڪوڙ سچ ثابت ٿيا آهن. ڪي ماڻهو وقت ڏسي پاڻ پليو وجن ته ڪي وري وقت ڏسي اپرندڙ سج جي سلامي ڪن. حقيقت ۾ ڪنهن به شخصيت جو ماپو ڪرڻ ڏکيو آهي، پر وقت اهو ماپو آهي جنهن سان خبر پئجي سگهي ٿي. سوچيان وينو ته اسان جي شهر شهدادڪوٽ ۾ تمام ٿوري وقت ۾ ڪيترا ئي ماڻهو ڏسندي ڏسندي متجي ويا آهن. ڪيترائي نوان سردار، پوتار ۽ ليڊر ٿيا آهن. ڪيترن ئي وقت سان سياسي لڳ لاڳاپا پئي متايا آهن. ان ۾ ڪو شڪ ڪونهي ته وقت سان تبديلي اٽڙ آهي ۽ جيڪڏهن اها تبديلي هاڪاري آهي ته ان سان سماج ۾ مثبت تبديلي ايندي آهي. جرمني جي مشهور تعليمدان جان پيسٽلزئي مطابق روين جي مثبت تبديلي کي ئي اصل ۾ تعليم چئبو آهي. ايڊووڪيٽ سردار خان چانڊيو انهن تمام ٿورن ماڻهن مان آهي جن کي اسان شروع کان وٺي مجموعي طور تي ماڻهن جي ڀلي لاءِ ڪوششون ڪندي ڏٺو آهي. هر ڪنهن ننڍي وڏي سان پيار ۽ احترام سان لفظن کي توري تڪي ڳالهائيندي ڏٺو ويو آهي. سردار خان چانڊيو سگا شهدادڪوٽ جو بنيادي ميمبرن مان هڪ آهي. هن ڪڏهن به زندگي ۾ غلط يا سوديبازي ڪري زوري جاءِ ناهڻ جي ڪوشش نه ڪئي آهي. سردار خان چانڊيو پنهنجي من جو سردار آهي ۽ روايتي سردار جي برعڪس هن پاڻ پڙهائي ۽ محنت تي زور ڏئي وڪالت ۾ وڏو نالو ڪمايو آهي. هن جي نظر ۾ محنت ۽ تعليم ئي روشن مستقبل لاءِ ضروري آهي. تنهنڪري هو هر ڪنهن کي محنت ۽ تعليم جو درس

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

ڏيندو رهندو آهي. هن پنهنجن پٽن کي اعليٰ تعليم ڏياري هن معاشري جو ڪامياب ۽ ڪارگر فرد بڻايو آهي ۽ پنهنجن نياڻين کي وڪالت ۽ ڊاڪٽري پڙهائي هڪ بهترين مثال قائم ڪيو آهي .

سردار خان چانڊيي 18 اپريل 1953ع تي رئيس غوث ڏني چانڊيي جي گهر ڳوٺ اعتبار خان چانڊيو ۾ جنم ورتو. ڳوٺ اعتبار خان چانڊيو شهدادڪوٽ شهر جي اوڀر طرف پنجن ڪلوميٽرن جي مفاصلي تي آهي. جيڪو اُن وقت جي ضلعي لاڙڪاڻي ۽ هاڻوڪي ضلعي قمبر شهدادڪوٽ ۾ اچي ٿو. هن بنيادي تعليم ڳوٺ جي پرائمري اسڪول ۾ ورتي. جڏهن ته 1964_65ع ڌاري ڳوٺ اعتبار خان چانڊيو ۾ مڊل اسڪول جو بنياد پيو. جنهن جو پهريون استاد موجوده نالي وارو ليکڪ ۽ محقق سائين در محمد پٺاڻ مقرر ٿي آيو. جنهن وٽ ڇهين ڪلاس پڙهي، ستين ڪلاس لاءِ هن شهدادڪوٽ جي ميونسپل هاءِ اسڪول ۾ داخلا ورتي.

سردار خان چانڊيي 1969ع ۾ ميونسپل هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ مان مئٽرڪ ڪري وڌيڪ تعليم حاصل ڪرڻ لاءِ ڊگري ڪاليج شهدادڪوٽ ۾ داخلا ورتي. جتان 1971ع ۾ انٽر ۽ 1973ع ۾ گريجوئيشن ڪيائين. اُن وقت بورڊ جا امتحان حيدرآباد ۽ گريجوئيشن جا امتحان سنڌ يونيورسٽي ڄامشورو طرفان ورتا ويندا هئا. هن گريجوئيشن ڪرڻ بعد 1975ع ۾ مئنيجر دفتر طور سرڪاري ملازمت شروع ڪئي، ۽ اهڙي ريت حيدرآباد سکر جي دفتر روزگار ۾ نوڪري ڪيائين.

1978ع ۾ هو والد جي طبيعت ناساز ٿيڻ سبب سرڪاري ملازمت تان استعيفيٰ ڏئي موٽي شهدادڪوٽ آيو. ساڳئي سال ۾ محترم محمد اشرف کهاوڙ سان گڏجي سگا شهدادڪوٽ شاخ جو بنياد

وڌائون. جنهن بعد ميمبر سازي ڪري ڪم شروع ڪيو ويو. 1978 کان وٺي سگا شهدادڪوٽ سان لاڳاپيل آهن. سگا شهدادڪوٽ شاخ جا ٻه دفعا جوائنٽ سيڪريٽري رهيا آهن ۽ شروعاتي گڏجاڻين ۽ پروگرامن ۾ ساٿين سان شامل هوندا هئا. هن جي دور ۾ ڪيترائي ادبي ۽ علمي پروگرام ٿيا ۽ صحت جون ڪئمپون لڳيون .

سردار خان چانڊيي ان دور ۾ ايل ايل بي لاءِ لا ڪاليج لاڙڪاڻي ۾ داخلا ورتي. جتي اُن وقت قاضي اختر صاحب هيو. ايل ايل جي ڊگري وٺڻ بعد 1982ع ۾ سنڌ بار ڪائونسل ۾ رجسٽر ٿيو. جنهن بعد وڪالت سان گڏو گڏ سگا جي پليٽ فارم تان مختلف سماجي ڪمن ۾ حصو وٺندو رهيو.

قمبر شهدادڪوٽ ضلعو ٿيڻ سبب 2006ع ۾ بار ڪائونسل قمبر شهدادڪوٽ ۾ رجسٽر ٿيو. ۽ 2007 ۽ 2008ع لاءِ ضلعي صدر مقرر ٿيو. جنهن بعد هو نومبر 2008ع ۾ جج ائنٽي ٽيررازم طور مقرر ٿيو. جيڪا ڪورٽ جيڪب آباد، شڪارپور، ۽ ڪشمور ڪنڌ ڪوٽ تي مشتمل هئي. ۽ ڪورٽ جيڪب آباد ۾ هئي. 2011ع ۾ جج جي عهدي جو مدو پورو ٿيو.

سردار خان چانڊيو عهدي جو ٽائيم پورو ڪري واپس شهدادڪوٽ آيو ۽ پوءِ وڪالت سان گڏو گڏ سماجي ڪم شروع ڪيائين ۽ هن وقت پنهنجي حال ۾ مزاج آهر سماجي ۽ خير جا ڪم ڪندو ٿو رهي. رب پاڪ کان دعا آهي ته هو پنهنجي اهل عيال سميت خوش ۽ سلامت هجي. آمين

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

ڊاڪٽر عبدالستار وڏو

ڪي ماڻهو شهرن جي ڪري سڃاتا وڃن ٿا ته وري ڪي شهر ماڻهن جي ڪري سڃاتا وڃن ٿا. سنڌ جي ننيڙي ڳوٺ پاٽ شريف جو نالو اچڻ سان علامه آءِ آءِ قاضي ياد اچيو وڃي ٿو، يا ٺلتي جهڙو ننڍڙو ڳوٺ شمس العلماءَ دائود پوٽي جي ڪري سڃاتو وڃي ٿو. "سن" شهر سائين جي ايم سيد ۽ هالا مخدوم نوح هالائي ۽ مخدوم طالب المولىٰ جي ڪري سڃاتا وڃن ٿا. بلڪل ساڳي طرح شهدادڪوٽ جي سڃاڻپ ميان غلام صديق يا حاڪم شاهه پٽ وارو ٿي سگهي ٿي پر سڄي سنڌ ۾ اکين جي ڪئمپن جا دورا ڪندي خبر پئي ته انسانيت جي بي لوث خدمت ڪندڙ مسيحائي شخصيت، ڊاڪٽر عبدالستار وڏو شهدادڪوٽ جي سڃاڻپ ٿي چڪو آهي. سيوهڻ، جهانگارا باجارا، گهوٽڪي، ٺل، جيڪب آباد، پير جو ڳوٺ، ڪشمور، لاڙڪاڻو، ميرو خان، باڍهه، نئون ديرو، نصيرآباد، وارهه، پنجاب جي شهر مظفرگڙهه، ۽ بلوچستان جي شهرن اوستامحمد، جهل مگسي ۽ گنداواهه سميت ڪيترن ئي ننڍن وڏن شهرن ۾ هر سال اکين جو ماهر ڊاڪٽر عبدالستار وڏو ڳاڏي ڪاهي اچي ڪئمپون قائم ڪري ٿو پر مختلف ملڪن ۾ به پنهنجون خدمتون سرانجام ڏيندو رهي ٿو.

ڊاڪٽر عبدالستار عرف گدا حسين وڏي جو جنم 30 نومبر 1961ع مشهور ڳوٺ چاڪياڻي ۾ ٿيو. سندس والد صاحب جو نالو احمد خان وڏو آهي، جيڪو ايس. ڊي. او (ايريگيشن) هوندو هو. هن جو ڳوٺ چاڪياڻي شهدادڪوٽ شهر کان ست ڪلو ميٽر جي مفاصلي تي موجود آهي. چاڪياڻي شهدادڪوٽ جو پاٽ شريف آهي، ڇاڪاڻ ته هتي علمي ادبي پڙهيل لکيل ڪيترين ئي شخصيتون پيدا ٿيون آهن. جن سڄي سنڌ ۾ نالو روشن ڪيو. ڊاڪٽر عبدالستار وڏو صاحب انهن بي باڪ شخصيتن منجهان هڪ آهي.

ڊاڪٽر عبدالستار وڏي بنيادي تعليم مين پرائمري اسڪول (هاٽوڪي خدا بخش مين پرائمري اسڪول) شهدادڪوٽ مان ورتي. ميٽرڪ 1976ع ۾ گورنمينٽ پرونشلائيزڊ هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ ۽ انٽر 1979ع گورنمينٽ ڪاليج شهدادڪوٽ مان فرسٽ ڪلاس ۾ پاس ڪيائين. سندس ذهني لاڙو شروع کان ئي مزاج مسيحائي هيو، اهو ئي سبب هو جو هن1987ع ۾ چانڊڪا ميڊيڪل ڪاليج لاڙڪاڻي مان ڊاڪٽريءَ پڙهي MBBS جي ڊگري ۾ حاصل ڪئي. جنهن بعد 1988ع ۾ چانڊڪا ميڊيڪل ڪاليج جي اکين جي شعبي ۾ هائوس جاب ڪيائين. 1989ع ۾ ڊائو يونيورسٽي ڪراچي ۾ پروفيسر منظور صاحب وٽ پوسٽ گريجوئيٽ جو شاگرد رهيو بعد ۾ Specialization in Ophthalmology in MCPS from College of Physician and Surgeon Karachi ۾ حاصل ڪيائين. ۽ پوءِ سڀ کان پهريان 10 مارچ 1990ع تي عاقل لاڙڪاڻي ۾ ميڊيڪل آفيسر جي حيثيت سان گورنمينٽ ملازم طور شامل ٿيو. ڊاڪٽر صاحب ميڊيڪل آفيسر کان علاوه هڪ ٽريني رجسٽرار طور 1990ع کان 1994ع تائين رهيو. 1994ع کان 1996ع تائين ڪراچي جي اسپتال ۾ رهي ميڊيڪل جي ٿرڊ ۽ فورٿ ييئر جي شاگردن کي پڙهائيندو هو.

ڊاڪٽر عبدالستار صاحب پنهنجي محنت سان سڄي سنڌ مان واحد شاگرد هو جنهن MCPS جو امتحان سيپٽمبر 1996ع ۾ پاس ڪيو. پروفيسر منظور مرزا جي نظرثاني ۾ MCPS ڪرڻ يقينن هڪ اعزاز هو. پنهنجي استاد جي حڪم ۽ خواهش تي اڳتي پڙهائي ڇڏي ۽ وڌيڪ ڊگريون حاصل ڪرڻ بدران اچي سنڌي ماڻهن جي خدمت ڪرڻ لاءِ پنهنجي شهر شهدادڪوٽ پهتو. (جيڪو شهر سندس جنم ڀومي پڻ آهي.) جتي 17 ڊسمبر 1996ع تعلقي اسپتال شهدادڪوٽ ۾ اکين

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

جي ماهر ڊاڪٽر طور شامل ٿيو. مئي 1998ع تي اکين جي ماهر ڊاڪٽرن جي ڪميشن ٿي. 22 ڊاڪٽرن جي ميرٽ ۾ هو ٻيو نمبر آيو.

جڏهن ڊاڪٽر عبدالستار وڏو تعلقي اسپتال شهدادڪوٽ ۾ آيو ته اُتي اکين جو الڳ وارڊ يا سامان وغيره ڪونه هو. هن پنهنجي مدد پاڻ تحت ڪم شروع ڪيو ۽ سگا شهدادڪوٽ شاخ جا ساٿي پڻ سندس مدد گار رهيا. اهو اڄ تائين اسپتال جي رڪارڊ ۾ آهي ته اکين جي وارڊ کي رنگ ڪرائڻ، بنيادي سامان وٺي ڏيڻ ۾ شروعات سگا شهدادڪوٽ ڪئي. ڊاڪٽر عبدالستار صاحب تعلقي اسپتال شهدادڪوٽ ۾ پاڻ مرادو انقلابي قدم کڻي او پي ڊي، اکين جو وارڊ ۽ بلاڪ قائم ڪيو. جنهن ۾ هن اکين جي مريضن لاءِ خاص طور آپريشن ٿريٽر به قائم ڪيو آهي. 2003ع ۾ پريوينشن اينڊ بلائينڊنيس سيل ڪراچي جي تعاون سان ڪافي سامان مليو. جنهن سان هن اکين جو يونٽ ٺاهيو ۽ اڄ تائين بهترين خدمتون ڏئي رهيو آهي. هن پنهنجي ماهراڻي تجربي جي بنياد تي هڪ مهيني جي چاول ٻار جو ڪامياب آپريشن ڪري مثال قائم ڪيو. ڪيس اکين جي ليزر ۽ ٻين گهڻين اهم قسمن جي سرجرين جي قابليت حاصل آهي. هن پنهنجون ذاتي ڪوششون وٺي شهدادڪوٽ جي اسپتال جي اکين جي وارڊ کي نهايت ڪارگر بڻايو. هر سال اسپتال مان لڳ ڀڳ 3000 جي آپريشن لينس عام ماڻهن جي بنا پئسي جي ٿيو وڃن .

ڊاڪٽر عبدالستار وڏو شهدادڪوٽ ۽ آسپاس ۾ ٽراڪوما جي بيماري بابت 1997ع کان واسطيدار ادارن ڏانهن لکندو رهيو. 2010ع تي نيشنل ليول سطح تي سروي ڪرائي وئي، جنهن ۾ ضلعو قمبر شهدادڪوٽ پوري پاڪستان ۾ چترال کان پوءِ ٽراڪوما جي بيماريءَ لاءِ ٻين نمبر تي آيو. ضلعي قمبر شهدادڪوٽ ۾ پي سي بي ۽ عالمي ٽراڪوما تنظيم طرفان ٽراڪوما بيماريءَ لاءِ آيل دوائن جي ورهاست ڊاڪٽر عبدالستار وڏي جي اڳواڻيءَ ۾ ٿي .

2018ع ۾ انٽرنيشنل ٽراڪوما ايجنسيءَ طرفان جرمنيءَ کان پروفيسر مارٽن آيو. سنڌ اسپتال وزيوئل سائينسز حيدرآباد ۾ جنهن ۾ سڄي پاڪستان مان 11 ڊاڪٽر هئا. جن کي مارٽن خاص سکيا ڏني. مريض جا وار پمبڙين اندر سڙي ويندا آهن. انهن جي بچاءَ لاءِ اسپيشل آپريشن سيکاري، جيڪا انٽرنيشنل آرگنائيزيشن کان مڃيل آهي. 15 ڏينهن جي ٽريننگ کان پوءِ انهن ڊاڪٽرن کي انٽرنيشنل طور تي ٽراڪوما جو ماسٽر ٽرينر طور تي سَنَدَ ڏني وئي.هن ضلعي قمبر شهدادڪوٽ جي ڪيترن ئي ڊاڪٽرن ۽ پيرا ميڊيڪل آفيسرن جي ٽريننگ ڪرائي آهي ۽ ٽراڪوما جي نئين آپريشن ڪرڻ سيکاري آهي .

ڊاڪٽر صاحب جي ڪردار جو وڏو پاسو انساني ڀلائي خاطر هر وقت تيار رهڻ ۽ بنا لالچ ۽ لوڀ جي وقت تي ڪم اچڻ ۽ عملي طور انهي کي ثابت ڪرڻ آهي. انهيءَ جو مثال اسان جي سگا جو پليٽفارم آهي. جڏهن 1987ع ۾ سيوهڻ شاخ اکين جي ڪئمپ organize ڪئي ته انهي ۾ سر فهرست رهيا. اهڙي طرح سڄي سنڌ ۾ مفت اکين جي ڪئمپ ۾ عبادت سمجهي اڄ ڏينهن تائين خدمتون ڏيندا رهن ٿا. ڊاڪٽر عبدالستار وڏي ميڊيڪل شعبي ۾ مختلف سماجي ڪمن ۾ پنهنجو ڪردار ادا ڪيو آهي. هن 1997ع ۾ سگا طرفان لڳايل پهرين اکين جي ڪئمپ ۾ پنهنجو قيمتي وقت ڪڍي خدمتون سرانجام ڏنيون. ان کان پوءِ هو سگا شهدادڪوٽ شاخ جي ٻين سيني سرگرمين ۾ پڻ حصو وٺندو رهيو آهي. هو سنڌ بلوچستان ۽ پنجاب جي ڪيترين ئي اکين جي ڪئمپن جو حصو رهيو آهي. هن پاڪستاني ٽيم سان اکين جي عالمي ڪئمپن، جهڙوڪ: عراق جي شهرن، ڪربلا معليٰ، نجف اشرف، ڪوت ۽ ديوانه صوبي ۾ حصو وٺي عالمي مهارت ۽ شهرت حاصل ڪئي آهي. ڊاڪٽر صاحب 1997ع کان سگا شاخ شهدادڪوٽ ۾ ميمبر جي حيثيت سان شامل ٿيو. هو سگا شهدادڪوٽ شاخ کي سماجي ڪمن ۾ جاني توڙي مالي سهڪار به

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪندو رهي ٿو. هر سال سگا شهدادڪوٽ طرفان اکين جي ڪئمپ جي سرواٽي جڻ سندس ذمو هجي. سندس دلچسپي سبب ٻيا به اکين جا ڊاڪٽر اچي ڪئمپ ۾ پنهنجون خدمتون ڏيندا رهن ٿا. سگا شهدادڪوٽ هن وقت تائين 25 اکين جون ڪئمپون لڳائي چڪي آهي، جنهن جو گهڻو ڪريڊٽ ڊاڪٽر عبدالستار وڏي صاحب ڏانهن وڃي ٿو. سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين وٽ ڊاڪٽر عبدالستار صاحب جي تمام وڏي عزت ۽ احترام آهي. اهو ئي سبب آهي جو هو ڪيترا ڀيرا اليڪشن ڪاميٽي سگا شهدادڪوٽ جو چيئرمين ۽ ميمبر پڻ رهي چڪو آهي.

هو 1998ع ۾ پاڪستان ميڊيڪل ايسوسيئيشن لاڙڪاڻي جو نائب صدر مقرر ٿيو. پي ايم اي تعلقي شهدادڪوٽ جي چار دفعا صدر جي حيثيت سان خدمتون سرانجام ڏنيون اٿس. هن وقت ٻيو دفعو لڳاتار ضلعي قمبر شهدادڪوٽ جو صدر آهي . ڊاڪٽر صاحب ضلعي قمبر شهدادڪوٽ ۾ ڊاڪٽرن جي حقن لاءِ مسلسل جدوجهد ڪندو رهي ٿو ۽ 2007ع کان 2017ع تائين پاڪستان ڊاڪٽرس فورم جي صدر جي حيثيت سان خدمتون سرانجام ڏنائين.

ڊاڪٽر عبدالستار پي ايم اي ۽ پي ڊي ايف جو صدر هوندي 2007ع ۽ 2010ع جي ٻوڏ دوران سڄي قمبر شهدادڪوٽ ضلعي اندر ڪيترن ئي ميڊيڪل ڪئمپون قائم ڪيون ۽ 10 محرم الحرام ۽ چهلم تي شهدادڪوٽ جي ڪوٽو موٽو چوڪ تي ميڊيڪل ڪئمپون پڻ لڳائيندو رهي ٿو. هن وقت به پيپلز پارٽيءَ طرفان پي.ڊي. ايف جو ٻيون دفعو ضلعي قمبر شهدادڪوٽ جو صدر آهي. سندس چوڻ آهي ته 2006ع ۾ ڊاڪٽر ضياءُ الدين صاحب ذاتي دلچسپي سان پي سي بي سيل جي طرفان ييگ ليزر مشين ڏني، جيڪا مسلسل 10 سال هلي. لک پڙهه ڪئي سي پر ڪم نه ٿيو. ييگ ليزر سمجهو ته سيڪنڊ لائين سرجري هوندي آهي. ييگ ليزر مشين ذريعي رڪارڊ موجب

30350مريضن جو آپريشن ٿي چڪو آهي. جيڪڏهن في مريض کان ييگ ليزر آپريشن جا 5000 به وٺجن ته هڪ ڪروڙ ستهٺ لک عوام جا بچيا آهن. تازو ئي ڊِي.سي قمبر شهدادڪوٽ جاگيراڻي صاحب ذاتي دلچسپي وٺي 9 لک 8 هزار روپيا ڪنهن مخير ماڻهو کان ڪمپني کي ڏياريا ڪافي عرصي کان خراب ييگ ليزر مشين ٺهرائي، ۽ هاڻي اها ييگ ليزر مشين هلي ٿي ۽ ڊاڪٽر صاحب وري آپريشنون ڪري پيو.

هن ڪي تعلقي اسپتال شهدادڪوٽ ۾ 24هون سال هلي ٿو. اسپتال جي رڪارڊ موجب هو گذريل سال تائين 2 لک 22 هزار او پي ڊي ڪري چڪو آهي، جنهن ۾ پرائيويٽ يا ڪئمپ جي او پي ڊي الڳ آهي. نه صرف اهو پر هن 3500 ليزر آپريشن ڪيا آهن، 9000 (نو هزار) ميجر آپريشن ڪيا آهن، 8500 مائينر آپريشن ڪيا آهن. سگا شهدادڪوٽ جي گذريل 25 ڪئمپن جي رڪارڊ موجب هن 9000 جي لڳ ڀڳ آپريشن ڪيا آهن، جيڪو حقيقت ۾ وڏو رڪارنامو آهي. هو هڪ مسلسل جدوجهد ڪندڙ بي لوث خدمتگار آهي. رب پاڪ هن کان خير جا ڪم ڪرائيندو رهي ٿو جيڪي عين عبادت ۽ صراط مستقيم جي رستي پار ڪرائڻ وارا آهن .

ڊاڪٽر عبدالستار وڏي کي قومي بين الاقوامي تنظيمن طرفان بي لوث خدمتن جي مڃتا عيوض مختلف انعام ۽ ڪيترا ئي سرٽيفڪيٽ ڏنا ويا آهن.

1. انسان همدرد سنگت شهدادڪوٽ طرفان سٽيزن ايوارڊ سان نوازيو ويو.
2. سٽي گورنمينٽ طرفان 2006 ۾ تعلقي شهدادڪوٽ جو بيسٽ ڊاڪٽر ايوارڊ مليو.
3. شهدادڪوٽ فورم طرفان بهترين شهري جي انعام سان نوازيو ويو.
4. سگا برانچ شهدادڪوٽ جي طرفان بهترين ڪارڪردگي جو انعام پڻ ڏنو ويو.
5. سگا مرڪز طرفان بهترين خدمتن تي گولڊ ميڊل ڏنو ويو.

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

کاھوڙي سگائي

ھادي بخش منگي

1989ع جي نومبر مهيني جا آخري ڏينهن هجن. سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين صدر محمد اسلم شيخ ۽ جنرل سيڪريٽري استاد محمد حسن پناڻ جي اڳواٽي ۾ ڪيترائي ساٿي صبح جو سوير تيار ٿئي اچي سنڌ جي هزارين سال پراڻي تاريخ جي حقيقي ثبوت ۽ دنيا ۾ رهندڙ ڪيترن ئي ماڻهن جي دلين ۾ آباد ويران شهر موهن جي دڙي تي پهتا چاڪاڻ جو سگا طرفان لڳايل بين الاقوامي سچل ڪانگريس جي وفد کي پليڪار ڪرڻو هو.هي وفد ڪانفرنس جون ڪيترون ئي نشستون پوريون ڪري سنڌ جي دوري تي نڪتل هو. ڪيترن ڏينهن کان سنڌ جا شهر, تاريخي ماڳ ۽ مشهور هنڌ گهمندو اچي موهن جي دڙي تي پهچڻو هو. وفد ۾ سگا جا سرواڻ محترم ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ, سگا چيئرمين برڪت علي چوهاڻ, سيڪريٽري جنرل ممتاز ڪلهوڙو, شمشير الحيدري, ولي محمد روشن ، وينا شرنگي ۽ ٻيا ڪيترائي هنڌ سنڌ جا پيارا ماڻهو شامل هئا. هر ڪنهن کي وڏو جوش هو وڏي خوشي هئي. سگا تي ضيا طرفان لڳايل بين تازو محترمہ بينظيرڀٽو ختم ڪيو هو. سگا هڪ دفعو ٻيهر نئين ولولي سان سنڌ جي ثقافت ۽ سنڌي ماڻهن جي نمائندي ڪري رهي هئي.قافلي کي موهن جي دڙي تي پهچڻ تي گلن جي ورکا ڪئي وئي ۽ شهدادڪوٽ جي ساٿين ڏونڪن سان چيچ هٽي ،دهلن شرنائين سان روايتي انداز ۾ پليڪار ڪئي وئي. تمام وڏو جوش ۽ ولولو هو جيڪو ڪيترن ئي نوجوانن لاءِ اتساهه جو سبب بڻيو. شهدادڪوٽ مان جيڪي ساٿي پليڪار لاءِ شامل ٿيا هئا انهن مان هادي بخش منگي بہ

books.sindhsalamat.com

هو. سنهڙو سيپڪڙو غريب طبقي سان واسطو رکندڙ هن شخص کي موهن جي دڙي جي ان وقت نومبر جي سرد هوا آنڌ مانڌ پيدا ڪري ذهن تي گرمي پيدا ڪئي. سنڌ ۽ سنڌي ماڻهن لاءِ ، پنهنجي ڳوٺائن لاءِ ڪجهه ڪرڻ جي جستجو ۽ اتساهه پيدا ٿيو. هن پنهنجي محسنن سان گڏجي سماجي ڀلائي جا ڪم شروع ڪيا ۽ ايترو سرگرم ٿئي ويو جو نيٺ هڪ ڏينهن هادي بخش منگي شهدادڪوٽ شاخ جو 1994ع ۾ صدر ٿئي ويو. سگا شهدادڪوٽ شاخ ۾ 1978 کان پوءِ پهريون دفعو 1994 ۾ وڏي تبديلي آئي . جوجو شروع کان عهديدار ساڳيا رهيا هئا .

هادي بخش منگي شهدادڪوٽ شهر جو عام پورهيت هو. هن جي پيدائش 13 آگسٽ 1965ع تي شهدادڪوٽ ۾ ٿي. هن جي والد جو نالو سرائي خدا بخش منگي هو. پرائمري تعليم گورمينٽ پرائمري اسڪول قمبراڻي شهدادڪوٽ مان حاصل ڪيائين.ميٽرڪ 1982۾ گورنمينٽ پرووئنشلائيزڊ هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ ۽ انٽر 1984۾ گورنمينٽ ڪاليج شهدادڪوٽ ۾ حاصل ڪيائين. گريجوئيشن 1987ع ۾ شاهه عبداللطيف يونيورسٽي خيرپور جي قمبر سينٽر مان ڪئي ۽ ايل ايل بي لاڙڪاڻي مان حاصل ڪيائين.

هادي بخش منگي سگا شهدادڪوٽ ۾ ڪافي تحرڪ پيدا ڪيو. هن ڪيترائي ميڙاڪا ۽ گڏجاڻيون ڪرايون. شهر جي مسئلن تي واسطيدار ادارن ۽ اخبارن ڏانهن لکپڙه ڪئي. ايف پي بند ٽٽڻ تي شهر مان پڪل ڪاڌو تيار ڪري بند تي غريب ماڻهن کي ڏيئي ايندا هئا. سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين طرفان ڏينهن رات هڪ ڪري ٻوڏ ۽ برسات جي ستيل مسڪين ماروئڙن ۾ ان وقت جا 80 اسي هزار روپين جو امدادي سامان پهچايو جنهن ۾تيار ٿيل کاڌي پيتي جي شين کان علاوه ٻيو ڪافي دفاعي سامان فراهم ڪيا ويا. شهدادڪوٽ ۾ 8 اٺ روزه مفت

www.sindhsalamat.com

اکين جي ڪئمپ لڳائي وئي جنهن ۾ اکين کان معذور 436 مريض ماڻهن جي اکين جي مڪمل آپريشن ڪرڻ بعد کين فارغ ڪيو ويو ۽ اکين جي چيڪ اپ ۽ آپريشن لاءِ ٻاهرين شهرن کان اکين جي اسپيشلسٽ ڊاڪٽرن کي گهرايو ويو ۽ ان کان علاوه ٻاهر کان آيل ايترن ماڻهن لاءِ رهائش جو به باقائده بندوبست ٿيل هو. جنهن سان ڪنهن به مريض کي تڪليف سان منهن ڏيڻو نه پيو. هادي بخش ۽ سڳا ساٿين شهري مسئلن جي حل لاءِ ڪانفرنس ڪوٺائي جنهن ۾ مهمان خاص سنڌ جي وزيراعليٰ سيد عبدالله شاهه جو خاص صلاحڪار عبدالعزيز ٻرڙو جن هئا. جنهن نهايت اطمينان سان شهرين جا مسئلا ٻڌا ۽ انهن جي فوري حل لاءِ يقين ڏياريو . ان کان علاوه هادي بخش منگي ساٿين سان گڏجي ميونسپل لائبريري ۾ سڳا مرڪز طرفان هدايتن تي هنر سکو. روزگار حاصل ڪيو سيمينار ڪوٺايو .جنهن ۾ ڪيترن ئي مسئلن تي ماڻهن ڳالهايو. روزگار حاصل ڪرڻ ۽ هنر سکڻ تي زور ڀريو ويو.

شهدادڪوٽ ۾ پهريون دفعو سڳا جي تعاون سان شفقت حسين وڏو جي خوبصورت ۽ وڻندڙ پينٽ ڪيل تصويرن جي نمائش ڪرائي وئي ۽ ان تصويري نمائش واري تقريب ۾ ڊپٽي ڪمشنر لاڙڪاڻو محترم شمس جعفراڻي مهمان خصوصي طور22 آڪٽوبر 1995 ع تي شرڪت ڪئي ۽ جنهن پنهنجي خطاب دوران ان نمائش جي تعريف ڪئي ۽ چيو ته اگر اها نمائش ڪنهن وڏي شهر ۾ منعقد ٿئي ها ته ان جو ڪو وڏو قدر ڪيو وڃي ها. هن چيو ته اها اسان جي خوش نصيبي آهي جو سڳا جي تعاون سان اهي دلچسپ ۽ اهم نمائش ننڍي شهر ۾ ڪرائي وئي . سڳا شهدادڪوٽ طرفان 14 آگسٽ پاڪستان جي آزاديءَ واري ڏينهن تي نوجوان شاگردن ۾ ذهني چٽاپيٽي جو مقابلو ڪرايو ويو ۽ تنهن کان ڪجهه ئي ڏينهن گذرڻ بعد تعليمي ڪانفرنس ڪوٺائي وئي ۽ پاڪستان جي پوليو مهم ۾ پڻ

حصو ورتو ويو ۽ سڳا پاران هزارين ٻارن کي پوليو جي بيماري کان بچاءُ جا ڦڙا پياريا ويا. شهر ۾ مختلف رانديون جون ٽورنامينٽس ڪرايون ويون ۽ انعام به سڳا پنهنجي طرفان تقسيم ڪرايا . ان کان علاوه سڳا شهدادڪوٽ جي ساليانه تنظيمي ڪارڪردگي کي مد نظر رکندي پوري سنڌ ۾ سڳا شهدادڪوٽ جي بهترين ڪارڪردگيءَ ۽ رڪارڊ ڪارنامن تي سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن طرفان 1995ع تي شهدادڪوٽ شاخ جي صدر هادي بخش منگي کي وزيراعليٰ سنڌ سيد عبدالله شاهه هٿان سلور ميڊل انعام ڏنو ويو .

هادي بخش منگي ۽ ساٿين تمام وڏي جدوجهد ڪئي. انهن لک پڙهه ڪئي ته جيئن ٻين شهرن جيان شهدادڪوٽ ۾ معياري تعليم جي حصول لاءِ روشن تارا اسڪول کولجي. هڪ يادگار گڏجاڻي سنڌ گريجوئيشن ايسوسيئشن شهدادڪوٽ جي ميمبرن جي 1996 سٽيزن ڪلب ۾ ٿي، جنهن ۾ مرڪزي عهديدارن سميت سڳا شاخ جي ٻين عهديدارن پڻ شرڪت ڪئي، صدارت مرڪزي وائيس چيئرمين علي گوهر پناڻ ڪئي. جڏهن ته ڪارروائي مرڪزي سيڪريٽري جنرل مظهرالدين ميمڻ هلائي. اجلاس ۾ سڳا جو صدر هادي بخش. غلام مصطفيٰ وڏو. واجد سيال. ڪامريڊ ولي محمد مگهڻهار. سائين لال. امداد چانڊيو. محمد بخش کهاوڙ. اسسٽنٽ ڪمشنر ڊاڪٽر محمد اجمل ڪمبوهه. وهاب پندرائي، سرور سيلرو ۽ ٻين ڪيترن ئي شرڪت ڪئي، اجلاس ۾ ٻڌايو ويو ته سڳا طرفان شهدادڪوٽ ۾ روشن تارا اسڪول کوليو پيو وڃي جنهن جي موٽ شهرين پڻ ڏني، مرڪزي عهديدارن ان سلسلي ۾ بهترين ڪم ڪرڻ جو يقين ڏياريو. وقت جي اعلي آفيسرن ڏانهن گورنمينٽ جو پلاٽ ڏيڻ لاءِ ڪيئي سال لک پڙهه ڪئي وئي. پلاٽ جي نشاندهي ۽ نقشو به جمع ڪرايو ويو پر هر آفيسر پنهنجون پنهنجون مجبوريون ٻڌايون تان جو اڄ

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

ڏينهن تائين روشن تارا اسڪول شهدادڪوٽ ۾ نہ ڪلي سگهيو آهي پر ويچاري خواهش اڃان سگا شهدادڪوٽ جي ساٿين جي سيني ۾ ساپيان لاءِ سڏڪا پري رهي آهي .

هادي بخش منگي جا جذبا اڄ بہ جوان آهن . هو مسلسل ساٿين سان پنهنجي حال آهر ڪوشش ڪندو ۽ ساٿ نڀائيندو اچي ۽ هر ننڍي وڏي پروگرام ۾ شامل ٿئي ساٿين سان ساٿ ڏيندو اچي. رب پاڪ پنهنجي محبوب جي صدقي اهڙن پيارن ماڻهن کي پنهنجي اهل عيال سميت خوش رکي. آمين

books.sindhsalamat.com

مصروف زندگي گذاريندڙ

ڊاڪٽرشاهنوازشيخ

هر ماڻهو جي خواهش هوندي آهي تہ هو ڀرپور خوشين واري زندگي گذاري پر ائين حقيقت ۾ ٿورا ماڻهو ڪري سگهندا آهن.اڪثر ماڻهو چوندا آهن تہ اهي غلط وقت يا غلط جڳهہ تي پيدا ڪيا ويا آهن. ماڻهو اڪثر ماحول ۽ گهربل شيون نہ هجڻ ڪري محرومين جون شڪايتون ڪندا آهن ۽ پنهنجو قيمتي وقت وڃائيندا آهن پر ڊاڪٽر شاهنواز شيخ جي زندگي جي هر دوري هر رخ ڀرپور تحرڪ وارو رهيو آهي. هو هميشہ دوستن، يارن ، ننڍن ، وڏن ماڻهن، استادن شاگردن ۽ هر طبقي جي ماڻهن جي وچ ۾ متحرڪ ۽ ڀرپور وقت گذاريو آهي.

ڊاڪٽر شاهنواز شيخ جو جنم جي تاريخ 1965/04/06 جنم ڏينهن شهدادڪوٽ شهر ۾ ٿيو پر هن جو اصلي ڳوٺ چوهڙپور ديهہ آگاڻي تعلقو ۽ ضلعو لاڙڪاڻو جتان هن جو والد حاجي هدايت الله خان شاديءَ کان پوءِ چوهڙپور مان شهدادڪوٽ شهر شفٽ ٿيو. هن پنهنجي پرائمري تعليم گورنمينٽ پرائمري مهراڻ اسڪول مان حاصل ڪئي. جتي هو ننڍي لاءِ کان وٺي تمام گهڻو متحرڪ ، پر اعتماد ۽ ملڻو جلڻو شاگرد هوندو هو. اهو ئي سبب آهي جو هو ٻاراٽي وهي ۾ گلن جهڙا ٻارڙا شهدادڪوٽ جو صدر ٿيو. پهريائين چٽنگ سنگت شهدادڪوٽ جو صدر ۽ بعد ۾ چٽنگ سنگت جو مرڪزي سيڪريٽري جنرل رهيو. ڊاڪٽر شاهنواز شيخ جون چٽنگ سنگت، گلن جهڙا ٻارڙا ، گل ڦل ، روزاني نجات ، آفتاب ، سنڌ ٽائيمس ، سنڌ نيوز، جاڳو، برسات، عبرت، عبرت مئگزين، عوامي آواز، هلال پاڪستان، هلال ميگزين، لطيف ڊائجسٽ، هفتيوار اخبار جهان، ٽي ماهي مهراڻ، مختلف رسالن ۽ اخبارن ۾ مضمون، ڪهاڻيون ۽ ٻيون لکڻيون شايع ٿيون.

www.sindhsalamat.com

چانڊڪا ميڊيڪل ڪاليج مان ايم بي بي ايس پاس ڪرڻ کان پوءِ سگا شهدادڪوٽ برانچ سان وابستگي رهي ۽ بعد ۾ باقاعده ميمبر ان وقت جي سگا جي مرڪزي سيڪريٽري جنرل مظهر ميمڻ صاحب جي هٿان ٿيو. هن سگا شهدادڪوٽ جي صدر ٿيڻ بعد ڪيترن نون ساٿين کي ميمبر ڪيو جن ۾ آئون (خالد حسين چنا) به شامل آهيان. ڊاڪٽر شهنواز شيخ سگا شهدادڪوٽ برانچ جو 2 ڀيرا صدر رهيو. ان دوران هن سگا شهدادڪوٽ جي جنرل سيڪريٽري محترم ممتاز وڏو ۽ ٻين ساٿين سان گڏجي رمضان شريف ۾ ٽن ڏينهن واري سگا عيد بچت بازار موجوده سائين خدابخش سومرو مين پرائمري اسڪول شهدادڪوٽ ۾ لڳائي ، جتي هول سيل ريٽ تي ضرورت جون شيون ماڻهن کي فراهم ڪيون ويون ، ان کان سواءِ ٻارڙن توڙي عورتن جي تفريح لاءِ پڻ انتظام هيو. جنهن ۾ ڏينهن جو عورتون ۽ شام جو مرد خريداري ڪندا هئا جيڪو وڏين تڪليفن، رڪاوٽن، شيطان صفت ماڻهن جي ڪريل حرڪتن باوجود. الله پاڪ جي ٻاجهه، سگا جي سمورن دوستن جي محنت، سچائي ۽ شهر جي سيني سياسي، سماجي، مذهبي، ادبي، پڙهيل لکيل، سلجهيل دوستن ۽ صحافين جي ساٿ سان شهدادڪوٽ شهر جو هڪ منفرد، منظم، بهترين نہ وسرندڙ ۽ يادگار پروگرام ثابت ٿيو.

ان کان سواءِ ڊاڪٽر شهنواز شيخ جي وقت ۾ پوڊ جي ستايلن لاءِ مختلف ڳوٺن ۾ مفت ميڊيڪل ڪئمپس جن ۾ جنرل، ڪن نڪ ڳلي، ڇاتيءَ، چمڙي ۽ ٻين مختلف بيمارين جي علاج جون ڪئمپون لڳايون ويون. پوليو خلاف مهم ۾ پڻ حصو ورتو ويو. هيپيٽائيٽس جي آگاهي لاءِ ماڻهن ۾ جاڳرتا جي لاءِ ريلي ڪڍي وئي، ۽ ڪيترن ئي غريب ماڻهن جي مفت چڪاس ڪئي وئي.

books.sindhsalamat.com

پاڪستان ميڊيڪل ايسوسيئيشن ضلعي لاڙڪاڻي جو نائب صدر رهيو ۽ چانڊڪا ميڊيڪل ڪاليج لاڙڪاڻي جي چانڊڪا مئگزين جو چيف ايڊيٽر، پاڪستان ميڊيڪل ايسوسيئيشن شهدادڪوٽ جو 2 ڀيرا صدر ۽ 1 ڀيرو جنرل سيڪريٽري پڻ رهيو چڪو آهي.

شهدادڪوٽ سماج سڌار سنگت جي جنرل سيڪريٽري هجڻ دوران، جنهن جو صدر مرحوم غلام نبي سومرو هيو. هن شهدادڪوٽ شهر ۾ سماجي ڪمن ۾ اهم ڪم ان وقت ڪيو جڏهن سڄي سنڌ ۾ هيروئن جي وبا پنهنجي اوج تي هئي ۽ اسان جي شهر شهدادڪوٽ جا نوجوان پڻ ان ۾ جهجهي تعداد ۾ مبتلا هيا. هيروئن ۾ مبتلا نوجوانن کي ان عادت مان جند ڇڏائڻ لاءِ مختلف دوستن ۽ تنظيمن ساڻ گڏجي مفت ميڊيڪل ڪيمپ لڳائي جيڪا موجوده گرلس پرائمري اسڪول ۾ وئيڪيشن دوران 30 ڏينهن کان به وڌيڪ هلي جنهن ۾ ڪافي نوجوان هيروئن جهڙي گندي عادت ڇڏي ويا ۽ صاف ستري زندگي گذارڻ لڳا. ان کان علاوه مختلف مفت طبي ڪيمپون ، مختلف وقتن تي پڻ لڳايون ويون .

انگريزي اخبار روزاني ڊان، سنڌ ايڪسپريس ۽ سنڌي اخبار عوامي آواز ۾ جرنلسٽ رهيو. ڪاليج مئگزين شهدادڪوٽ جو چيف ايڊيٽر هو. لطيف ادبي سنگت شهدادڪوٽ ڪاليج جي صدر هئڻ دوران ڊاڪٽر شاهنواز شيخ 1981 ۾ شهدادڪوٽ ڪاليج جي ميدان تي دوستن سان گڏجي هڪ يادگار جشن لطيف ملهايو . جنهن جي صدارت استاد بخاري ڪئي هئي، جنهن ۾ ان دؤر جي سنڌ جي ناميارن اديبن، شاهه لطيف جي پارکن، شاعرن، قلمڪارن، فنڪارن علڻ فقير، جيجي زرينا بلوچ، منظور سخيراڻي، قمر سومرو ۽ ٻين فنڪارن لطيف سرڪار کي ڳايو هيو ۽ شهدادڪوٽ شهر ۽ انجي پسگردائيءَ جي ماڻهن تمام گهڻي تعداد ۾ شرڪت ڪئي هئي.

www.sindhsalamat.com

شاگرديءَ واري زماني ۾ جنرل ضياء جي دور ۾ گرفتار ٿيو جنهن ۾ سي آئي سينٽر لاڙڪاڻو ۽ آرمي ڪيمپ ريلوي اسٽيشن قمبر سميت مختلف هنڌن تي رکيو ويو. سي آئي سينٽر لاڙڪاڻو ۾ هن سان گڏ ساڳي هٿڪڙي ۾ مرحوم سائين حسين شاه سجاول وارو به هيو ۽ اهي تقريبن سورهن ڪلاڪ اڀا بيٺل هيو. ڪيس سمري ملٽري ڪورٽ ۾ هلايو ويو. بينظير ڀٽو صاحبه پنهنجي پهرئين وزارت اعظمي 1 جي دور ۾، اهي ڪيس واپس ونئي، عدالتي حڪم وسيلي ختم ڪيا.

1988 ۾ جڏهن 01 آڪٽوبر تي فاشسٽ لساني گروهه ايم ڪيو ايم جي رهزنن ۽ قاتلن طرفان بيگناهه سنڌي ماڻهن جو ڪراچي ۾ قتل عام ڪيو ويو ان وقت سگا مرڪز پاران پهرئين ايمبولنس سروس جي شروعات لاءِ چندي جي اپيل ڪئي وئي ته سگا مرڪز کي شهدادڪوٽ جي شاگردن پاران 5000 هزار donation جمع ڪرايا ويا.

ڊاڪٽر شاهنواز شيخ صاحب مختلف وقتن تي ڪيترين ئي ذميوارين نڀائيندو تو اچي. 2011 ۾ ايڊيشنل ڊسٽرڪٽ هيلٿ آفيسر (اي ڊي ايچ او)ضلعو قمبر/شهدادڪوٽ ٿيو. 2012 ۾ ايگزيڪيوٽو ڊسٽرڪٽ هيلٿ آفيسر (اي ڊي او هيلٿ)ضلعو قمبر/شهدادڪوٽ هو. 2016 ، 2017, 2018 ۾ مختلف وقتن تي ڊسٽرڪٽ هيلٿ آفيسر (ڊي ايچ او) ضلعو قمبر/شهدادڪوٽ رهيا. مارچ 2019 کان هن وقت تائين پرنسپال پاڪستان پيراميڊيڪل انسٽيٽيوٽ (پي ايم اءِ) لاڙڪاڻو آهي ۽ هر هنڌ هن ڀرپور ڪوشش ڪئي آهي ته هو پنهنجو موئثر ڪردار ادا ڪري قوم جي غريب ۽ بي پهچ ماڻهن جي بي لوث خدمت ڪري. رب پاڪ کان دعا آهي ته هوجتي به هجي پنهنجي اهل عيال سان خوش هجي.

پروفيسر ”عاطف“ عبدالجبار جوڻيجو

سنڌ سونهاري سدائين سرسبز ۽ شاداب رهي آهي، جنهن سدائين انمول انسانن کي جنم ڏنو آهي. انهن انمول انسانن منجهان پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو به هڪ آهي. رب پاڪ هن کي خدا داد صلاحيتن ۽ بهترين خصلتن سان نوازيو آهي. جڏهن کان منهنجي هن سان دعا سلام ٿئي آهي تڏهن کان مون هن کي ڪنهن نه ڪنهن خير جي ڪم ۾ مصروف ڏٺو آهي. ڪڏهن ڳوٺ جي ڪنهن ماڻهو کي دوا درمل وٺي ڏيڻ ته ڪڏهن ڪنهن سنگت جي ڪم مصروف هوندي ڏٺو آهي. مون تي هن جا ڪيترا ئي ٿورا آهن. رب پاڪ اڪثر ڪري هن جي هٿان خير جا ڪم ڪرائيندو تو رهي.هو ٻين جي ڪم کي رضا خوشي سان پنهنجو ڪم سمجهي ڪندو آهي. عبدالجبار ۾ ڪمال جي سهپ ۽ رواداري آهي. هن ۾ پنهنجي عمر کان وڏي جڳ جا بهترين صالح قدر ۽ خصلتون موجود آهن جيڪي هن کي انمول بڻائن ٿيون.

عبدالجبار جوڻيجو شهدادڪوٽ تعلقي جي ڳوٺ اميد علي خان جوڻيجي ۾ 06 جنوري 1971 ع تي هڪ غريب خاندان ۾ اک کولي. سندس تعليم ايم اي سنڌي ادب ۽ ”ايم ايڊ“ آهي. پيشي جي لحاظ کان 25 مئي 1989 ع کان 31 جولاءِ 2002 ع تائين مختلف هاءِ اسڪولن ۾ جونيئر اسڪول ٽيچر (JST) طور فرض سرانجام ڏنائين. ان کان پوءِ سنڌ پبلڪ سروس ڪميشن جو امتحان پاس ڪري پهرين آگسٽ 2002 ع ۾ سنڌيءَ جو ليڪچرار مقرر ٿيو ۽ 18 ڊسمبر 2018 ع تي ترقي ماڻي اسسٽنٽ پروفيسر طور گورنمينٽ ڊگري ڪاليج شهدادڪوٽ ۾ خدمتون سرانجام ڏئي رهيو آهي.

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

ادبي دنيا ۾ "عاطف" عبدالجبار جوڻيجي جي نالي سان 1988ع کان ڄاتو سڃاتو وڃي ٿو. پاڻ لطيف رحہ جي شاعري جو اثر قبول ڪندي لطيف سائين جي مختلف سُرن جي فن ۽ فڪر تي تحقيقي مقالا لکڻ شروع ڪيائين ۽ ڀٽ شاهہ ۾ ساليانہ لطيف ڪانفرنس ۾ مقالا پيش ڪري چُڪو آهي، جن مان ڪافي مقالا ثقافت ۽ سياحت کاتي حڪومت سنڌ طرفان شايع ڪرايل ڪتابن ۾ شايع ٿي چُڪا آهن. سندس مختلف مضمون ۽ مقالا مختلف اخبارن ۽ رسالن ۾ پڻ شايع ٿيا آهن، ان کان علاوه وٽس ٽي ڪتاب "لطيفي سُر"، "لطيفيات" (سوال جواب) ۽ "سنڌي ادبيات" (سوال جواب) جي قلمي صورت ۾ موجود آهن، جيڪي ڇپائي لاءِ پڻ منتظر آهن.

جيئن تہ عبدالجبار جوڻيجو گھڻ رخي شخصيت آهي، علمي ادبي خدمتن کان سواءِ سياسي ۽ سماجي ڀلائي لاءِ پڻ پاڻ پتوڙيندو رهي ٿو پاڻ پنهنجي شاگردي واري دور ۾ ئي ڳوٺاڻي ماڻهن جي سماجي ڀلائي ۽ تعليمي شعور اُجاڳر ڪرڻ لاءِ پنهنجي همڪلاسي دوستن سان گڏجي سچل سوشل ويلفيئر آرگنائيزيشن جو ڳوٺ اميد علي خان جوڻيجو ۾ بنياد وڌو، جنهن جو 1987ع کان 2010ع تائين پاڻ جنرل سيڪريٽري جي حيثيت سان پنهنجي ڳوٺ جي ماڻهن جي خدمت ڪندو رهيو. ان سماجي خدمتن جي سلسلي کي قائم رکندي 2002ع ۾ سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن (سگا) شاخ شهدادڪوٽ جو ميمبر بڻيو. سندس خدمتن کي نظر ۾ رکندي سِگا شهدادڪوٽ جي ساٿين ڪيس 2006ع ۾ شاخ جي نائب صدر جي عهدي تي مقرر ڪيو. ان بعد 2009ع کان 2018ع تائين ڪيس بنامقابلي 3 ڀيرا صدر سگا شاخ شهدادڪوٽ چونڊيو ويو. پاڻ جڏهن سِگا شاخ شهدادڪوٽ جا صدر بڻيا تہ انتهائي متحرڪ انداز سان سگا شاخ شهدادڪوٽ کي منظم ڪرڻ جي

books.sindhsalamat.com

ڪوشش ڪيائين ، شاخ جي ميمبرن جو تعداد 26 مان وڌائي 82 تائين پهچايو جنهن مان تمام وڏي اڪثريت بي باڪ ميمبرن جي آهي. سندس دور ۾ 2010ع جي مها ٻوڏ هجي يا عام رواجي زندگيءَ ۾ غريب ۽ بي پهچ ماڻهن جي خدمت ڪرڻ پنهنجو فرض نهايت سهڻي انداز سان سرانجام ڏنو ۽ اڄ بہ بحيثيت ميمبر سگا شاخ شهدادڪوٽ کي سرگرم رکڻ سندس اولين ترجيح آهي، سندس صدارت واري دور ۾ جيڪي اهم پروگرام ٿيا، جنهن جي شاهدي سگا جو رڪارڊ ڏئي سگهي ٿو. ان کي ڏسي ان چوڻ ۾ ڪو وڌاءُ ڪونہ ٿيندو تہ سندس دور سگا شهدادڪوٽ کي نئين سري عروج تي پهچائڻ جو دور آهي. پاڻ نہ صرف سگا جي پليٽ فارم تان عام، بي پهچ ۽ غريب ماڻهن جي خدمت ڪئي، پر بحيثيت اُستاد ٿي ڪري استادن جي ڀلائي لاءِ گورنمينٽ سيڪنڊري اسڪول ٽيچرس ايسوسيئشن (گستا) تعلقہ شهدادڪوٽ جي جوائنٽ سيڪريٽري جي حيثيت سان پاڻ پتوڙيو. ان کان علاوه سنڌ پروفيسرس، ليڪچررس ايسوسيئشن (سِپلا) ضلعي لاڙڪاڻي جو نائب صدر، ضلعي قمبر شهدادڪوٽ جو ٽي ڀيرا صدر، سپلا سکر ريجن جو خزانچي ۽ ايڊيشنل جنرل سيڪريٽري جي حيثيت سان هڪ جاکوڙي اڳواڻ طور تنظيم ۽ ان جي ڪارڪنن لاءِ خدمتون سرانجام ڏئي چڪو آهي. ان کان علاوه پاڻ شاهہ عبداللطيف يونيورسٽي خيرپور جو ٽن سالن لاءِ چونڊيل سينيٽ ميمبر طور فرائض سرانجام ڏنا آهن. مٿي بيان ڪيل علمي ادبي ۽ سماجي خدمتن جي عيوض مختلف ادارن طرفان ڪيس اعزازن سان پڻ نوازيو آهي، جنهن جو ڪجھہ تفصيل هن ريت آهي. شهدادڪوٽ جي ايس ڊي ايم جاويد صبغت الله مهر طرفان "شهدادڪوٽ سبزن ايوارڊ" ، 05 آڪٽوبر 2004ع تي ضلعي لاڙڪاڻي جي ناظم خورشيد احمد جوڻيجي طرفان "بهترين استاد ايوارڊ" ۽ سگا مرڪز طرفان سال 2016ع ۾

www.sindhsalamat.com

"گريجوئيٽ شيلڊ". مطلب ته عبدالجبار جوڻيجو هڪ بهترين استاد، سٺو سماجي ڪارڪن ۽ بهترين اڳواڻ پڻ آهي. هن کي هميشه خوف خدا رهي ٿو ۽ هو الله پاڪ کي حاضر ناظر سمجهي توڪل ڪري ڪم ڪري ٿو.

مون کي مون پرين ٻڌي وڏو ٻار ۾
ايا ائين چوڻ متان پانڌ پسائين.

رب پاڪ جو هن تي خاص ڪرم آهي جو پنهنجي درگذر ۽ برداشت واري طبيعت هجڻ ڪري سڄي سنگت ۾ هميشه نمايان ۽ سيني کي ويجهو هوندو آهي. عبدالجبار جي هٿان ڪيترن ئي طرفن کان خيرجا ڪم روان دوان هوندا آهن. رب پاڪ هن کي ڪيترن مسڪين بي پهچ ماڻهن لاءِ وڏو سهارو ۽ وٿ ڪري موڪليو آهي جيڪو هو بهترين طريقي سان نڀائيندو پيو اچي. هو منهنجي بهترين دوستن منجهان هڪ آهي جيڪو منهنجي هر ڏکي سکي ۾ مون سان نڀائيندو تو اچي. رب پاڪ کان دعا آهي ته هو هميشه پنهنجي اهل ۽ عيال سميت صحت ۽ سلامتي سان وقت گذاري. مون اميد آهي ته عبدالجبار جوڻيجو جي مسلسل محنت ۽ سچائي هن کي هڪ ڏينهن ڪاميابين جي منزل تي ضرور پهچائيندي. آمين.

books.sindhsalamat.com

استادن جو خدمتگار ۽ سماجي ورڪر

ممتاز علي پٽي

ممتاز علي پٽي شهدادڪوٽ ويجهو پنهنجي اباڻي ڳوٺ حسڻ (حسن) پٽي ۾ 01 جنوري 1959ع تي جنم ورتو. پرائمري تعليم صديقي مدرسه اسڪول شهداد ڪوٽ مان 1969ع ۾ پاس ڪيائين. سندس بنيادي استاد محترم سائين مانجهي خان پٽي هو. سيڪنڊري تعليم گورنمينٽ هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ مان 1974ع ۾ مڪمل ڪري وڌيڪ تعليم لاءِ لاڙڪاڻي روانو ٿيو. جتان 1977ع ۾ انٽر ڪيائين. جنهن بعد سنڌ يونيورسٽي ڄامشوري مان بي اي ۽ ايم اي ڪيائين. جڏهن ته بي ايڊ ۽ ايم ايڊ علامه اقبال اوپن ويونيورسٽي اسلام آباد مان پاس ڪيائين.

ممتاز علي پٽيءَ کي ننڍپڻ کان سياست ۽ سماجي خدمت جو شوق هو. جنهن تحت 1979ع ۾ سردار مرحوم عبدالغني پٽي کي بلدياتي اليڪشن ۾ مدد ڪيائين. 1980ع ۾ شهداد ڪوٽ ٽيڪسٽائيل مل ۾ نوڪري وٺي مزدور يونين جي پليٽ فارم تان پورهيتن لاءِ خدمتون سرانجام ڏنائين.

ممتاز علي پٽي 1988ع ۾ تعليم کاتي ۾ پرائمري استاد طور مقرر ٿيو. ڪيس 1983ع ۾ سئي گيس ۾ نوڪري جو آرڊر به مليو، پر عملي سياست ڪرڻ سبب ۽ پ ٽ الف جي اليڪشن ۾ حصو وٺڻ سبب انڪار ڪيائين. 1995ع ۾ نوجوان پٽي برادريءَ جو بنياد وجهي صدر ٿجي ويو. جتان پڻ سماجي ڪارڪن جي حيثيت ۾ ڪم ڪيائين.

ممتاز علي پٽي 1996ع ۾ پ ٽ الف جي اليڪشن ۾ جنرل سيڪريٽري طور حصو ورتو ۽ سينيئر استادن جي ٺهيل پينل کي

www.sindhsalamat.com

شڪست ڏئي ڪامياب ٿي ويو. جنرل سيڪريٽري جي عهدي تي استادن جي خدمتن عيوض ڪيس 1999 ع ۾ ٻيهر بنا مقابلي جنرل سيڪريٽري منتخب ڪيو ويو.

ممتاز علي پٽي 1996 ع ۾ ٿي شهدادڪوٽ سگا ۾ محترم محمد اعظم جروار جي چوڻ تي ميمبر ٿيو. ڪيس سگا جي پليٽ فارم تي رضاڪاراڻي طور تي ٻي پهچ ماڻهن جي خدمت ڪرڻ جو ڀرپور جذبو هو. سندس چواڻي تہ ٻي سهارا ماڻهن جي خدمت ڪرڻ ۾ ڪيس دلي سُڪون ملندو آهي. اهو ئي سبب آهي جو اڄ تائين سگا ۾ BMC جي ميمبر طور ڪم ڪندي خوشي محسوس ڪري رهيو آهي.

ممتاز علي پٽي شهر جي ٻين بہ ڪيترن ئي اهم مسئلن تي آواز اٿاريندو ۽ غريب ماڻهن جي مدد ڪندو رهيو آهي. اميد آهي تہ زندگي جا ٻيا باقي لمحا بہ سِگا جي پليٽ فارم تان ماڻهن جي مدد ڪندو رهندو.

پيارو ساٿي

انور علي سيال

هر ماڻهو جي شخصيت جا ڪيترا ئي رخ ٿين ٿا. هڪ شخص پنهنجي گهر وارن لاءِ مختلف, دوستن ۾ مختلف, نوڪري ڪرڻ وارن ساٿين سان مختلف انداز سان زندگي گذاري ٿو پر اسان جو پيارو ساٿي سگا شهدادڪوٽ جو صدر محترم انور علي سيال سڀني رخن ۽ ڪردارن سان خوب نڀائيندو پيو اچي. سڀ ڪان وڌيڪ تہ هو ڪوشش ڪري پاڻ ڪي تڪليف ڏئي بہ سنگت ڪي اڳتي ڪندو آهي. انور سيال صاحب هڪ عوامي سماجي ۽ تعليم سان لاڳاپيل ڀرپور ڪردار ادا ڪرڻ جي ڪوشش ڪندو پيو اچي.

انور علي سيال شهدادڪوٽ تعلقي 9- 3 - 1970 ع تي ڄائو. سندس تعليم ايم اي سنڌي بي ايڊ" آهي. پيشي جي لحاظ ڪان نومبر3 11 1990 ع ڪان 2020 ع تائين مختلف اسڪول ۾ فرض سرانجام ڏنائين. ۽ شهدادڪوٽ ۾ خدمتون سرانجام ڏئي رهيو آهي.

انور علي سيال 1998 ع ۾ سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن (سگا) شاخ شهدادڪوٽ جو ميمبر بڻيو. سندس خدمتن ڪي نظر ۾ رکندي سِگا شهدادڪوٽ جي ساٿين ڪيس2009 ع ۾ شاخ جي نائب صدر جي عهدي تي مقرر ڪيو. ان ڪان 2018 ع تائين ڪيس بنامقابلي 1 ٻيرا صدر سگا شاخ شهدادڪوٽ چونڊيو ويو. پاڻ جڏهن سِگا شاخ شهدادڪوٽ جا صدر بڻيا تہ انتهائي متحرڪ انداز سان سگا شاخ شهدادڪوٽ ڪي منظم ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. سندس دور ۾ 2020 ع جي ڪورونا وبا هجي يا عام رواجي زندگيءَ ۾ غريب ۽ ٻي

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

پهچ ماڻهن جي خدمت ڪرڻ پنهنجو فرض نهايت سهڻي انداز سان سرانجام ڏنو ۽ اڄ به بحيثيت ميمبر سگا شاخ شهدادڪوٽ ڪي سرگرم رڪڻ سندس اولين ترجيح آهي، سندس صدارت واري دور ۾ جيڪي اهم پروگرام ٿيا.

رب پاڪ کان دعا آهي ته هو هميشه پنهنجي اهل عيال سميت صحت ۽ سلامتي سان وقت گذاري. مون کي اميد آهي ته انور علي سيال جي مسلسل محنت ۽ سچائي هن کي هڪ ڏينهن ڪاميابين جي منزل تي ضرور پهچائيندي. آمين.

books.sindhsalamat.com

سپاجهڙو سماجي ڪارڪن

محمدصديق ابڙو

محمد صديق ابڙو ولد حافظ محمد پناهه ابڙو جنم 01.04.1973 تي شهدادڪوٽ ويجهو بگوروڊ تي ڳوٺ ابڙا ۾ پيدا ٿيو.

پرائمري تعليم پنهنجي ڳوٺ ابڙا مان حاصل ڪئي جڏهن ته جهين درجي کان ڏهين درجي تائين 1991ع گورنيمنٽ هاء اسڪول ۽ انٽر 1993ع ڊگري ڪاليج مان حاصل ڪئي وڌيڪ تعليم بي ايس سي ڊگري ڪاليج لاڙڪاڻي 1996ع مان حاصل ڪئي جڏهن ته صحافت ۾ ماسٽر ڊگري شاهه عبداللطيف يونيورسٽي خير پور مان حاصل ڪئي. 2001ع ۾ سگا شاخ شهدادڪوٽ جو ميمبر ٿيو، ان وقت سگا شهدادڪوٽ جي شاخ تمام گهٽي سرگرم شاخ ليکي ويندي هئي جنهن ۾ سائين غلام مصطفي وڌو . محمد اعظم جروار . گل حسن ڪوکر ۽ ڊاڪٽر شهنواز جهڙا پاڻ ارپيندڙ اڳواڻ شامل هئا هي اهو دور هيو جڏهن سگا جو عروج هيو هر مهيني ڪانه ڪا سرگرمي ٿيندي هئي ۽ اتي هن جو ڪردار سرگرمي وارو هوندو هيو جنهن ۾ اکين جون ڪيمپون . چمڙي جي بيمارين جون ڪيمپون. بيمارن ۽ لاچار ماڻهن جي مالي ساهتا ۽ ليڪچر ۽ ثقافتي پروگرام ٿيندا هئا ان ڪانپوءِ 2002ع جوائنٽ سيڪريٽري رهيو، ان بعد خدا آباد سگا مرڪزي اليڪشن ۾ مرڪزي ايگزيڪٽو ڪاميٽي جو ميمبر جڏهن ته مورو سگا جي مرڪزي اليڪشن ۾ وڏي اڪثريت سان هڪ ڀيرو ٻيهر سي اي سي جو ميمبر ٿيو ۽ 2009ع ۾ سگا مرڪز جو سيڪريٽري انفرميشن چونڊيو ويو.

جڏهن ته محمد صديق ابڙو جي زندگي جا گهڻا رخ آهن هو بهترين ليکڪ .اديب . ڪالم نويس .علم دوست سماج سيوڪ پڻ آهي هن تمام

www.sindhsalamat.com

گهڻو لکيو پڙهيو آهي هن جي لکيل ڪالمن جو انگ سون ۾ آهي هن جا پسند جا موضوع انساني حق ،سنڌ جا سياسي سماجي معاشي مسئلا پڻ آهن جن تي بغير ڪنهن رڪ رڪاءُ جي مسلسل لکندو رهيو آهي. پاڻ نظرياتي طور تي ڪاٻي ڌر ۽ قومپرست سياست کي پسند ڪندڙ آهي .

محمد صديق ابڙو گذريل 13سالن سان مختلف ادارن سان گڏجي سماجي ڪيتر ۾ تعليم ، غربت جي خاتمي ۽ انساني ترقي واري ادارن سان گڏجي ڪم ڪرڻ ۾ مصروف آهي. پاڻ سنڌ جي اڪثر ضلعن ۾ ڪم ڪري چڪو آهي ان کان علاوه پاڻ 1998ع کان پاڪستان ۾ انساني حقن لاءِ جاکوڙيندڙ اداري ايڇ آر سي پي جو ميمبر پڻ آهي جتان ڪيس ڪيترا پيرا امن ايوارڊ ملي چڪا آهن. هن کي ٽن ٻارن جو اولاد آهي جنهن ۾ ٻه نياٽيون ۽ هڪ پٽ آهي.

سگا شهدادڪوٽ جو خاموش خدمت گار

نذير احمد سومرو

نذير احمد سومرو 1990ع جي ڏهاڪي کان سگا شهدادڪوٽ شاخ جي ساٿين سان ساٿ ۾ سلهاڙيل رهيو آهي. سگا شاخ شهدادڪوٽ جي هر ننڍي وڏي خيرجي ڪم ۾ اڄ ڏينهن تائين پنهنجو حصو ڳنڍيندو تو اچي.

نذير احمد سومرو صاحب 20 جولاءِ 1968ع ۾ شهدادڪوٽ ويجهو چاڪياڻي ڳوٺ ۾ پيدا ٿيو. هن بنيادي تعليم ڳوٺ مان حاصل ڪئي، پوءِ مئٽرڪ ۽ انٽر شهدادڪوٽ مان ڪري ايم اي ايڪنامڪس ۾ ماسٽرس جي ڊگري حاصل ڪيائين. جنهن کان پوءِ هن سِول ٽيڪنالوجيءَ ۾ بي ٽيڪ جو امتحان پاس ڪيو. هن وقت شهدادڪوٽ ۾ سب انجنيئر ايريگيشن طور خدمتون سرانجام ڏئي رهيو آهي.

هو سگا شهدادڪوٽ شاخ جو 1996ع کان ٻه دفعا جنرل سيڪريٽري رهيو ۽ پنهنجي دور جي ساٿين سائين غلام مصطفيٰ وڏو، سائين اعظم جروار، سائين هادي بخش منگي ۽ ٻين سان گڏجي سگا جي پليٽ فارم تي ڪيترائي سماجي ڪم سرانجام ڏيندو رهيو.

نذير احمد سومرو ڪيترائي پيرا سگا شهدادڪوٽ شاخ ۾ ميمبر برانچ مئنيجمينٽ ڪميٽي پڻ رهندو پيو اچي، هر سال اڪين جي ڪئمپ هجي يا ڪو ٻيو خير جو سماجي ڪم. هو ان ۾ هر دفعي مالي مدد پڻ ڪندو رهي ٿو. هو نهايت ئي سنجيده ۽ ڪم سان ڪم رکڻ وارو شاخ جي بهترين رضاڪارن مان هڪ آهي. سندس ڪردار هميشه ٻين ساٿين لاءِ اتساهه جو سبب رهيو آهي.

رب پاڪ کان دعا آهي ته هو پنهنجي اهل عيال سميت صحت ۽ سلامتي سان زندگي گذاري. (آمين)

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

ساھ ۾ سانڍڻ جهڙو پيارو

پروفيسر احسان الله جمالي

احسان الله جمالي 5 مئي 1964ع ۾ تعلقي شهدادڪوٽ جي هڪ ننڍڙي ڳوٺ مير شاهو خان جمالي ۾ جمالي قبيلي جي ”تنگياڻي“ فيملي جي سردار گهراڻي ۾ اک کولي. ان وقت شهدادڪوٽ تعلقو لاڙڪاڻي ضلعي جو حصو هو. سندس والد شريف مرحوم مير صوبدار خان عرف مير گامڻ خان سنڌ بلوچستان جي هڪ مشهور و معروف مذهبي شخصيت هئي. سنڌ جي ٻن تعلقن شهدادڪوٽ ۽ قبو سعيد خان کان علاوه بلوچستان جي تعلقي گنداخ ۾ ”هديري“ تائين ڦهليل اڪثر جمالي ”تنگياڻي“ فيملي سان تعلق رکن ٿا. هنن جو چيف سردار احسان الله جمالي جو ماروٽ سردار مير غلام مرتضي خان جمالي آهن.

احسان صاحب پرائمري تعليم گورنمينٽ پرائمري اسڪول حليميه شهدادڪوٽ مان حاصل ڪئي. پاڻ 1979ع ۾ گورنمينٽ پراونشلائيزڊ بوائز هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ مان مئٽرڪ پاس ڪيائون. ۽ انٽر گورنمينٽ انٽرميڊيٽ (بوائز) ڪاليج (هاڻوڪو ڊگري ڪاليج) شهدادڪوٽ مان 1981ع ۾ پري ميڊيڪل گروپ ۾ پاس ڪيائون.

انهن ڏينهن ۾ چانڊڪا ميڊيڪل ڪاليج لاڙڪاڻي ۾ داخلا لاءِ انٽري ٽيسٽ ڪونه ڏيڻي پوندي هئي. انٽر جي مارڪن جي آڌار تي ميرٽ جو فيصلو ڪندا هئا. احسان الله به پنهن جن سٺن نمبرن جي آڌار تي چانڊڪا ميڊيڪل ڪاليج ۾ سيليڪٽ ٿي ويو. انهيءَ سال ئي سندس والد پنهن جي مائٽن ۾ هن جي شادي ڪرائي ڇڏي.

چانڊڪا ميڊيڪل ڪاليج لاڙڪاڻه ۾ داخلا ملڻ هڪ وڏي ڪاميابي هئي. پر هي ڪاميابي سندس نصيب ۾ ڪانه هئي. قدرت کي

books.sindhsalamat.com

اجان ڪجھ ٻيو منظور هو. سنه 1983 ۾ چانڊڪا ۾ هڪ معمولي ڳالھ تي جيئي سنڌ ۽ بلوچ اسٽوڊنٽس آرگنائيزيشن ۾ جهيڙو ٿي پيو ۽ احسان صاحب جي تعليم به ”نه راهه خدا، نه راهه رسول صه“ شاگرد سياست جي ور چڙهي وئي. متان وري سندس والد مرحوم فيملي مسئلن کان آزادي حاصل ڪرڻ خاطر پنهن جي اڌ جائيداد پٽن کي ڏيئي ڪين پاڻ کان ڌار ڪري ڇڏيو. ان وقت متن قرضن جو به وڏو بوجھ هو. سو به مڪمل طور تي پٽن متان ورهائي ڇڏيائين.

احسان الله ۽ عبد السميع ٻئي سڳا ڀائر هئا. سو ڪين جائيداد به گڏيل طور ڏنو ويو ته قرضن جو بوجھ به گڏيل طور ڏنو ويو. هڪ ڀاءُ هڪ ڀيڻ، هڪ امڙ (سڳي)، گهرواري ۽ پٽ سندس زير ڪفالت آيا. هٿ بلڪل خالي هئا متان وري قرضن جو بوجھ پئجي ويو. سو هو شاگردن سان پنهن جي تعليم جو مسئلو حل نه ڪري سگهيو. آخر ڪار هن تعليم کي خير آباد چئي گهرو مسئلن تي توجھ ڏيڻ شروع ڪيو.

پر پوءِ به هو پرائيويٽ تعليم جاري رکيون آيو. سنه 1985ع ۾ هن گورنمينٽ ڊگري ڪاليج رتوديرو مان بي اي جو امتحان پاس ڪيو. سنه 1989ع جو امتحان جيڪو 1990ع ۾ مارچ مهيني ۾ ٿيو. هن اهو امتحان شاهه لطيف اورينٽل ڊگري ڪاليج قمبر مان پاس ڪيو. رزلٽ جي اچڻ سان سنت ئي سنڌ پبلڪ سروس ڪميشن حيدرآباد طرفان ڪميشن جو امتحان ٿيو. الله تبارڪ وتعالي جي مهربانيءَ سان هو اهو امتحان پاس ڪري ويو. سندس پهرين پوسٽنگ گورنمينٽ انٽرميڊيٽ ڪاليج جوهي ۾ ٿي. جوهي جي جمالين ڪيس جيءَ ۾ جايون ڏنيون. خاص طور تي محترم ڊاڪٽر حمزه جمالي ۽ سندس والد مرحوم قادر بخش جمالي نه صرف خيال رکيو پر پنهنجي جاءِ جيڪا دڪانن متان ٺهيل هئي سا سندس حوالي ڪئي، جنهن ۾ ٽيليويزن ۽ ٽيليفون جي سهوليت به موجود هئي.

www.sindhsalamat.com

جوهي ۾ جمالين کان علاوه هن جو روح رهاڻ پروفيسر عزيز کنگراڻي، مرحوم پروفيسر سائين بخش رند، استاد نور احمد رند، مرحوم عطا محمد رند، نامور شاعر مرحوم احمد خان ”مدهوش“ ۽ ان جي پٽ خليل عارف سومرو سان هوندي هئي. هي سڀ وڏا شاعر، ڪهاڻيڪار، محقق ۽ لکاري هئا. ۽ هنن جا دوست بہ اهڙا هوندا هئا. سو جمالي صاحب کي بہ تحريڪ ملي تہ هو بہ ڪجهہ لکن. سنڌيءَ ۾ لکيل سنڌس اڪثر تحريرون ان وقت جون يا ان وقت کان بعد جون آهن. ان کان اڳ اردو ۾ ڪجهہ ڪهاڻيون لکي چڪا هئا، جيڪي ماهنامہ ”شمع“ لاهور کان ڇپجي چڪا هئا. ”بزدلير“ ۽ ”ايسا ڀي هوتا هي“ انهن ڪهاڻين مان آهن. نومبر 1993ع ۾ هو بدلي ڪرائي گورنمينٽ ڊگري ڪاليج شهدادڪوٽ پهتو. جوهيءَ ۾ قيام دوران هن ڪجهہ ڪهاڻيون لکيون جيڪي سنڌس باڊهہ جي دوست انجنيئر ذوالفقار علي ساريو ڪوشش ڪري هفتيوار ”عبرت“ ميگزين ۾ ڇپرايون. ”خرابي“، ”مون کي سنگسار ڪريو“ وغيره انهن ڪهاڻين مان آهن. شهدادڪوٽ اچڻ کان پوءِ ماحول متجڻ ڪري لکڻ کي ڪجهہ وقت ملتوي ڪري ڇڏيائون. پر پوءِ مرتضيٰ لغاري جي تحريڪ تي ڪهاڻيون لکڻ شروع ڪيائون. ”موت کان فرار“، ”قيامت اچي وئي“ انهن ڪهاڻين مان آهن، جيڪي مرتضيٰ لغاريءَ پنهنجي رسالي ”نئين آس“ ۾ ڇاپيون.

شهدادڪوٽ ۾ هو سڀ کان ويجهو ٻن پروفيسرن سان رهيو. هڪ محترم پرفيسر خالد حسين چنہ صاحب ۽ ٻيو محترم پروفيسر عبد الجبار جوڻيجو صاحب. هنن ٻنهي بہ پنهن جي هر ايڪٽوٽي ۾ ڪيس شامل رکيو. اهو ئي سبب هو جو جڏهن هنن ٻنهي پروفيسرن سنڌ گرجوئيٽس ايسوسيئيشن جي شهدادڪوٽ برانچ ۾ ميمبرشپ حاصل ڪئي تہ هنن احسان صاحب کي بہ ياد رکيو. اهڙيءَ طرح احسان صاحب جو سگا ۾ سفرجي شروعات ٿي.

هن وقت تائين سگا شاخ شهدادڪوٽ ۾ ٻہ دفعا خزانچي ۽ ٻہ دفعا جنرل سيڪريٽري جون ذميواريون نڀائي چڪو آهي. هن وقت سگا شاخ شهدادڪوٽ ۾ بي ايم سي جو عهديدار آهي. هو سگا شاخ شهدادڪوٽ جي هر پروگرام ۾ اڳ کان اڳرو هوندو آهي. تنهن ڪري، سگا مرڪز سنڌس خدمتن جي مڃتا طور تي شيلڊ پيش ڪئي.

سگا ۾ اچڻ کان پوءِ جڏهن محترم پروفيسر خالد حسين چنہ صاحب سگا مرڪز ۾ تعليم جي سيڪريٽري جون ذميواريون ڪنيون تہ هن جي تحريڪ تي احسان صاحب تہ ماهي ”روشني“ ۾ لکڻ شروع ڪيو. ”ياڙي“، ”ون ايڪٽ پلي“ انهن ڪهاڻين مان آهن. ”ون ايڪٽ پلي“ تہ جڻ سنڌ ۽ سنڌي زبان جو سنڌين آڏو ڪيس آهي. هي ڊرامو سنڌ ۽ سنڌين سان ٿيندڙ بي واجبين کان واقفيت ڏيئي ٿو. هن پيغام کي هر سنڌيءَ تائين پهچائڻ ڪيي. هر روشن تارا پبلڪ اسڪولن ۾ هن ڊرامي کي پيش ڪيو وڃي، جيئن هي پيغام هر سنڌيءَ تائين پهچي وڃي.

هن وقت پاڻ مذهبي ڪتابن کي گهڻو وقت ڏيئي رهيا آهن. سنڌس خواهش هڪ مڪمل ”سيرت النبي صلي الله عليہ وآلہ وسلم“ لکڻ آهي. هن وقت انهيءَ ڪتاب جي پهرئين جلد جو پهريون حصو ”نبي ڪريم حضرت محمد صلي الله عليہ وآلہ وسلم جون پراڻي عهد نامي ۾ پيشنگوئيون“ مڪمل ٿي ٽائيپنگ جي مرحلي مان گذري رهيو آهي.

احسان الله جمالي صاحب هن وقت ايسوسيئيٽ پروفيسر آف مسلم هسٽري جي حيثيت سان گورنمينٽ ڊگري ڪاليج شهدادڪوٽ ۾ پنهن جون خدمتون انجام ڏيئي رهيو آهي. پاڻ ويهين گريڊ ۾ پهچڻ جا اميدوار آهن. الله سنڌن نيڪ خواهشون پوريون فرمائي. آمين

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

محبتي ماڇھو

گل حسن کوکر

سگا هڪ رضاڪار تنظيم آهي، جنهن ۾ هر باشعور گريجوئيٽ پنهنجي قوم جي ماڻهن جي لاءِ پنهنجي هڙان وڙان هر قسم جي وقت ۽ صلاحيت ڏي ٿو، اهو ئي سبب آهي جو ڪشمور کان ڪراچيءَ تائين سنڌ جي جهر جهنگ ۾ سگا جو آواز گونجي پيو ۽ سگا جا رضاڪار سرديءَ توڙي گرميءَ ۾ بي لوث خدمت جي جذبي سان مصروف عمل آهن.

گل حسن کوکر ڪئي سال اڳ سگا جي ساٿ ۾ شامل ٿيو. سگا جو مرڪزي ڪنوينشن دادو ۾ ٿيو هو، جتي گل حسن کوکر کي سگا جي رضاڪار جذبي متاثر ڪيو. هن سگا ۾ ميمبر ٿيڻ جي ان ڪري بہ ڪوشش ڪئي تہ سگا هڪ اهڙو ادارو آهي، جيڪو سياسي ۽ مذهبي فرق کان سواءِ غريب ۽ مسڪين ماڻهن جي واهر ڪري ٿو.

گل حسن کوکر سگا شهدادڪوٽ شاخ جو ميمبر ٿي شاخ جي هر عمل جو حصو بڻيو ۽ پنهنجو ڪردار سڀ سيني ساٿين سان ايئن نڀايائين جو سال 1998_99ع ۽ 2006_09ع تائين شهدادڪوٽ شاخ جو صدر ۽ 2002_04ع تائين شاخ جو جنرل سيڪريٽري رهيو. هُن پنهنجي دور ۾ سگا جي سالياني ڪئمپ بهترين نموني سان لڳائي. ان کان علاوه سگا مرڪز طرفان هر لِڪ پڙهہ جو وقت سِر جواب ڏنو.

گل حسن کوکر پنهنجي ساٿين سان گڏجي 2010ع جي ٻوڏ دوران شهدادڪوٽ شهر ۽ ڀرپاسي ڪيترن ئي ڳوٺن ۾ طبي امدادي ڪئمپون لڳرايون. هو سگا جي پليٽ فارم تان شهر جي هر سياسي سماجي عمل جو سگهارو آواز ٿي شموليت ڪندو هو.

books.sindhsalamat.com

گل حسن کوکر نيشنل سيونگ سينٽر پاڪستان ۾ نوڪري ڪرڻ سبب ڪيترن ئي شهرن ۾ پنهنجيون خدمتون سرانجام ڏنيون، اهو ئي سبب آهي جو دادو ۽ لاڙڪاڻي کان وٺي سڄي تر ۾ ڪيترائي ماڻهو ڪيس چڱي نموني سڃاڻيندا هئا. جنهن ڪري گل حسن کوکر سماجي ڪمن ۾ مختلف سرندي وارن کان مدد وٺڻ ۾ ڪامياب ويندو هو.

گل حسن کوکر نيشنل سيونگ سينٽر کان رٽائرڊ ٿيڻ کان پوءِ اڄ ڪلهہ شهدادڪوٽ ۾ سماجي ڪمن ۾ مصروف زندگي گذاري رهيو آهي ۽ سگا سان پڻ سلهاڙيل آهي.

www.sindhsalamat.com

مسلسل محنت ڪندڙ شخص

ايشور لال ناگديو

شهدادڪوٽ شهر جي آس پاس جي شاگردن ۽ شاگردياڻين ڪي گذريل ٻن ڏهاڪن کان وڌيڪ مسلسل انگريزي پڙهائيندڙ نوجوان ايشور لال جي گهر وارن ۽ هم ڪلاسي دوستن کي اندازو ڪونه هوندو هو ته هو اڳتي هلي ايترا سنا ۽ ڪامياب شاگرد پيدا ڪندو جيڪي ڊاڪٽر، انجنيئر، وڪيل وغيره هر شعبي سان تعلق رکندڙ ڪارگر انسان ٿيندا. جو ته شروعاتي دور ۾ ايشور لال عام شاگردن مان هڪ هو ۽ هن جي گهر وارا روز آٽڻ ۽ چاڙهڻ وارن گهراڻن مان هئا. هن جو والد شيلر تي منشي هوندو هو ۽ اهي مسواڙ جي جڳهه ۾ رهندا هئا.

هڪڙا ماڻهو پيدا ئي اتي ٿيندا آهن جتي علم ۽ ادب جو آبشار اڳ ۾ ئي هلندڙ هوندو آهي يا ڌن دولت ۽ وڏي نالي ناموس سان اڳ ۾ ئي زندگي جو چرخو هلندڙ هوندو آهي. پر ايشور لال بلڪل زيرو کان شروع ڪيو. هن مسلسل سخت محنت ڪري ٻين کي ڪامياب ڪري پنهنجو نالو ڪمايو آهي.

ايشور لال ناگديو 05 اپريل 1977ع تي سرڳواسي روپ چند جي گهر هندو محله شهدادڪوٽ ۾ ڄائو. منهنجي هن سان ملاقات Bright Future English Classes ۾ ٽيوشن پڙهڻ دوران ٿئي. جتي محترم استاد پروفيسر غلام علي ٻرڙو صاحب موجوده صديقي پرائمري اسڪول شهدادڪوٽ ۾ پڙهائيندو هو. جيتوڻيڪ اسين ساڳئي سال 1992ع ۾ ميٽرڪ ڪئي ۽ ڪاليج ۾ ساڳئي سال 1994ع ۾ پڙهياسيون.

ايشور لال سان ڪيترائي پروگرام گڏجي ڪيا سي. هڪ ٻئي جي ريس تي سخت محنت ڪئي سي. ڏينهن راتيون گڏ گذاريون سي. سردي

books.sindhsalamat.com

گرمي ۾ علمي ادبي محفلون گڏ رچايون سي. هو نهايت باڪردار ۽ سنجيده دوست رهيو آهي. گڏجي ٽيوشن پڙهڻ دوران مون ايشور لال کي هميشه محنت ڪندڙ، هوشيار ۽ بهترين شاگرد ڏٺو. محترم سائين غلام علي ٻرڙو اعليٰ تعليم حاصل ڪرڻ لاءِ سنڌ يونيورسٽي وڃڻ کانپوءِ ايشور لال 24 مارچ 1994ع ۾ پنهنجو ٽيوشن سينٽر نالي Moon light English Classes قائم ڪيو ۽ مون 28 نومبر 1994ع ۾ سچل سارو سچ درگاهه نالي ادارو قائم ڪيو. جيڪي اڄ ڏينهن تائين هلندڙ آهن.

شهدادڪوٽ جي تعليمي ميدان ۾ ايشور لال هڪ مسلسل محنت ۽ جدوجهد جو نالو آهي هن پڙهڻ ۽ پڙهائڻ ٻئي جاري رکيو. 2003ع ۾ ايم سنڌي ۽ 2005ع ۾ ايم اي انگلش ۽ ايم ائيڊ ڪئي. ايشور لال هڪ مسلسل محنت ۽ جدوجهد جو نالو آهي. هن 24 مارچ 2004ع ۾ مون لائٽ پبلڪ اسڪول قائم ڪيو. جيڪو معياري تعليم ڏئي رهيو آهي.

استاد جو سماج سان گهرو ڳانڍاپو رهندو آهي ان ڪري پڙهڻ پڙهائڻ کان علاوه سماجي مسئلن کي حل ڪرڻ لاءِ ٻه پنهنجو ڪردار ادا ڪندو آهي. ايشور لال ٻه سڳا جو هڪ متحرڪ ميمبرٽي رهيو. 2004ع کان 2006 تائين ۽ 2006 کان 2009 تائين سڳا شهدادڪوٽ شاخ جو جنرل سيڪريٽري رهيو. هن پنهنجي دور ۾ سڳا جي ساٿين سان گڏجي ڪيترائي سماجي ڀلائي وارا ڪم ڪيا. اکين جون مفت ڪئمپون لڳرايون. ٻوڏ متاثرين جي مدد ڪئي. دل ۾ سوراخ جي معصوم ٻارڙن جو انڊيا مان سڳا جي پليٽ فارم تان مفت ڪامياب علاج ڪرائڻ ۾ موثر ڪردار ادا ڪيو.

هن وقت شهر جي ٻرندڙ مسئلن تي پنهنجو سگهارو آواز ايوانن ۽ وس وارن تائين پهچائيندو رهي ٿو. ان کان علاوه وڪالت ڪري ٿو.

www.sindhsalamat.com

اسڪول ۾ ٽيوشن سينٽر سنڀالي ٿو. رب پاڪ ڪان دعا آهي ته اهڙن ماڻهن جي زندگي هميشه خوشين سان مالا مال ڪري، جيڪي ٻين ڪارڻ جيئن ٿا. رب پاڪ محترم ايشور لال کي پنهنجي اهل عيال سميت خوشحال ڪري ۽ هر مصيبت کان محفوظ رکي. آمين.

سگا شهداد ڪوٽ ۾ بي لوث خدمتون سرانجام ڏيندڙ

محترم فدا حسين جوڻيجو

منهنجو پيارو دوست سگا شهدادڪوٽ جو موجوده جنرل سيڪريٽري محترم فدا حسين جوڻيجو پنهنجي شاگردي واري دور ۾ روز شهدادڪوٽ کان 15 ڪلوميٽر پري پنهنجي ڳوٺ اميد علي خان جوڻيجو کان ريل جي رستي اسڪول ايندو هو. سردي هجي توڙي گرمي ، جهڙ هجي توڙي مينهن، لُڪَ لڳي توڙي پارو، هو ريل رستي روز ايندو ويندو هو. ان دور جا به عجيب منظر هوندا هئا. جڻ ته ڪلهه ڪلهوڪي ڳالهه آهي شهدادڪوٽ ۾ ريل جي اچڻ جي انتظار ۾ ڪي ماڻهو بيٺل ته ڪي وري ويٺل نظر ايندا هئا، ڪي وري تڪڙا تڪڙا اچي رهيا هئا. شهدادڪوٽ ريلوي اسٽيشن تي مال گاڏي کان علاوه روز ٽرين لاڙڪاڻو ۽ جيڪب آباد لاءِ اينديون وينديون هيون . ڪن کي جيڪب آباد وڃڻو هوندو هو ته ڪن کي وري لاڙڪاڻي وڃڻو هوندو هو ته ڪن جي منزل اڳيان اڳتي ڪوئيٽه تائين هوندي هئي .ڪيترائي نوجوان شهدادڪوٽ مان گهمڻ ۽ مزي وٺڻ بهاني ٽرين ۾ پرسان ڳوٺ اميد علي خان جوڻيجو ۾ لهي پوندا هئا. چانهه پڪوڙا ڪائي سنگت سان ڪچهرا ڪيون وري جيڪب آباد کان آيل ٽرين ۾ چڙهي واپس شهدادڪوٽ پهچندا هئا. پليٽ فارم تي پاڻي جي ٽڏي وڏي ٽانڪي تي ڪافي ماڻهو ٽڏي پاڻي پيئڻ جو مزو وٺندي نظر ايندا هئا. ٽڏي پاڻي واري ٽانڪي آس پاس جي سڄي علائقي لاءِ وڏي غنيمت هوندي هئي. تقي نالي همراهه پليٽ فارم تي تازا پڪوڙا ، دال ، ماني ۽ چانهه سستي ريٽ تي ڪپائيندو هو ۽ ٻيون به ڪيتريون شيون کائڻ لاءِ ملنديون هيون. ٻاهر ٽانگا مسافرن کي کڻڻ لاءِ لائين لڳايون بيٺا هوندا هئا. جمع ڏينهن تي موڪل هئڻ سبب ڪيترائي شهر جا ماڻهو سير تفريح

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪرڻ ريلوي اسٽيشن تي ايندا هئا ته ڪي وري پرسان مقام ڪان دعا گهري اچي ريلوي اسٽيشن تي ساه پٽيندا هئا. ريلوي اسٽيشن روڊ تي مسافرن جي اچ وڃ جي ڪري انهن جي خريداري سبب ڪيترائي دوڪان سندن جي سهولت جو موثر ذريعو هوندو هو . ٽرين جي ذريعي ڪيترو ئي سامان ايندو ۽ ويندو هو. ڪيترا آفيسر ريلوي اسٽيشن کي هلائڻ لاءِ اتي ترسندا هئا. ملازم ريلوي جي ڪواٽرن ۾ رهندا هئا. 1922ع ۾ ٺهيل انگريزن جي دور جو ريلوي پليٽ فارم شهر شهدادڪوٽ لاءِ وڏي اعزاز جي ڳالھ هئي ڪيترن ئي غريب ماڻهن جو اڌ ڪلاڪ جي اندر سڄي ڏينهن لاءِ پنهنجي ٻچن جو پيٽ گذر ٿيندي نظر ايندو هو ۽ جڏهن بسن يا ٻئي عام ٽرٽ سواري جو نظام نه هجڻ برابر هوندو هو . تڏهن ان وقت جي شاگردن لاءِ ريل جو سفر وڏي سهولت هئي ـ اوستا محمد ,ڳڙهي خيرو ,چوڪي جمالي بلوچستان جا شاگرد به ريل ذريعي سفر ڪري تعليم پرائڻ لاءِ شهدادڪوٽ ايندا هئا.

فدا حسين جوڻيجو ولد محمد جمن جوڻيجو پهرين جولاءِ 1973ع آچر ڏينهن اڄ کان 46سال اڳ هڪ غريب هاري جي گهر ۾ اکيون کولي ڳوٺ نوان جوڻيجا تعلقو لکي غلام شاه ضلع شڪارپور ۾ جنم ورتو. هڪ سال گذرڻ بعد والدين شڪارپور واري ان ڳوٺڙي کي خيرآباد ڪري لڏي اچي شهدادڪوٽ پرسان قائم ڳوٺ اميد علي جوڻيجو ۾ 1974ع پنهنجي رهائش اختيار ڪيائون .

فدا حسين جي تعليم پرائڻ جو داستان ان وقت جي ڳوٺ ۾ رهندڙ هر غريب ٻار جي سورن جو داستان آهي جيڪو اڄ جي دور جي بلڪل مختلف آهي. گهٽ سهولتون هجڻ باوجود ڏينهن رات محنت ڪري استادن جي خدمت ڪري پڙهڻو پوندو هو. فدا حسين پرائمري تعليم ليمون جوڻيجو هاڻوڪو اميد علي جوڻيجو حاصل ڪيائين. 1990 ع

books.sindhsalamat.com

ڊاري گورنمينٽ هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ مان ميٽرڪ ۽ 1992ع ۾ گورنمينٽ ڊگري ڪاليج شهدادڪوٽ مان انٽر ڪيائين. سال 1996ع ۾ (ايم ـ اي اردو ادب) ۾ شاه عبداللطيف يونيورسٽي خيرپور مان پوسٽ گريجوئيٽ جي ڊگري حاصل ڪيائين. هن جو مسلسل پڙهائي جاري رکڻ ۽ الله تي توڪل رکڻ واري جذبي کي ڏسي هن جي والدين جي دعائن جي ڪري ڪاميابيون ماڻيندو ويو.

12 ڊسمبر 2000ع کان30 مئي 2005ع تائين پرائمري اسڪول ٽيچر طور گورنمينٽ پرائمري اسڪول غلام حيدر جروار ۾ خدمتون سرانجام ڏيندو رهيو.پوءِ ڪميشن پاس ڪري ڊگري ڪاليج شهدادڪوٽ ۾ ليڪچرر ٿيو.

فدا حسين جوڻيجو دل جو صاف ۽ در گذر ڪرڻ وارو آهي. سفر دوران سڄي سنگت جو روح روان هوندو آهي. ماڻهن سان ملڻ جلڻ ۽ ڪچهري ۾ پنهنجائپ وارو انداز هن جي خاصيت آهي. ماڻهن جي مدد ڪرڻ ۽ انهن جي مسئلن کي حل ڪرڻ واري جذبي هن کي سگا جي ساٿ ۾ شامل ڪيو.

2005ع ۾ سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئشن شهدادڪوٽ برانچ جو ميمبر ٻڻ ٿيو ان دوران سگا برانچ شهدادڪوٽ جي ساٿين سان گڏجي سماجي ڪمن ۾ ڀرپور حصو ورتائين جيڪو اڄ تائين ان عمل سان سلهاڙيل آهي پاڻ 2010ع جي مها ٻوڏ دوران سگا برانچ شهدادڪوٽ طرفان ماڻهن جي لڏپلاڻ جي ڪري شهر ۾ تمام گهڻي افراتفري هئي ان دوران سگا جي ساٿين سان گڏجي ڪري ڪلاسڪ بيڪري چونڪ تي ڪيمپ لڳائي جنهن ۾ سوين ماڻهن لاءِ راشن گڏ ڪري ٻوڏ متاثرن جي ڪيمپن ۾ پڄايو ويو ۽ ڪيترن ئي خاندانن کي ڪراچي ۽ ٻين مختلف شهرن ڏانهن بسون ڪري روانو ڪيو ويو. 2015ع سگا برانچ

www.sindhsalamat.com

شهدادڪوٽ جو اليڪشن ميمبر رهيو. 2017ع ۾ سگا برانچ شهدادڪوٽ طرفان مجتا ايوارڊ سان پڻ نوازيو ويو. 2019 ع ۾ سگا برانچ شهدادڪوٽ جو جنرل سيڪريٽري منتخب ٿيڻ کان پوءِ سگا جي ساٿين سان گڏجي ڪري نهايت ئي ساراهه جوڳا ڪم سرانجام ڏيندو رهي ٿو.

رب پاڪ کان دعا آهي ته فداحسين جوڻيجو سياسي، سماجي، ادبي، ثقافتي ۽ تعليم ميدان ۾ پاڻ پتوڙيندي عوامي ڀلائي جا ڪم ڪندو رهي .

books.sindhsalamat.com

ننڍڙي ڳوٺ اميد علي جوڻيجو کان نڪري

سڄي سنڌ جي عورتن جي حقن لاءِ ڪوشان

ادي صنم ناز جوڻيجو

اهو به عجيب وقت هو جو مون پنهنجن دوستن عبدالجبار جوڻيجو ۽ فدا حسين جوڻيجو کي چيو ته ادي صنم کي سگا جي مرڪزي اليڪشن ۾ فارم ڀرايون. انهن ڏليون ڀئي هنيون نيٺ چيائون ته اچو ته بابي کان اجازت ڏا وٺون. انهن سان ويٺي وڏن کان موڪل وٺڻ لاءِ پئي هڪ ٻئي کي ٿوٿيون هيون سي ته ڳالهه ڪيئن ڪيون پر الله جا ڪرم جو اجازت ملي وئي ته هوءَ اوهان سان گڏ ڀلي سماجي ڪم ڪري. يقينن اهو هڪ وڏو فيصلو هو. ڇو ته انهن کي ڳوٺ جي نياڻي راج ڀاڳ واري جي اعلي تعليم پرائڻ ۽ سماجي ڪم ڪرڻ ڪري مائٽن عزيزن، رسم رواج ۽ ٻيا انيڪ مسئلا پئي سجهيا. اهو سڀ ڪجهه انهن لاءِ بلڪل نئون هو. پر ادي صنم کي پنهنجي امڙ ۽ والد جو ساٿ هو ۽ وڏن جو اعتماد هو جو هوءَ سنڌ جي مختلف شهرن ۾ سماجي ڪم ڪرڻ ۽ ڪراچي اسلام آباد وغيره جي گڏجاڻين ۾ شرڪت ڪري سگهي. ڪڏهن رات ته ڪڏهن ڏينهن، ڪڏهن سردي ته ڪڏهن گرمي پر سگا جي پروگرامن ۽ گڏجاڻين ۾ ڪوشش ڪري پهچي پئي. ادي صنم جوڻيجو پر اعتماد طريقي سان ۽ ڪاميابي سان تعليم ۽ سماجي ڪم گڏوگڏ برقرار رکندي پئي اچي. هن لاءِ اهو سڀ ڪجهه نئون ۽ چئيليجنگ آهي. جيئن جيئن ڏاهپ ۽ ڄاڻ وڌي پئي تيئن تيئن سور وڌڻ تا ۽ پنهنجي ڌرتي ۽ ماڻهن سان اڪير وڌي ٿي ۽ انهن لاءِ شعوري طور ڪم ڪرڻ جي به سگهه وڌي ٿئي. هوءَ رب پاڪ کان هر دم دعا گهرندي اڳتي وڌندي رهي ٿي.

www.sindhsalamat.com

جانبِ! تُون جيڏو، آهين شانَ شَعُورَ سين:
مُون تي كَرِ مُنهنجا پِرين! توهُ تُسِي تيڏو؛
اِيُ كامِلَا! كَمُ كيڏو؟ جِئَن نَوازِينمِ نِگاهَ سين.

صنم ناز جوڻيجو 27 فيبروري 1992ع ڳوٺ اميد علي جوڻيجو ۾ جنم ورتو پرائمري کان مئٽرڪ تائين تعليم ڳوٺ جي اسڪول مان حاصل ڪئي جتي سندن رهنمائي بهترين استادن ڪئي جن ۾ سر سيف الله سومرو هميشه تمام گهڻي حوصلا افزائي ڪئي بعد ۾ انٽر پري ميڊيڪل گورنمينٽ گرلس ڪاليج شهدادڪوٽ مان A1 گريڊ ۾ حاصل ڪئي هر ٻار جي خواهش جيئان ادي جي پڻ ڊاڪٽر ٿيڻ جي خواهش هئي جنهن لاءِ هن 2010ع ۾ انٽري ٽيسٽ پڻ ڏني پر سندس نصيب ۾ استادي پيشو لکيل هو سنڌ يونيورسٽي مان 2014ع ۾ ايم ايس سي باٽني ۾ ڪيائين ان سان گڏ 2017ع ۾ ساڳيئي يونيورسٽي مان پڻ ايم فل بہ ڪيائين 2014ع ۾ اين ٽي ايس جي ٽيسٽ پاس ڪري پرائمري ٽيچر ٿئي- ادي صنم کي پنهنجي ڳوٺ مان ايم فل جي ڊگري حاصل ڪندڙ پهرين ڇوڪري هجڻ جو اعزاز پڻ حاصل آهي.

ادي صنم ناز جوڻيجو 2012ع ۾ سگا شاخ شهدادڪوٽ جي ميمبرشپ حاصل ڪئي 2015ع کان 2018ع تائين سي اي سي جي ميمبر رهي انهي دوران هن شهدادڪوٽ ۾ ڪيترائي پروگرام ڪرايا جنهن ۾ 08 مارچ 2016ع ۾ عورتن جي عالمي ڏينهن جي حوالي سان پروگرام ۾ آبي اي کان پاس ٿيل شهدادڪوٽ جي هيڊ مسٽريس کي مڃتا ايوارڊ ڏنو ويو مختلف اسڪولن خصوصن ڳوٺن ۾ وڃي آدمشماري جي جاڳرتا مهم تحت ليڪچر ڏنا. صحت جي حوالي سان پوليو بابت جاڳرتا مهم پڻ هلائي. صنم ناز اڪين جي ڪيمپ ۾ ڀرپور حصو وٺندي

رهي ٿي. 2017ع ۾ روشن تارا اسڪولن ۾ سگا مرڪز پاران ڪنوينر مقرر ڪيو ويو جنهن ۾ پان سيد آباد ۽ سيوهڻ ۾ روشن تارا اسڪول پڻ وزٽ ڪيا. ادي محلي جي غريب ٻارڙن کي مفت ٽيوشن ڏئي رهي آهي سندس ڪارڪردگي جي ڪري 2017ع ۾ سگا مرڪز طرفان مڃتا ايوارڊ ڏنو ويو. 2018ع جي مرڪزي اليڪشن ۾ ڪاميابي ماڻيائين ۽ هينئر سيڪريٽري وومن ڊولپمينٽ جي زميواري تي فائز آهي. 08 مارچ 2018ع تي لاڙڪاڻي ڊويزن جي برانچن ۾ نمايان ڪارڪردگي رکندڙ عورتن ۾ شيلڊ ڏنا ويا جنهن جي صدارت چئرمين سگا مرڪز محترم رفيق احمد جعفري ۽ خاص مهمانن ۾ سگا جو سيڪريٽري جنرل خالد حسين چنا ۽ ايڊوڪيٽ ڪلپناديوي هئي جنهن ۾ وڏي تعداد ۾ عورتن پڻ شرڪت ڪئي. ان پروگرام ڪرائڻ سان عورتن جي حوصلاافزائي ٿئي.

سگا شهدادڪوٽ شاخ پاران شاه جي شاعري ۾ عورت جي مقام پروگرام ۾ حصو ورتائين تقريب ۾ پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو ۽ پروفيسر عبدالرشيد خانواهي شاه جو اپٽاه پيش ڪيو. 14 آگسٽ 2019ع تي روشن تارا اسڪول سيوهڻ طرفان آزادي جو ڏينهن ملهايو ويو جنهن ۾ ادي خطاب ڪندي چيو تہ پاڪستان اسان جي لاءِ نعمت آهي اسان کي پنهنجي ملڪ جو قدر ڪرڻ گهرجي. استادن جي عالمي ڏينهن تي مرڪز طرفان حيدرآباد ۾ پروگرام منعقد ٿيو جنهن ۾ ادي پڻ شرڪت ڪئي. سگا جي تاريخ ۾ پنهنجي نوعيت جو نمايان سنڌ ليول تي روشن تارا بالڪ ميلو سنڌ ميوزم حيدرآباد ۾ لڳائڻ ۾ مدد ڪيائين.

ادي صنم شهدادڪوٽ جي عورتن لاءِ هڪ رول ماڊل رکي ٿي. هوءَ وڪ وڪ سوچي سمجهي ڪٽي ٿي پر بهترين طريقي سان ان کي نڀائي ٿي. الله پاڪ کيس اجان بہ وڌيڪ ڪاميابي عطا فرمائي- آمين

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

محبتي ماڻهو

رشيد خانواهي

سنڌ سونهاري ادبي کيتر ۾ سدائين سرسبز ۽ شاداب رهي آهي، جنهن وقت بہ وقت اهڙا انسان پيدا ڪيا آهن. جيڪي تاريخ جي ورقن ۾ تاريخ بڻجي ويا آهن. اهڙن انسانن منهجان هڪ ڪردار شهدادڪوٽ جو رشيد خانواهي جو بہ آهي.

رشيد خانواهي پهرين اپريل 1969ع تي شهدادڪوٽ تعلقي (موجوده قبي سعيد خان تعلقي) جي ڳوٺ خانواهہ ۾ ڄائو. سندس والد جو نالو عبدالله چانديو هيو. جنهن جو تعلق چانديو قبيلي جي گهنوراڻي پاڙي سان آهي. رشيد خانواهي ننڍپڻ ۾ مال بہ چاريو، پر پوءِ مال ڇڏي وڃي تعليم پرائي ۽ هينئر گورنمينٽ ڊگري ڪاليج شهدادڪوٽ سنڌي شعبي ۾ ليڪچرر آهي.

رشيد خانواهي بهترين استاد سان گڏوگڏ تمام سٺو سماجي ڪارڪن بہ آهي. جيڪو وقت بہ وقت غريب ۽ مسڪين ماڻهن جي خدمت ڪندو رهي ٿو ۽ سگا شهدادڪوٽ شاخ جي هر پروگرام ۾ سگا ست سان سلهاڙيل رهي ٿو. پوءِ اهو پروگرام "اسڪن ڊزيز" جو هجي يا "آءِ ڪئمپ" جو مطلب تہ سگا جي هر پروگرام ۾ زور شور سان حصو وٺندو رهي ٿو ۽ پنهنجي وت ۽ وس آهر مسڪينن جي مدد ڪندو رهي ٿو.

رشيد خانواهي جو ڪاليج استادن جي تنظيم "سِپلا" ۾ بہ اهم ڪردار رهيو آهي ۽ هينئر بہ سِپلا قمبر شهدادڪوٽ ضلعي جو نائب صدر آهي.

ان ڪان علاوه رشيد خانواهي جو سنڌي ادب ۾ بہ اهم ڪردار رهيو آهي. پاڻ بهترين شاعر ۽ اديب آهي. جنهن سنڌي ادب کي پنهنجا چار

books.sindhsalamat.com

ڪتاب 1."سجڻ ۽ ساٿيهہ" شاعري 2. "املهہ انسان" (رئيس امداد علي خان چانڊيي جي مختصر سوانح حيات) 3. سنڌي ادب جا سونهري باب (قلمي) ۽ 4. "ڌرتيءَ جا ڏنگ" (سنڌ جي تاريخ سوالن جواب ۾) قلمي ڏئي سنڌي ادب ۾ واڌارو ڪيو آهي.

سنڌي اديبن ۽ شاعرن جي تنظيم "سنڌي ادبي سنگت" ۾ بہ رشيد خانواهي جو اهم ڪردار آهي ۽ هينئر بہ پاڻ ضلع قمبر شهدادڪوٽ جو ضلعہ رابطہ سيڪريٽري آهي. جنهن جي ذريعي سنڌي ادب ۽ ٻوليءَ جي خدمت ڪندو رهي ٿو ۽ پنهنجي ٻوليءَ سان بيحد پيار ۽ محبت جو اندازو بہ سندس ئي شعر مان هن طرح لڳائي سگهجي ٿو.

سنائي، گدائي ۽ ساميءَ جي ٻولي،
بخاري، پتائي ۽ حاميءَ جي ٻولي،
خدايا سلامت هي رک تا قيامت،
رشيدڻ چئي راشد ۽ جاميءَ جي ٻولي.

www.sindhsalamat.com

يار ڪو هم ني جا بجا ديڪا

سڪندر علي شيخ

سڪندر علي شيخ 26 فيبروري 1977ع تي شهدادڪوٽ شهر ۾ جنم ورتو. هن جي والد جو نالو وڪيل احمد شيخ آهي.

ڪڏهن ڪڏهن ڪي اٽئيٽيون شيون بہ ممڪن ٿيو وڃن. اهو سڀ ڪجهہ وقت ۽ حالتن جو ئي ڦيرو آهي. ڪنهن تي چاتو تہ اسڪول ۽ ڪاليج دوران لکڻ پڙهڻ سان گهڻ دلچسپي رکندڙ سڪندر صاحب اڳتي هلي وري علم ادب سان اهڙو چاه رکندو جو هن جا مائٽ عزيز ڪائنس تنگ ٿي ويندا. چاڪاڻ جو سندس مائٽ ڪاروباري ماڻهو هئا تنهڪري سندن سوچ هئي تہ سڪندر صاحب کي بہ ٻين وانگر هڪ ڪامياب ڪاروباري بڻائيندا. علم ادب پڙهڻ ڪري ۽ پڙهيل لکيل ماڻهن جي صحبت ۾ رهڻ ڪري هن جو ذهن بلڪل بہ ڪاروباري نہ هو. پر هن هڪ سٺو انسان ٿيڻ پئي چاهيو ۽ اها سوچ ساڻس اڄ بہ همسفر آهي.

سڪندر علي شيخ گورنمينٽ مهراڻ پرائمري اسڪول شهدادڪوٽ مان پنجين جماعت پاس ڪئي ۽ 1992ع ۾ ميٽرڪ جو امتحان گورنمينٽ هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ مان ڏنو. 1994ع ۾ انٽر جو امتحان پري انجنيئرنگ گروپ ۾ ڊگري ڪاليج شهدادڪوٽ مان سٺن نمبرن ۾ پاس ڪيو. هن گريجوئيشن پرائيويٽ طور تي پاس ڪري ماسٽرز جي ڊگري سنڌ يونيورسٽي مان عمرانيات ۾ 1999ع ڊگري حاصل ڪئي.

هو توڪلي ۽ ٿوري تي راضي رهڻ وارو آهي. رب پاڪ هن کي سٺي طبعيت عطا ڪئي آهي. هن کي وڏو صبر ۽ برداشت جو مادو آهي. هو منهنجي ٻچپن جو يائرن جهڙو دوست آهي. مون سان گڏ سگا شهدادڪوٽ شاخ جو ميمبر ٿيو ۽ خيرجي ڪم ۾ اڄ ڏينهن تائين ساٿ

books.sindhsalamat.com

نڀايائيندو ٿو اچي. مون هن کي وک وک تي خيرجا ڪم ڪندي ئي ڏٺو آهي.

يار ڪو هم ني جا بجا ديڪا!!

سڪندر شيخ 2005ع کان وٺي ال ابراهيم اکين جي اسپتال ميمڻ ڳوٺ ڪراچي ۾ نوڪري ڪري ٿو ۽ هن وقت پراجيڪٽ ڊائريڪٽر آهي. سگا شهدادڪوٽ شاخ جا ساٿي سڄو سال ڪيترائي غريب مسڪين ماڻهو اکين جي مفت علاج ۽ مدد لاءِ سڪندر علي شيخ ڏانهن موڪليندا رهندا آهن ۽ هن وقت تائين هزارين ڏُکي انسانن جو سهارو بڻجي چڪو آهي ۽ انهن مسڪين بي پهچ انسانن جو الڪو ڪيس هميشہ دامگير رهي ٿو. آءٌ يقين سان چوان ٿو تہ اهي فرشتہ صفت خوبيون ڪنهن سٺي انسان ۾ ئي ٿي سگهن ٿيون ، جيڪي هن ماڻهو ۾ آهن. اهڙيءَ ريت هو سگا شهدادڪوٽ سان بہ ساٿ ڪراچي ۾ رهي ڪري بہ نڀائيندو پيو اچي. رب پاڪ هن تي هميشہ پنهنجو ڪرم ڪري. هو پنهنجي اهل عيال سميت صحت ۽ سلامتي سان زندگي گذاري! آمين.

www.sindhsalamat.com

سنڌ گريجوئيٽس ايسوسيئيشن (سگا)
شاخ شهدادڪوٽ بيباڪ ميمبرن

1. ڊاڪٽر محمد صالح شيخ
2. هادي بخش منگي
3. نذير احمد سومرو
4. سيٺ پاونداس
5. ڊاڪٽر شاهنواز شيخ
6. ممتاز علي پٽي
7. حافظ عبدالله شيخ
8. ڊاڪٽر عبدالستار وڏو
9. پروفيسر محمد مراد چوڙو
10. گل حسن ڪوڪر
11. عبدالوحيد پٽي
12. ستيا پال
13. ديدار علي سومرو
14. پروفيسر خالدحسين چنه
15. پروفيسر عبدالجبار جوڻيجو
16. خالد عمر ڪوسو
17. اشيورلعل ناگديو
18. محڪم الدين خشڪ
19. اظهر علي سيال
20. محمد صديق ابڙو
21. راجه گرڏتو ناگديو
22. سڪندر علي شيخ
23. سليم اختر لاشاري
24. سيمه شيخ
25. پروفيسر زهره نازچنه
26. صنم نازجوڻيجو
27. علي حسن سومرو
28. غلام الله چانڊيو
29. اشوڪ ڪمار ناگديو
30. شفيق احمد ڪوسو
31. غلام ياسين ٻبر
32. منورعلي ڪوري
33. انور علي سيال
34. سنيل ڪمار چاپڙيا
35. پروفيسر احسان الله جمالي
36. ڪليم الله شاه

37. پروفيسر ارشد علي سومرو
38. حق نواز سومرو
39. وزير علي ابڙو
40. مختيار احمد وڏو
41. سڪندر علي ميرجت
42. پروفيسر فداحسين جوڻيجو
43. پروفيسر منور علي جوڻيجو
44. پروفيسر سڪديو گرناڻي
45. انيل ڪمار گرناڻي
46. پروفيسر عبدالرشيد چانڊيو
47. پروفيسر طارق حسين خشڪ
48. پروفيسر نظير علي پٽي
49. پروفيسر سعيد احمد وڏو
50. پروفيسر سرفراز احمد وڏو
51. حافظ محمد يعقوب ڪمبوه
52. رئيس عبدالڪريم چانڊيو
53. عبدالحنان شيخ
54. امتياز حسين سومرو
55. ڊاڪٽر محمد صديق ڪهاوڙ
56. پروفيسر سليم رضا ميراڻي
57. چندر لعل ناگديو
58. غلام مرتضىٰ لغاري
59. امداد علي لغاري
60. افتخار حسين سومرو
61. جاويد حسين جوڻيجو
62. شفقت حسين جمالي
63. ميان فيروزالدين ميڪڻ
64. ظهور حسين جوڻيجو
65. معراج الدين جوڻيجو
66. علي رضا شيخ
67. محمد عظيم پٽي
68. زين العابدين جوڻيجو
69. محمد انور ڪورار
70. ضياءالحسن جمالي
71. نصرالله ڪوسو
72. سلطان احمد ڪوسو
73. پروفيسر رياض حسين مستوئي
74. منور ظريف جمالي
75. عديل احمد منگي
76. پروفيسر نياز حسين سومرو
77. عامر علي سومرو
78. معشوق علي منگي
(عرف زاهد حسين منگي)
79. رشيد احمد منگي
80. جاويد احمد پناڻ
81. سراج احمد ڪوسو

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

سگا شاخ شهدادڪوٽ
جا سهڪاري ۽ مالي معاون حضرات

سگا شاخ شهدادڪوٽ جا سڀ ڪان پهريان سهڪاري ساٿي ۽ مالي مدد ڪندڙ سندس ئي ميمبر آهن. جيڪي هميشہ پنهنجي هڙان وڙان پنهنجي وس آهر شروعات کان وٺي مالي مدد ڪن ٿا. سگا مرڪز بہ هميشہ ڏکي سکي ۾ شامل حال رهيو آهي. ان ڪان علاوه شهر جون ڪجھ انتهائي معزز شخصيتون پڻ آهن، جن وقتن فوقتن مالي ۽ اخلاقي سهڪار پئي ڪيو آهي، جن ڪي ڪڏهن بہ وساري نٿو سگهجي. جيئن تہ هي ڪتاب اسان جي شاخ جو هڪ دستاويز آهي، تنهن ڪري هتي انهن معتبر شخصيتن ڪي ياد ڪرڻ انتهائي ضروري ٿو سمجهان.

محترم نوابزاده مير نادر علي خان مگسي	(سابق وزير حڪومت سنڌ)
مرحوم نور نبي خان جوڻيجو	(سابق مشير ۽ وزير حڪومت سنڌ)
مرحوم خداڏنو خان چانڊيو	(سابق صلاحڪار حڪومت سنڌ)
محترم رميش لعل	(ميمبر قومي اسيمبلي پارليامينٽ پاڪستان)
محترم سلطان احمد کهاوڙ	(سابق صلاحڪار حڪومت سنڌ)
محترم عطا حسين خان جوڻيجو	(اڳوڻو ضلعي نائب ناظم ضلع قمبر شهدادڪوٽ)
محترم حاجي سردار علي جروار	(سابق تعلقي ناظم تعلقي شهدادڪوٽ)
محترم مير غيبي خان مغيري	(شيلر ايسوسيئيشن اڳواڻ)
محترم سيٺ قمرالدين شيخ	(شيلر ايسوسيئشن اڳواڻ)
محترم سيٺ محمد اسماعيل شيخ	(اڳواڻ شيلر ايسوسيئيشن)
محترم سردار جاويد حسين لانگاه	(داريڪٽر هائي ويز)
محترم استاد منظور احمد چانڊيو	(شيلر ايسوسيئيشن اڳواڻ)

محترمہ ناهيد کهاوڙ صاحبہ	(سياسي سماجي اڳواڻ)
محترم اُميش ڪمار بجاج	(شيلر ايسوسيئيشن اڳواڻ)
محترم حق نواز شيخ	(سرافہ ايسوسيئيشن اڳوڻ)
محترم فضل محمد شيخ	(اڳوڻ بوٽ هائوس ايسوسيئيشن)
محترم سيٺ رفيق احمد سومرو	(اڳواڻ پيٽرول پمپ ايسوسيئيشن)
محترم پرو فيسر عبدالرشيد ڪوسو	(سابق ڪنٽرولر لاڙڪاڻہ بورڊ)
محترم پروفيسر نارائڻ داس ڪياڻي	(سابق سيڪريٽري لاڙڪاڻو بورڊ)
محترم پروفيسر سيد گل محمد شاه	(شاعر اديب ۽ اسڪالر)
محترم پروفيسر فضل محمد عمراڻي	(اڳواڻ پرائيويٽ اسڪول ايسوسيئيشن)
محترم محمد حيات شيخ	(اڳواڻ جنرل اسٽور ايسوسيئيشن)
محترم پروفيسر اسرار احمد ڪوڪر	(آبادگار اڳواڻ)
محترم محمد حيات جوڻيجو	(اڳواڻ اپڪا روينيو)
مرحوم محمد اعظم جروار	(واپڊا اڳواڻ)
محترم ڊاڪٽر امر لعل	(خدمتگارِ انسانيت)
محترم ڪامريڊ عبدالوهاب پندراڻي	(اڳواڻ هيومن رائيٽس)
محترم مير امجد علي ميرجت	(اڳواڻ شيعہ علماءِ)
محترم مولانا محمد جان عابد	(اڳواڻ جميعت علماءِ اسلام)
محترم ڊاڪٽر امتياز احمد شيخ	(اڳواڻ جماعت اسلامي)
محترم ڊاڪٽر شمس الدين شيخ	
محترم سيف الله سومرو	(گستا اڳوڻ)
محترم ممتاز علي ميراڻي	(اڳواڻ پ ت الف)
محترم ممتاز علي وڌو	(اڳواڻ پ ت الف)
سيٺ مرليڌر لال	(اڳواڻ فرٽيلائيزر ايسوسيئيشن)

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

محترم محمد اسحاق مغيري (آبادگار اڳواڻ)

محترم محمد ايوب وڌو (سگا اڳواڻ مرحوم سائين غلام مصطفیٰ وڌو جو فرزند)

محترم سراج احمد ڪوسو (اڳواڻ شيلر ايسوسيئيشن)

محترم رياض احمد ڪوسو (اڳواڻ شيلر ايسوسيئيشن)

محترم عبدالرحمٰن دايو (شيلر ايسوسيئيشن اڳواڻ)

محترم راجه سومرو (ٺيڪدار)

محترم ڪامريڊ محمد عرس سيلرو (مزدور اڳواڻ)

محترم غلام سرور سيلرو (مزدور اڳواڻ_ ايڌي)

محترم يارمحمد سيلرو (مزدور اڳواڻ)

محترم ياسر عباس (اسڪائوٽ اڳواڻ)

محترم سيٺ گرڌاري لال (مالڪ رونڪ منرل واٽر)

محترم سيٺ عبدالجبار سومرو (مالڪ ايس ڪي منرل واٽر)

نوٽ:_ هن لسٽ ۾ سگا شاخ شهدادڪوٽ جي ميمبرن جا نالا مالي معاون طور ان ڪري شامل ڪونه ڪيا اٿم، جو انهن سڀني جا نالا ميمبرن واري لسٽ ۾ اڳ ئي لکي چڪو آهيان.

books.sindhsalamat.com

تاثر

سگا جي سونهن

پيرل خان ڪوسو

سڄي دنيا ۾ سرحدي علائقا معاشي توڙي سماجي طور تي وڏيڪ سگهارا ۽ مستحڪم تصور ڪيا ويندا آهن، جو اهڙن علائقن، شهرن يا ملڪن وٽ اهو Exposure هوندو آهي ته هو ٻنهي طرفن کان زندگيءَ جي ترقيءَ جا نيت نوان موقعا تلاش ڪن ٿا. عجيب ڳالهه اها آهي ته انهيءَ معيار تي پرک ڪرڻ سان سنڌ جي سرحدي علائقن ۽ شهرن جي صورتحال ٺهڪي نه ٿي، جيڪا اسان لاءِ وڏي بدقسمتي چئبي. اتر سنڌ جي هڪ اهم ضلعي شهدادڪوٽ جو ئي مثال وٺون ٿا. جيتوڻيڪ ان ضلعي جي ڏکڻي سرحد ڏکڻ اولهه واري طرف کان بلوچستان صوبي سان لڳي ٿي. اهڙي صورتحال ۾ هن ضلعي جي اقتصادي ۽ سماجي رتبي واري صورتحال سنڌ جي ٻين ضلعن جي ڀيٽ ۾ گهٽي بهتر هئڻ کپندي هئي پر بدقسمتي سان شهدادڪوٽ ضلعي جو شمار اڄ به سنڌ جي انتهائي پٺ تي پيل ضلعن ۾ ٿئي ٿو. رڳو ضلعو شهدادڪوٽ ئي ڇو، هاڻي ته سموري سنڌ هڪ پسمانده صوبي جو ڏيک ڏئي رهي آهي، جتي اڃان سوڌو ماڻهن جون صاف پاڻي، تعليم ۽ صحت جهڙيون بنيادي ضرورتون ئي پوريون نه ٿيون آهن.

سنڌ جي اهڙي صورتحال سبب ئي سنڌ جي ڪن هڏڏوکي ۽ سماج جو درد رکندڙ ساٿين 1972ع ۾ سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن (سگا) جو بنياد رکيو، جنهن جو مقصد ئي سنڌ کي امن پسند ۽ خوشحال صوبو بڻائڻو هو. سگا جو بنياد پوڻ سان ئي سگا جي سنڌ ۾ زبردست پذيرائي ٿي ۽ سگا جون وڏيڪ شاخون ٺهڻ لڳيون.

1973ع واري ڏهاڪي ۾ سگا جون سرگرميون ڪافي تيز ٿي ويون ۽ ان ئي ڏهاڪي جي وچ ڌاري شهدادڪوٽ شهر ۾ سگا جي برانچ جو

www.sindhsalamat.com

قيام عمل ۾ آيو. جيڪا ڳالهه انتهائي اميد پري هئي. سنڌ جي هن پٽ تي پيل ضلعي ۾ سگا جي شاخ قائم ٿيڻ سان نه رڳو شهدادڪوٽ شهر پر پوري ضلعي ۾ سماجي، ادبي، علمي ۽ ثقافتي سرگرمين کي هٿي ملي، سگا جي اهڙين سرگرمين سبب شهدادڪوٽ جي ماڻهن کي اتساهه مليو ۽ پوءِ سيني ڏٺو ته ان شاخ سنڌ کي professor Abdul Jabar sb ، پروفيسر خالد حسين چنا ۽ فدا حسين جوٽيجو جهڙا ۽ ٻيا ڪيترائي سماجي اڳواڻ پيدا ڪيا. جن پنهنجي ڌرتي، ماڻهن، ثقافت، ٻولي، ادب ۽ تعليم جهڙن شعبن ۾ عظيم جدوجهد ڪئي. اهڙن ڪارنامن ۽ ڪاميابين جي تسلسل ۾ سگا جي سيڪريٽري جنرل ۽ اسان جي محبوب دوست پروفيسر خالد حسين چنا هڪ ڪتاب ترتيب ڏنو آهي، جنهن ۾ هن سگا شهدادڪوٽ شاخ جو سمورو رڪارڊ، ڪارڪردگي، شاخ جي ڪردارن ۽ ڪارنامن کي سهيڙي هڪ ڪتاب لکيو آهي، جيڪو تاريخي طور تي نهايت شانائتو ۽ مانائتو ڪم آهي. منهنجي نظر ۾ قلم ڪان ڪم وٺڻ ڪوڏر هلائڻ کان وڌيڪ محنت ۽ وقت طلب هوندو آهي، ڇاڪاڻ ته قلم کي تحقيق ۽ تصديق گهرجي، جنهن جي آڌار تي ئي قلم ڪنهن ڪاغذ تي هلائڻ جي قابل ٿئي ٿو.

منهنجي نظر ۾ پروفيسر خالد حسين چنا هي ڪتاب لکي انتهائي ڪارائتو ڪم ڪيو آهي،.

مان سگا شهدادڪوٽ جي انهن سيني ڪردارن کي سلام پيش ڪيان ٿو جن جي عظيم ڪارنامن، ڏينهن رات محنت ۽ جستجو سبب پروفيسر خالد حسين چنا ڪين هن ڪتاب جي صفحن تي جاءِ ڏني. هي ڪم انتهائي شاندار آهي، جنهن لاءِ سگا جي سيني ساٿين کي واڌايون.

سات سلامت_سنڌ سلامت

وائيس چيئرمين، سگا

books.sindhsalamat.com

ڪنهن ڪنهن ماڻهوءَ منجهه اچي بوءِ بهار جي

عبدالرسول سومرو

سنڌ ڪيترن عظيم ۽ جليل قدر انسانن کي جنم ڏنو آهي، جيڪي اڄ به تاريخ جا اهم ورق ۽ باب آهن. بلڪ خود تاريخ آهن انهن ۾ هڪ عظيم انسان ڊاڪٽر محمد سليمان شيخ به آهي جنهن سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن (سگا) قائم ڪري، سنڌي قوم تي وڏو احسان ڪيو.

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن (سگا) سنڌي قوم جو عظيم پليٽ فارم آهي، سگا جي پليٽ فارم تان، سماجي حقن جي حاصلات، قومي ناانصافين، پنهنجن ادارن جي مالڪي ڪرڻ، ٻرندڙ مسئلن وغيره لاءِ اجتماعي طور آواز اٿارڻ ۽ جدوجهد ڪرڻ لاءِ هي سنڌي قوم جو اعليٰ ۽ مضبوط پليٽ فارم آهي.

سگا ڪجهه ڏينهن ۾ پنهنجي وجود جي سفر جا 48 سال پورا ڪندي، هن عرصي دوران رياست پاران ملڪ دشمني، تحسب پرستي جا الزام لڳا. ان سان گڏوگڏ ڌارين جون نفرتون ۽ پنهنجن جون ناراضگيون پڻ پلئي پيون ۽ ذاتي مفاد حاصل ڪرڻ جا پڻ طعنا مليا.

هن عرصي دوران 1983ع ۾ سنڌ دوستي ڪارڻ هڪ آمر ڪاري قانون سان سگا ۾ سرڪاري ملازم جي ميمبر ٿيڻ تي پابندي مڙهي ڇڏي ۽ ان سان گڏوگڏ ٻيا به تنگ نظر جا قدم کنيا ويا. جنهن سبب پنهنجا به منهن موڙي ويا.

پر سگا جي سرواڻ ۽ ساٿين کي سلام آهي جن ڊڪٽيٽر جي دام ۽ دهشت جي باوجود به ثابت قدم رهندي منزل ڏانهن پنهنجو سفر جاري رکيو. شايد انهيءَ لاءِ مرشد لاکيٽي لطيف فرمائي ٿو ته:

www.sindhsalamat.com

"ڪندا مون پيرين توڙي لک لڱن،
آنگر اڱوڻي نہ مڙي چپون پير چنن،
ويندي ڏانهن پرين جتي جات نہ پائيان"

سگا کي اهو اعزاز آهي تہ هن اهڙا ڪارڪن پيدا ڪيا، جن پنهنجي وجود کي ختم ڪري پاڻ ارپڻ واري جذبي سان سگا جي سينڌ سنواري ڇڏي.

هڪ اهڙو ڪارڪن جنهن سياسي، سماجي، علمي، ادبي شهر شهدادڪوٽ ۾ جنم ورتو، ان شهري سگا شاخ جنهن مرحوم نظام الدين سومري جهڙي بي لوث ڪارڪن ۽ اڳواڻ پيدا ڪيا، ان شاخ محترم خالد حسين چنا صاحب جهڙو اڳواڻ بہ ڏنو.

محترم خالد حسين چنا وڏو خوشنصيب شخص آهي جو ان کي محترم نور محمد سيال جهڙا الستي اندر جا صاف، وسيع قلب ۽ سچا دوست مليا، سيال صاحب 2013ع ۾ سگا جي مرڪزي چونڊن ۾ چنا صاحب کي اميدوار ٿيڻ لاءِ همٿايو هن چونڊن ۾ چنا صاحب سيني کان وڌيڪ ووٽ کڻي پهريون نمبر آيو چنا صاحب کي سگا جي اهم ذميواري ملي، يعني سيڪريٽري تعليم ٿيو. جيڪڏهن سگا جي وجود جو مطالعو ڪبو تہ معلوم ٿيندو تہ سگا جي وجود جو اهم ڪارڻ تعليم آهي، انهيءَ ڪري سگا جي مقصدن ۾ تعيلم کي وڏي اهميت حاصل آهي. ان وقت مان سگا جي ڪابينا جو حصو يعني وائيس چيئرمين هئس، ان ڪري چنا صاحب سان ويجهو رهڻ جو موقعو مليو. معلوم ٿيو تہ چنا صاحب بردبار ۽ ارادي جو پختو، ڪنهن سبب مايوس نہ ٿيندڙ، صابرين، ملن سار، خوش اخلاق، سليم طبيعت جو مالڪ آهي پر هي ٿورو ضدي بہ آهي، هي محبت ۾ وڏي ۾ وڏي ڳالهہ مڃي وٺندو آهي پر ڏاڍ ۾ ننڍي کان ننڍي ڳالهہ بہ نہ مڃيندو آهي جو نہ ڪٿي ڪيترو بہ نقصان ٿئي.

چنا صاحب لاءِ سيڪريٽري تعليم هڪ لحاظ کان فائديمند ذميواري هئي، ڇاڪاڻ تہ چنا صاحب جو واسطو تعليم سان آهي ۽ هو تعليم ۾ بهتر ڄاڻ رکندڙ شخصيت آهي پر چنا صاحب کي ذميواري نڀائڻ ۾ ڪافي دشواريون هيون. هڪ تہ هي ڪراچي شهر کان تمام پري شهدادڪوٽ شهر جو رهاڪو هو، ان کان علاوه اندريون ۽ ٻاهريون رڪاوٽون دشواري جو اهم سبب هيون. پر مون اڳ چيو آهي تہ هو ارادي جو پختو انسان آهي هن سڪريٽري تعليم جون ذميواريون سنڀاليون، ٿر جي شهر ڪلوئي کان وٺي سنڌ، بلوچستان ۽ پنجاب جي دنگ تي قائم شهر ڪشمور جي روشن تارا اسڪول سان گڏ سيني اسڪولن جو دورو ڪري جائزو ورتو تہ جيئن اسڪولن ۾ اصلاحات بامقصد ۽ لاڳاپتا ڪري سگهجن. ان سان گڏ، روشن تارا مرڪزي ڪاميٽين جي گڏجاڻين کي بامقصد بنائڻ، روشن تارا اسڪولن جي تدريسي عملي جي تربيت ڪرائڻ، اسڪولن جي وچ ۾ "اسان جو شاهہ" جي عنوان سان چٽا ڀيٽي جا مقابلا ڪرائڻ، هڪ نصابي نصاب رائج ڪرڻ، روشن تارا ٻالڪ مئگزين شايع ڪرڻ، ورلڊ ٽيچر ڊي جي موقعي تي روشن تارا اسڪولن جي استادن کي مڃتا ايوارڊ ڏيڻ، سالياني امتحانن جي مانيٽرنگ ڪرڻ وغيره جهڙا قدم کنيا ۽ انهن ۾ ڪاميابي ماڻي.

روشن تارا مرڪزي ڪاميٽي کي بامقصد بنائڻ:

اوهان چڱي طرح ڄاڻيندا هوندا تہ هن ڪاميٽي جو اسڪول مينيجيمنٽ جو چيئرمين ۽ پرنسپال ميمبر هوندا آهن هي ڪاميٽي وڏي اهميت واري هوندي آهي. هن ڪاميٽي جي گڏجاڻي ۾ پري پري کان ساٿي شرڪت ڪندا آهن پر افسوس سان چوڻو پوي ٿو تہ هن ڪاميٽي جي گڏجاڻيءَ کي گهٽ اهميت ڏني ويندي آهي.

محترم چنا صاحب اڪثر ڪري سيني اسڪولن جو جائزو ورتو هو، انهيءَ ڪري انهن کي مختلف ڪيٽيگرين ۾ ورهايو تہ جيئن انهن کي

books.sindhsalamat.com
www.sindhsalamat.com

آسانيءَ سان ترقي وٺرائي سگهجي ۽ اسڪول جو رڪارڊ ۽ ڪارڪردگي ڪي بهتر بنائڻ جهڙا بامقصد قدم کڻڻ نه رڳو فيصلا ڪيا پر ان تي عمل به ڪرايو.

تدريسي عملي جي تربيت:

اها حقيقت آهي ته استاد جيڪڏهن تربيت وارو آهي ته هو بهترين تعليم ڏئي سگهي ٿو. اهو روشن تارا اسڪول جي قيام جو مقصد پڻ آهي انهيءَ ڪري هن پهرين شرط سان استاد جي تربيت ڪرائي. ان سبب روشن تارا اسڪولن جي ساک ۾ اضافو ٿيو.

"اسان جو شاهه"

ٻار جيڪو قوم جو آئيندو آهي جيڪو موجوده وقت ۾ نيٽ، ڪمپيوٽر ۽ ٽچ موبائل ۾ ايترو ته مصروف ٿي ويو آهي جو هن کي اها ڄاڻ نه آهي ته منهنجي سنڌي قوم جو محسن ڪير آهي پنهنجي ٻار کي مرشد شاهه عبداللطيف ڀٽائي بابت ڄاڻ ڏيڻ سڳا جو اهم مقصد پڻ آهي انهيءَ ڪري اسڪولن وچ ۾ "اسان جو شاهه" جي عنوان سان چٽا ڀيٽي جا مقابلا ڪرايا ويا. سيني روشن تارا اسڪولن کي ڇئن ڪلسٽرن ۾ دادو، گهوٽڪي، گلشن حديد ۽ هالا ۾ ورهايو ويو. ان ۾ شاهه جي بيتن مان شاهه جي سمورن ڪردارن بابت ٽيبلا پيش ڪرڻ ۽ شاهه سائين بابت سوال جواب ڪيا ويا. پروگرام ٿيڻ تي سڄي سنڌ ۾ اسان جو شاهه جون صدائون بلند ٿيون.

يڪ نصابي نصاب:

جيڪڏهن روشن تارا اسڪول ڪراچي شهر جو ٻار آڪسفورڊ جو نصاب پڙهي ٿو ته اهو حق ترجي روشن تارا اسڪول ڪلوئي جي ٻار کي به آهي ته هو آڪسفورڊ جو نصاب پڙهي. جيڪڏهن روشن تارا اسڪول گلشن حديد ڪراچي شهر جو ٻار آڪسفورڊ نصاب پڙهي ٿو ته اهو حق سنڌ جي ننڍي شهر گهوٽڪي جي ٻار جو به آهي ته هو آڪسفورڊ جو نصاب

books.sindhsalamat.com

پڙهي، ان ڪري اسڪولن جي منظوري سان يڪ نصابي نصاب جو نظام لاڳو ڪيو ويو.

روشن تارا ٻالڪ مئگزين:

1. تواريخ ۾ پهريون ڀيرو روشن تارا ٻالڪ مئگزين جي اشاعت سان هڪ ته اسڪولن جو پاڻ ۾ ۽ مرڪز سان گهرو رابطو قائم ٿيو.
2. هر اسڪول کي ڄاڻ پوي پئي ته ميرپورخاص ۽ ميهڙ اسڪولن جي ٻارن اهڙا مضمون لکيا يا ڇاپيا آهن. سچل ڳوٺ اسڪول کي ڄاڻ پوي پئي ته سيوهڻ شريف اسڪول ۾ ڪهڙيون سرگرميون ٿيون.
3. سيني اسٽيڪ هولڊرن کي ڄاڻ پئي ته روشن تارا اسڪول سڳا جا اسڪول آهن ۽ انهن ۾ ڪهڙيون سرگرميون ٿين پيون.
4. ٻار کي پنهنجي صلاحيتن کي ظاهر ڪرڻ جو موقعو مليو.
5. هن مئگزين سان ٻار جي همت افزائي ٿئي پئي.

مجتا ايوارڊ:

بيشڪ استاد روشن تارا اسڪول جي ڪاميابي جو راز آهي اهو لازمي آهي ته استاد جي همت افزائي ٿيڻ گهرجي. "ورلڊ ٽيچر ڊي" جي موقعي تي روشن تارا اسڪول جي استادن کي مئنيجمينٽ جي چونڊ بعد مجتا ايوارڊ ڏيڻ جو سلسلو چنا صاحب شروع ڪرايو. اهو اڳ ڪڏهن نه ٿيو هو.

پهريون پروگرام سنڌ جي تاريخي وڏي درسگاهه سنڌ يونيورسٽي ۾ هڪ عظيم ڪردار شيخ اياز جي نالي سان منسوب ٿيل آڊيٽوريم ۾ ٿيو جيڪو اڄ به جاري آهي.

سالياني امتحانن جي مانيٽرنگ:

هن جو مقصد روشن تارا اسڪولن جي سالياني امتحان کي بامقصد ۽ ساک وارو بڻائڻ ۽ مانيٽرنگ لاءِ اهم ماڻهن تي مشتمل مختلف ٽيمون ناهيون ويون.

www.sindhsalamat.com

سگا مرڪز پاران هنن سمورين سرگرمين جي مڃتا طور بيسٽ سيڪريٽري ايجوڪيشن تي گولڊ ميڊل سان نوازيو ويو.

2019_2021ع جي مدي لاءِ چنا صاحب سيڪريٽري جنرل بڻيو. هن پيري ۾ هن کي فرض نڀائڻ ڪافي رڪاوٽون هيون. رڪاوٽون هر سچي ۽ کري ماڻهوءَ جي سامهون اينديون آهن اها تلخ حقيقت آهي.

چنا صاحب سيڪريٽري جنرل جون ذميواريون سنڀالڻ سان هيٺيون سرگرميون ۽ سڌارا آندائون، جهڙوڪ:

1. آفيس ۾ انتظامي سڌارا.
2. مرڪزي آفيس ۾ قائم لائبريري ۽ مظهر ريسورس سينٽر کي بامقصد ۽ بهترين ترتيب وار بڻايو ۽ سگا ڪارنر قائم ڪئي.
3. اها حقيقت آهي ته شاخن جا عهديدار ۽ ڪارڪن سگا جو سرمايو آهن. انهن ۾ صدر ۽ جنرل سيڪريٽري ٻئي اهم عهدا آهن. چاڪاڻ ته صدر شاخ جي نمائندگي ڪري ٿو ۽ جنرل سيڪريٽري شاخ جو رڪارڊ محفوظ ڪري ٿو ان لاءِ لازمي آهي ته اهي ٻئي ڄاڻ ۾ مضبوط هجن. ان لاءِ ضروري آهي ته انهن جي تربيت ٿيڻ گهرجي. اهو سگا جو پراڻو خواب ۽ خيال هو پر هن تي ويجهي ماضي ۾ عمل نه ٿيو هو. چنا صاحب جي ذميوارين سنڀالڻ ڪانپوءِ سيني شاخن کي مختلف فيزن ۾ ورهايو. جڏهن ته هن وقت تائين ٻن فيزن تي مشتمل سگا جي مختلف شاخن جي صدر ۽ جنرل سيڪريٽرين جا ٻه تربيتي ورڪشاپ ٿي چڪا آهن.
4. چنا صاحب ڪيترين مصروفيتن ۽ مجبورين هوندي به هو هر شاخ جي هر تقريب ۽ پروگرام اهو وڏو هجي يا ننڍو ان ۾ شريڪ ضرور ٿيو.
5. ڪافي وقت کان بند پيل سگا سماچار مئگزين شايع ٿيو. هي مئگزين هڪ ته مرڪز جو شاخن سان رابطي جو اهم ذريعو آهي ۽ ٻيو ته هن

books.sindhsalamat.com

سان شاخن ۾ سرگرمي اچي ٿي چاڪاڻ ته مئگزين ۾ شاخن جون سرگرميون ڇپجن ٿيون.

6. روشن تارا ٻالڪ ميلو، هي سگا جو پراڻو سوداءُ هيو جيڪو 20 سال کان ڪن سببن ڪري ٿي نه سگهيو هو. ائين ڪٿي چئجي ته ڄڻ ته هو خواب هيو. الله تعاليٰ جي مهرباني سان هي ميلو نيٺ 21، 22 ۽ 23 مارچ 2020ع تي سنڌ ميوزم حيدرآباد ۾ منعقد ٿيو.

جڏهن ميلي جو اعلان ٿيو ته حالتون اهڙيون پيدا ٿي ويون ۽ وس وسا پيدا ٿي ويا ته شايد ميلو وري ملتوي ٿيندو يا ناڪام ٿيندو، چاڪاڻ ته نانگ جو ڪاڏل نوڙيءَ کان ڏجي. پر اهو ڪاميابي سان منعقد ٿيو ۽ حيدرآباد جي تواريخ ۾ ڪامياب ميلن مان ڪنهن سماجي تنظيم جو ٻيو ميلو هو جيڪو ڪاميابي سان منعقد ڪيو ويو. ضرور هن وڏي پروگرام ۾ گهٽ وڌايون ٿيون هونديون پر مجموعي طور تي هي ميلو شاندار ۽ ڪاميابي سان منعقد ٿيو. اهو چنا صاحب ۽ ٻلي صاحب کي خدا اعزاز بخشيو.

جنهن ڪانپوءِ ڪجهه ڏينهن ۾ تنظيم جا ٻه وڏا پروگرام ٿيڻا هئا، جن ۾ هڪ ڪنوينشن ۽ ٻيو اينيوئل ڊي، اينيوئل ڊي ۾ نواڻ ڏسڻ ۾ آئي. چنا صاحب نواڻ ۽ ڪاميابي جو ٻيو نالو آهي هي ٻئي پروگرام به ڪاميابي سان منعقد ٿيا.

هنن سرگرمين ڪري چنا صاحب سگا جي ساٿين جو محبوب ٿي ويو ڪن شاخن بهترين سيڪريٽري جنرل جا ايوارڊ ڏنا ته ڪن ساٿين لکندي چيو ته مرحوم مظهر ميمڻ کان پوءِ چنا صاحب سيڪريٽري جنرل جون ذميواريون بهترين طور تي نڀايون آهن.

خداوند تعاليٰ چنا صاحب کي ڪيترين خوبين سان نوازيو آهي. هن جي تحرير، تقرير ۽ گفتگو ۾ وڏو اثر رکيو آهي. اهو سنڌي ۾ هجي يا

www.sindhsalamat.com

انگريزي ۾ چنا صاحب پراون کي جلد پنهنجو بڻائي ڇڏيندو آهي. چوڻي آهي ته ڏاڍي جي لٺ کي ٻه مٿا، جيڏانهن هڻ ته اوڏانهن کپي. شايد ”مين نه مانون“ اجان هڪ هنڌ ڪامياب نه ٿيو آهي، لڳو ٿو دهلي اجان دور آهي.

هن سموري عمل ۾ ظاهر ٿئي ٿو ته جيڪڏهن مقصد سچو هجي ۽ ارادو پختو هجي ته مقصد حاصل ڪرڻ ۾ ڪابه شي يا ڪوبه عمل رڪاوٽ بڻجي نه ٿو سگهي. ٻيو ته هيرو پل اڳڙي ۾ ٻڌل هجي يا جوهر جي شيشي جي شوڪيس ۾ سجايل هجي پر هيرو هيرو آهي.

ڪنهن شاعر سچ چيو آهي ته:

ماڻهو سڀ نه سگهڻا، پکي سڀ نه هنج
ڪنهن ڪنهن ماڻهو منجهه، اچي بوءِ بهار جي.

دعاگو

25 اپريل 2020ع

books.sindhsalamat.com

سگا جو متحرڪ ڪردار خالد حسين چنا

بخش علي چانڊيو

سگا جو موجوده سيڪريٽري جنرل، ڪتاب ”سِگا شهدادڪوٽ جي مختصر تاريخ“ جو ليکڪ ۽ بي لوث خدمتگار خالد حسين چنا ٿوري ئي وقت ۾ پنهنجو پاڻ کي اهڙو دوست ثابت ڪيو آهي جنهن جي اڳيان دل جي ڪتاب جو هر صفحو کولي رکڻ ۽ پنهنجن توڙي پراون هٿان گهايل من کي رسايل گهاءَ ظاهر ڪرڻ ۾ ڪنهن به قسم جي رنڊڪ ۽ هٻڪ محسوس نه ٿيندي آهي، ڇاڪاڻ ته اهو يقين مستحڪم هوندو آهي ته هيءَ دوست ڪڏهن به انهن زخمن تي لوڻ ٻرڪڻ جي ڪوشش نه ڪندو بلڪ پنهنجي وس آهر انهن زخمن تي مرهم ۽ پها رکڻ جي ڪوشش ڪندو.

زندگيءَ جي قليل عرصي ۾ اهڙا ڪيئي موقعا آيا جڏهن هڪ مخلص دوست جي ضرورت شدت سان محسوس ٿي ۽ ان ٽائيم تي ذهن جي خودڪار سسٽم خالد چنا جو نالو ئي ذهن جي اسڪرين تي اچي پيش ڪيو. ان مهل ئي سندس نمبر ڊائل ٿيو ۽ ٻئي طرف ڪان سڪ، اڪير ۽ محبت وارو منڙو آواز گونجڻ لڳو! هيلو سائين ڪهڙا حال آهن؟ خيريت ته آهي؟ هن مهل ياد ڪيو اٿوا ڪا پريشاني آهي ڇا؟ جواب ۾ حال احوال، مجبوريون، پريشانيون ۽ جواب ۾ اتساهه ۽ محبت وارا مشورا، حجتون، هلڪڙا ڦلڪڙا ٽوڪ ۽ ڊبيل ٽهڪ ۽ مسڪراهٽون. يا ته ٻنهين جا ٽينشن ختم يا ٻئي سڄي رات ٽينشن ۾!

هڪ دفعو منهنجي ٻئي نمبر پٽ لياقت علي جيڪو سنڌ يونيورسٽيءَ ۾ فزڪس ڊپارٽمينٽ جو شاگرد هو ان ڪا بيوقوفي واري حرڪت ڪئي، جنهن ڪري سندس طبيعت اوچتي خراب ٿي پئي، سندس

www.sindhsalamat.com

روم ميٽ دوستن فون ڪري ٻڌايو تہ لياقت علي جي طبيعت خراب ٿي پئي آهي ان ڪري ڪيس لياقت ميڊيڪل ڪاليج اسپتال حيدرآباد المعروف لال بتي ڪٽي تا وڃون توهان جلدي اتي پهچو!

ان وقت رات جا 11:00 ڪن ٿيا هئا. ڪيس جيئن ئي فون ڪيم تہ پاڻ آئت ڏيندي چيائين. ”سائين اوهان مزي سان اچو ڪو ڪتڪو نہ ڪريو مان سڀ ڪجهہ سنڀالي ٿو وٺان“ جيستائين مان پهچان ئي پهچان، پاڻ تڪڙ ۾ ٻين دوستن کي ساڻ ڪري اسپتال پهتو ۽ رات جو 01:00 وڳي تائين ICU جي ٻاهران اپ پيرو بيٺو رهيو. علاج جي نگراني بہ پئي ڪيائين تہ فون تي مون کي بہ آئت ڏيندو رهيو تہ خير آهي توهان ڪا پرواهہ نہ ڪريو! منهنجي پهچڻ ڪان پوءِ بہ جيستائين مريض جي حالت صحيح ٿي ايستائين اٽڪل اڍائين ٽين بجي تائين مون سان گڏ اسپتال جي آءِ سي يو جي در تي بيٺو رهيو. آخر جڏهن زوري روانو ڪيومانس تڏهن مس وڃي آرام ڪيائين.

خالد حسين سان طبيعت ملڻ جو شايد هڪ سبب اهو بہ آهي تہ اسين ٻئي پورهيت طبقي سان تعلق رکون ٿا ۽ ٻنهي غربت سان جهيڙيندي ڏک تڪليفون ۽ پنهنجن توڙي پراون هٿان هڪ جهڙا گهاءُ برداشت ڪيا آهن ۽ ڏکن کي سکن جي سونهن سمجهندي حوصلي ۽ برداشت سان اڄوڪو مقام ۽ عزت حاصل ڪئي آهي. شايد اهوئي سبب آهي جو اهو ڏکن ۽ سورن وارو رشتو مضبوط تعلق کي اڃا وڌيڪ مضبوطيءَ سان جهليو بيٺو آهي. خالد جي زندگيءَ تي غور ڪريون ٿا تہ سندس پوري ڄمار جهد مسلسل، همت ۽ حوصلي سان ڀرپور آهي.

خالد حسين چنا جو جنم 18 جنوري 1977ع تي شهدادڪوٽ جي هڪ غريب خاندان ۾ عبدالڪريم چنا جي گهر ۾ ٿيو. پاڻ پرائمري تعليم مهراڻ پرائمري اسڪول شهدادڪوٽ. مئٽرڪ گورنمينٽ هاءِ اسڪول شهدادڪوٽ مان A گريڊ ۾ سٺين مارڪن سان ۽ انٽرميڊيئيٽ

گورنمينٽ ڪاليج شهدادڪوٽ مان پري انجنيئرنگ ۾ 1994ع ۾ پاس ڪيائون. جنهن بعد ريگيولر تعليم کي جاري نہ رکي سگهيا ۽ 1997ع ۾ شاهہ عبداللطيف يونيورسٽي مان پرائيوٽ BA جو امتحان پاس ڪري، وري ٻيهر سنڌ يونيورسٽي مان ريگيولر انگلش سبجيڪٽ ۾ M.A پاس ڪري ورتائون ۽ هاڻي ايم فل جي ڊگري بہ حاصل ڪري چڪا آهن. ان کان سواءِ بي ايڊ ۽ ايم ايڊ پڻ پاس ڪئي اٿن. تازو هائير ايجوڪيشن ڪميشن طرفان سرٽيفائيڊ جرنلز ۾ سندن چار آرٽيڪلز پڻ شايع ٿي چڪا آهن ۽ هاڻي موجوده ڪتاب سگا شهدادڪوٽ جي تاريخ لکي صاحب ڪتاب جو مرتبو پڻ حاصلو ڪري ورتو اٿن.

پروفيشنل ڪيريئر جي حوالي سان اگر لکجي تہ سندس پروفيشنل ڪيريئر تہ سندس بقول ان وقت کان شروع ٿي چڪو هو، جڏهن هن پنهنجي تعليم کي جاري رکڻ لاءِ ۽ پنهنجي مسڪين ۽ فرشتہ صفت والد صاحب، جنهن جو شهدادڪوٽ شهر ۾ سستن هٽرادو بوٽن جو دڪان هو پر ڌنڌو گهٽ هئڻ سبب مشڪل زندگيءَ جو گاڏو هلائڻ لاءِ سندن هٿ ونڊايو ۽ شهدادڪوٽ اسپتال جي ٻاهران چولا ڪپايا ۽ ننڍن ٻارن جا رانديڪا ڪپائي پنهنجي والد صاحب جي مدد ڪئي. ايتري تائين جو يونيورسٽيءَ جي تعليم تائين سندس غربت وارا امتحان جاري رهيا. هڪ پينٽ ۽ ٻہ شرٽون ڪٽي يونيورسٽي پهتا پر ڪڏهن بہ همت نہ هاريائون. هاسٽل جي ماني کائي بيمار بہ ٿيندا رهيا تہ امڙ ۽ والد صاحب جي دعائن جي نتيجي ۾ صحتياب بہ ٿيندا رهيا. پنهنجا ڪپڙا ڌوئيندا بہ پاڻ تہ استري بہ پاڻ ڪندا هئا. مطلب تہ محنت ۽ علم سان محبت جي رستي ۾ ايندڙ هر رڪاوٽ کي پار ڪندا، بنا رڪجڻ جي اڳتي وڌندا رهيا.

سندن همت جو اندازو ان مان بہ لڳائي سگهجي ٿو تہ 1994ع ۾ جڏهن پاڻ انٽر جو امتحان پاس ڪيو هئائون. انهن ئي ڏينهن ۾ سچل سارو سچ جي نالي سان ڪوچنگ سينٽر قائم ڪري شهدادڪوٽ ۽

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

آسپاس جي ننڍن ڪلاسن جي ٻارن جي علمي مدد ڪرڻ شروع ڪيائون، جنهن ۾ پيا ڪجهه استاد به اچي سنڌن هٿ ونڊائيندا هئا.

2002ع ۾ ليڪچرر جي ڪميشن پاس ڪرڻ کان اڳ مجيب خان مستوئي سان گڏجي دريا خان پبلڪ اسڪول جي نالي سان مڪمل اسڪول قائم ڪيائون، پر جلد ئي دعائون اگهامڻ يعني ليڪچرر شپ ملڻ کان پوءِ اهو اسڪول مستوئي صاحب جي حوالي ڪيائون، جيڪو اڄ به قائم دائم آهي ۽ اتي معياري تعليم جو سلسلو جاري آهي.

ليڪچرر شپ ملڻ کان پوءِ تعليم کاتي جي ڪاليجئيٽ ڪيڊر ۾ پنهنجن صلاحيتن آڌار سٺي عزت ۽ شهرت حاصل ڪندي پهريائين شهدادڪوٽ پوءِ گورنمينٽ ڊگري ڪاليج سيوهڻ ۽ هاڻي اسسٽنٽ پروفيسر جي حيثيت سان گورنمينٽ سنڌ ڪاليج آف ڪامرس اينڊ پوسٽ گريجوئيٽ سينٽر حيدرآباد ۾ خدمتون سرانجام ڏيئي رهيا آهن. پاڻ جيئن ئي ڪاليج ۾ نوڪريءَ جي شروعات ڪيائين ته ان سان گڏو گڏ سپلا جا متحرڪ ڪارڪن پڻ ٿي رهيا، جنهن جي ڪري ڪيس ضلعي قمبر شهدادڪوٽ ۽ ضلعي ڄامشوري جي سپلا جو جنرل سيڪريٽري مقرر ڪيو ويو.

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن ۾ به سنڌن خدمتون نمايان رهيون آهن. برانچ ليول تي ڊاڪٽر شاهه نواز ۽ محترم غلام مصطفيٰ وڌو جي معرفت سگا برانچ شهدادڪوٽ جا بنيادي ميمبر ۽ پوءِ هڪ ڀيرو برانچ جا صدر ۽ هڪ دفعو سگا برانچ شهدادڪوٽ جا جنرل سيڪريٽري چونڊجي مسڪينن ۽ مجبورن جي خدمت ڪيائون.

پاڻ جڏهن 2015ع ۾ سگا مرڪزي اليڪشن ۾ اميدوار طور حصو وٺڻ جو فيصلو ڪيائون ته محترم عبدالجبار جوڻيجو جنهن سان سپلا جي حوالي سان سٺي حجت هئي، ان ۽ سينيئر پروفيسر سيد گل محمد شاهه سان گڏجي مون وٽ آيا. ڪچهري ٿي ڪچهريءَ ۾ مونکي

books.sindhsalamat.com

ايڏو ته متاثر ڪيائين جو مون ان مهل ئي عبدالجبار جوڻيجو کي مذاق ۾ چيو ته توهان وارو همراهه جي ووٽن ۾ پهرئين نمبر تي نه اچي ته مون سان جهڙي وٽي تهڙي ڪجو! ۽ پوءِ ٿيو به ائين پاڻ سڀنيءَ کان وڌيڪ ووٽ کڻي پهرئين نمبر تي آيا ۽ مرڪزي باڊي چونڊجڻ وقت ڪين سيڪريٽري تعليم چونڊيو ويو. سيڪريٽري تعليم جي حيثيت سان سنڌن دور هڪ بهترين دور رهيو، جنهن دوران روشن تارا اسڪولن ۾ رڪارڊ سرگرميون ٿيون. اسان جو شاهه جي نالي سان مضمون نويسي جا مقابلا، ٻارن جي وچ ۾ ڊبيٽ مقابلا، ڪوئيز مقابلا، مطلب ته ڪلسٽر وائيز وڏا وڏا پروگرام ٿيا، جنهن ۾ ٻارن جو ٽئلينٽ ڏسڻ وٽان هوندو هو. اڪثر مقابلن ۾ مان ۽ سائين عبدالجبار جوڻيجو جج هوندا هئاسين ۽ بنا ڪنهن دٻاءَ جي مشڪل فيصلا ڪندا هئاسين.

ان بعد پاڻ ٻيو ڀيرو به ”سِي اي سِي“ جا ميمبر چونڊيا ويا ۽ هاڻي ٽيون ڀيرو پڻ سگا ”سِي اي سِي“ جو ميمبر چونڊجڻ کان پوءِ 30 ڊسمبر 2018ع کان سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن جي سيڪريٽري جنرل جي حيثيت سان پنهنجون خدمتون سرانجام ڏئي رهيا آهن.

سگا جي بنيادي ميمبر جي حيثيت سان آءُ به هن تنظيم سان 1996ع کان سلهاڙيل آهيان ۽ اڪثر ڪري برانچ پريزيڊنٽ ۽ جنرل سيڪريٽري رهيو آهيان، ان ڪري مرڪزي باڊيءَ سان هميشه گهرو تعلق رهيو آهي ۽ هر سيڪريٽري جنرل ۽ چيئرمين توڙي مختلف سيڪريٽريز کي بلڪل ويجهي کان نه صرف ڏٺو آهي بلڪ پرکيو به آهي، پر خالد صاحب جيئن ئي سيڪريٽري جنرل جو عهدو سنڀاليو آهي، سگا جي برانچن ۾ ته ڄڻ جان اچي وئي آهي ۽ تمام گهڻيون لڳاتار سرگرميون ٿي چڪيون آهن ۽ ٿي رهيون آهن.

سنڌن ٽينيوئر جو اهم فيصلو برانچن جي اهم عهديدارن يعني صدر ۽ جنرل سيڪريٽريز جي ٽريننگ/ورڪشاپ متعلق هو ۽ حلف

www.sindhsalamat.com

ڪٽندي ئي پاڻ ان لاءِ پلاننگ ڪري لڳي ويا ۽ قليل مدت ۾ پهرين فيبروري تي ٽن ڏينهن جي ٽريننگ جو پهريون مرحلو شروع ٿيو. جنهن ۾ 25 برانچن جي 50 ساٿين حصو ورتو ۽ پڄاڻيءَ تي هڪ شاندار تقريب ۾ محترمه شهلا رضا هٿان ڪين سرٽيفڪيٽ ڏياريا ويا.

ٽريننگ جو ٻيو مرحلو وري 19 اپريل تي منعقد ٿيو ۽ ان مرحلي ۾ به 25 برانچن جي 50 ساٿين کي روزانه ڪم ڪار ۽ ڪارڪردگي توڙي ڊاڪيومينٽيشن جي حوالي سان ٽريننگ ڏني وئي ۽ ان ورڪشاپ جي پڄاڻيءَ پڻ شاندار تقريب سان ٿي ۽ محترم تاج حيدر هٿان ساٿين کي سرٽيفڪيٽ ڏياريا ويا. انهن ٻنهي موقعن تي ٽريننگ سان گڏ بهترين تفريح جو پڻ اهتمام ڪيو ويو هو. هڪ بهترين فارم هائوس جو انتخاب ڪيو ويو هو جيڪو ڪنٽري سائيڊ چالي جي نالي سان مشهور آهي.

سندس دور جو ٻيو اهم پروگرام روشن تارا ٻالڪ ميلي جو ڪامياب انعقاد آهي جيڪو سالن جي عرصي کان پوءِ حيدرآباد جهڙي وڏي شهر ۾ منعقد ٿيو ۽ ٻن ڏينهن ۽ راتين تائين جاري رهيو. جنهن ۾ بهترين سائنسي، ثقافتي ۽ ڪتابن جي اسٽالن سان گڏ ٻارن جي تفريح، تعليمي مقابلا، خاڪن جا مقابلا، ڊبيٽ جا مقابلا ۽ مختلف روشن تارا اسڪولن جي ٻارن جي وچ ۾ راڳ رنگ جا مقابلا، ميڊل، انعام، شيلڊون ۽ آخر ۾ محفل موسيقي، جنهن ۾ وقار ملاح ۽ نروڙا مالني جهڙا بهترين راڳي به شامل هئا. اهو پروگرام 21 ۽ 22 فيبروري 2020ع تي منعقد ٿيو ۽ سالن تائين دلين ۽ دماغن تي نقش رهندو.

ان پروگرام جي فقط هڪ هفتي جي قليل عرصي کان پوءِ ٻيو وڏو پروگرام سگا جي چاليهين ڪوينشن ۽ ستيتاليهين سالگره جو انعقاد هو. پر پاڻ پنهنجي ذاتي فائدن، يونيورسٽي امتحانن جي اسائنمينٽ ۽ ٻين ڪمن کي ڇڏي، ڪنوينشن ۽ سالگره جي ڪم ۾ جنبي ويا ۽ اهو

books.sindhsalamat.com

ثابت ڪري ڏيکاريائون ته پنهنجي سڄي ٽيم کي گڏ ڪٽي اهڙا منظم ۽ تاريخي پروگرام به منعقد ڪري سگهجن ٿا.

ڪنوينشن ۽ سالگره جو پروگرام ٻن ڏينهن تي مشتمل هو. ماشاءَالله ٻنهي پروگرامن جي سيٽ اپ، اسٽيج، هال ۽ پروگرامن جي ترتيب توڙي ٻنهي ڏينهن جي ماني ۽ رهائش جا انتظام زبردست هئا. ٻنهي پروگرامن ۾ نه ته ڪا ڪنهن مهل ماني تي رش يا شڪايت ٿي ۽ نه وري رهائش هونئن اڪثر ڪري اسڪولن ۾ پروگرام ٿيندا هئا ۽ اتي ئي ڪمرن ۾ رهائش جو انتظام ٿيندو هو پر هن ڀيري ڪراچي جي سٺين هوٽلن ۾ به رهائش جو انتظام ڪيو ويو هو. ان کان سواءِ سالگره تقريب ته منهنجي زندگيءَ جي يادگار تقريب رهي خاص ڪري اسٽيج تي پينا فليڪس بجاءِ ڪمپيوٽرائيزڊ اسڪرين پروگرام جي سونهن وڌائي ڇڏي، مطلب ته انهن ٻنهي پروگرامن به صفا واهه واهه ڪرائي ڇڏي.

ان کان سواءِ پاڻ برانچن کي هر وقت همٿائيندا رهن ٿا. پهريائين جيڪي دوست شڪايت ڪندا هئا ته مرڪزي عهديدار برانچن ۾ نه ٿا اچن. هاڻي انهن جي شڪايت بلڪل ختم آهي ۽ هن متحرڪ شخص هر برانچ جي هر پروگرام ۾ شرڪت ڪري، برانچ عهديدرن سان ميٽنگون ڪري ۽ سيني عهديدارن سان ويجهو لاڳاپو رکي اهو ثابت ڪيو آهي ته ڪنهن زماني ۾ اها جيڪا ٿيوري هلندي هئي ته سيڪريٽري جنرل ڪراچي شهر جو هجڻ ضروري آهي، چاڪاڻ ته ڪراچيءَ کان ٻاهريون ماڻهو آفيس کي ٽائيم ڏئي نه سگهندو. پر هن شخص جو جسم ته ڪو فولاد جو ٺهيل آهي، آفيس کي به ٽائيم ڏئي ٿو، برانچن کي به سپورٽ ڪري ٿو ۽ ٽائيم ڏئي ٿو ته پنهنجي سرڪاري نوڪري به ايمانداريءَ ۽ فرض شناسيءَ سان سرانجام ڏئي ٿو. پوءِ ڀلي ته صبح جو ڪراچي، شام جو ڪاليج ۽ رات جو ٻئي شهر ۾ پروگرام ڇو نه هجي!

www.sindhsalamat.com

خالد حسين چنا هڪ سال جي قليل عرصي ۾ رانچن جي 100 ڪان وڌيڪ سرگرمين ۾ حصو وٺي اهو ثابت ڪيو آهي ته ”مرد آڏو ڪوبه ڪم مشڪل نه آهي“ ۽ هن پنهنجي هر ذميواري احسن طريقي سان ادا ڪئي آهي.

هن نه رڳو برانچن سان بهتر رليشن تي ڪم ڪيو آهي پر آفيس جي اندر به ماحول کي گهڻو تبديل ڪيو آهي، اڳي مهينن جا مهينا ڪنهن ميٽنگ جي ڪارروائي کي لکڻ ۾ لڳي ويندا هئا، پر هاڻي سندس پرپور ڪوشش هوندي آهي ته هر ڪم ٽائيم تي ٿئي، ان لاءِ مختلف طريقن سان آفيس اسٽاف سان هر وقت رابطي ۾ به رهندو آهي ۽ سندن ڪم تي نظر به رکندو آهي.

سندن دور ۾ سگا سماچار جا 2019ع جا چارئي پرچا پنهنجي پوري ٽائيم تي ڇپيا ۽ برانچن توڙي مرڪز جون رڪارڊ سرگرميون سماچار جو حصو بنجي، سگا جي ساٿين جي محنتن جو هڪ اهم رڪارڊ بنجي پيون آهن.

ڪارڪنن سان ويجهڙائي به سندن محبتن ۽ پنهنجائپ جو اعليٰ مثال قائم ڪيو آهي، خدانخواسته اگر ڪنهن ساٿيءَ سان ڪو مسئلو ٿي پوي ته پاڻ هڪدم ان سان رابطو ڪري، مناسب فورم ۽ خط و ڪتابت کي استعمال ڪري ان دوست جو مسئلو فوري طور تي حل ڪري وٺندا آهن، جنهن جو آءٌ اکين ڏٺو شاهد آهيان ۽ اهي دوست به ان جي شاهدي ضرور ڏيندا.

مطلب ته هن بهترين طبيعت جي مالڪ ۽ محبتي شخص جيڪي محبتون ونڊيون آهن، اهو هڪ رڪارڊ آهي ۽ منهنجي دعا آهي ته هن مرد مجاهد کي اجا به وڌيڪ موقعا ملن ته جيئن هو پنهنجي قوم جي مسڪينن ۽ مجبورن جي خدمت سان گڏ سگا جي مان، شان عزت ۽ وقار ۾ پڻ اضافو ڪري سگهي.

پروفيسر خالد حسين چنا اهو قلمي پورهيو

عبداللطيف ڪرتيو

هونئن ته سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن جون سڀئي شاخون ۽ سگا جا ساٿي دل جي تمام ويجهو آهن پر سگا شهدادڪوٽ شاخ ۽ اتي ڪم ڪندڙ رضاڪار دوستن سان اُنسيت مڙوئي سرس آهي، اهو ان ڪري به جو شهدادڪوٽ شاخ نه رڳو منهنجي دل جي گهڻو ويجهو آهي پر هيءَ شاخ منهنجي شهر رتوديرو جي پڻ ويجهو آهي . گهر توڙي دل جي ويجهو هئڻ سبب شهدادڪوٽ شاخ جي ساٿين جي هر غم ۽ خوشيءَ ۾ شريڪ ٿيڻ جو موقعو ملي ٿو جنهن موقعي مان فائدو وٺندي وقت تي پهچي وڃجي ٿو، ان جي ڪري زيادهه خوشي ٿيندي اٿم .اهڙي ويجهڙائپ سبب شهدادڪوٽ شاخ جي دوستن سان روح جا رشتا آهن، مٿان وري خبر پئي ته شهدادڪوٽ شاخ جي تاريخ ۽ اتي ڪم ڪندڙ رضاڪارن جي ڪيل پورهئي کي ڪتابي شڪل ڏئي هميشه محفوظ بنايو ويو آهي، اها ڳالهه ٻڌي دِل ويتر باغ بهار ٿي وئي. اهڙو ئي ڪم وري جيڪڏهن اسان جو پيارو دوست ۽ سگا جو سيڪريٽري جنرل پروفيسر خالد حسين چنا جي هٿان ٿئي ته پوءِ دل جي ڪيفيت جو اندازو لڳائڻ گهڻو مشڪل نه آهي .

هونئن ته مختلف ادارن ۽ تنظيمن ۾ ڪيترائي ماڻهو مختلف ڪم ڪندا رهن ٿا، جيڪي ڏينهن رات هڪ ڪري مقصد ماڻين ٿا. پر آءٌ ذاتي طور تي قلمي پورهيو ڪندڙ ماڻهن کان زيادهه متاثر رهيو آهيان، ڇاڪاڻ ته قلمي پورهيو ڪرڻ عيوض ڪيل ڪم هڪ ته زيادهه ۽ گهڻو اثر رکي ٿو ۽ ٻيو ته اهو ديرپا عمل آهي، جيڪو ڪم هميشه محفوظ رهڻو آهي.

اسان جي پياري دوست ۽ سگا جي سرگرم اڳواڻ محترم پروفيسر خالد حسين چنا اهو قلمي پورهيو ڪري نه رڳو سگا، پر شهدادڪوٽ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سميت سموري سنڌ تي احسان ڪيو آهي. مان ان ڪم عيوض ڪيس لک لک مبارڪون ڏيان ٿو. ساڻ سگا شهدادڪوٽ شاخ جي پيارن ساٿين عبدالجبار جوڻيجو، فدا حسين جوڻيجو ۽ ٻين کي پڻ مبارڪون ڏيان ٿو. جن شهدادڪوٽ شاخ کي سرگرم پئي رکيو آهي ۽ ان ڪيل سڄي ڪم جو رڪارڊ پڻ محفوظ ڪيو. جيڪو هاڻي ڪتابي شڪل ۾ هميشه لاءِ محفوظ ٿي چڪو آهي.

مون کي اميد آهي ته پروفيسر خالد حسين چنا اڳتي به پنهنجي قلم کي سنڌ ۽ سنڌي ماڻهن جي حقن لاءِ استعمال ڪندو رهندو. جيڪڏهن قلم کان تاريخ لکڻ جو ڪم ونجي ته منهنجي نظر ۾ قلم جو ان کان بهتر استعمال ٿي ئي نه ٿو سگهي. سو هي ڪم انتهائي شاندار آهي ان لاءِ ليکڪ سميت سگا جا سڀ دوست جس لهڻن.

ساٿ سلامت، سنڌ سلامت

سيڪريٽري اطلاعات

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن

books.sindhsalamat.com

تاريخ رقم ڪندڙ: سائين خالد حسين چنا

رفيق احمد سرهيو

والنٽيئرزم بنيادي طرح ماڻهن سان ڳانڍاپي جو نالو آهي ۽ ان جو مقصد ئي اهو آهي ته پنهنجو وقت ۽ صلاحيتون ماڻهن جي ڀلائي لاءِ استعمال ڪري. شهدادڪوٽ ۾ رضاڪاريت جي جي نسرڻ جو زمانو 1978ع آهي جڏهن اتي سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن جو بنياد پيو.

ان وقت خلق خدا کي اتساهه ڏيڻ ۽ انهن کي پنهنجن حقن متعلق روشناس ڪرائڻ ۽ چار ماڻهو گڏجي ويهي ڪنهن مسئلي تي ويچارڻ تمام ڏکيو ۽ اٺانگهو ڪم هو پر ان وقت اهڙين حالتن ۾ سردارن ۽ ميرن جي چنبي مان نڪرڻ لاءِ سگائي رضاڪارن جو پاڻ ۾ ڳانڍاپو ڪرڻ ۽ پنهنجا مسئلا پاڻ حل ڪرڻ وارو اتساهيندڙ عمل انتهائي اثرائتو ثابت ٿيو جيڪو سگا شهدادڪوٽ جي رضاڪارن جي حقيقي تاريخ ۽ سچ جي فتح آهي بلڪل شيخ اياز جي هنن سٽن وانگر.

شال اهو تون سمجهين
ذات وڏي شيءِ ناهي
پر سچ وڏي شيءِ آهي
جو سچ مڃائي مڃ
سو مڃ وڏي شيءِ آهي.

سو سمورو سچ ۽ تاريخ هڪ ڪتابي صورت اختيار ڪري ٿو جنهن جو ڪريڊٽ محترم سائين خالد حسين چنه صاحب ڏي وڃي ٿو. جنهن پنهن جي قلمي پورهئي سان هڪ تاريخ رقم ڪئي آهي.

هونئن به اها تاريخي حقيقت آهي ته والنٽيئر کي ٻيو ڪجهه به نه پر سندس خدمتن ۽ ڪيل ڪمن جي صرف مڃتا Appericiation جي ضرورت هوندي آهي ۽ سگا شهدادڪوٽ جي والنٽيئرز پاران ڪيل خدمتن تي لکيل هي ڪتاب يقينا شهدادڪوٽ سميت جملي پڙهندڙن لاءِ نئين ڄاڻ جو اضافو ثابت ٿيندو.

www.sindhsalamat.com

نسل لاءِ هڪ ڄاڻ جو خزانو

پروفيسر جاويد احمد انڙ

شهدادڪوٽ سنڌ جي اهڙي علائقي سان تعلق رکي ٿو، جتي علم ۽ شعور جي آگهي کي هٿي ڏيڻ سچ پچ ته ان وقت اهو سولو ڪم نه هو. اهو دؤر 1978ع جو آهي، جڏهن سگا جي رضاڪار تنظيم جو جنم ٿيو. ۽ انهن شهدادڪوٽ جي سرواڻن ان شعور جي ڏياتي کي ڪيئن روشن رکيو ۽ ان تسلسل کي قائم رکندي خلق خدا جي خدمت ڪئي ۽ سگا جو پرچم سربلند رکيو. اها هڪ طويل تاريخ آهي جنهن کي سهيڙي گڏ ڪرڻ ۽ گوڙهو اپياس ڪرڻ کان پوءِ ان کي هڪ ڪتاب جي صورت ڏيڻ ۽ سگا شهدادڪوٽ جي رضاڪارن جي ڪوشش ۽ ڪاوش کي امر ڪري ڇڏڻ جي برابر آهي.

ڪجهي ڪاڇوٽي نانگن ٻڌي نينهن جي،-
جهڙا آيا جڳ ۾ تهڙا ويا موٽي،
انهين جي چوٽي، پورب ٿيندي پڌري.

جس هجي پروفيسر خالد حسين چنا صاحب کي جنهن تمام گهٽي اپتار ۽ ريسرچ ڪانپوءِ هي تاريخي ڪتاب سهيڙيو آهي. هن اتساهيندڙ عمل تي ڪين جس پيش ڪجي ٿو. اميد ته هن ڪتاب ۾ لکيل مواد نئين نسل لاءِ هڪ ڄاڻ جو خزانو ثابت ٿيندو.

books.sindhsalamat.com

سگا جي تاريخ سهيڙيندڙ خالد حسين چنا

عبدالحميد بلو

1972ع ۾ سنڌ جا ڪجهه گهڻ گهريا جڏهن ڪراچيءَ ۾ گڏجي سنڌ ۾ پر امن ۽ خوشحال سماج جي اڏاوت لاءِ سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن جي نالي سان هڪ نج سماجي تنظيم جو بنياد وجهي رهيا هئا ان وقت ڪنهن اهو نه ڄاتو هو ته اڳتي هلي اها ئي تنظيم سنڌ ۽ سنڌ واسين جي پرجهلي ٿيندي ۽ هر مشڪل ۾ سندن آواز بڻبي. جڏهن ته سنڌ واسين هن تنظيم جي زبردست پذيرائي پڻ ڪئي، جنهن سبب ٿوري وقت ۾ ئي چند دوستن پاران جوڙيل هيءَ تنظيم سنڌ جي ڪنڊ ڪڙڇ، جهر جهنگ ۽ وستي واهڻ تائين پکڙجي وئي.

70 واري ڏهاڪي جي شروعات تائين ملڪ اندر ۽ خاص طور تي سنڌ ۾ رياست جو ڪم اڃان عوامي سطح تي شروع نه ٿيو هو، جنهن سبب هڪ طرف سنڌ جي شهرن سميت اڪثر علائقن ۾ تعليمي ادارن جي اڻهوند، صحت جي سهولتن جي کوٽ، پيئڻ جي پاڻيءَ جي عدم دستيابي ۽ روڊ رستن جي شديد کوٽ جهڙا تمام گهڻا مسئلا درپيش هئا ته متان وري سگا جي قيام جي ڪجهه سالن اندر 5 جولاءِ 1977 تي ان وقت جي فوجي آمر جنرل ضياءُالحق پاران ملڪ جي اڳوڻي وزيرِ اعظم ذالفقارعلي ڀٽو جي اقتدار جو تختو اونڌو ڪري ملڪ ۾ مارشل لا لاڳو ڪري ڇڏي ۽ بعد ۾ سنڌ هڪ عظيم فرزند جناب ڀٽو کي ڦاهي تي چاڙهي ڇڏيو. ملڪ ۾ اينڊڙ اهڙي سياسي تبديليءَ سگا تي به گهرا اثر ڇڏيا، ان دوران سنڌ ۾ ٻولي، ادب، ثقافت ۽ تعليمي ادارا به ضياءَ آمر جي عتاب هيٺ آيا ۽ انهن جي وجود کي شديد خطرا لاحق ٿي پيا. جيتوڻيڪ ان وقت سگا جي

www.sindhsalamat.com

عمرپنج سال هئي، جيڪا هڪ ٻارڙي جيان اڃان ٻانبڙا مس پائي رهي هئي پر پنهنجي ڌرتي، ٻولي ۽ انجي ثقافت جي وجود کي خطرا درپيش اچڻ سبب وقت ۽ حالتن ان ننڍڙي عمر ۾ ئي سگا لاءِ وڏو امتحان ۽ ساڳي ريت هڪ موقعو پڻ پيدا ڪيو. بعد ۾ تاريخ گواهه آهي ته سگا جي ساٿين جي اڻٿڪ محنت ۽ عظيم جدوجهد جي نتيجي ۾ سنڌ واسي سرخرو ٿيا. ان ئي وقت ۾ سنڌ ۾ سگا تنظيم جي تيزيءَ سان واڌ ويجهه پڻ ٿي ۽ سنڌ جي مختلف شهرن، ڳوٺن ۾ سگا جي شاخن ۾ واڌارو ٿيو. شهدادڪوٽ شاخ جو شمار به انهن شاخن ۾ ٿئي ٿو، جيڪي هڪ ته اوائلي شاخون هيون ۽ ٻيو ان جو شمار به انهن شاخن ۾ ٿئي ٿو، جيڪي سگا جي هر مشڪل وقت ۾ اداري سان ٻانهن ٻيلي ٿي بيٺيون رهيون.

شهدادڪوٽ جو نالو ذهن تي ايندي ئي شهيد ذوالفقار علي ڀٽو، مگسي ۽ چانڊيا سردارن جا نالا ذهن تي تري اچن ٿا، جيڪي هن علائقي جي سڃاڻپ بڻيل آهن پر ڀئي پاسي بلوچستان سان ڪلهوڪلهي ۾ ملائي بيٺل اتر سنڌ جي هن ضلعي جي پسماندگي اسانکي پريشان ڪري رکيو آهي. منهنجون هن ضلعي سان ڪيترين ئي ذاتي يادگيريون جڙيل آهن، جن جو تفصيلي ذڪر ته ڪٿي ٻي جاءِ تي ڪبو پر مان شهدادڪوٽ جي آسپاس انهن وڏن وڏن ڪارخانن کي وساري نه سگهيو آهيان جن ۾ ڪنهن وقت ۾ هزارين نوجوان نه رڳو روزگار سان جڙيل هئا پر اهي ڪارخانا شهدادڪوٽ ۾ پئسي جي ڇهل پهل جو وڏو وسيلا بڻيل هئا. افسوس جو ويجهر ۾ جڏهن منهنجو شهدادڪوٽ وڃڻ ٿيو ته اهي اڪثر ڪارخانا بند نظر آيا، جيڪا انتهائي پريشانيءَ جهڙي ڳالهه آهي.

بهرحال اها انتهائي خوشيءَ ۽ فخر جي ڳالهه آهي ته سگا شهدادڪوٽ برانچ شروع ڪان وٺي اڄ ڏينهن تائين انتهائي سرگرم شاخ

books.sindhsalamat.com

رهندي پئي آئي آهي. مون هميشه هن شاخ جي ساٿين کي هر ڪم، هر عمل ۽ هر ميدان ۾ انتهائي سرگرم ڏٺو آهي. اهڙن اڳواڻن ۾ محترم عبدالجبار جوڻيجو، سگا جو سيڪريٽري جنرل ۽ اسانجو جُهٽ يار پروفيسر خالد حسين چنا، فداحسين جوڻيجو ۽ ٻيا شامل آهن، جيڪي سگا شهدادڪوٽ شاخ کي گهڻي عرصي کان سرگرم رکيو پيا اچن. 2010ع واري مها ٻوڏ سبب مان پاڻ شهدادڪوٽ ۾ موجود هيس، جتي سگا شهدادڪوٽ جي دوستن ان مصيبت واري وقت ۾ وڏي همت جو مظاهرو ڪيو ۽ ضلعي انتظاميه سان گڏجي ۽ اڪيلي سر پڻ ٻوڏ متاثر ماڻهن جي وڏي واهر ڪئي. سگا جي دوستن ڏينهن رات هڪ ڪري شهر جي چوڌاري بند ٻڌڻ واري ڪم ۽ ٻوڏ متاثر ماڻهن کي راشن پهچائڻ سميت انهن کي لڏپلاڻ ۾ مدد ڪرڻ ۾ انتهائي اڳڀرا رهيا.

مونکي اهو ٻڌي انتهائي خوشي ٿي ته سگا جي سيڪريٽري جنرل پروفيسر خالد حسين چنا سگا شهدادڪوٽ شاخ جي تاريخ ۽ ان جي ڪارگذاريءَ کي سهيڙي رهيو آهي ۽ هاڻي هو ان کي ڪتابي شڪل ڏئي ڇپرائي رهيو آهي. پروفيسر خالد حسين چنا جو اهم ڪم انتهائي واکاڻ ۽ تعريف جي لائق آهي، چاڪاڻ ته جيئن مون اڳ ۾ چيو ته شهدادڪوٽ سگا جي اوائلي ۽ انتهائي سرگرم شاخ آهي، جنهن جي ڪارڪردگي ۽ ڪاميابين جي هڪ ڊگهي لسٽ آهي، جن کي سهيڙي محفوظ بڻائڻ جي شديد ضرورت هئي . اها ڳالهه به حقيقت آهي ته سنڌ ۾ مجموعي طور تي ڪتاب ته تمام گهٽا لکيا وڃن ٿا پر سنڌ ۾ تحقيق ۽ انجي آڌار تاريخي دستاويز ، رپورٽون ۽ ٻيو رڪارڊ محفوظ ڪرڻ جو لاڙو مڙوئي گهٽ آهي، جنهن سبب سنڌ ۾ تمام گهٽي تاريخ محفوظ ڪرڻ ڪان رهجي وئي آهي، جيئن ون يونٽ خلاف سنڌين پاران ڪيل جدوجهد، هاري تحريڪ،

www.sindhsalamat.com

ايم آر ڊي تحريڪ، ڪالاباغ خلاف ٿيندڙ سنڌين جي عظيم جدوجهد، سنڌ ۾ ٻولي جي بچاءَ لاءِ ورتل ڪوششون شامل آهن . اهڙي صورتحال ۾ سنڌ جي جاڪوڙي ۽ انتهائي سرگرم اڳواڻ محترم پروفيسر خالد حسين چنا سگا شهدادڪوٽ برانچ جي تاريخ کي سهيڙيندي ڪيترائي اهم دستاويز، سگا شهدادڪوٽ جي ڪارڪنن جا پروفائيل، تاريخي فوٽوگرافس محفوظ ڪرڻ جهڙو مشڪل ڪم نہ رڳو هٿ ۾ ڪنيو پر انهن کي ڪتابي شڪل ۾ محفوظ ڪري هڪ عظيم ڪارنامو ڪري ڏيکاريو. هونئن بہ خالد چنا چوڻ يا ٻڌائڻ جي بدران ڪري ڏيکارڻ جو قائل رهيو آهي. هو ان ڪم عيوض جس لهڻي. منهنجي نظر ۾ هن اهڙو وڏو ڪم ڪري نہ رڳو سنڌي ادب ۾ هڪ ڪتاب جو اضافو ڪيو آهي پر شهدادڪوٽ جهڙي پسمانده ضلعي (جيڪو سندس اباڻو ضلعو پڻ آهي) ۾ قائم سگا شهدادڪوٽ برانچ جي تاريخ سهيڙي سنڌ جي حقيقي فرزند هئڻ وارو ثبوت ڏنو آهي. مون سوچيو تہ ان ايڏي وڏي ڪم عيوض مان خالد چنا کي ميجتا طور ڇا تو ڏئي سگهان ، پوءِ مون سوچيو تہ سندس پيار پرئي ان پورهئي عيوض ساڻس لاءِ پيغام جي نالي هڪ مضمون لکي گلن جي جهول بدران لفظن جي جهول ڀري چونہ مٿس نڇاور ڪجي، سو هي مضمون سندس ميجتا طور حاصر ڪيو اٿم.

پروفيس خالد حسين چنا ان عظيم ڪم عيوض ڪِيرون لهڻي، ساڻس لاءِ تمام گهڻو پيار، واڌايون ۽ ڪوڙ ساريون دعائون.

جو سنڌ سنواري اهو جيئندو رهندو

نور محمد سيال

اسان جي محترم ساٿي ۽ سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن (سگا) جي مرڪزي سيڪريٽري جنرل پروفيسر خالد حسين چنا سگا شهدادڪوٽ شاخ جي تاريخ کي سهيڙي ۽ ڪتابي شڪل ڏئي نهايت ئي ڪارائتو ۽ تاريخي ڪم ڪيو آهي. انهيءَ عظيم ڪم ۽ قلمي پورهئي عيوض آءُ کيس خراج عقيدت پيش ڪرڻ کان رهي نہ ٿو سگهان ، ساڻ ان لاءِ دعاگو پڻ آهيان تہ سندس قلم جي رفتار جهڪي نہ ٿئي ۽ هو اهڙا تاريخي ڪم ڪندو رهي.

سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن (سگا) پنهنجي اڌ صدي مڪمل ڪرڻ جي ويجهو آهي. ان 47 سالن جي عرصي ۾ سگا ڪيترائي تاريخي ڪم ۽ اهم سرگرميون سرانجام ڏنيون آهن ، جن کي سهيڙي تاريخي ڊاڪيومينٽ بڻائڻ جي ضرورت گهڻي عرصي کان محسوس ٿي رهي آهي. سگا جي ان عظيم ۽ ڏکي جدوجهد جي نتيجي ۾ جيڪي ڪاميابيون اسانجي پلئہ پيون آهن ۽ انهن ڪاميابين جي نتيجي ۾ سگا جي جن عظيم ڪردارن جنم ورتو ، انهن سڀني کي سهيڙڻ هاڻي وقت جي اهم ضرورت آهي. مونکي يقين آهي تہ جيڪڏهن سگا جي تاريخي ڪم کي نيڪ نيتي سان سهيڙڻ جو ڪم هٿ ۾ ڪٽجي تہ ڪيترائي ڪتاب لکجي سگهن ٿا. مثال جي طور تي سگا پاران سماجي ڪيتر جنهن ۾ سنڌ جي ڏورانهن علائقن تائين تعليم، ۽ صحت جي سهولتن جي رسائي جو ڪم ، سنڌ ۾ ٻوڏ، طوفان ۽ ڏڪار جهڙين مصيبن واري حالت ۾ پنهنجن ماڻهن جو پرجهلو ٿي بيهڻ سيمت سنڌ جهڙي ڏکويل ماتري جي مسڪين ماڻهن جي خدمت ڪرڻ جهڙن ڪمن کي سهيڙجي تہ هڪ شاندار ڪتاب مرتب ٿي سگهي ٿو. ساڳيءَ ريت سگا پاران سنڌ جي ٻولي،

www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

ادب ۽ ثقافت کي اجاگر ڪرڻ واري ڪم تي الڳ ڪتاب ۽ جيڪڏهن مارشل لا واري دور ۽ ايم. آر.ڊي تحريڪ ۾ سگا جي سنڌ ۾ ٿيل مزاحمتي ڪردار تي قلم کڻجي ته هڪ الڳ ڪتاب تيار ٿيندي نظر اچي ٿو. سنڌ ۾ ٻولي جي معاملي تي ٿيندڙ لساني فسادن ۾ سگا جهڙيءَ ريت سنڌ ۽ سنڌي ماڻهن لاءِ ڇپر ۽ ڇانوَ ٿي بيني هئي ان تي به هڪ لازوال ڪتاب ترتيب ڏئي سگهجي ٿو. مطلب ته تقريبن اڌ صديءَ تي ڦهليل سگا جي عظيم جدوجهد ۽ سماجي خدمتن جي تاريخ کي سهيڙڻ هاڻي وقت جي اهم ضرورت بڻجي وئي آهي. اهڙي وقت ۾ پروفيسر خالد حسين چنا سگا جي هڪ اهم شاخ شهدادڪوٽ جي تاريخ کي سهيڙي هڪ شاندار ڪم سرانجام ڏنو آهي. سگا جي تاريخي جدوجهد ۽ انجي اهميت جو اندازو ان ڳالهه مان به لڳائي سگهجي ٿو ته فقط هڪ شاخ تي لکڻ لاءِ ايترو مواد موجود آهي جو هڪ قلمڪار ان تي به هڪ مڪمل ڪتاب ترتيب ڏئي اسانجي هٿن تائين پهچايو آهي . ان مان اها ڳالهه پڻ ثابت ٿئي ٿي ته پروفيسر خالد حسين چنا جيان جيڪڏهن سگا جا ٻيا ساٿي به همت ڪن ۽ قلم هٿ ۾ کڻن ته سنڌ جي 81 سرگرم شاخن جي تاريخ ۽ مجموعي ڪارڪردگي بابت 81 ڪتاب لکي سگهجن ٿا.

جيتوڻيڪ پاڪستان ۾ ٻيا به ڪيترائي سماجي ڀلائي جا خانگي ادارا آهن. جيڪي پڻ مختلف شعبن ۾ پنهنجي حصي جو ڪم ڪري رهيا آهن پر سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن جي تاريخ. حاصلات ۽ انجي Contribution باقي ادارن کان بنهه نرالي ۽ اتم آهي. پاڪستان ۾ سگا جي نوعيت جو شايد ئي ڪو ٻيو ادارو هجي جنهن ۾ ٻي لوث ۽ سماجي خدمت سان سرشار عظيم ماڻهن پنهنجي ڌرتي، ٻولي ۽ پنهنجن ماڻهن سان ائين جڙيل رهيا هجن جيئن سگا ۾ ڪم ڪندڙ عظيم ڪردار رهيا آهن. انهن سڀني ڪردارن سميت سڀني شاخن جي ڪم ۽ ڪردار ۽ انهن جي تاريخ تي پروفيسر خالد حسين قلمي پورهيو ڪري هڪ الڳ

books.sindhsalamat.com

تاريخ رقم ڪئي آهي. اهڙي ڪم عيوض پروفيس خالد حسين سگا جي ساٿين ۾ هڪ اعليٰ مرتبو، مان ۽ مقام لهڻي ٿو . دراصل شهدادڪوٽ شاخ تي ڪتاب لکڻ سان شاخ جي انهن سڀني ساٿين جو ڪيل ڪم محفوظ ٿي ويو آهي، جيڪو وقت سان گڏ ضايع ٿي پئي سگهيو.

آءُ ذاتي طور تي نهايت خوشي، سرهائيت ۽ قرار محسوس ڪيان ٿو. جڏهن آءُ ڏسان ٿو ته سگا جا ساٿي اڄ به مختلف مورچا سنڀاليو ويٺا آهن. انهن مان ڪجهه سماجي خدمت جو عَلم بلند رکيو پيا اچن ته ڪجهه وري دفاعي مورچي تي ويهي سنڌ خلاف ٿيندڙ مختلف سازشن جا توڙ ڳولهي رهيا آهن ۽ منجهائن ڪجهه وري علم ۽ ادب جي مورچي تي ويهي بندوق جي بدران قلم کي هٿيار بڻائي سنڌ جي تاريخ کي محفوظ ڪرڻ ۾ رڌل آهي. مون کي پروفيسر خالد حسين چنا به انهن ماڻهن منجهان مورچي تي ويٺل هڪ اهڙو چوڪيدار لڳي ٿو، جيڪو قلم هٿ ۾ کڻي قوم جي چوڪيداري واري ڪم ۾ جُنبي ويو آهي ، سنڌ جي اهڙي ٻي لوث خدمتگار ۽ قلمڪار تي سگا کي فخر آهي. استاد بخاري جي سٽن جيان هن شخص ڪتاب لکي قوم جياري آهي، هن عام اجاريو آهي، جڏهن ته تاريخ ۽ تقدير کيس پڪ پئي ڏئي آهي ته هن سنڌ سنواري آهي سو هو جيئندو رهندو.

سنڌ جي عظيم شاعر استاد بخاري خالد حسين چنا جهڙن ماڻهن لاءِ ئي ته چيو هو ته،

جو قوم جياري، اهو جيئندو رهندو
جو عام اجاري، اهو جيئندو رهوندو
مونکي تاريخ ۽ تقدير ڏني پڪ آهي
جو سنڌ سنواري، اهو جيئندو رهندو

سيڪريٽري فنانس سنڌ گريجوئيٽس ائسوسيئيشن (سگا)

www.sindhsalamat.com

سگا شهدادڪوٽ شاخ جي سماجي خدمتن جو سفر

"راز" علي گل پُٽو

سگا جو بنيادي اساسو سنڌ ۾ پکڙيل ان جون شاخون ۽ شاخن جو بنياد سندن سماج سيوڪ ڪارڪن آهن، سنڌ کي ٻين سان گڏ تعليم ۽ صحت جي محرم وڏي اورچائي واري ڪم جي ضرورت آهي، خاص طور تي سنڌ جون ٻهراڙيون بهتر تعليم ۽ صحت جي سٺين سهوليتن کان محروم آهي، ان ڪري سگا جي منشور ۾ ٻين ڳالهين سان گڏ تعليم ۽ صحت تي وڌيڪ ڌيان ڏنو وجي ٿو. تعليم ۾ روشن تارا اسڪول ۽ صحت ۾ مختلف بيمارين جون طبي ڪئمپون مسڪينن جي جهڙ درن تي لڳايون ويندو آهن. سال ۾ سڄي سنڌ ۾ سوين طبي ڪئمپون لڳائي مفت طبي امداد، چڪاس ۽ دوائون ڏنيون وينديون آهن. اهڙن بنيادي خدمتن ۾ سگا شهدادڪوٽ شاخ جي سوين ڪارڪنن جون سارهه جوڳيون ڪاوشون شامل آهن.

شهدادڪوٽ شاخ جي 1978ع ۾ قائم ٿيڻ کان پوءِ شاخ جي ڪارڪنن دلي جذبي سان ڪارڪنن جو تعداد وڌايو. ڪارڪنن جو اهو اورچائي وارو جذبو ڏسي پڙهيل طبقو سماجي سيوا ڏانهن ڏاڍو تيزيءَ سان مائل ٿيڻ لڳو. اهڙي طرح شاخ جي سماجي سيوڪ قافلي ۾ واڌارو ايندو رهيو. مقرر وقت تي شاخ جون چونڊون ٿينديون رهيون. عهديدار ايندا ويندا رهيا، مگر سندن خدمتن جي جذبي ۾ ماٺار نه آئي. عهديدار صرف انتظامي امور آسانيءَ لاءِ چونڊيا ويندا آهن. مگر ميدان ۾ ڪارڪن ۽عهديدار ۾ ڪو به فرق نه هوندو آهي. مختلف دؤرن ۾ سوَ کان مٿي ڪارڪن سگا شهدادڪوٽ جو اثاثو رهندا پيا اچن، جن ۾ تاحيات ميمبر، عام ميمبر، عورت ميمبرن جو به چڱو تعداد شامل آهي، سگا شهدادڪوٽ شاخ مقامي خدمتن جي مد ۾ وڏو اثر رسوخ رکي ٿي.

books.sindhsalamat.com

معاشري جي هر شعبي ۾ شاخ جا ڪارڪن موجود آهن، جيڪي تر جي عوام جي خدمت فرض سمجهي ڪن ٿا.

1980ع واري ڏهاڪي واري شروعات ۾ جڏهن فوجي آمر جنرل ضياءُالحق سگا جي پابندي هنئي ته ان پابنديءَ جو اثر شهدادڪوٽ شاخ تي به پنهنجي طور پيو، پر ڪارڪنن همٿ سان عوامي رابطي ۽ خدمتن جو دامن پنهنجي هٿن مان نه ڇڏيو، انهيءَ ڪري ئي جڏهن 1988ع ۾ محترمہ شهيد بينظير جي دؤر حڪومت ۾ تنظيم تان پابندي هٽي ته پردي جي پويان ڪم ڪندڙ ڪارڪن وڏي جذبي سان عام ماڻهن ۾ خدمت جو پيغام کڻي شروع ٿي ويا. جيئن ته شدادڪوٽ ۽ سندس ٻهراڙيون تعليم ۽ صحت جي سهولتن ۾ ڪافي پٺتي پيل آهن. جتي شاخ جي ڪارڪنن کي عام حالتن کان وڌيڪ محنت ۽ اورچائي جو جذبو ڪتب آڻڻو پوي ٿو. ان جذبي سبب خاص طور تي عوامي طبقن ۽ سرڪاري سطح تي وقت بوقت وڏي مڃتا ملندي رهي آهي، قدرتي آفتن خاص طور تي برساتين ۽ ٻوڏ جي صورتحال ۾ سگا جي عهديدارن ۽ ڪارڪنن جو اهم ڪردار رهيو آهي. ڪارڪنن ٻوڏ ۽ برسات متاثرن لاءِ کاڌي پيتي جو سامان ۽ طبي دوائون گڏ ڪري ڪين سهولتن خاطر سندن دروازن تي پهچايو. ڪئمپن مان هزارين مريضن کي فائدو ٿيو. طبي ڪئمپن ۾ چمڙي، مٺا پيشاب، سائي ۽ عام مريضن کي فائدو پهچايو ويو آهي، شاخ جون عام ۽ ڪاروباري ڪاميٽيءَ جون وقت سر گڏجاڻيون ڪري مرڪز سان به ويجهو رابطو رکيو ويو آهي، ان بنياد تي شاخ کي ڪافي ڀيرا انعام به مليا آهن، شاخ جا محنتي ڪارڪن مرڪزي سطح جي عهدن تي ڪم ڪري چڪا آهن ۽ اڃان به ڪري رهيا آهن.

سگا شهدادڪوٽ مضبوط شاخ رهي آهي، جيڪا اڄ به محترم انور علي سيال ۽ فدا حسين جوڻيجي جي قيادت ۾فعال طور ڪم ڪري رهي آهي.

سنڌ سلامت ساٿ سلامت.

www.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت

www.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت جو مشن ۽ مقصد سنڌي ٻوليءَ جي ڊجيٽلائيزيشن ۽ پکيڙ کي وسيع ڪرڻ آهي ۽ پڻ دنيا سان گڏ سنڌس رفتار سان هلڻ جو سانباهو آهي، جو تہ تاريخ هميشہ انهن قومن جو احترام ڪيو آهي جن پنهنجي علمي سرمائي جي حفاظت ڪئي آهي. سنڌ سلامت پڻ پنهنجي ٻوليءَ جي بقاء خاطر سنڌي ٻوليءَ ۾ لکيل قيمتي ۽ ناياب ورثي کي ضايع ٿيڻ کان بچائڻ ۽ ان کي نہ رڳو محفوظ رکڻ پر پنهنجي اديبن، ليکڪن، محققن ۽ شاعرن جي علم، هنر ۽ تخليقن کي ڊيجيٽلائيز ڪندي دنيا جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ موجود سنڌين تائين مفت ۾ آسانيءَ سان پهچائڻ جو عزم ڪيو آهي.

اسان جي خواهش هئي تہ سنڌي مواد تي مشتمل هڪ اهڙو ڪتاب گهر قائم ڪجي جتي هر موضوع تي مشتمل ڪتاب موجود ملن. ڪتابن کي ڳولڻ ۽ ڊائونلوڊ ڪرڻ آسان هجي ۽ اينڊرائيڊ سميت آئي فون يا ونڊوز آپريٽنگ سسٽم سميت هر قسم جي ڊوائيس تي آساني سان آن لائين پڻ پڙهي سگهجي.

۽ اهو سڀ ”سنڌ سلامت ڪتاب گهر“ ذريعي ئي ممڪن ٿي سگهيو. اميد تہ سنڌ سلامت ڪتاب گهر ذريعي سموري دنيا ۾ موجود سنڌي نہ صرف ڀرپور لاڀ حاصل ڪندا پر سنڌ سلامت ڪتاب گهر کي وڌيڪ فائديمند بنائڻ لاءِ پنهنجو ڀورو ساٿ نڀائيندا.

books.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت ڪتاب گهر جي اينڊرائيڊ اپليڪيشن پلي اسٽور جي هن لنڪ تان ڊائونلوڊ ڪريو:

https://play.google.com/store/apps/details?id=com.sindhsalamat.book